

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka

Odział Rękopisów

Zespół (fond) 26

URZĄD KONSERWATORSKI WOJEWÓDZTWA LWOWSKIEGO

- 59.** Materiały dotyczące utworzenia i pracy okręgowej komisji konserwatorskiej i pracy służbowej konserwatora Józefa Piotrowskiego. 1922-1927. K. 224.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

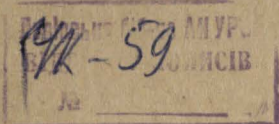
Книжка 59

2010

Библиотека ЦС ЦК КПРФ
JK-59
СИБ

K
9

Управління консервації Львівською воєвоєства.

Мат-ли в справі створення (1924) і роботи
окружної консерваторської комісії і службової діяль-
ності консерватора Юзефа Пйотровського.

1924-24рр.

Пол. л.

224 ар. (13 л.) + 4 коп.

Прим.: Серед мат-в кілька документів р. 1924.
(ар. 221-223).

Przekaz kasowy

L., dotyczący zasiłku na utrzymanie dla uprawnionych osób z powodu powołania:

Imię i nazwisko:		Rok urodzenia:	
Miejsce pobytu	Gmina:	Miejsce przynależności	Gmina:
	Powiat i kraj:		Powiat i kraj:

Począwszy od dnia 19....., należy się dziennie

L. porz.	Imię i nazwisko uprawnionych osób	Stosunek pokrewieństwa do powołanego	Miejsce zamieszkania w czasie wstąpienia powołanego do szeregów	Obecne miejsce zamieszkania	Mk	f
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
Razem dziennie						

Poleca się w, aby powyższy zasiłek, o ile jest już płatny, wypłacał zaraz, zaś dalszy zasiłek wypłacał w ratach półmiesięcznych z góry, zapadających dnia 1. i 16. każdego miesiąca w dniu i każdego miesiąca do rąk w, za okazaniem arkusza płatniczego i za nieostemplowanym potwierdzeniem odbioru ewentualnie zapomocą przekazu pocztowego. Dotychczasowy zasiłek na utrzymanie w łącznej kwocie dziennie Mk f należy wstrzymać z dniem 19.....

Powiatowa *) / Krajowa *) Komisya zasiłkowa

L. S.

..... dnia 19.....

Przewodniczący:

*) Niepotrzebne przekreślić.

Do

Województwa lwowskiego.

We Lwowie, d. 26 września 1924.

Na Szanowne pismo z d. 20 września b. r. L. 7197 ex 1924/114
 w sprawie organizacji Okręgowej Komisji Konserwatorskiej, mam
 zaszczyt odpowiedzieć, że z powodu stanu zdrowia, które mi dot.
 woliłoby mi uczeszać regularnie na posiedzenia, a nadto z powodu
 dotychczasowego wymiaru mojej emerytury - pobieram 105 zł.
 miesięcznie, co zmusza mnie do zarabiania na życie - nie
możę objąć taskalnie ofiarowanego mi honorowego stans-
 wiska członka Komisji Konserwatorskiej.

Prof. Dr. Ludwik Finkel

II

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
 Podano 27 WRZEŚNIA 1924.
 L

30

zbiórka na mapę 1/1000
 po przyjęciu tej p. don-
 katorosa, czy trzeba
 ponownie Ktoż umia
 na moją i praje
 tu, że nie

M
27/9

We Lwowie, dnia 26. września 1924.-

D o

Województwa

we/ L w o w i e

W odpowiedzi na pismo z dnia 20. września 1924 r. L: 74197 / 1924 mam zaszczyt oznajmić, że na wypadek powołania mnie przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, na wniosek Województwa, do Okręgowej Komisji konserwatorskiej, mającej się utworzyć przy Lwowskim Urzędzie Wojewódzkim - godność tę przyjmę i połączone z nią obowiązki chętnie wypełniać będę.

Dr Włodysław Sołtycki

Docent historii sztuki
w Uniwersytecie Jana Kazimierza
i Radca Wydziału Samorządowego
we Lwowie

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 30. WRZEŚNIA 1924
L

*7197/24
L*

*86
złote
10 R 10/3*

Wydruk II

4

Prof. Dr. Leon Piniński
osmaczył mi wstawić, że przyjęcie
wzrostu w pracach Okr. Komisji
Reorganizacyjnej w Warszawie.

2/1/53
Piniński

✓

SZE NIE

tosć po-
KRAJENIA
POD SKRYDŁO
WISI-KADETOW

- Organizacja Ekspozycji
Komisji Konserwatorskiej. -

Do
Województwa Lwowskiego,

W odpowiedzi na pismo L. 4197 ex 1924. z lo. września 1924.
odbiorem niniejszym, iż zgodnym jest na objęcie ^{obowiązku} (określenie) Komisji
Konserwatorskiej dla oprowadzenia i konserwacji.

we Lwowie dn. 5. października 1924

dr. inż. Lech Klimczak,
profesor politechniki lwowskiej.

Handwritten red mark resembling a stylized 'S' or '11'.

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 7 PAŹDZIERNIKA 1924.
L. 4197 ex 1924

13

126/10617
Kle

26. 10. 1924

6

Organizacja Okręgowej Komisji
konserwatorskiej.

Do
Województwa lwowskiego

we Lwowie.

W odpowiedzi na zaproszenie Województwa z dnia
20 września 1924 L: 7197 ex 1924 r. mam zaszczyt donieść,
II/4.
że będę należał do Okręgowej Komisji konserwatorskiej w razie
zaakceptowania odpowiedniego wniosku przez Ministerstwo
W.R. i O. P., i chętnie będę w pracach jej brał czynny udział.

we Lwowie dnia 27. IX. 1924.

Prof. Dr Edmund Balanda
dr inż., Uniwersytet
ul. św. Mikołaja 4.

Do

Województwa

w Lwowie

Odnosi mi do listu z d. 20. IX 1924 l. 7097
ex 1924 II/4, ie stanowisko członka
obwodowej Komisji - Konserwatorskiej
przyjmuję -

We Lwowie d. 20. IX 1924

Ws. D. Władysław Tytus
profesor Uniwersytetu

II/4

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 27. WRZEŚNIA 1924.
L

31
Brodka Pa
P. 2/2 1/3

W Lwowie d. 25.9.1924.

Do Dyrektora Lwowskiego

nr Lwowie

W sprawie nr jussno z d. 20.9.1924.

L. 7197 w. 1924. w sprawie organizacji

II/4
Okręgowy Komisji Hauswirtschaftlich zgniznian,
in zgodzani sa na listy podnoszą CRPorka
Okręgowy Komisji Hauswirtschaftlich.

Sm. Michał Lwowski
Dyrektor Depart. Technicznego
Miasta Lwowa.

11/4

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 27. WRZEŚNIA 1924.
L

32

Zbrodka p. 1/2/13

II

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 28. PAŹDZIERNIKA 1924
L 114

14
76
L 114

4/197/924
Kb

Гр. кат. Митр. Консисторія.

ч.

До

Всч.

Уряду Деканального

Ч.4897/37/Б.

До

В и с о к о г о В о с в і д с т в а

у Львові.

На цінне письмо з д. 20. вересня 1924. Ч. 7197/II/4. маємо честь
зіпропонувати на представника грецько-католицького обряду при Окруж-
ній Комісії Консерваторській у Львові, ВП. Пана Др-а Іляріона Свен-
ціцького, директора Національного музею ім. Митрополита Андрея Шептиць-
кого.

Від гр. кат. Митрополичого Ординаріату.

у Львові, дня 24. жовтня 1924.

Андрей

loc Lwów, 2 października 1924.

woj. Sw. L. 7197 ex 1924 II/4
Organizacja Okręgowej Komisji
Konservatorskiej.

Do Województwa Lwowskiego
w miejsce.

W odpowiedzi na pismo Województwa z daty 20 września b. r.
w sprawie organizacji Okręgowej Komisji Konservatorskiej mam
całkowitą oświadczyć, że gotą się na przyjęcie stanowiska członka
tejże Komisji.

Dr. Władysław Podlacha
profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza.

II

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 7. PAŹDZIERNIKA 1924.
L

52

7197/24
[Signature]

II/5

Zbiórka
pł 1924

ARCHITEKT
INŻ. WITOLD MINKIEWICZ
PROF. POLITECHNIKI

Wydz. II

19
We Lwowie dn. 4 października 1923 r.

Wielmożny Panie Wojewodo!

W odpowiedzi na pismo z dn. 20 września r. b. L. 7197/24 II/4
donoszę uprzejmie, iż godzę się na uczestniczenie w pracach okrę-
gowej Komisji konserwatorskiej we Lwowie.

Z wysokim poważaniem

Witold Minkiewicz

✓

WITOL B. WITOL
WITOL B. WITOL

We Lwowie dn. 4 października 1933 r.

Witold / 1/11/33

Wielmożny Panie Wojewodo!

W odpowiedzi na pismo z dn. 30 września r. b. L. 1197/34 II/4
donoszę przesyłając, iż zgodzę się na uczestniczenie w pracach
Komisji konserwatorskiej we Lwowie.
Z wysokim poważaniem

[Faint signature]

Lwów 2/X 1924.

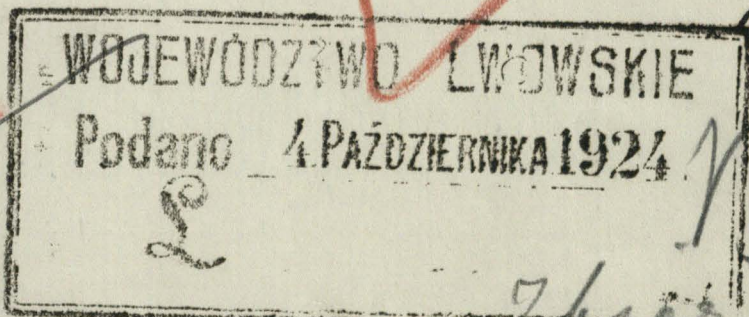
12

Do Województwa
Lwowskiego.

W odpowiedzi na pismo celem
do l. 7197 z r. 1924, z dnia 20. wrześ-
nia - Organizacja Okręgowej Komii-
sji Konserwatorskiej - mam zaszczyt
nimiejsem odpowiedzieć, że w sprawie
zamianowania mnie członkiem Komii-
sji Konserwatorskiej godności owej
z gotowością orzekła, przyjmę.

Petyen podziękowania

Prof. Dr. Zubrzycki

7197/24

Zb

73
We Lwowie 25 prosinca 1924.

Do Wojewody lwowskiego

W odpowiedzi na pismo z dnia 20. km.
w sprawie organizacji okręgowej Komisji
Konserwatorskiej L. 7197 ex 1924. II/4
oświadczenie moje zgodę na proponowane
rozporządzenie o jej składowaniu.

Stan Olszowski

54

11
4

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
 Podano 27. WRZEŚNIA 1924.
 L

kop

Rbionka Staj 2/10/23

74
DEPARTAMENT TECHNICZNY

KRÓL. STOŁ. M. LWOWA

We Lwowie, dnia

25. X. 1924.

Liczba DT.

Wysoki Województwo!

W odpowiedzi na pismo l. 7197/24
z sprawie organizacji ^{II/4} Międzowej Komisji
Konservatorskiej, mam zaszczyt podać
do wiadomości, że zarządzone mi stano-
wiło uchwała powyższej Komisji przyjętą.

Juany Drexler
✓

Do Województwa łowickiego

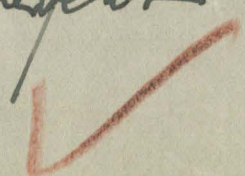
Organizacji Okręgu konserwatorskiej.

W odpowiedzi na pismo z
L 7197 / 1924, datę, w sprawie
sprawy konserwatorskiej jako
niezmiernie ważne dla
kultury naszej na krajach
- chętnie ofiaruję moją
pracę - o ile takowa pomoc
być może

imi Zygmunt Harlaudy
architekt

Łowianin 7/12

5/12.24

39

11

Rbioda
Sta p 2/273

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 11 PAŹDZIERNIKA 1924
L
11/4

7197/924

Handwritten signature

Faint, illegible handwritten text

Faint, illegible handwritten text

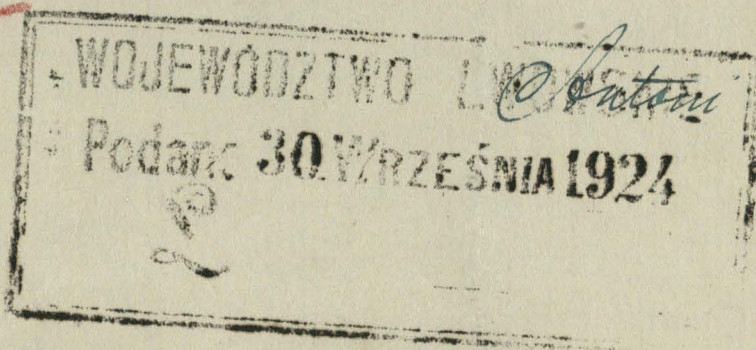
We Lwowie, d. 24. września 1924.

II

Do

Prezydium Województwa lwowskiego
we Lwowie,

Na pismo Pana Wojewody z d. 20. września 1924 L. 7197 z r. 1924, II/4, w sprawie organizacji Okręgowej Komisji Konserwatorskiej mam zaszczyt wyrazić szczerze podziękowanie za łaskawą propozycję objęcia funkcji członka tej Komisji a zarazem oświadczyć, że w razie powołania mnie do wzmiankowanych funkcji pełnić je będę z całą gotowością i przyjemnością.

Stefanowicz
i6
Włodek
p L II 131

w Tarnopolu dnia 26 września 1924.

DO

WYSOKIEGO WOJEWODZTWA

we

L w o w i e

Odnosnie do pisma z dnia 20 września 1924 L. 7197/II/4 ex 1924 mam zaszczyt doniesc, ze wzanie zamianowania mię członkiem Okregowej Komisji Konserwatorskiej, zaszczytne to stanowisko obejmę.

Włodzimierz Lemniewicz
dyrektor II państw. Gimnazjum

II

26

WOJEWODZTWO LWOWSKIE
Podano 30. WRZEŚNIA 1924.
L

70

*2 broda
10 7/1924*

do L. 7197 ex 1924
II/4
Organizacja Okręgowej
Komisji Konserwatorskiej

Wysokie Województwo!

Odnosnie do pisma z dnia 20. wrzesnia 1924
L. 7197 II/4 mam zaszczyt oswiadcyc, ze gorze sie
na wejscie do tworzacej sie Okręgowej Komisji Kon-
serwatorskiej z siedziba w Lwowie i, w razie powołania
mnie do niej przez Ministerstwo WR. i OB, bede pełnil
bezpłatnie obowiązki, z tem stanowiskiem potęzzone.

We Lwowie, dnia 26. wrzesnia 1924

Ferdynand Bostel
dyrektor II. gimnazjum

II
26

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 30. WRZEŚNIA 1924.
L

43 ✓
Wzrostka
10 L II 13

Wolne od stempla.

P.T. Województwo

we L w o w i e .-

Odnosnie do wezwania z daty 20 bm. L:7197/1924.II/IV
dotyczacego organizacji Okregowej Komisji Konserwatorskiej
oswiadczam niniejszem, ze w razie zamianowania mnie
czlonkiem powyzszej komisji gotow jestem przyjac odnosne
funkcje.

L w ó w , dnia 25 wrzesnia 1924.

11

Tad. Mankeuf

WOJEWODZTWO LWOWSKIE
Podano 26 WRZESNIA 1924.
L

15 ✓

zbiórka Pa
P.T. 12 II/31

Przekaz kasowy

L. _____, dotyczący zasiłku na utrzymanie dla uprawnionych osób z powodu powołania:

Imię i nazwisko:		Rok urodzenia:	
Miejsce pobytu	Gmina:	Miejsce przynależności	Gmina:
	Powiat i kraj:		Powiat i kraj:

Począwszy od dnia _____ 19____, należy się dziennie

L. porz.	Imię i nazwisko uprawnionych osób	Stosunek pokrewieństwa do powołanego	Miejsce zamieszkania w czasie wstąpienia powołanego do szeregów	Obecne miejsce zamieszkania	Mk	f
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
Razem dziennie						

Poleca się _____ w _____, aby powyższy zasiłek, o ile jest już płatny, wypłacał zaraz, zaś dalszy zasiłek wypłacał w ratach półmiesięcznych z góry, zapadających dnia 1. i 16. każdego miesiąca w dniu _____ i _____ każdego miesiąca do rąk _____ w _____, za okazaniem arkusza płatniczego i za nieostemplowaniem potwierdzeniem odbioru ewentualnie zapomocą przekazu pocztowego. Dotychczasowy zasiłek na utrzymanie w łącznej kwocie dziennie _____ Mk _____ f należy wstrzymać z dniem _____ 19_____

Powiatowa *)
 Krajowa *) Komisyja zasiłkowa _____

L. S.

_____ dnia _____ 19_____

Przewodniczący: _____

*) Niepotrzebne przekreślić.

L. 15617 z. 3/8 1925

15617 Eksp.

Miu. h. R. i O. P. Departament
Sztuki A. 3025/V/P.z/ps z dn. 3/7
pogryta 14 pism uczniowskich
dla ciotulix - korespondentix
Okregowej Komisji Konserwa-
torckiej.

Przedmiot: Lwów - Olszowska
Komisja Konserwatorska.

Do Pana Dra Karola
Badeckiego, wicedyrektora
Archiwum miejskiego
we Lwowie
Magistrat.

2) Panu Dra Mieczyslawu Geuba-
rowiera, Kuratora Muzeum
im. Lubomirskich we Lwowie
Osobliwemu

3) Panu Dra Juljanu Zajaca
st. radcy Prokuratury Generalnej
we Lwowie
ul. Zyblikiewicza

4) Panu Arch. Aleksandra Lurpiń-
skiego
we Lwowie
ul.

5) Panu Piotra Borkowskiego
właściciela dóbr w Mlynskach
por. Neubovla

6) Pn. Ks. Dra Stefana Mowidłow-
skiego, rektora Seminarjum duchown.
obn. łac. w Przemyślu

7) Pn. Ks. Dra Jana Kwolaka
Kuratora Towar. Namb.
w Przemyślu

8) Panu Janu Spółki
dyrektora Towar. Nambowego
profesora Gimnazjalnego
w Przemyślu

9) Pn. Ks. Dra Mauryczego
Turkowskiego, profesora Gimnazjal.
w Przemyślu

10) Wp. Dra Padeuna Spissa
Starosty w Przemyślu

11) Panu Dra Arona Halperna
Profesora Gimnazjalnego
w Maruopolu

Videał Ekspedyt

dotyczący do każdego wyto-
pism właściciela kopert
z reskrypcjami Ministerstwa które
ualey podają w oddzi. Sztuki.

Stamp: Wzrost do Exp. 20. sier. 1925. Do registratury 24. sier. 1925. 1.2

LWÓW -
OKRĘG. KOMISJA

KONSERWATORSKA

12) Wława Jana Maikowskiego
sekretarza Magistratu
w Żółtkwi

13) Wława Sza Karimierza
Turrańskiego, Kowu-
sarra Prądowego w Żółtkwi

14) Wława Mieczysława Zielińskiego
Karskiej w Żółtkwi

od 1-14

W załączeniu przesyła
się pismo Ministerstwa W. R.
i O. P. Depart. Sztuki N. 3025/25
z dn. 28/7 1925. - wiadomości
Wława korespondentem
Okręgowej Komisji Kandydatów
Korskiej przy tut. Urzędzie Woj-
wodzkim. ~~Wskazano~~
~~Wskazano~~ ~~Wskazano~~
~~Wskazano~~ oznajmieniem, że o ter-
minie najbliższego posiedzenia
Komisji będą O. P. korespondenci
rządowi. ~~Wskazano~~

We Lwowie, dnia 20/8 1925.

Piot
5/8 25

29

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

DEPARTAMENT SZTUKI

WARSZAWA

DN. 28. lipca 1925 r.

Nr 3025/V.PZ/25.

W odpowiedziach należy powoływać się na Nr powyższy.

Do
Urzędu Wojewódzkiego

we Lwowie.

Na skutek pism z dn. 17.IV.25.L. 8250 oraz z dn. 10.VII.25 L. AD. 12729 Ministerstwo przesyła 14 pism nominacyjnych na członków - korespondentów Okręgowej Komisji Konserwatorskiej przy Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie.

Za Ministra

[Signature]
Dyrektor Departamentu

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 3-SIERPNIA 1925
LAD 15617

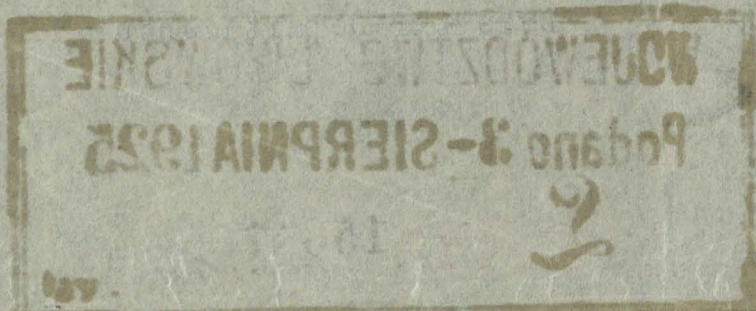
[Red signature]

M.P. - 3382/25 8250/25 -
12729/25 -
14 załączników -
Op. 9/3

[Blue signature]

L. 15617 3/8 1925.
AP

Zatatorcui ua arhusu
Okladkovu

Videat Ekspedyt
sporządzi 5. odpisów
ekshibitu i dołączy
jak niżej wskazano.

Eksp. I.

L.: 12729) D.w. 13.VI.1925.-

Min. W.R. i O.P. L. 1544) V) P.Z.
z dn. 8. czerwca 1925.-

Przedm.: Okręgowa Komisja Kon-
serwatorska.-

na okładce odpisu ekshibitu.

Do

JW Pana Inż.-archit. Władysława

K L I M C Z A K A

Profesora Politechniki

we Lwowie

ul. Hetmańska 1.8.

Videat Kancelarya

Równocześnie załatwia się akta:

L. 627/II. 4 12/I. 25

" 9382/II. 4 23/4 25

" 10321/II. 4 6/5 25.

(Przesyłając w załączeniu odpis reskryptu
Ministerstwa W.R. i O.P.-upraszam uprzejmie JW Pana o cofnię-
cie rezygnacji z godności członka Okręgowej Komisji Kon-
serwatorskiej uczestniczenie w jej posiedzeniach.)

Eksp. II.

na okładkach odpisów ekshibit

Do

1) JW Pana Inż.archit. Witolda Minkie-
wicza Profesora Politechniki

we Lwowie
ul. Chmielowskiego 9

2) " " Inż.archit. Michała Łuzkie-
go, Dyrektora Dep. t. Techn.
Magistratu

we Lwowie
ul. Teatyńska 7.1p

3) " " Inż.archit. Ignacego Drexle-
randst. n. d. budownictwa
Magistratu

we Lwowie
Magistrat.

Od 1-3 jak ^(2 eksp. II) ~~z~~ z dodaniem słowa "kores-
pondenta" po słowie członka.

Eksp. III.

na okładce odpisu ekshibitu

Do JW Pana Inż.archit. Zygmunta
Harlanda, Prezesa Koła Archit.
Polskich

we Lwowie

ul. Hoffmanna 1.7.

Przypomnienie z widzeniem postawie "Ordynka"
Stwa "Korespondenta"

pisz (jak eksp. I) ^{+ I} stosownie do

ostatniego ustępu reskryptu Ministerstwa-proszę o zawi-

domienie o tem Członków Rady Architektonicznej (z członkami

Hydroinż. R. D. P.)

Magistratu

oraz zawiadanie tut. Urzędu o posiedzeniach K.A.P.
celem wspólnego opijowania ~~wspólnie~~ z tut. Konserwato-
budowli nowych o charakterze publicznym
rem projektów ~~ze~~ stanowiska architektonicznego i este-
tycznego.-

Eksp. IV.

Do Ministerstwa W.R. i O.P.

Departament Sztuki

w Warszawie

ul. Nowogrodzka 1.21.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa z dnia 8.VI.
L.1544)V.)P.Z.)25.-donoszę, że o jego treści zawiado-
miłem Inż. archit. Klimczaka jako członka, oraz inż. ar-
chit. p.p. Minkiewicza, Łużeckiego, Drexlera i Harlanda
jako członków-korespondentów-z prośbą o cofnięcie
zgłoszonych rezygnacyj i dalsze uczestniczenie w po-
siedzeniach Okregowej Komisji Konserwatorskiej.-

Równocześnie proszę o zamianowanie i nadesłanie
pism nominacyjnych dla kandydatów na członków -kores-
pondentów, przedstawionych tut. pismem z dnia 17.IV.25,
oraz korespondentów dla żółtki memoriale
L.8250)II.4., którzy wyrazili już pisemnie gotowość
przyjęcia tej godności.-

We Lwowie, dnia 10/7 lipca 1925.

1) J. Karim, Turzańskiego
Komisarza Prądowego "żółtki"

2) Jana Marikowskiego
sekretarza Magistratu "

3) Mieczysława Zielńskiego
Starosty "

jakoter) architekta Aleksandra

Luszczyńskiego, który nie mo-
był proponowany na członka Komisji
jako drugi przedstawiciel Rusinów.

S. W. Z. Luszy

f 8/7

Piot
2/7 25

X Dr. Jan Kwolek
Przemyśl
ul. Katedralna 20.

24

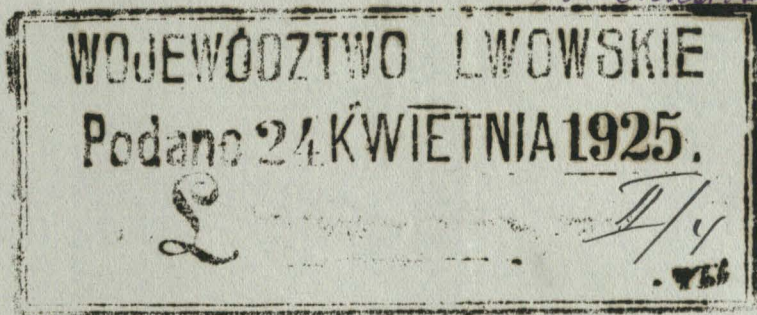
Do Wysokiego Województwa
we Lwowie.

Na podstawie propozycji zawartej w cennym piśmie
z d. 17 bm. L. 8250 ex 25r / II/4, mam zaszczyt oświe-
dzić że obowiązki cennika-korespondenta Obiegowej
Komisji Konserwatorskiej, w razie powierzenia
mi ich, chętnie przyjmę i wszelkie ich spełnienia
będę.

Przeżył 24 kwietnia 1925.

X Dr. Jan Kwolek
prof. Teol.

podkanclerzy i archiwariusz Kurji bisk.
wicekustosz (nie kustosz!) Tor. Kraj. Szkoł.

Kowalski

Wysoce Wójewódzko!

W odpowiedzi na cennik pierwsze z dnia 17 kwietnia 1925 l. 8250/25 II/4
ponoweg upreznica, ja chetnie po-
dejmuje do slowiska i korespon-
denta i pracach Komisji Naukowej
stacy na zabytkow kultury i sztuki

Dr. Stefan Kowalski
Poczta Lwowa

Prerogole dnia 22 kwietnia 1925

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 24 KWIETNIA 1925.
L II/4
462

63

II
8250/25
26

Do Świetnego Województwa
w Lwowie

W odpowiedzi na zawiadomienie z dnia
17 kwietnia 1925 L. 8250 est 1925, o wniosku
na powołanie mnie na członka korespondenta
Komisji Konserwatorskiej w Lwowie, odnoszący
się do przedtem przyjętych, o ile bliżej się wyrazić
; Obowiązki mnie rucnie i były się stać
w miarę tego co relokacji, spełnić go uależać.

Z prawobliwym poważaniem

Piotr Barkowski

Lwów 4 maja 1925

9382-25
Wz. Piotr

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
 Podano 6- MAJA 1925.
 L. 10321 II/4

Zatwierdzono do
L. 12729/229 13/6 25

40

Komisja

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK W PRZEMYSŁU
UL. PIOTRA KMITY L. 5.

TELEFON Nr. 202 a. 202a

KONTO CZEKOWE W WARSZAWIE Nr. 148.902.
KONTO CZEKOWE W KRAKOWIE Nr. 404.747.

L. 310/II D

Przemysł, dnia 21 kwietnia 1925

Do Województwa Łódzkiego
w Łowcu.

Odezwanie do l. 8250/25/II/4. p.du. 17 bn. dotychczas
uprzednio, w imieniu S-wa, nadzającego papiernię do
współudziału w powołaniu kandydatów na członków
korespondentów Okręgowej Komisji Konserwatorskiej przy
Województwie Łódzkim, wiodący w Łowcu w przedsiębiorstwie P.T.

- 1) Prof. Smolka Jan, archiwariusz miejsc.
- 2) Prof. Ks. Dr. Ciolek Jan, notariusz i archiwariusz
dyreksyjny
- 3) Rektor Ks. Dr. Nowiatowski Stefan, kustosz Museum
dyreksyjnego.

Wspominani chętnie przyjmą powyższe honorowe człon-
ków-korespondentów.
Kustosz Ochowski Kazimierz, po jego ex-ante, został już, członkiem
korespondentem panicomunarym.

La
DYREKCJA
Tow. Przyjaciół Nauk
W PRZEMYSŁU
Kazimierz Ochowski
Kustosz Muzeum w Łowcu.

Gauszewski
Dyrektor Słowny

WOJEWÓDSTWO LWOWSKIE
 Podano 23. KWIEŹNIA 1925.
 L 9382 $\frac{II}{4}$
 TU

46

II
 /

8250.25
 13/6 1925 $\frac{II}{4}$

Zatwierdzone pmy L. 42729/128.
 13/6 1925.

Komisja Rewizyjna

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA

PUBLICZNEGO

WARSZAWA

DNIA

7 stycznia 1925r.

Nr 15/DV/25

Okręgowe Komisje Konserwatorskie.

Do

Wejście wództwa Lwowskiego.

Oddział Sztuki.

we Lwowie.

W odpowiedzi na pismo L. 16623
----- ex 1924 z dnia 22.XII.24 Mini-
II/4
sterstwo komunikuje, że członkowie korespondenci mogą uczestniczyć
w posiedzeniach Okręgowej Komisji Konserwatorskiej i że udział ich
jest nawet pożądanym, jednak członkowie ci, posiadając głos doradczo-
informacyjny, nie mogą brać udziału w głosowaniu.

za Ministra

[Signature]
Dyrektor Departamentu

30

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE

Podane 12. STYCZNIA 1925

L

627

11/4

1925

X

127

II
~~16.6.23/24~~
100

Załącznik pmy L. 12729/22.
13/6 25.

Kowisyc

KONSERWATOR Zabytkow
sztuki i kultury
Okregu lwowskiego.

L: 5919
7.4
ex 25.

ZAPROSZENIE

Dnia 21.marca o godzinie 11.przed połudn.odbędzie się przed cerkwią św.Onufrego O.O.Bazyljanów przy ul.Zółkiewskiej wizja lokalna w sprawie zamierzonej dobudowy dwóch nowych traktów klasztoru na którą mam zaszczyt zaprosić JW.Pana, jako.....*członek-koresp.....* Okregowej Komisji Konserwatorskiej.-

We Lwowie, dnia *14.marca.....* 1925

Konserwator:

Piotrowski

Do

Ju Pana *Jwi. Ignacego*.....

Drexlera.....

St. Rady budownictwa.....

we Lwowie
Magistrat

Me dowski 17. III. 1925

Michałowi Pawe doktorze!

Godzisz: ciekawa - korespondencja nieformal-
na, zatem w tym charakterze nie mógł
mógł wziąć udziału w Komisji.

Zęcy podziękowań

J. Dębski

WOJEWÓDZTWO TARNOPOLSKIE

Tarnopol, dnia 12. stycznia 1925. r.-

L: 41269/5948/I/3.-

Okręgowa Komisja konserwatorska
o r g a n i z a c j a .-

Do
Pana W o j e w o d y
w e

L w o w i e

to nie jest l. prec.

Na pismo z dnia 20. września 1924 r. L: 7197/ex 1924
zawiadamiam Pana Wojewodę, że zgadzam się na ^{II/4} przedstawienie
Ministerstwa Wyznań Religijnych i Świeceni Publicznego wniosku
na zamiarowanie Okręgowej Komisji Konserwatorskiej w składzie
zestawionym przez Pana Wojewodę przytem jako delegata tutejsze-
go Województwa proponuję Dr. Włodzimierza Lenkiewicza dyrektora
gimnazjum w Tarnopolu, który od szeregu lat mieszkając stale w Tar-
nopolu posiada dokładne znajomości stosurków w dziedzinie zabytków
sztuki i kultury na terytorjum tutejszego Województwa .-

Na członków korespondentów proponuję Piotra Borkowskiego
właściciela dóbr w Młyniskach powiat Trembowla oraz Dr. Arona Hal-
perna i Juljana Lewickiego profesorów gimnazjalnych w Tarnopolu.-

WOJEWODA:

Łomicki

Arct. Chowaniec

Wz. Włodzimierz

7197/24

-13198 -13322 -15085

627-25

Wz. P. Zy

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 19. STYCZNIA 1925.
L 4526
II/4

54

B

Przemysł
Prof. Jan Łomicki
74 Prof. Dr. Momiłowska Stefan
Osul Fischer Karol

Przewoź
74 Dr. Turkowski Marcin

Łomicki

S P I S

CZŁONKOW OKRĘGOWEJ KOMISJI KONSERWATORSKIEJ

C Z Ł O N K O W I E :

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga:
Dr. BERHAM Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. BULANDA Edmund	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. CZOŁOWSKI Aleksander	Dyrektor Archiwum Miejskiego	Magistrat	
Dr. DIAMAND Jakób	Komisarz rządowy izraelskiej gminy wyznaniowej		
Dr. FINKEL Ludwik	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Inż. KLIMCZAK Władysław	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika	<i>Pracownik</i>
Dr. KOZICKI Władysław	Docent Uniwersytetu Redca Tymczas. Wydziału Samorządowego we Lwowie		
Dr. Pinński Leon	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. PODLACHA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. SWIECICKI Ilarjon	Kustosz Muzeum ruskiego im. Szepetyckiego we Lwowie	ul. Mochnackiego	
Ks.Dr. ZYLA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	

CZŁONKOWIE - KORESPONDENCI:

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga:
BOSTL Ferdynand	Radca szkolny, Dy- rektor II. Gimnazjum Państw. we Lwowie.		
Dr. BENACKI Ludwik	Dyrektor Ossolineum we Lwowie		
CERNIK Henryk	Kierownik artystyczny Teatru im. Fredry w Stanisławowie		o okręgu stanisławo- wskiego
o Inż. DRAKLER Ignacy	Starszy Radca bud. Magistratu	Magistrat.	
o Inż. archit. HARLAND Zygmunt	Prezes Koła Archi- tektów Polskich we Lwowie	ul. Hoffmanna 7. II. p.	
Dr. LENKIEWICZ Włodzimierz <i>Jan Ławicki Michał</i>	Dyrektor II. Gimna- zjum Państw. w Ternopolu <i>Ogr. Dep. Techn. Miast.</i>	<i>Lwów</i>	o okręgu tarno- polskiego <i>Zweryfikow.</i>
Dr. MANKOWSKI Tadeusz	Adwokat we Lwowie		
o Inż. archit. MINKIEWICZ Witold	Professor Politech- niki we Lwowie.	Politechnika	
o Dr. inż. ORBINSKI Tadeusz	Professor Politechni- ki we Lwowie	Politechnika	<i>Zweryfikow.</i>
OSINSKI Kazimierz	Kustosż Muzeum Tow. Przyjaciół Nauk w Przemyślu	Przemysł	
STEFANOWICZ Antoni	Wizytator Kurator- jum Okr. Szkol. lw.	Kuratorjum Lwów	<i>Herbar. Tow. 5.</i>
STRONER Władysław	Dyrektor Muzeum Przemysłowego miejskiego we Lw- wie		
o Inż. archit. ZUBRZYCKI Jan Sas	Professor Politech- niki we Lwowie	Politechnika.	<i>Zweryfikow.</i>

Weszło dnia 20 MAR 1925

L. No. 6643 zał. 1
Wydział II/4

Elasp.

P. II. Projekt ustawy o opiece nad rabytkami, oraz "Uzasadnienie" - dorzeciu odbitek Członkowi Okręgowej Komisji Konserwatorskiej

Pro domo:

Adwokatów S. Rad. Naukopolitowu dorzeciu odbitek i brotkiej drodze

- 1) Dr Paweł Dr Władysław Abraham
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet
- 2) " Dr Eduarda Bulandy
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet
- 3) " Dr Aleksandra Czołowskiego
Dyrektora Archiwum miejskiego we Lwowie
Magistrat
- 4) " Dr Jakoba Diamanda
Komisarza rad. irrad. guinyj wyrad. we Lwowie
- 5) " Dr Ludwika Finkla
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet
- 6) " Em. archit. Władysława Klimczaka
Profesora Politechniki we Lwowie
Politechnika
- 7) " Dr Władysław Koricki
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Gymnaz. Wydział Sąd. radcy
- 8) " Dr Leona hr. Pinińskiego
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet
- 9) " Dr Władysław Podlasky
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet
- 10) " Dr Marjona Turczickiego
Kustosa Muzeum im. Kopczyńskiego we Lwowie
ul. Blochnackiego
- 11) " Ks. Dr Władysław Zyty
Profesora Uniwersytetu we Lwowie
Uniwersytet

~~Zubrycki~~
~~Luricki~~

- 12) Dr Jan Paweł Janina Dr Janina
Zubrycki
Profesora Politechniki we Lwowie
- 13) " Dr Michał Luricki
Spr. separt. Technicznego Magistrata we Lwowie

od 1-13

Stosownie do uchwały Okręgowej Komisji Konserwatorskiej przesłać w rozrachunku odbitek "Projektu ustawy o opiece nad rabytkami" i "Uzasadnienie".

We Lwowie, dnia 21/III 1925.

Konserwator:

Piotry

Dyrektor wydziału spraw
Odbitek i wydatku p.m.

Ekspedyt biurowy dnia 23/III 1925.

W. Piłsni

Strzyżewski
Strzyżewski do wysłania
23/III 1925
H. Piłsni

Ordnung Leproserei 34
 ua. 16/11

- 1 Abraham
- 2 Butanda
- 3 Baucana
- 4 Finkel
- 5 Kijmual
- 6 Korichu
- 7 Simisoli
- 8 Poolacha
- 9 Wisichu

- 10 Postil
- 11 Peruchli
- ~~12~~
- 12 Dresler
- 13 Harland
- 14 Leukicures ^{Tonung}
- 15 Luceli
- 16 Mankowli ^{lv}
- 17 Kinkicures
- 18 Obucinski

- 22 Badesch ^{lv}
- 23 Sembarover ^{lv}
- 24 Rajac ^{lv}
- 25 Lusymwli ^{lv}

- 19 Stepanowicz
- 20 Strover
- 21 Zubrycki

~~Boborli~~

- 26 Monadond ^{Prempril}
- 27 Kwolek ^{Prempril}
- 28 Imotha "
- 29 Twschowsli ^{Prempril}

- Griss
- 30 Raem
- 31 Tonung
- 32 Wotk.
- 33 "
- 34: "

Liczba bieżąca :
Число бiжуче : _____
Laufende Zahl :

8 -
84 -

26 -

Miejsce pochodzenia zwierząt :
Мiсце походження звiрiят : _____
Herfunftsort der Tiere :

Powiat polityczny :
Повiт полiтичний : _____
Politifcher Bezirk :

Kraj :
Край : _____
Land :

Imię i nazwisko i miejsce zamieszkania
Имя i назвiско i осiдок
Name und Wohnort des

posiadacza :
власителя : _____
Besizers :
hajdaji :
нагiдцi

Termin
Zaproszenie

25

na ^{prezesa} 4. posiedzenie Okręgowy Komisji Konserwator-
skiej, które odbędzie się dnia 24 lutego b.r.
(sobota) o godz. 18. (6. popoł.) w ^{wielkiej} sali sejmowej Urzędu

Wojewódzkiego z następującym porządkiem ~~dnia~~ obrad:

- 1.) Organizacja Komisji Konserwatorskiej
- 2.) Omówienie projektu nowej ustawy konserwatorskiej
- 3.) Sprawy bieżące ochrony zabytków

we Lwowie dnia 12 1925

Do W.P.

Wojewoda: *[Signature]*
Prezesa Komisji

[Signature]
9/II

40x

Lwów, dnia 17 lutego 1925.

Panie Wojewodo !

L.

Mam zaszczyt zawiadomić Pana Wojewodę, że z powodu wyjazdu na wykłady nie będę mógł wziąć udziału na jutrzejszem posiedzeniu Okręgowej Komisji Konserwatorskiej. Prosząc o łaskawe przyjęcie do wiadomości mego usprawiedliwienie, łączę wyrazy

głębokiego poważania i prawdziwego szacunku.

L. Ludwik Bernacki
dyrektor Zakładu H.T. Asolinskiich

W. A.

Eksp. I

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE

weszto dnia 7. KW. 1925

8250

zai. *plik*

Wydział *II/4*

6643 250

Got

Departamentu Sztuki
Min. W. R. i O. P.

Warszawie

P. U. Lwów - Okręgowa Komisja
Konservatorska - Protokół
T. posiedz. dn. 18/2 25

Powołując się na § 12. Rozp.

Min. W. R. i O. P. z dn. 17/V. 24 L. 1432/D.S.

przedkładam w załączeniu odpis protokołu
piątego posiedzenia Okręgowej Komisji

Konservatorskiej z dnia 18. lutego 1925,
oraz (za załącznikiem) dwa pisma rezygua-
cyjne pisem korespondentów, którzy
godności tej nie przyjęli, mianowicie
ur. archit. Prof. Politechniki: Witolda
Miekiwicza, dr. Tad. Obujskiego, Igua-
nego Drexlera, prersa Kola Archit. Polskich
Zygmunta Harlanda i Syr. Depart.
Techn. tut. Magistratu Michała
Lureckiego. Ustnie zgłosił też rezy-
guację wobec konserwatora, Prof. Dr.
Jan Sas Zubrzycki.

Podzielając z zupełności

opinię Komisji Konservatorskiej, że
obecność tylko jednego architekta
(Prof. Klimrak) wśród członków
Komisji jest stanowczo nie wystarcza-
jąca, upraszam ~~usiłuję~~ o dodatkowe
zaimanowanie wyr. wymienionych
architektów członkami rekrutacji.

z załączenia

Protokół i dwa pisma
rezyguacyjne.

971
67
44
39
24

*Komisja
Rząd*

prawem głosu. - Równocześnie proszę o po-
wołanie na korespondentów, na razie kilku dal-
szych kandydatów, mianowicie: Piotra Borkowskiego
właściciela dóbr w Mlyniuskach powiatu Trembowolskiego
Dra Arona Halperna profesora gimn. w Tarnopolu,
Ks. Dra Maurycego Turkowskiego prof. i katechety gimn.
w Kreszowie; Dra Adama Spissa, Starosty w Kreszowie;
Ks. Prof. Dr. Stefana Monidłowskiego, Rektora Scui-
varjum Duchownego w Przemyslu; Jana Smółki
prof. gimn. i dyrektora Towarz. Przej. Nauk; Ks. Dra
Jana Kwolaka, Kustosza tegoż Towarz. w Przemyslu,
Dra Juliana Łajca starsz. Radcy tut. Prokur. Gen.,
jako przedstawiciela Instytutu Staurologicznego w Lwowie,
Dra Mieczysława Gebarowicza - kustosza Muzeum i u. Sub-
wierskich i Dra Karola Badeckiego - wicedyrektora
Archiwum wiejsk. w Lwowie.

Elasp. II

Odo

Wzrost 1,70 m
 Ciężar ciała 70 kg
 Ciężar ciała 70 kg

- 3) Ks. Prof. Dra Stefana Monidłowskiego
Rektora Scuiu. Duchownego
- 4) Jana Jana Smółki profesora gimn.
i Dyrektora Towarz. Przej. Nauk.
- 5) Ks. Dra Jana Kwolaka kustosza Towarz. Przej. Nauk
od 3-5 w Przemyslu
- 1) Jst. Dra Juliana Łajca st. radcy Prokuratorji Generalnej
- 2) " Mieczysława Gebarowicza kustosza Muzeum i u. Subwierskich
- 3) " Karola Badeckiego wicedyrektora Archiwum wiejsk.
od 4-6 w Lwowie.
- 4) Jstana Piotra Borkowskiego właśc. dóbr w Mlyniuskach
pow. Trembowolska
- 5) " Dra Arona Halperna profesora gimn. w Tarnopolu
- 6) Ks. Dra Maurycego Turkowskiego prof. i kate-
chety gimn. w Lwowie
- 7) Jst. Dra Adama Spissa Starosty
od 6-11 w Kreszowie.
- 8) Jst. P. J. Karim. Turzański Komis. Pradnyj w Zółkwi
- 9) " Jana Manikowskiego wicekierownika magistratu w Zółkwi
- 10) " Mieczysława Ziebińskiego Starosty w Zółkwi

(A. B. kandydaci
od 1-10 oswiadczyli,
ze przyjmują godność
korespondentów)

Prof

od 1-10. Niniejszem zawiadamiam P. T.

26 równocześnie prezydentem Min. W. R. i O. P.
 wniosek na powołanie P. T. na członka-korespondenta
 nowo utworzonej Okręgowej Komisji Konserwa-
 torskiej we Lwowie. - W myśl Rozporządzenia
 tegoż Min. z dn. 17/V 24 R. 1432/p. s. §. 13. - zadaniem
 członków-korespondentów jest informowanie Komisji
 o sprawach zabytkowych danego okręgu, zaś w myśl
 §. 14. obowiązki swe pełnią P. P. Korespondenci
 honorowo. - Komisja Konserwatorska jest orga-
 nem doradczym ~~Konserwatorska~~, ~~regl.~~ ~~tut.~~
 Urzędu ~~regl.~~ ~~tut.~~ jako władzy konserwatorskiej dla ~~urzęd.~~
 zabytków sztuki i kultury.

Eksp. III

Do

1) ~~pan. H. H.~~ Stanisława Rucitta
 Komisara Prądowego

~~Prof. P. T. Skierski Prof. S. S. S.~~
 od 1-3 " Drohobyczu

2) " Wacława Chowańca
 Prezydenta miasta

" Stanisławowa

3) ~~z poprzedn. strony 1-3~~ " Przemyślu

od 1-5

Minist. W. R. i O. P. utworzyło Rozp. z dn.
 17/V 24 R. 1432/p. s. w miejsce urzędowej sie-
 dziwy Konserwatorów zabytków sztuki i kultury
 Okręgowe Komisje Konserwatorskie jako organy
 doradcze do spraw zabytkowych sztuki i kultury.

W myśl §. 13. powołanego Rozpor., dla
 ściślejszego kontaktu z rozległymi terenami
 Okręgów Konserwatorskich [w pracach Komisji],
 mogą też brać udział członkowie korespon-
 denci powołani przez Min. W. R. i O. P. na wniosek
 Wojewody, zśród osób interesujących się sztuką
 i kulturą. - Zadaniem członków-korespondentów
 jest informowanie Komisji o sprawach zabytkowych
 danego okręgu. - Członkowie i korespondenci pełnią
 swe obowiązki honorowo. - Mając zamiar przedsta-
 wić Min. W. R. i O. P. wniosek na powołanie kilku nowych
 kandydatów na członków-korp. ~~konserw.~~ ~~okręgowy~~ ~~odpowiedzi.~~
 cy P. T. ~~godowi~~ ~~to~~ ~~przyjmuje.~~

we Lwowie, dnia 14/IV 1925.

W razie uwzględnienia
 mojego wniosku przez
 Min. W. R. i O. P.

W. Rucitta
 (otoczony) 15/IV 1925

Pioty
 28/2.25

L: 16623/II/4

Orzeczenie na kartce wkładkowej!

czym

[Handwritten signature]

[Large red handwritten signature]

*) Niepotrzebne przekreślić

P.U. Olszgora Komisja Korespondencyjna - cześć ul. ul. Korespondencyjnej

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Departamentu Szuki

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podane 23¹⁶¹ GRUDNIA 1924.
L 16623. 4/4

Warszawie ul. Nowogrodzka 21

Nawiązując do reskryptu Ministerstwa z dn. 18/XI 1924 r. 3135/XI/24 proszę o wyrażenie zdania w sprawie korespondencji, wogół biurokracji i porządkiem Okręgowej Komisji Korespondencyjnej a w razie twierdzenia, czy wogół brać pod uwagę głos do sprawy, a Lwów, dnia 24 XII 1924.

razem informacyjny. F. Uprawni o jak najwcześniejszą odpowiedź, gdyż przedmiotem rozstrzygnięcia tej sprawy i zasadniczej kwestji nie może się odbyć pierwsze konstytuujące posiedzenie Komisji.

! asygnowania zasłku do ręk podanego w zgłoszeniu odbiorcy przyznania zasłku na utrzymanie osoby w wyznaczonym w zgłoszeniu pod l. porz. stawiając wniosek na 22/12/24

Powiatowej*) Komisji zasłkowej*)

[Large red handwritten signature]

Wzrost do Exp. 29 XII 1924
Do registry 1924

Komisja Korespondencyjna

1. przedkłada się i donosi, że daty podane w zgłoszeniu są prawdziwe, że utrzymanie osób wymienionych pod 1) porz.

..... w czasie powołania

gdy żywiciel

..... miał zarobek i został powołany

..... było zawisłe od pracy*) — od dochodu uzyskanego z pracy*) — powołanego,

..... bezpośrednio przed swoim powołaniem był chory lub bez posady

..... byłoby prawdopodobnie zawisłe od pracy*) — od dochodu uzyskanego z pracy*) powołanego, gdyby powołanie nie było nastąpiło,

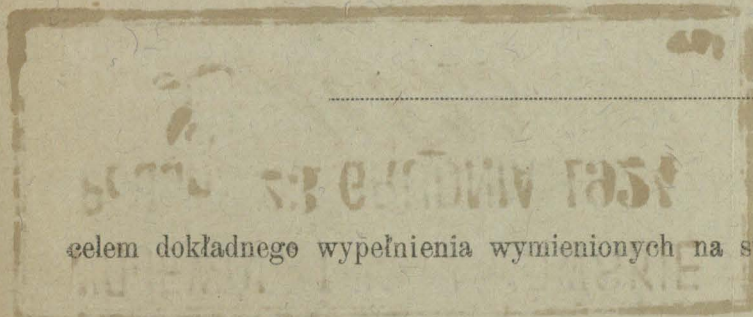
i że utrzymanie osób wymienionych pod 1. porz.

..... przez to zostało zagrożone, że dochód z pracy odpadł całkowicie albo doznał takiego zmniejszenia, że nie wystarcza już do pokrycia utrzymania tych osób.

2. wnosząc na odmówienia, ponieważ

....., dnia 19.....

Podpis naczelnika gminy:

w

..... celem dokładnego wypełnienia wymienionych na stronie 1 rubryk.

....., dnia 19.....

(Miejsce dla dalszych niestanowczych załatwień).

*) Niepotrzebne przekreślić.

Osoby podnoszącej rozczenie*)

L. porz.	Imię i nazwisko	Stosunek pokrewieństwa do powołanego	Czy dotycząca osoba żyła z powołanym we wspólnym gospodarstwie domowym?	Jeżeli nie żyła we wspólnym gospodarstwie domowym: Jaką kwotą powołany pomagał? tygodniowo? miesięcznie?	Zatrudnienie, ewentualny zarobek własny	Posiadłość, dochód z prawa do renty	Miejsce zamieszkania w czasie wstąpienia powołanego do szeregów	Obečne miejsce zamieszkania	Klasa dodatków aktywacyjnych, do której jest zaliczone miejsce zamieszkania wykaz. w rubr. 8	Uwaga**)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.										
2.										
3.										
4.										
5.										
6.										
7.										
8.										
9.										
10.										
11.										
12.										

Na odbiorcę wypłaty proszę wyznaczyć:

(dokładny adres mieszkania) w

Podpis naczelnika gminy lub urzędnika:

..... dnia 191.....

Podpis strony:

*) W zgłoszeniu nie należy podawać wszystkich członków rodziny, lecz tylko te osoby dla których zgłasza się uprawnienie do zasiłku.

**) Jeżeli uprawniony żył z powołanym we wspólnym gospodarstwie domowym sam jeden i jest trwale niezdolny do pracy, to te okoliczności należy podnieść na tem miejscu. Tak samo należy tutaj podać, jeżeli uprawnieni do alimentacji nie otrzymywali od powołanego żadnych datków, albo datki do utrzymania, widocznie nie wystarczające, w tym ostatnim wypadku należy podać wymiar. Przy osobach uprawnionych do alimentacji, dla których ustalono w drodze wyroku sądowego alimentu, które ma świadczyć powołany, należy podać ustalony sądownie wymiar, jak również i czas, w którym nastąpiło to ustalenie.

55

Nr.

ZgłoszeniePowiatowa*)
Krajowa*) Komisyja zasiłkowa**Pouczenie.****I. Powstanie prawa do zasiłku na utrzymanie.**

Prawo do zasiłku na utrzymanie urasta przez każde, na podstawie ustawy wojskowej albo też tylko na podstawie dobrowolnego zgłoszenia się, dokonane powołanie obywatela austriackiego, nienależącego do zawodowego stanu wojskowego, do czynnej służby w sile zbrojnej lub w takich ochotniczych formacjach, które uznano za części składowe siły zbrojnej, albo przez powołanie na zasadzie ustawy z dnia 26. grudnia 1912 Dz. u. p. Nr. 236. o świadczeniach wojennych, w tym ostatnim wypadku bez względu na obywatelstwo państwowe powołanego. Za powołanych należy uważać obecnie także i obowiązanych do służby prezencyjnej.

II. Osoby uprawnione do zasiłku na utrzymanie.

Uprawnione do zasiłku są wszystkie osoby, których utrzymanie w chwili wstąpienia powołanego do wojska było zależne od jego pracy albo od dochodu osiąganego z jego pracy i zostało zagrożone z tego powodu, że ten dochód z pracy wskutek powołania zupełnie odpadł albo zmniejszył się tak dalece, że nie wystarcza już do pokrycia kosztów utrzymania zależnej od powołanego osoby.

Osoby, którym według powszechnej księgi ustaw cywilnych i pod przewidzianymi tam warunkami przysługuje wobec powołanego prawo do alimentacji, są uprawnione do zasiłku bez względu na to czy ich utrzymanie było przedtem zależne od powołanego.

Do takich osób należą w szczególności:

- a) żona (także bez swojej winy rozwiedziona lub separowana, jak również rozwiedziona za obopólną zgodą);
- b) ślubni, nieślubni i legitymowani potomkowie, dzieci adoptowane, ślubni przodkowie i nieślubna matka, o ile są niezdolni do pracy i dochody z własnego majątku nie wystarczają na ich utrzymanie.

III. Wymiar zasiłku na utrzymanie.

Osobom uprawnionym, które bezpośrednio przed wstąpieniem powołanego do wojska żyły z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, dalej w każdym razie żonie i ślubnym dzieciom należy się zasiłek na utrzymanie w pełnym wymiarze innym zaś uprawnionym do pobierania zasiłku tylko w wymiarze wsparcia, jakie powołany udzielał im bezpośrednio przed swoim wstąpieniem do wojska. Jeżeli uprawniona do zasiłku osoba żyła z powołanym sama jedna we wspólnym gospodarstwie domowym i jest trwale niezdolna do pracy, należy się jej zasiłek na utrzymanie w podwójnym wymiarze. Na dowód trwałej niezdolności do pracy należy przedłożyć urzędowe świadectwo lekarskie.

Uprawnionym do zasiłku osobom, które w chwili wstąpienia powołanego do wojska prowadziły wspólne gospodarstwo domowe, należy się razem zasiłek na utrzymanie tylko w najwyższym wymiarze 12 K dziennie.

IV. Miejsce zgłoszeń.

Roszczenie należy zgłosić zapomocą tego formularza u Zwierzchności gminnej, względnie w miejscu, wyznaczonym zarządzeniem władzy politycznej do wnoszenia zgłoszenia, albo u przynależnej politycznej władzy powiatowej, albo u przynależnej ze względu na miejsce pobytu c. i k. władzy reprezentacyjnej, stosownie do tego, czy zwyczajnie miejsce zamieszkania uprawnionego do zasiłku leży w obrębie Państwa austriackiego, albo poza jego obrębem lecz w obrębie Monarchii austriacko-węgierskiej, albo też poza obrębem Monarchii austriacko-węgierskiej. Równocześnie przy zgłoszeniu należy wymienić z pośród osób uprawnionych do zasiłku, względnie ich zastępców, tę osobę, której, jako odbiorcy wypłaty, zasiłek na utrzymanie ma być wypłacany.

V. Odrzucenie roszczenia bez dalszego postępowania.

Komisyje zasiłkowe bada odrzucać bez dalszego postępowania zgłoszenia, wniesione później niż w dwa miesiące po wyłączeniu powołanego ze służby albo później niż w sześć miesięcy po dniu, w którym uprawniona do zasiłku osoba z listy strat lub w inny wiarygodny sposób dowiedziała się o jego śmierci lub o jego zaginięciu.

VI. Termina wypłaty.

Zasiłek na utrzymanie będzie wypłacany odbiorcy wypłaty w ratach półmiesięcznych z góry, zapadających dnia 1-go i 16-go każdego miesiąca, w dniach wyznaczonych przez Komisję zasiłkową.

Powołanego		po myśli ustawy o świadczeniach wojennych*) do czynnej służby wojskowej*)	
Imię i nazwisko:		Zatrudnienie:	
Miejsce pobytu	Gmina:	Dzienny dochód z pracy:	
	Powiat i kraj:	Majątek, posiadłość:	
Rok urodzenia:		Oddział broni, względnie miejsce zatrudnienia:	
Miejsce przynależności	Gmina:	Stopień wojskowy:	
	Powiat i kraj:	Dzień wstąpienia do służby, względnie dzień odejścia z miejsca pobytu:	

*) Niepotrzebne przekreślić.

L. 15085 z. du 25/21 24

Miu. k. R. i. O. P. / departament
Sztuki L. 3135/p.s.24. z 18/21 24

Exp.

Przedmiot: Organizacja Olszgo-
wej Komisji Konserwa-
torskiej - rekrutacja komi-
sarzy Ordubiu.

Ekspedyt
dotyczy do kaidij wysytki
1 list (z kopercie Miu. k. R. i. O. P.)
wedlug adresu.

Popytani:

Przesot II/4:

1) p. Kordneri sporozdij przy
Ordubiu i Koszopontentia
(paran 25) x 10 egzempl.
z wyzyw wyzyw uwarne po 1
egz. w p. 40 egzempl. kresco.
Jegodnie; Uacz. w. k. II i
Pris. II/4 - (rekrutacja uctwie)

10 egzempl. wywaru z p. 40 egzempl. kresco; z tego
po redykcji dorozyciu p. 40 egzempl. kresco
w. k. II i p. 40 egzempl. kresco i reszta 9 egz. z akcio;
Prisem Postuch.

2) p. Pris. II/4 -
omowri z Uacz. w. k. adm.
porozdek idrudum i lunc
Szeregotz / Sata - z ymumie
w. k. II zest przesada.
i prerormace p. k. adm.
prawy ch.

- 1) Dr. Wieluoniego Sawa
na Wladystawa Podlasy
Profesora Uniwersytetu
w Lwowie
- 2) Dr. Wladystawa Abrahamowa
Profesora Uniwersytetu w Lwowie
- 3) Dr. archit. Wladystawa Klim-
enaka Profesora Politechniki
w Lwowie
- 4) Dr. Leona Piniiskiego
Profesora Uniwersytetu
w Lwowie
- 5) Dr. ks. Wladystawa Zyty
Profesora Uniwersytetu
w Lwowie
- 6) Dr. P. dr. Karimiera Turzickiego
Kutora Museium ruskiego
w Lwowie
ul. Mochuackiego 42
- 7) Dr. Jakoba Diauanda
Komisarza rządowego
Izraelickiej Gminy żywa-
niowej w Lwowie
- 8) Dr. Aleksandra Brodzkiego
Szrektora Orchiarium miejskiego
w Lwowie
Magistrat.
- 9) Dr. Eduwinda Bilaudy
Profesora Uniwersytetu
w Lwowie
- 10) Dr. Ludwika Finkla
Profesora Uniwersytetu
w Lwowie
- 11) Dr. Wladystawa Kozickiego
Docenta Uniwersytetu
i Radey Wyumas. hydroizaki
Samorządowego w Lwowie

od 1-11.

Zatrzazajcie proszta uwaz
desawy p. k. R. i. O. P.
za L. 3135/p.s.24. z 18/21 24
winnajmy dla Sawa jako
Ordubiu Olszgowej Komisji
Konserwatorskiej przy Wjerozdzie

Weszlo do Exp. F 5. grud 1924

Odpisano

Kolejny

Ekspedycja

X
Kojenodniku, war z rozporządze-
niem o utworzeniu Komisji-
wiadomości ~~o~~ ~~z~~ ~~na~~ ~~pierwsze~~
~~Zaproszenie~~ ~~o~~ ~~głównie~~ ~~z~~ ~~sali~~
pomoczenie, Komisji, która
są oabzdrie dnia 20 stycznia 1925.

Zaproszenie
z oznaczeniem godzin i sali
o godzinie z sali I. p. w Gmachu
Aut. Urzędu przy ul. Czarnieckiego
Główna P.T. przed terminem przesłania
Szn.

Exp. II

1) So Pawła

Tur. architekt Witolda Mikiuriera
Profesora Politechniki w Lwowie

2) Tur. architekt Jędra Las Zubryckiego
Profesora Politechniki w Lwowie

3) Tur. Ignacego Drexlera
N. Rada Budownictwa
w Lwowie
Magistrat

4) Tur. Dra Fedeusa Obwinińskiego
Profesora Politechniki
w Lwowie

5) Tur. architekt Zygmunta Harlanda
Prof. Prerona Kola Arch. Pololich
w Lwowie
ul. Hoffmanna l. 7
II. p.

6) Antoniego Stefaniuriera
Wizytatora Kuratorjum Oksygu Szkolny
Lwowski
w Lwowie
Kuratorjum Oksygu Szkolny

7) Dra Włodzimierza Leukuriera
dyrektora I Gimnazjum Państwowego
w Tarnopolu

8) Ferdynanda Bosella
Rady Szkolny, dyrektora
II. Gimnazjum Państwowego
w Lwowie

9) Dra Mideusa Mańkowskiego
adwokata
w Lwowie
ul.

10) Władysława Strouera
dyrektora Muzeum Przemysłowego
w Lwowie
wielkiego
w Lwowie

№ 11) Wiz. Mielata Lurckiego
Dyrektora Depart. Technicznego
re Lwów
Magistrat

Wizytacja 3. 1925

№ 12) Kazimiera Osicińskiego
Kustosza Muzeum Historycznego
Przyjaciół Nauki w Przemyślu

№ 13) Dr Ludwika Bernackiego
Dyrektora Ossolimeum
re Lwów
ul. Ossolimek

od 1-13 X Zatwierdzenie
ustawy prok. Ministerstwa
K.R. i O.P. z d. 3135/9.1.24
z dnia 18/XI 1924
dotyczącej
Stawa jako członka kores-
pondentów Okręgowej Komisji
Konserwatorskiej przy Inst.
Współpracy Kojerodkiej, wraz
z rozporządzeniem o jej
utworzeniu w uadziemiem
z pierwszemu porządku, Państwowej
Rady - odczyt z dnia 27 stycznia
1925.
Przebiegiem z Exp. I. przedane.
Okres. II

№ 14) Stawa Kojerodki
w Stanisławowie

Przebiegiem Podwołują się
na urlopek Stawa Kojerodki
z wyrazem pisemnym z. 6919/II. 7.
z 9/10 24
dotyczącej
Stawa Kojerodki, kierownika
Artystycznego Teatru im. Fredry,
jako członka korespondentów
Okręgowej Komisji Konserwatorskiej,
ustawy prok. Min. K.R. i O.P.
pisemnym z d. 18/XI. 24, z. 3135/9.1.24
wraz z rozporządzeniem o utworzeniu
Rady, z prośbą o podjęcie doch-
odzenia wyuzdzeni
Lwów, dn. 3/XI 1924.
29/XI. 24

Stawa Kojerodki
Przebiegiem
20.11.25

z wyrazem pisemnym
Przebiegiem podwołują się
20 stycznia 1925.
Zaproszenie z Exp. I. przedane

Włocławek
29/XI

29/XI/24

MINISTERSTWO W.R. i O.P.
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

WARSZAWA,

DN. 18 listopada 1924 r.

Nr 3135/DS/24

W odpowiedziach należy powoływać się na Nr powyższy.

Do

Województwa Lwowskiego.

we Lwowie.

Na skutek pisma L. 13328/924/II-4 z dnia 5 listopada 1924 r. Ministerstwo przesyła 25 pism nominacyjnych dla członków Okręgowej Komisji Konserwatorskiej we Lwowie.

25 załączników

za Ministra

[Signature]
Departamentu

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 25 LISTOPADA 1924.
L 15085

W. II.

No. 525⁹¹

Spisobata

Jubana Waywady:

1/12. 924.

L: 15085 / $\frac{11}{4}$ - 24.

AB
M. J. W.
M. J. W.

W. II.

Nr. 510.

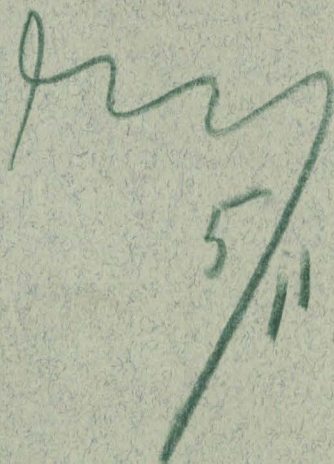
42

Апробата

Зедане Вайиводы

31/10. 1924.

L: 13328/II/4 - 24.

5/11

49 3/4

KARTA GŁOSOWANIA
КАРТА ГОЛОСОВАНИЯ

Mając wybierać jednego posła do Rady
Маючи вибирати одного посла до Ради

daje głos :
даю голос :

UWAGA. Każda inna karta głosowania, nie w
ЗАМІТКА. Кожда инша карта голосованя, не в

L. skł. 8.

.....
a przez własność władze, jest nieważna.
одна через власність влади, є неважною.

..... }
} powiatu z okręgu wyborczego Nr. 1
} державної з округа виборчого № 1

SOBANIA.
ОООВАНИА.

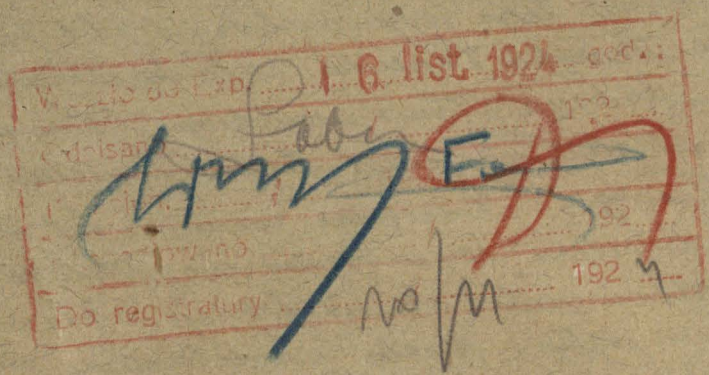
1) L. 13198 ex 1924
T. 4
k. dnia 16/10 1924
od Województwa Łowickiego
L. 6919 ex 1924 z dn. 9/10 1924
T.

2) L. 13328 ex 1924
T. 3.
k. dnia 18/10 1924 z kop.
od Prezydium Powiatu Jędrzejowski
między w Łowicze
L. 974/24 bez daty.

Przedmiot:
Organizacja Okręgowej Komisji
Konserwatorskiej.

P.S.
Ostatnia korespondencja od II, 13. 14
(Stronca, Olsztyn i Bernackiego)
Reprezentacji p. Konsultacji dotąd
nie otrzymała się ze strony p. g. g.
Prof. Abraham i inż. p. g. g.
p. g. g. z p. g. g. p. g. g.
p. g. g. z p. g. g. p. g. g.
i p. g. g. p. g. g. p. g. g.
Konsultacji przed p. g. g. p. g. g.

[Handwritten signature]

Eksp.
Przedmiot: $\angle - \gamma$
na N= 4423/D.P. z dn. 31/5 1924
Do Ministerstwa Wyznań Reli-
gijnych i Opieczęcia Publicznego
(Departamentu Sztuki - Nowogrodzka 21)
w Warszawie

Wykonując reskrypt X.X. z dnia 31/V
1924 N. 1432/D.P. przedstawiam wnioski
na podstawie do Komisji Konserwatorskiej
dla Okręgu Łowickiego, następujących
członków:
- 1) Dra Władysława Podlaskę, Profesora
tut. Uniwersytetu Jana Kazimierza
2) Inż. architekta Władysława Klimoraka
profesora tut. Politechniki -
jako przedstawicieli miejscowych wy-
szych uczelni (S. 4 list. c.) rozp. z 17 maja
24 N. 1196/D.P.)
3) Dra Władysława Abrahamia профе-

sora tut. Uniwersytetu Jaus Hariu.

4) Dra Leona Pinińskiego, Profesora
tut. Uniwersytetu, jako przedstawicieli
Towarzystw podanych w §. 4. lit. d.) po-
wołanego rozporządzenia;

5) Hs. Ma Władysława Zyłg, Prof. tut.
Uniwersytetu.

6) Dra Kariona Lurzeckiego kustosa i Dy-
rektora tut. Muzeum narodowego ruskiego

7) Dra Jakoba Diauanda archiwisty i koni-
sarpa rządowego irr. guiny wyznaczonej
lwowskiej - jako przedstawicieli duchowieństwa
rzymsko i gr. kat., tudzież wyznaczenia irrael.,
w myśl §. 4. lit. e.) powołanego rozporzą-
dzenia,

8) Dra Aleksandra Czołgowskiego Dyrekto-
ra Archiwum wiejskiego.

9) Dra Edmunda Bulanda, Prof. Uni-
wersytetu tut.

10) Dra Ludwika Finkla profesora Uni-
wersytetu (historyka)

11) Dra Władysława Korickiego, Socjeta
historji sztuki na tut. Uniwersytecie
i radca P. W. S. we Lwowie.

jako członków namianować się ma-
jących w myśl §. 4. lit. f.) powołanego
rozporządzenia, na wnioski swój i Woj-
wodzin Stawiszawowskiego i rarnopolskiego,
z którymi się z tym celu porozumiałem.

Nadmieniam jednak, że pisowni z dnia
9/10 1924. L. 6919/II P. Wojewoda Stawi-
szawowski zaproponował jako przedsta-
wiciela tego Województwa (§. 4. lit. f.)
p. Henryka Cepnika członka Redakcji
"Kwiera Stawiszawowskiego" i kierownika
artystycznego taut. teatru imienia
Fredry. - Ponieważ redacjom tut. Kon-
serwatora wyznaczonej nie posiada
odpowiednich kwalifikacji na to sta-
nowisko, preto przedstawiam po-
siwej wnioski na namianowanie
Cepnika jedynie członkiem kores-
pondentem z okręgu Stawiszawowskiego

W myśl §. 13 powołanego na wstępie
rozporządzenia przedkładam z koni-
wioski na powołanie w charakterze
członków - korespondentów:

1) Inż. - architekt Wilolda Minkiewicza
Prof. Politechniki,

Na dop.

D - (pisać w
uonij liiii)

- 2) Jur. architekt Jana Sas Zubryckiego, Prof. Politechniki.
- 3) Jur. dra Tadeusza Obuickiego, Prof. Politechniki.
- 4) Jur. Iguacego Mexlera, St. Rades budowlnictwa tut. Magistratu.
- 5) Jur. architekt Zygmunta Harlanda, Przew. Kola Archit.
- 6) Antoniego Stefanowicza, wicektora Kurat. Okr. Szkolnego lwowskiego.
- 7) dra Włodzimierza Lenkiewicza Dyrektora II państwowego gimnazjum w Tarnopolu.
- 8) Ferdynanda Postla, Rades Szkolnego Dyrektora II Gimnazjum we Lwowie.
- 9) dra Tadeusza Marikowskiego adwokata we Lwowie.
- 10) Henryka Cepajka, członek Redakcji "Kwiera Stawistawarskiego" i kierownika artystycznego Teatru im. Fredry Stawistawowic
- 11) Władysława Stopera, Dyrektora Muzeum Przemysłowego miejskiego we Lwowie.
- 12) Jur. Michała Lurckiego, Dyrektora Depart. Techn. Magistratu lwowskiego
- 13) Karimierza Osińskiego archiwista i kustora Muzeum Tow. naukowego w Przemyslu.
- 14) dra Ludwika Bernackiego Dyrektora Osolincum we Lwowie.

Formalem robie prosie ^o rychle przestanie piśmie
 nawiązujących, gdyż chciałbym
 jako przewodniczący w urzędzie
Tai pisowni powiadzenie jeszcze w listo-
 padzie, tak dla spraw bieżących,
 jak i dla podziatu Okręgu konser-
 watorskiego między powiatowych
 członków korespondentów w ten
 sposób, by wojewodowie w Stawista-
wowie i Tarnopolu mieli możliwość
 utrzymywania ścisłego kontaktu z ko-
 mijsją okręgową, za pośrednictwem
 tych członków.

Lwów, dnia 5/ii 1924.
 [Signature] Piot Kar
 31/ii

L. 974/24

~~Jako niefachowiec z zakresu
zabytkownictwa ani też historii
nie mogę być rozmownym~~

Podm. porządnie informacji otrzymanych
Dzienn. telefonicznie od D. Odrobki p. Kowca
pośrodk. zgodzić się na zaproponowanie Diamanda
do Województwa Lwowskiego

do l. 7197/1924
II/4

29/10

W skutek reskryptu z dnia 2:
września 1924 l. 7197/1924 Pretoireństwo
In. Gminy gminowej uznał, że wobec
prezencji się do Warszawy profesorów
Dra Majera Ballabano i Dra Alojzusa Schorra
obecnie Pretoireństwa nie są znane oświadczenia
o kwalifikacjach specjalnych w sprawach
zabytkowych sztuki i kultury.

Z uwagi jednak, że komisarz rządowy
In. Gminy gmin. D. Jakob Diamanda
od przeszło 40 lat zajmuje się sprawami
żydowskimi i z ramienia Rady miejskiej
od wielu lat jest członkiem Komisji
archiwalno-muzealnej m. Lwowa z racją
Pretoireństwa tenże posiada kwalifikacje
na stanowisko Komisji konserwatora i posiada
sobie tego przedstawicieli

Zastępca Komisji rządowej

uz. II/4
13198/24

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podano 18. PAŹDZIERNIKA 1924.
L. 13328 II/4

Do wiadomości
p. D. Odrobki
Lwów 24. 10. 1924.
p. D. Odrobki

Komisja Komandy

WOJEWÓDZTWO STANISŁAWOWSKIE

L: 6919) II. ex. 1924.

47
Stanisławów, dnia 9. października 1924.

Organizacja Okręgowej
Komisji Konserwatorskiej.

Do

Pana Wojewody

we L w o w i e
=====

Na pismo z 20)9. 1924 L: 7197) II) 4. ex. 1924 zawiadamiam Pana Wojewodę, że zgadzam się na propozycje co do członków Komisji konserwatorskiej z tem, że na przedstawiciela tut. Województwa proponuje p. Henryka Cepnika, członka redakcji "Kurjera Stanisławowskiego" i kierownika artystycznego tut. teatru imienia Fredry.

P. Cepnik zajmuje się historją zabytków Stanisławowa i w najbliższym czasie ma opublikować cykl artykułów w tym przedmiocie.

Co do zamianowania członków korespondentów z okręgu tutejszego Województwa, to lista-kandydatów będzie mogła być nadesłaną dopiero później, tem więcej, że z natury rzeczy wynika, że mianowanie członków korespondentów może każdej chwili nastąpić w miarę rozwoju akcji.-

W o j e w o d a :

Henryk Cepnik

II

m. Cerniak korespondent

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE
Podane 16. PAŹDZIERNIKA 1924.
L 13198 II/4

*55
p. p. L. 11/4
o opiniach i ruskich
pociskach
p. L. 125/31*

*197/924
dob*

*Korespondent: L. Tad.
Schronen Dyr. M. W. P. m. m.
Miyals. we Lwowie*

Zatwierdzono pmy L. 13328 $\frac{531}{11.4. 924}$

Komisja Komosa;

7 1924

924 48

Województwo łowickie

L. 7197. II 1924

M. dnia 24 6 1924 z 2 pkt.

Od Ministerstwa Wewnętrznych
Spraw Publ.

N: 1432/25 z dn. 31/5 1924

Pierwotnie:

Organizacja
Spraw Religijnych i
Kościelnych Komisarzatu

Komisji Komisarzatu

~~Województwo łowickie~~
1918 1924
L. 7197

Exp.

Pierwotnie: [-7]

Do

Pana Wojewody

a) w Stanisławowie

b) w Tarnopolu

11 21
Stowarzyszenie
Wspierania
Kultury
i Rozwoju
Narodowego
w województwie
łowickim
z siedzibą w
Łowiczach
Kolegium
1879

2go podmiotem
funkcyjnym
Pana Komisarza
w Łowiczach
z siedzibą
w Łowiczach
z siedzibą
w Łowiczach

Wskazując referat Ministerstwa

Wewnętrznych z dnia 31/5 1924

N: 1432/25, oparte na rozpo-
ządzeniu tegoż Ministerstwa
z dnia 17/5 1924 N: 1196/25,

które w odnośnym dotychczas
zawieszaniu i zamieniam
przedtężi temuż Ministerstwu
proszek na powołanie do kole-
gium i ustalenia Komisji nar-
zędowej, w składzie:

1) Prof. Dr. Władysława Pod-
laska, jako przewodniczącego
Komitetu;

2) Prof. Józef Władysław Klim-
ycki, jako przewodniczącego
Komitetu;

z myślą o 4, lit. c) powołanego

Do eksp. datacji:
po jednemu egzemplarowi
z podpisem i datą 7197
i z parafianym, złączonym
literami

Videat Kancelarya W. II

prezjorowi ebiornę odpowiedi
zreprodukuje akti dnia

10. X. 1924. - wyłożono

Weszło do Exp. 2 2. WZS 1924

Exp. 1924

Podpis
Kasowego

Do rejestracji

Data
Wyplaty

Kwota zasitku
na utrzymanie

Czas do którego
odnosi się zasitek
na utrzymanie

rozprawa;

3) Prof. Dr. Władysław Abra-
hama,

4) Prof. Dr. Leona Siniarskiego,
jako przedstawicieli w myśl
p. 4 i 5 lit. a) powołanego roz-
prawa;

5) Dr. Władysław Łyż, Pro-
fesor Uniwersytetu ^{Wym. Ri. Dnia 1910 r.}
jako przedstawicieli w myśl
§ 4, lit. c) rozprawa;

6) Dr. Aleksandra Czubowski,
dyrektora Archiwum państwowego,

7) Dr. Edmunda Białas, Prof.
Uniwersytetu
jako przedstawicieli w myśl § 4
lit. f) rozprawa.

Stosownie do treści ostatniego
wzrostu powołanego na wstępie
protokołu uprzedniego o zapropo-
nowanie przedstawicieli Stamt.
Hojewickiego, p. 4 i 5 lit. a) i b)
i c) i d) i e) i f)

ad a) Pan Wojewoda, jak rów-
nież Pan Wojewoda Tarnobrodzki

ad b) Pan Wojewoda, jak również
Pan Wojewoda Stanisławowski,

ad a) i b) do którego równocześnie
w tej sprawie się odwołano, nie
wziętych do wiadomości. odpowiedzialnie Pan
dydatów, uwalniającego
na stanowiska ekspertów Ro-
sji, w Fakim razie postę-

Czas do którego odnosi się zasilek na utrzymanie	Kwota zasilku na utrzymanie	Data wypłaty	Podpis urzędnika kasowego	U w a s a
--	--------------------------------	-----------------	---------------------------------	-----------

zapropomija do kontinuiranog porotnjice
na uslugi gimnazij

φ do reprezentacijah, skupina
št. št. i. i. m. p. r. e. s. e. t. o. p. o. z. o.
v. m. i. e. r. a. n. t. r. i. h. o. r. v. e. r. s. t. e. n. i. s.
v. k. o. n. s. t. i. t. u. c. i. j. e. m. e. l. o. p. o. l. i.
s. l. o. t. n. e. n. j. e. k. a. j. e. p. a. r. t. e. i. d. i. n. e. u.
T. o. s. t. a. n. i. s. t. a. n. i. s. t. o. v. a. m. i. s. t. r. a. t. e. r. u. m.
v. e. j. v. e. d. o. v. i. c. e. n. e. r. i. e. n. i. s.

Dr. Ludwika Finke, Prof.
Uniwersytetu i Dr. Władysław
Korickiego, docenta Uniwersytetu.

Powadło u myli & 13. rozpa-
materiai zauważam przytępy
wśród na porotanie jako
członków korespondentów:

- 1) Pani Witolda Miodkiewicz, Prof. Politechniki,
- 2) Pani Jana Sas Zubrzyckiego, Prof. Politechniki,
- 3) Pani Dr. Tadeusza Obwińczonego, Prof. Politechniki,
- 4) Pani Władysława Łucyńskiego, Dyrektor Depart. Technicznych, Ministerstwa Handlu,
- 5) Pani Ignacego Brzozowa, St. rady budownictwa Ma-
gistrata,
- 6) Pani Eugeniusza Harlauda, Biura Rola audit.
- 7) Antoniego Sigańskiego, Inżyniera Kwat. Obr. i Zast. Inż.

Dr. Władysław Łucyński
Dyrektor gimnaz. i jarm. w Łodzi
Francuz o zamiarach
czy Jan Wierwoda zgadza się na
prezencje wstąpienia na zawia-
żanie Komisji w składzie po-

Dr. S. G. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

9) Ferdynand Bostla
Rada szkolnego Dyj.
II. gimnaz. we Lwowie
10) Dr. Tadeusz Mańkowski
advokat krajowy we Lwowie
ul. Rezerwiarzy 4.
Wzrost 180 cm, ciężyć 70 kg
Czas do którego odnosi się zasztek
Kwota zasilku na utrzymanie
Czas do którego odnosi się zasztek

Czas do którego odnosi się zasztek	Kwota zasilku na utrzymanie
------------------------------------	-----------------------------

		wzrostem, piersią i cięgieniami, że wielki wznęty wymiarkami
		Kandydatów na sędziów krajowych i korespondentów są jeszcze do- tychczas sędziów krajowych Grupa Nau- kowców Matematyki i Mechaniki
		i jako taki są zamieszani z zabytkami tamt. Województwa.
		Zarządzeniem w tym celu, że byłoby pożądane zamianowanie takie
+ - ite moriwis jednego. Na Kartego praca to -		i innych jeszcze korespondentów z okręgu tamt. Województwa
		w tym celu proponuję o sta- nowieniu listy proponowanych
		które będzie z moim wnioskiem przebieg Ministerstwa do de- cyzji.
		Wład. Dnia 28 1874
	Wład. 1874	
		- C. D. na arkuszu
U W A G A	Podpis urzędnika kasowego	Czas do którego odnosi się zasiłk na urządzenie Kwota zasiłku Data Wypłaty

Powiatowa Komisja Zasiłkowa w

ciąg dalszy arkusza płatniczego 1.

Pieczęć:

Przewodniczący:

Imię i nazwisko powołanego:

Dr. Szpakowski;
~~z p. II do Guddu.~~

Op. II

Sredniest. Organizacja Skoporie
Komisji Konserwatorskiej
do
Konserwacji metropolitarnej
oblastu gr.-kat.
we Lwowie

Wzrostek rozporządzenia Ministerstwa
Wychowania Religijnych i Obrzeccenia Sub-
siunet, z dnia 14.5 1924. N: 1196 D. S.
^{beż} i w najbliższym czasie mianow-
ano ^{dotychczas} jako wstędy
Konserwatorskiej Skoporie Komisji
Konserwatorskiej z siedzibą we Lwowie
jako organ doradczy dla spraw sa-
kralnych i kultury w stębie
powiatu Lwowskiego, Stanislawowskiego
i Ternopolickiego. -

Zamierzając ~~przyjąć~~ i ~~zaim-~~
~~nować~~ ~~przejąć~~ ~~funkcję~~ ~~przewodniczącego~~ ~~Minis-~~
terstwa ~~wobec~~ na podstawie do powołania
Komisji ~~dotychczas~~ i ~~przewodniczącego~~ ~~prze-~~
jął greko-katolickiego ^{przez} ~~przez~~
został ~~do~~ ~~xx~~ ~~z~~ ~~przez~~ ~~o~~ ~~zaproszono-~~
waniu kandydata, któryby ~~przejął~~
funkcję ~~odpowiednie~~ na to sta-
nowisko. -

Wzrostek ^{zamierzając}
i ^{zamierzając} ~~zaim-~~
nować ~~przejąć~~ ~~funkcję~~ ~~przewodniczącego~~ ~~Minis-~~
terstwa ~~wobec~~ na podstawie do powołania
Komisji ~~dotychczas~~ i ~~przewodniczącego~~ ~~prze-~~
jął greko-katolickiego ^{przez} ~~przez~~
został ~~do~~ ~~xx~~ ~~z~~ ~~przez~~ ~~o~~ ~~zaproszono-~~
waniu kandydata, któryby ~~przejął~~
funkcję ~~odpowiednie~~ na to sta-
nowisko. -

Podpis	Data	Kwota zasiłku	na utrzymanie	na utrzymanie
urzędni	wydaty	na		
kasowego		utrzymanie		

U w a s a

Uprzejmie wzywam z uwagi na powyższe
przedstawić Ministerstwu w najkrótszym czasie
odnośnych propozycji, o rychła odpowiedź na
wzajemne pismo. —

Exp. III

Sredniost. (7. u.)

do

Sredniostwa Towarzystwa gminny wy-
mawiancy we Lwowie

(Din jak zakr. z exp. II)

uczynowego ~~zawieszania~~ ^{przez} ~~zawieszania~~
do 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Generalnym ~~zawieszaniu~~ ^{zawieszaniu} ~~zawieszaniu~~ (z jako
najbardziejego kandydata w imieniu
r. Dr. Guttmana, rebrna boimny portis-
pony. —

Uprzejmie wzywam z uwagi na po-
przedstawić Ministerstwu w
najkrótszym czasie odnośnych propozycji,
proszę o rychła odpowiedź na wzajemne pismo. —

Exp. IV

Sredniost. (7. u.)

do

Wielmożnego Pana
1) Prof. Dr. Władysław Szlachecki
Wojewódzkiego Uniwersytetu
we Lwowie
2) Prof. Władysław
Klimuraka
Prof. Politechniki
we Lwowie

U w a s a

Podpis
urzędnika
kasowego

Data
wypłaty

Kwota zasłku
na utrzymanie

Czas do którego
odnosi się zasilek
na utrzymanie

		3)	Dr. Władysław Abraham	Prof. Uniwersytetu	we Lwowie
		4)	Dr. Lesław Siniawski	Prof. Uniwersytetu	we Lwowie
		5)	Dr. Władysław Zyty	Prof. Uniwersytetu	we Lwowie
		6)	Dr. Aleksander Kostomarov	Dyrektor Archiwum miejskiego	we Lwowie
		7)	Dr. Edmund Białady	Prof. Uniwersytetu	we Lwowie
		8)	Jm. Władysław Siniawski	Prof. Teologiczny	we Lwowie
		9)	Jm. Jan Sas Ziboracki	Prof. Teologiczny	we Lwowie
		10)	Jm. Dr. Tadeusz Obwiniński	Prof. Uniwersytetu	we Lwowie
		11)	Jm. Mieczysław Łucyński	Dyrektor Depart. Technicznego Magistratu	we Lwowie
		12)	Jm. Ignacy Drecler	Dr. Rady budowlanej Magistratu	we Lwowie
		13)	Jm. Zygmunt Karłowski	Prez. Kasa arch. i. inż.	we Lwowie
		14)	Antoniego Stefanowicza	Wydział Kucharski. Star. Inżynier	we Lwowie
		15)	Dr. Władysław Leursowa	Dyrektor Gimnazjum	" Tarupolu
		16)	Ferdynanda Bostla	Dyrektor Egzaminacji	we Lwowie
		17)	Dr. Tadeusz Nankowski	Advokat Miasteczka	we Lwowie
		/ do wygotach /			

8.) Dr. Ludwika
 Jankowski
 Uniwersytetu we
 Lwowie
 9.) Dr. Władysław
 Kowalewski
 Uniwersytetu
 we Lwowie

Wskazanie rozporządzenia Ministerstwa
 Wydziału Religijnych i Oświecenia Publ. z dnia
 17/5 1904. N. 1196 D. S. ma być najbliżej

Podpis	Data	Kwota zasila	na utrzymanie	odnosi się zasilek	Czas do którego
Podpis	Data	Kwota zasila	na utrzymanie	odnosi się zasilek	Czas do którego

U w a s a

czasie utrzymywania ⁴⁷ ~~przez~~ Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jako
 władzy wykonawczej ~~podległa~~ Komisji
 konserwatorskiej i stała się w Lwowie jako organ
 doradczy dla spraw zabytłowych w sztuce i słu-
 żony ~~stała się~~ ~~komisją~~ ~~konserwatorską~~ ~~konserwatorską~~
~~komisją~~ ~~konserwatorską~~ ~~konserwatorską~~ -
 Zamienając przedtępną Ministerstwu praco-
 sek na powołanie do powyższej Komisji
~~Pracowa~~ ~~Pracowa~~
 ad 1) jako przedstawiciela tut. Uniwersytetu
 ad 2) jako przedstawiciela tut. Włókiennictwa
 ad 3 i 4) jako przedstawiciela ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 ad 5) jako przedstawiciela ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 ad 10 i 19) jako ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 w sprawie zaakceptowania ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 przez Ministerstwo, ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 zarządzonego ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 na dzień 14 na wstępie ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 wypracowania ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 finansowania ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 przedstawiła Ministerstwu ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 czasie wdrożenia ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 na niniejsze pismo. -

Wykaz Komisji:
 Fortkine, objęmy
 Jego ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 Przewodniczący
 Siemowit i ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 Koponicki

ad 6, 7, 8 i 9.
 Jan ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 umiarowarstwo
 na ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~ ~~Pracowni~~
 Przewodniczący

Zmiany

Lwów, dnia 20/9 1924

[Handwritten signatures and dates]
 18/9, 17/9

Podpis urzędnika kasowego	Data wypłaty	Kwota zasiłku na utrzymanie	Czas do którego odnosi się zasiłek na utrzymanie
U w a s a			

Pięczęć: *[Circular stamp]*

Powiatowa Komisja zasiłkowa w

Przewodniczący:

Imię i nazwisko powołanego:

Urząd Wojewódzki Lubowski

L. 7197 r. du. 7/6 1924

Przedewzięty:	II. 4.	Wzrost 5/4	1) Do JM. Pana J. Władysława
Powołanie			Podlaski Prof. Uniwersyt.
Komisji Konserwatorskiej			2) Do JM. Pana J. Władysława
Pismo Min. K. R. i O. P. P. 1432/ps.			Abrahama
2 dec. 31/5 1924			Prof. Uniwersyt.
P. d.			3) " " J. Leona H.
Prof. Podlaska i Skimorzala			Pinińskiego
ad §. 4. lit. c. jako przedstawiciel			Prof. Uniwersyt.
Uniwersytetu			4) " " Kępcza J. Władysł.
Prof. Abraham i Piniński			Zyły Prof. Uniwers.
jako członkowie Towar.			5) " " Pana J. Władysł. Kowalskiego
Naukown. i tegoż sekcji			Docenta Uniwersyt.
dla hist. sztuki (lit. d.)			6) " " J. Ludwika Finkla
Ms. Prof. Zyła ad lit. e.			Prof. Uniwersyt.
Prof. Finkla, Bulanda, Koricki			7) " " J. Edmunda Bulandy
i Dyr. Czernowski: ad lit. f.			Prof. Uniwersyt.
mianowani na umiark.			8) " " J. Aleksandra Cystowskiego
Wojewody.			Dyr. Archiwum Woj. Lub.
Jmni (od 10-17), jako kores-			9) " " Jmni. Władysł. Klimczaka
pondenci: §. 13			Prof. Politechniki
A. b. sprzeci. prof. J. Lenkiewicza			10) " " Jmni. Witolda Minkiew-
w Tarnopolu niema w całym			wicza, Prof. Politechniki
okręgu konserwatorskim, tj.			11) " " Jmni. Jana Jas Lubczyńskiego
w obrębie trzech województw			Prof. Politechniki
zastępcę wojew. Tarnopolskiego			12) " " Jmni. J. Tadeusza
i Stanisławowskiego, nielogo			Obkminskiego Prof. Politechn.
zajmującego się specjalnie			13) " " Jmni. Michała Luceńskiego
sprawami konserwatorskimi			Dyr. Depart. Techn. Magistrat.
i mającego się dostatecznie			14) " " Jmni. Ignac. Nętkera
na sprawach sztuki, który			Radcy. budown. Magistrat.
mogłoby być zamianowany			15) " " Jmni. Zygm. Harlowa
korespondentem.			Proroba Kata Archib. Podl.
Wzrost wojew. w Tarnopolu, jako			16) " " Antoniego Stefanowicza
mi sędzią tamt. referent			wizytatora Kurat. Obs. Lub.
szan konserwat., pozostał			17) " " J. Władysł. Lenkiewicza
do Starostw dotychczas dobitnie			Dyr. Jmni. i Prorob. miasta
wymienione przez Starostw			
osoby będą podane do wiad.			
domni. tut. Oddr. Sztuki			
i ewent. mogą być dodatkow			
zamianowani korespond.			

ad 1-17. Minist. K. R. i O. P. (Depart. Sztuki)

Przed aprobatą
Podp. [Signature]
ad pisy okładki i wiar
z 2. kolumn i doręczy oddr.
sztuki: II/4

rozważało w porównaniu
z Minist. Jm. Wewn. utworzenie
Piot. w inspicie krótkiego Marsdu Konserwatorskiej

Przed podpisaniem
K. R. i O. P. z dn. 31/5 1924
K. R. i O. P. z dn. 31/5 1924
K. R. i O. P. z dn. 31/5 1924
K. R. i O. P. z dn. 31/5 1924

niżej dla tut. Okręgowego Komisji
Lwowski, tarnopolskie i stanisławowski
Okręgowy Komisji Konservatorskiej
Komisja ta jako organ doradczy do
spraw rabytkowych sztuk i kultury ma
się zbierać pod jego przewodnictwem
w miarę potrzeby, przynajmniej raz na
kwartał.

w myśl § 3 nyz. cyt. w rozporz. z dnia
utworzenia Okr. Komisji Konservator-
skich (w siedzibie każdego Urzędu Kon-
servatorskiego, wgl. Oddział Sztuki
i Kultury) "prezycja i strona" Grona
Konservatorskie dla Galicji Nub. i Lach.
we Lwowie i Krakowie".

Zawiadomijając o powyższym mam
zażyczyć zaprosić P. T. na członka tej Komisji

ad 1. jako przedstawiciela tut. Uniwersytetu
" 9. " " " Politechniki

ad 1. i 9. w myśl § 4. lit. e. nyz. cyt. rozporz.
ad 2. i 3. jako przedstawiciela sekcji historii
sztuki tut. Towar. Naukowego w myśl
§ 4. lit. d. nyz. cyt. rozporz. i jako członek

ad 4. jako przedstawiciela duchowieństwa
wym. kat. w myśl § 4. lit. e. nyz. cyt.
rozporz.

ad 5-8 jako uczestnika ~~zamieszkanego~~ do
zamieszkania przez Min. N. R. i O. P.
na mój wniosek w myśl § 4. lit. f.

ad 5. jako ^{nyz. cyt. rozporz.} sekretarza Grona Konservatorskiego
ad 10-17. jako korespondenta biorącego udział

F ad 6. i jako b. Prezesa
Grona Konservatorskiego
w pracach wymien. Komisji w myśl
§ 13. nyz. cyt. rozporz.

ad 7. i jako Prezesa
Towar. Przem. Sztuk
ad 1-17. P. T. ~~razem~~ w myśl § 14. nyz. cyt.
rozporz. Członkowie Okr. Komisji Kon-
servatorskich i Członkowie Korespon-
dencji pełnią swe obowiązki honorar.
P. T. razzy najpóźniej do 20 sierpnia
b. r. wyrazić w piśmie swą zgodę na przy-
jęcie godności

ad 1-9 urzadka Komisji
" 10-17 " - korespondenta

ad 1-17	czas do którego	na utrzymanie
ad 1-17	czas do którego	na utrzymanie

Proszę o następnym wniosku
otrzymać P. T. za pośrednictwem tut.
(z Ministerstwa)

Urzedu ~~Ministerstwa~~ ~~odpowiednie~~
 (na przeciąg trzech lat od dnia mianowania)
 pismo nominacyjne wraz z expone-
 niem na pierwsze, konstytuujące po-
 siedzenie Komisji Konserwatorskiej!

~~Skop. II~~

na odprawie I
 Pana ~~Abdona~~ Wojcickiego

1-2) prosba puszczona do wiadomości z naciskiem
 w sprawie ~~o~~ ^{ewent.} przedstawię (juzer) Pana
 (Hajduka) ~~urzędnika~~ - korespondentów z tamt.
 okręgu, ~~który~~ ^o podanie do tamt.
 do ~~urzędnika~~ ^{ewent.} ~~urzędnika~~
 do bezpośredniego ~~urzędnika~~ ^o ~~urzędnika~~ do
 nominacji ~~urzędnika~~ ^o ~~urzędnika~~

2) ^o ~~o~~ pierwaszem posiedzeniu Komisji:
 Nadmieniam, że niemal wszyscy ~~urzędnicy~~
 kandydaci ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} i korespondentów byli,
 wgl. są jeszcze urzędnikami ~~urzędnicy~~
 konserwatorów ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} i jako tacy
 są obierani z ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~

określenia.
 Bytoby bardzo porządane ~~urzędnicy~~
 przynajmniej jednego korespondenta w każdym powiecie
~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} tych osób powinny jednak
 uprzednio być omówione na jednym z naj-
 bliższych posiedzeń Komisji. Za tem proszę
 o możliwość najrychlejsze przedanie listy ~~urzędnicy~~
 proponowanych ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy} ~~urzędnicy~~ ^{urzędnicy}
 Detyszące wnioski Komisji będą P.T. podane
 do wiadomości.

Lwów 18 1924

Podpis
2/8 24

Czas do którego odnosi się zasilek na utrzymanie	Kwota zasilku na utrzymanie	Data wypłaty	Podpis urzędnika kasowego	U w a s a .
--	-----------------------------	--------------	---------------------------	-------------

Vol. 2197-II/4-24

502

Ma p. Konserwatora.

proszę o podanie o myt znowy,
Denna P. Wojtowicz namierzej Kartec

Manos, narzeki i status. spodziewano
podstawienie Druh. gr. Lat. i zjednoczo

Andriej odprzeidnie
Przed. mi. are. are
mu. R. do. do. do. do.

Rusel 2/8

gda
- Rostow D. - Szegieski
(ogr. Morocow

nie ma obaw by tamte
dos. zajest. nie zjadu iztis

mu. Szept. d. d. d.
- iztis - iztis - iztis
bel. brin. postap

Kandydatów takich nie znam i zdaje mi się, że mogli by
oni być wybrani i powstani tylko za zgodą wszystkich innych
członków Komisji. Tem bardziejże mogą być kamionowanani
tylko o "miare potrzeby" o czym może wadecy dowac Komisja.
Jest to, mojem zdaniem, rzecz troche drażliwa i kwi. narazajing
wobec wszystkich zymiem. członków Komisji, wiec lepiej sprawa
je pozostawic im do decyzji.

Osobiste konferowanie ze wszystkimi wymienn.
kandydatami jest nadzwyczaj trudne do wnterowaniem.
Trudniejszy to bardzo długo i zajęły mi ogromnie
siłki czasu. Jest więcej niemożliwą objeść, czy obje-
chod ok. 20 kandydatów. Możliwy to robić chyba
przygodnie, przy nadzwyczajnych okolicznościach,
co mogły potrwać kilka miesięcy. Dlatego ser-
wytowaniem do wszystkich odpowiednio pism z prośbą
o ~~nie~~ niezwłoczny odpowiedź. To droga najkrótsza, a
nawet ~~przebiegijsza~~ ~~W. N.~~ Kijden bożem zśród
kandydatów mogły się ~~nie~~ ~~nie~~ dotknąć tym, że me
otrzymat uwadowego zaproszenia pismnego, ~~to~~
do dziś byłyby jmi ~~odpowiedzi~~ ~~odpowiedzi~~ ~~odpowiedzi~~
odpowiedzi, niezwłocznie przychylne.

Paru Naczelnikowi Wydziału II

Praty
5/9 24

Cena projektów architekt. przez P. T. Ostankowa Okr. 56
Komisji Koneswatorskiej

Projekt ma być odrzucony czy akceptowany?	ma być wykonany?					
Zboroz - budynek sklep. Różka	tak					
Krosiucko ryżu - domu ludowy	"					
Buczar - domu i drzewnicę	"					
Rymański - " Składu, kotek rolu.	"					
Betr - ratusz.	"					
Niebieszczany kościół projekt Rawskiego " " " " Szoucka	tak	tak				

Łódź 28/2 1925

Ploty

Wł. Szoucka
Pracownia
L. Frank

Wzrost

Piwnicki Matejki 4.

Abraham Stuyone 16

Fiabel Mikolaj 9.

8/2

Protokoly
Zebnaní Ostonkov
Obce Komáři Koms.
za rok

1925

227617

22 List. 1916

Na sesji dnia

Uchwalono

podanie	odrzucić z urzędu
wniosek	na nieuwzględnienie
wniosek	na uwzględnienie

i. u

Z c. k. Namiestnictwa.

L: V.o. 227617

Prez: 8 listopada 1916.

c. k. Starostwo w Jarosławie
..... datte 27.10.1916

L: 36347

Tereszko ^{Lizumersheim} ~~Theodor Baumester~~
in Jaroslaw u. Tischler in Jaroslaw

Enthebung vom Landsturmdienste.-

WOJNA-ZARAZ

Exp.

Betreff !

/na okshibicjo z załącznikami/

N.B.
ur. roku 1870.

Wird den k.u.k. Militärkommando
/Landwehrgruppe/

Uzasadnienie:
W podaniu: *obnem Ansuchen*
wykazie:

in
..... *Prawny!*

Relacyi żandarmeryi
Relacyi Starostwa
Starosta /Magistrat/
stawia wniosek na
zwolnienie do 31/12/1916
gmina liczy dasz
dzień starki 1577 1916

aus den im Gesuche, Rapporte der k.k.
Gendarmerie, Verzeichnisse und im Be-
richte von der k.k. Bezirkshauptmann-
schaft angeführten, behördlich bestä-
tigten Gründen, mit dem Antrage auf
Enthebung bis auf weiteres Abweisung
übermittelt.-

zwolniony do .../...rozp.
kom. wojskowej /roskryptom
Min. / z .../....

22 List. 1916
Biała, am/..... 1916.

Weszło
 * A. no
 * ynowano
 * yowano
 Do registry
 28 LIST 1916

July 18/16

Odrys

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Okręgowej Komisji Konserwatorskiej, odbytego w dniu 18. lutego 1925.

Obecni:

P.p. Wojewoda Dr. Paweł Garapich jako Przewodniczący,
Naczelnik Wydziału: Adam Karchesy
Konserwator Dr. Józef Piotrowski.

Członkowie Komisji:

Prof. Dr. Władysław Abraham

" Dr. Leon hr. Piniński, jako przedstawiciele miejscowych Towarzystw Naukowych

Prof. Dr. Władysław Podlacha

" Inż. archit. Władysław Klimczak, jako przedstawiciele wyższych uczelni.

" Ks. Dr. Władysław Żyła jako przedstawiciele R. k. t. duch.

Dyr. Dr. Marjon Świącicki, jako przedstawiciele wyzn. gr. kat.

Dr. Jakob Diamand, jako przedstawiciele wyzn. izrael.

Prof. Dr. Edmund Bulanda

Dyr. Dr. Aleksander Czokowski

Prof. Dr. Ludwik Finkel

" Dr. Władysław Koziński, jako przedstawiciele mianowani na wniosek Wojewody,

oraz Członkowie Korespondencji: pp.

Ferdynand Bostl, Henryk Cepnik, Dr. Włodzimierz Lenkiewicz,

Dr. Tadeusz Mankowski, Kazimierz Osieński, Antoni Stefanowicz

Władysław Stromer, Prof. Inż. Jan Sas-Zubrzycki i dwaj zaproszeni rzeczoznawcy, mianowicie pp. inż. architektki Bronisław

Wiktor i Marjan Osieński.

Członek korespondent: Dr. Ludwik Bernacki usprawiedliwił swą nieobecność pisemnie.

Członkowie korespondencji: Dr. Tadeusz Obmiński, Inż. Michał Lusiecki, Inż. Ignacy Drexler i Inż. Zygmunt Harland

zgłosili wspólną rezygnację ^{pisemną} na ręce Pana Przewodniczącego Okręgowej Komisji Konserwatorskiej. Usprawiedliwienie i rezygnację dołączono do protokołu.

Przewodniczący Wojewoda zagalę posiedzenie przywitaniem obecnych Członków/Korespondentów, poczem zaprosił Konserwatora, aby poinformował zebranych o organizacji i zadaniach okręgowej Komisji Konserwatorskiej.

Konserwator Dr. Piotrowski odczytał tuje Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17. maja 1924, L:1432/O.S. względnie 1196/.O.S. w przedmiocie utworzenia Okręgowych Komisji Konserwatorskich oraz motywa tego rozporządzenia i oznajmia że członkowie - korespondenci Komisji, zwłaszcza pp. Architekci i dawni uczestnicy b. Grona Konserwatorów uważają powierzoną im godność korespondentów za nieodpowiednią dla siebie. Z tego powodu wpłynęła już wyżej wspomniana rezygnacja pisemna na ręce P. Wojewody. - Proponuje zatem zgodnie z życzeniami pp. Korespondentów prosić Ministerstwo o odpowiednią zmianę powołanego rozporządzenia, względnie odpowiednie powiększenie liczby członków Komisji przez wydanie rozporządzenia dodatkowego, upoważniającego do powołania na członka: Prezesa Towarzystwa Opieki nad zabytkami Prof. Inż. arch. Dra. Jana Sas-Zubrzyckiego, Prezesa Koła architektów polskich we Lwowie, Kustosza Muzeum Lubomirskich, Dyrektora Depart. technicznego Magistratu, o ile jest nim architekt/w przeciwnym razie Delegata Wydziału architektury/Dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej, Dyrektora Archiwum Państwowego, Delegata Państw. Archiwum Ziemskiego, Delegata Związku plastyków i Profesora Katedry archeologii krajowej/Prehistorji/zaznaczając, że tylko Towarzystwo naukowe i Towarzystwo przyjaciół sztuk pięknych są reprezentowane przez obecnych członków pp. Prof. hr. Pinińskiego, Prof. Dra. Abrahama i Prof. Dra. Bulandę zaś najważniejszy dział zabytkarstwa tj. architektura ma wśród członków z prawem głosu tylko jednego reprezentanta. -

P. Prof. Hr. Piniński zaznacza, że 80% wszystkich zabytków przypada na dział architektury, wobec czego jest to istotnie nieproporcjonalne, że wśród członków Komisji zasiada tylko jeden architekt, Prof. Klimczak, jako reprezentant Politechniki.

Nad sprawą tą rozwinęła się dłuższa dyskusja, w czasie któ-

rej Dyrektor Muzeum ruskiego im. Szeptyckiego Dr. Ilarjon Świę-
cicki prosił o przyjęcie wniosku na powołanie drugiego Rusina
jako członka Komisji, na którego zaproponował inż. architekta Aleksan-
dra Łuszczyńskiego.

Na wniosek p. Prof. Balandy zapadła następująca uchwała:
"Okręgowa Komisja Konserwatorska postanawia uprosić Pana Woje-
wę, aby przedłożył Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego wniosek na powiększenie ilości członków Komisji o pię-
ciu nowych uczestników przez powołanie do jej składu w charakterze
członków trzech architektów, nadto referenta sprawy regulacji m.
Lwowa i jeszcze jednego członka Rusina.-

Jako trzech członków architektów należałoby powołać: Inż.
archit. Michała Łużickiego, Dyrektora dep. techn. Magistratu, Inż. arch.
Witolda Minkiewicza, Prof. Politechniki i Inż. arch. Zygmunta Harlanda
"Prezesa Koła Architektów Polskich" we Lwowie, zaś jako referenta
sprawy regulacji m. Lwowa Inż. Ignacego Drexlera, st. Radcę budowl.
Magistratu m. Lwowa i jako jeszcze jednego Rusina inż. arch. Łuszczy-
ńskiego.-

Prof. Klimczak zgłosił formalną rezygnację z powodu powoła-
nia na członka Komisji tylko jednego architekta. ~~Jednakże~~ Na prośbę
i przedstawienie Prof. Dr. Pinińskiego, że Ministerstwo W. R. i O. P.

*✓ dopiero po inkubacji
tej nominacji*

prawdopodobnie zamianuje dodatkowo wyżej wymienionych architektów
rezygnację swą cofnąć. *✓ Co do korespondentów prowincjonalnych pozostał
Konservator odpowiedni okólnik do wszystkich
Starosta, jednakże, oprócz dwóch z Wojew. Tarnopolsk., nie zaproponowano dotychczas żadnych
kandydatów.*

Następnie przystąpiono do omówienia projektu nowej ustawy
o opiece nad zabytkami sztuki i kultury.-

Konservator proponuje wybranie podkomisji dla tej sprawy.
Prof. Dr. Balandy proponuje, aby projekt ten oddać do refe-
ratu Prof. Drowi. Kozłowskiemu.-

Konservator zgadza się z tym wnioskiem i prosi o zaprosze-
nie do współpracy nad projektem p. Dra. Ładuszka Mańkowskiego.-

Po krótkiej dyskusji zapada uchwała:

Komisja Konserwatorska porucza referat o projekcie nowej
ustawy o ochronie zabytków sztuki i kultury Pp. Drowi. Kozłowskiemu
i Drowi. Mańkowskiemu i uprasza P. Wojewodę, aby corychlej zarzą-

dził doręczenie wszystkim członkom Komisji po jednym egzemplarzu projektu.-

Następnie Konserwator referuje następujące sprawy:

- 1/ przeprowadzenia kanału elektrycznego ^{fikcyjnego} przez zabytkowy park Zamku Liskiego.
- 2/ restauracji pałacu arcybiskupiego w Ohroszynie.
- 3/ budowy domu Fuchsa w Drohobyczu obok ogrodzenia cmentarza przy kościele farnym.
- 4/ odbudowy kościoła OO. Dominikanów w Podkamieniu koło Brodów.
- 5/ odbudowy i adaptacji zamku w Zbarażu na gimnazjum.
- 6/ odbudowy dzwonnicy i Domu Ludowego przy murze oporowym cerkwi św. Pokrowy w Buczaczu.
- 7/ projekt budowy Domu Ludowego w Krościenku wyżnem.
- 8/ projekt budowy Domu na Rynku w Zborowie.
- 9/ projekt budowy Szkoły powszechnej w Tylawie, pow. Krośnieńskie go.
- 10/ projekt budowy nowego ratusza w Bekzie.
- 11/ projekt budowy nowego kościoła w Niebieszczanach pow. Sanockie go.
- 12/ projekt odbudowy i adaptacji Zamku w Bzeżanach wraz z dokupieniem sąsiednich gruntów na Seminarjum nauczycielskie.
- 13/ projekt budowy kościoła murowanego w Krechowie pow. Żółkiewskie go.
- 14/ projekty budowy 2 domów na rynku w Rymanowie.
- 15/ projekt zmiany szczytów frontonów murowanej bożnicy w Lisiku.-

1/ W sprawie budowy kanału w Lisiku Konserwator przedstawił odnośne plany i fotografie zamku oraz parku, zaznaczając, że zdaniem rzeczoznawcy technicznego Prof. Matakiewicza stok góry zamkowej nie byłby wprawdzie bezpośrednio zagrożony, jednakże zabytkowy park musiałby ulec częściowemu zniszczeniu. Ze względu na nadzwyczajną wartość tego zabytku Konserwator nie może brać na siebie wyłącznej odpowiedzialności za jakąkolwiek decyzję w tej sprawie i prosi Komisję o oświadczenie się i wydanie orzeczenia zasadniczego.-

Wobec tymczasowej nieaktualności sprawy, w związku z brakiem całego materiału technicznego i administracyjnego, gdyż sprawa znajduje się dopiero w początkowym stadium wodno prawnego postępowania, Naczelnik Wydziału Karchesy zaproponował odruczenie dy-

skusji do chwili, w której sprawa stanie się znowu aktualną, i będzie dojrzała do wydania wodno-prawnego orzeczenia w toku instancji.

2/Konserwator przedstawił następnie plany i cały szereg fotografii zbudowanego około roku 1730. przez arcyb. Lwowsk. hr. Skarbka pałacu arcybiskupiego w Obroszynie obok Lwowa, zaznaczając, że na życzenie śp. ks. Arcyb. Bilczewskiego odrestaurowano go w charakterze pałacu reprezentacyjnego, po znacznych zniszczeniach w jennych i oszpeceniach przez poprzednie przebudowy i murarskie ozdoby fasad bez zrozumienia szczegółów stylowych, przyczem usunięto resztki rokokowych kapiteli i zamurowano drzwi wiodące do ogrodu. Zachowane resztki i wyraźne ślady architektonicznie założonego ogrodu według wzorów wybitnych ogrodników francuskich Le Notre'a i Le Blond'a każą przypuszczać, że pałac musiał łączyć się z architekturą ogrodu za pośrednictwem odpowiedniego tarasu, tembardziej, że parter od ogrodu jest znacznie wyższy, (wnosi się nad podpiwniczonym sutereniem) Zresztą trudno przypuścić, żeby mieszkający w pałacu arcybiskupi chodzili do ogrodu naokoło przez podwórza gospodarcze.-

Według ustalonych i naukowych zasad konserwatorskich, przywrócono pałacowi pierwotny stylowy wygląd rokokowy jednakże bez imitacji i fałszowania jakichkolwiek domniemanych wzorów historycznych. Wszystkie poprzednio usunięte szczegóły dekoracyjne wykonano w duchu rokokowym, lecz w sposób twórczy - i jak być powinno - w charakterze nowoczesnym. Fasadę frontową uważa Konserwator za odpowiednią i pod względem zabytkowym, oraz architektonicznym = udatnie odnowioną. *Może być dno są tylko drobne ornamenty pod oknami piętra.* Co do tarasu wykonanego przy fasadzie tylnej, ogrodowej, nadmieniam, że ~~zaprojektowany~~ ^{zprojekowany} przez niego znacznie skromniejszy i lepiej dostosowany projekt pierwotny został przy budowie bez porozumienia się z nim dowolnie zmieniony, przyczem chybiło proporcje przesadnie wielkich pojedynczych części składowych.- Taras ten jest sam dla siebie może nazbyt śmiałym i przez to niemiernie przystosowanym, ale w każdym razie oryginalnym utworem neobarokowym, zresztą jeszcze nie zupełnie wykonanym i w ostatecznych formach niezdecydowanym.

Zaznacza również *i wyjątkiem* ^{i później dobudowaną}, że cała, tylna fasada, a raczej ściana pałacu oprócz uzupełnienia istniejących pilastrów i okien szczytowych na ryzalicie środkowym, neorokokowymi kapitelami,

względnie ~~z~~ obramieniami, oraz zamiany jednego okna na parterze i jednego na piętrze na drzwi z wyjściem na taras, względnie na balkon pierwszego piętra, nie została w niczem naruszona ani też zmieniona. Wybicie tych otworów i odbudowę tarasu z balkonem wykonano na wyraźne życzenie właściciela pałacu, co ze względu na żywotność i użyteczność tego budynku jest ze stanowiska konserwatorskiego dopuszczalne i musiało być zezwolone. W końcu zauważył Konserwator, że wszelkie zmiany i poprawki, które zawsze i wszędzie przy pracach twórczych są przewidywane i uwzględniane być muszą, będą przez architektów, prowadzących odbudowę niewątpliwie uskutecznione.

Techniczne urządzenie wnętrza, jak schody, poręcz, balustradę, drzwi do kaplicy, piece, mola i dla sejan itp. wykonano bez opinii Konserwatora!

Nad kwestją tą ~~wykonano~~ się się dłuższa dyskusja, podczas której członkowie Pp. Prof. Hr. Piniński i Dyrektor Czokowski wyrażali się ujemnie o sposobie odbudowy pałacu głównie zaś co do dobudowy nieodpowiedniego tarasu. P. Dyr. Czokowski prosił o wysłanie na miejsce specjalnej Komisji. Do opinii tej przyłączył się także Dr. Kozicki, proponując, aby na miejsce wyjechała wybrana z pośród członków Komisja i wydała orzeczenie co do koniecznych zmian, względnie usunięcia całego tarasu.

P.p. Prof. Dr. Bulanda i Prof. Klimczak podziеляjąc zapatrywanie Konserwatora, że pałac pod względem konserwatorskim i architektonicznym w zasadzie jest odnowiony poprawnie, według ustalonych zasad naukowych, zaś wszystkie dodatki nowe mimo chybione proporcje tarasu cechuje twórczość artystyczna i pożądane odróżnienie od rzeczy dawnych, oświadczyli się przeciw wysłaniu Komisji, tembardziej, że budowa nie jest jeszcze ukończona, a zmiany są już zapowiedziane.

Kwestję tę poddał P. Wojewoda pod głosowanie, poczem wniosek wysłania na miejsce Komisji upadł.

3/ W sprawie budowy domu Fuchsa przy murze ogrodzenia kościoła parafialnego w Drohobyczu przedstawił Konserwator plan sytuacyjny i dwa projekty tego budynku, z których pierwszy został odrzucony, drugi zaś sporządzony przez Inż. Arch. Marjana Osinińskiego, uwzględniający wszelkie zastrzeżenia Konserwatora, Urzędu parafialnego i Kurji Biskupiej uzyskał zatwierdzenie ze stanowiska Konserwatorskiego.

Konserwator wyjaśnia, że czynił usilne zabiegi i starania w Za-

63

rzędzie miasta, aby parceli tej niezabudowywano, lecz korzystając ze sposobności zniszczenia przez wojnę starego małego domu wykupiono ją, albo też zamieniono na inną parcelę budowlaną. Na placu Fuchsa proponował założyc mały skwer, albo też odpowiednio przedłużyć wąską ulicę. Jednakże Komisarz rządowy m. Drohobyca Inż. Reutt wspólnie z dwoma członkami Rady przybocznej oświadczyli na miejscu w obecności autora projektu Inż. Marjana Osńskiego, że gmina stanowczo nie ma funduszy na wykupienie, ani też innego gruntu na zamianę parceli Fuchsa. - Wobec tego konsens budowlany będzie właścicielowi parceli wydany, zaś Urząd Konserwatorski względnie Rząd mógłby ją tylko wykupić ewentualnie w drodze wyłączenia. - W razie wydania zakazu budowy, sprawa musiałaby być skierowaną na drogę sądową. Po tak kategorycznym oświadczeniu ze strony Zarządu miasta, Konserwator nie mając żadnych podstaw prawnych, ani co do wyłączenia, ani też do zakazu budowy, zastrzegł tylko zatwierdzenie projektu względnie zezwolenia na budowę domu Fuchsa przez Kurję Biskupią w Przemyślu. - Autor projektu Inż. Marjan Osński udał się tam osobiście z przychylną opinią pisemną ze strony Urzędu parafialnego i uzyskał zatwierdzenie Konsystorza Biskupiego. Dalsze zarządzenia ze strony Konserwatora sprzeciwiające się budowie tego domu byłyby wobec tego zupełnie bezcelowe [i mogłyby tylko bezpotrzebnie narazić Urząd Konserwatorski na słuszny zarzut rzekomych prześladowań i nieuzasadnionych szykan] tembardziej, że mur ogrodzenia oraz dom Fuchsa jest oddalony od kościoła około 60 m., wymieniony właściciel zaś zgodził się na wszelkie zastrzeżenia i warunki co do wysokości muru jego domu oraz co do nieumieszczenia żadnych okien od strony omentarza kościelnego. Mur ten zasłaniają ponadto wysokie drzewa, prócz tego może on być jeszcze obsadzony krzewami i dzikiem winem, [a zresztą obowiązująca ustawa budowlana zezwala na budowę w odległości ok. 40-60 m. od świątyni nawet lokali rozrywkowych, jak teatry, restauracje, karczmy, domy tańców i t.p.]

Dyr. Dr. Czokowski zauważył, że sprawa ta jest jednak ważną, ze względu na poruszoną opinię publiczną.

Konserwator oświadczył, że rozgrywające się w Drohobyczu walki partyjne wciągając tę sprawę do swoich sporów lokalnych, usiłują wi-

doecznie ogarnąć i w sposób niewłaściwy wykorzystać do swoich celów ubocznych także i zarządzenia konserwatorskie, jednakże jasnym jest, że ~~unikanie~~ (przez czynniki niekompetentne i niepowołane) przedstawienie tej sprawy w jakiegokolwiek innym oświetleniu jest tendencyjnie nieprawdziwe.-

Inż. Marjan Osieński potwierdził w zupełności wyjaśnienie Konserwatora, dodając, że budowa domu Fuchsa jest od dłuższego czasu zatrzymana na skutek protestu Gminy chrześcijańskiej i tymczasowych zarządzeń wydanych przez Radę powiatową. Właściciel tego domu jest skłonny i teraz jeszcze odstąpić go Zarządowi miasta względnie Urzędowi parafialnemu w drodze kupna lub wymiany za inną parcelę budowlaną.

Podobnie też przedstawia się sprawa ogrodzenia rozległego cmentarza ^(obecnie dużego placu wesoło) drohobyckiego kościoła parafialnego ^{Ogrodzenie to} wykonanego ^{go} wbrew opinii i zezwoleniu Konserwatora z innego materiału. ^{exsicioro}

~~Wykonano~~ ^{skonstruowano} mianowicie całe podmurowanie pod sztachety żelazne z betonu zamiast z dzikiego kamienia łamanego, zaś wszystkie nieco za gęsto rozmieszczone i za ciężkie filary wymurowano z cegieł zamiast z kamienia surowego.- Zarówno Komitet parafialny - jakoteż Zarząd gminy, zajmujący się sprawą tego ogrodzenia podzielił w zupełności zdanie konserwatora co do niewłaściwości materiału betonowego, jednakże z powodu dewaluacji pieniądza, przeznaczone na ten cel fundusze były tak szczupłe, że bez udzielenia bardzo wysokiej subwencji rządowej, o czem mowy być nie mogło, ogrodzenie kamienne nie mogło być wykonane. Ze względów praktycznych, -całem ochrony i zabezpieczenia murów kościoła oraz cmentarza ^{nie} pod ciągłym uszkodzaniem i zanieczyszczeniem, jaknajrychlejsze zamknięcie całego placu było nieodzownie potrzebne. Musiano więc wykonać ogrodzenie jaknajtańsze, tem-bardziej, że zakupiono już całą potrzebną ilość cementu, który musiał być zużyty. Komitet parafialny uznaje wykonane obecnie, bynajmniej nie najgorsze ogrodzenie sztachetowe na nieestetycznym i niepraktycznym cokole betonowym za konieczne prowizorium, Cokół ten ewentualnie i otynkowane filary ceglane mogą być w niedalekiej przyszłości zamienione na kamienne. Odmiennie przedstawienie tej sprawy jest również tendencyjnie nieprawdziwe.

4/ Przedstawiony projekt odbudowy hełmu i sygnaturki na kościele OO. Dominikanów w Podkaminie koło Brodów, Komisja uznała w zasadzie za nadający się do wykonania z uwagą, że należy je bardziej unowocześnić gdyż wygląd ich jest zanadto zbliżony do form historycznych. Zaprojektowane w formie dzwonu z koroną, nakrycie wieży wjazdowej na dziedzińcu kościoła, polecono zmienić, zaś obie loże piętrowe obok tej wieży prze-komponować, głównie zmienić otwory i nieosiłowe ustawienie filaru między-arkadowego loży prawej.-

Zgodzono się również na dobudowę arkad z przeznaczeniem na spowiednice przy dawnych murach obronnych okalających dziedzińce kościoła, oraz na zamianę czterech baszt okrągłych na kaplice różańcowe, z zaznaczeniem, że zaprojektowane nad temi ~~basztami~~^{apert} nadbudówki z oknami winny się bardziej odróżniać od murów dawnych; nadbudówki te należałoby odpowiednio przekomponować i unowocześnić.-

5/ Co do odbudowy i adaptacji zabytkowego zamku w Zbarażu Komisja wypowiedziała się stanowczo przeciw wprowadzaniu jakiegokolwiek zmian zasadniczych i nie zgodziła się na rozebranie i przesunięcie muru prawego skrzydła zamku od strony dziedzińca. Celem umożliwienia pomieszczenia w zamku gimnazjum państwowego mogą być odpowiednio wykorzystane dziedzińce, oraz poddasze. Zamiast wprowadzać... zmiany zasadnicze, połączone ze zburzeniem dawnych murów, należałoby raczej wybudować na odpowiednim miejscu dziedzińca nowy, nieduży budynek pomocniczy.-

6/ W sprawie dobudowy dzwonnicy połączonej z domem ludowym przy murze oporowym cerkwi św. Pokrowy w Buczaczu - Komisja jednomyślnie odrzuciła nienadający się do rozpatrywania projekt majstra murarskiego Antoniego Chażeckiego.-

Projekt nowy winien być opracowany przez ukwalifikowanego inżyniera architekta.-

Ad 7, 8, 9, 10, 11/ Komisja odrzuciła również jednomyślnie nienadające się do rozpatrywania pod względem architektonicznym, nie fachowo naskicowane projekty budowy domu ludowego w Krościenku Wyżnym, domu piętrowego na rynku w Zbrowie, Szkoły powszechnej w Tylawie, Ratusza w Beżwie i kościoła w Niebieszczanach.-

Projekty te a zwłaszcza ~~dwuletnie~~, nieudolne szkice, sporządzone przez osoby zupełnie niekompetentne, jak lekarza z Krościenka,

handlarza ze Zborowa i murarzy w Buczaczu, Tylawie i tp. są najlepszym dowodem, jak konieczne jest opinjowanie projektów nowych budynków o charakterze publicznym, lub jakichkolwiek w sąsiedztwie zabytków przez Wojew. Oddział Sztuki względnie przez Konserwatora-.

Co do kościoła w Niebieszczanach polecono do wykonania z pewnymi nieznaczniemi zmianami i uproszczeniami projekt Inż. arch. Witolda Rawskiego zamiast odrzuconego projektu Inż. geometry Szomeka.

12/ W sprawie odbudowy i adaptacji na Seminarjum nauczyciele lskie zabytkowego zamku w Brzeżanach oświadczyła się Komisja podobnie jak co do zamku w Zbarażu, za zachowaniem i niezmienniem wszelkich części dawnych. Komisja podziela również i popiera zamiar Ministerstwa W.R. i C.P. wykupienia sąsiedniego gruntu wraz z ruinami zabudowań gospodarczych celem umożliwienia wykorzystania zamku do użytku szkolnego.-

13/ Projekt budowy nowego kościoła murowanego w Krechowcu pow. Żółkiewski sporządzony przez Inż. arch. Wawrzyńca Dajczaka zatwierdzono z zastrzeżeniem uproszczenia elewacji kruchty przed frontem.-

14/ W sprawie samowolnej bardzo niekorzystnej zmiany przez geometrię Inż. Szomeka projektów 2 domów piętrowych na zabytkowym Ryнку w Rumanowie, sporządzonych przez Inż. arch. Marjana Osieńskiego, przez co utraciły one wartość architektoniczną. Konserwator wyraził zdanie, że należałoby jak najrychlej postarać się o wydanie odpowiedniej ustawy chroniącej autorskie prawa architektów i uniemożliwiającej wprowadzenie przez kogokolwiek samowolnych zmian projektu podczas wykonywania budowy.-

15/ Projekt zmiany szczytów i babinców zabytkowych murowanej bożnicy w Lisku jednomyślnie odrzucono, zaznaczając, że budynek ten powinien być konserwowany w obecnym, niezmiennym wyglądzie architektonicznym.-

Na tem zakończono i podpisano.

Dr. Piotrowski w.r.
27/2.1925.

Przewodniczący Okręg. Komisji Konserwat.

Protokolent:

Dr. Jerzy Łos w.r.
A. Karchesy w.r. 1/3.

Pilne

86

skrytych spisu
(pamięć) 3/3 1925 - Protokół

z posiedzenia Okręgowej Komisji Konserwatorskiej
odbytego w dniu 18 lutego 1925 (gł. 6-10 str.)

Obecni:

Pp:

Wojewoda S. Paweł Garapich jako
Prowadzący

Nacz. Wydz. Adam Karcher)

Konserwator S. ~~Janusz~~ ^{Janusz} Piotrowski

Członkowie Komisji:

Prof. S. Władysław Abraham

" S. Leon M. Piniński, jako przedstawiciel
wyjrzonych Terenów naukowych

Prof. S. Władysław Podlaska

" ^{arch. S.} Jan Władysław Klimasz, jako przedstawiciel
wyjrzonych mułki

Prof. W. S. Władysław Łyba, jako przedstawiciel
nr. kat. duchowieństwa

Dyr. S. Henryk Anielski, jako przedstawiciel
wyjrz. gr. kat.

S. Janoś Diamand, jako przedstawiciel
wyjrz. izrael.

Prof. S. Edmund Biłanda

Dyr. S. Aleksander Czerwinski

Prof. S. Ludwik Finkel

" S. Władysław Kwiecki, jako przedstawiciel
mianowany na wniosek Wyjrzony

(11)

oras Căminare Korespondenței: p. p.

Ferdynand Bostil, Henryk Cepur

N. Włodzimierz Kucur, S. Tadeusz Majkowski

Karimien Oroski, Antoni Stefankowski

Władysław Stroner, ^{Prof.} Jan Jan Libyński

i drugi zaproszeni przez zarządcę, mianowicie p. p. inż. architekci Bronisław Wiktoria

Cesarek Korespondent: N. Ludwik Bernacki uspra-

wiedziat na uwolnieniu. pisemnie.

Căminare Korespondenței: S. Tadeusz Obuski, Jan Mi-

chał Kucur, Jan Ignacy Dreler i Jan Zygmunt Harland

zgodnie z ^{wspólnie} ~~zgodnie~~ ^{pisemnie} ~~zgodnie~~ z uchwałą ^{Uprawnienie} ~~zgodnie~~ z uchwałą

Komisji Korespondenckiej - ^{do-} ~~zgodnie~~ ^{zgodnie} z uchwałą ^{zgodnie} z uchwałą

zgodnie z uchwałą -

Imponującą rolę w tym względzie odegrał Komitet Korespondenckiej Komisji Korespondenckiej, w szczególności p. p. inż. architekci Bronisław Wiktoria i Jan Jan Libyński, którzy w tym celu zorganizowali w Warszawie, w dniu 17/5 1924 r. 1432/D.S. z regl. 1196/D.S.

Komisarz S. Piotrowski odwołując Korespondenckiej Komisji Korespondenckiej

Wzrost Religijnych i Oświecenia Publicznego i przedmiot

utrzymania Obrazów Komisji Korespondenckiej oraz metody

tego rozporządzenia i oznajmia ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

ty Komisji Korespondenckiej, że ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

Korespondenckiej (która ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} do C. Grupa Korespondenckiej

komisarz ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} dla siebie za zgod-

zgodnie z uchwałą ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

zgodnie z uchwałą ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

zgodnie z uchwałą ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

zgodnie z uchwałą ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

Komisji ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą} ~~zgodnie z uchwałą~~ ^{zgodnie z uchwałą}

Praca Katedry architektury polskiej, Kuratora Muzeum Katedry

muzealnej, Dyrektora Depart. Technicznego Magistratu, o ple-

(nim jest architekt) / w pewnym razie delegata Wydziału architektury, Dyrektora Biblioteki uniwersyteckiej, Dyrektora Archiwum Państwowego, delegata Państw. Archiwum ziemskiego, delegata Związku plastyków, i Profesora Katechety archeologii Krajowej (inż. archi.) (Prof. ~~Jana~~ ^{Jana} ~~Łas~~ ^{Łas} - ~~Zubrycki~~ ^{Zubrycki}) (Prof. Toranysira opierał nad zabytkami) za naj-
 rajsz, iż ^{tylko} Toranysira uamrowe i Toranysira pnyżerios i gona-
 pinyżerios są reprezentowane przez obecnych estaukoi. ^{Prof. hr.} Sp. ~~Dr.~~ ^{Di-}
~~niński~~ ^{Prof. Dr. S. Szubanski} i ~~Dr. Bulandy~~ ^{Prof. Dr. Bulandy}, + zaś najwazniejszą działą zabyt-
 karstwa są architektura ma ~~tylko~~ ^{tylko} ~~jez~~ wśród estaukoi z prawem głosu ~~tylko~~ ^{tylko} jednego reprezentanta.
~~Prof. Hr. Piniński~~ ^{Prof. Hr. Piniński} zarzuca ~~Szwarcowi~~, że 80%
 wystawki zabytów pnyżerios na architektury, wobec czego jest to
 wlotnie ^{nie} proporcjonalne, ~~nieproporcjonalne~~ ^{jez} iż wśród estaukoi Komisji zasiada tylko
 jeden architekt, Prof. Klimyński, jako reprezentant Politechniki.
 Nad ~~rozważaniem~~ ^{sprawą to} ~~względnia~~ ^{rozważana} się dająca dys-
 kusia, w czasie której Dyrektor Muzeum ruskiego in. Sep-
 tyńskiego ~~Dr. Starjon~~ ^{Dr. Starjon} ~~Prysiński~~ ^{Prysiński} prosi o przyjęcie wniosku na po-
 wołanie drugiego Rosjana jako estauka Komisji, na którego
 zaproponował ^{Aleksandra} ~~Tai~~ architekta ~~(Kuspińskiego)~~ ^(Kuspińskiego). -
 Na wniosek ^{p.} Prof. Bulandy zapadła następująca uchwała:
 Określić Komisja Konserwatorska postanawia uprosić Pana
 Weywoda, aby przedłożył ministerstwu W. R. i O. P. wniosek
 na powołanie i losu estaukoi Komisji ^{o przyjęciu} ~~o przyjęciu~~ ~~innych~~ ~~uczestników~~ ^{innych} ~~uczestników~~ ^{uczestników} ~~do~~
 jej osadę w charakterze estaukoi trzech architektów, referenta
 sprawy regulacji w. Łowia i ^{extenska} ~~jez~~ jednego ~~Rusjana~~. -
 Jako 3 estaukoi architektów należałoby powołać: Inż. arch.
 Michała Łucickiego, Specjalistę dep. tudu. Nagimira, Inż. arch.
 Witolda Minnowa, Prof. Politechniki i Inż. arch. ^{Zygmunta} ~~Witolda~~ ~~Min-~~
 Starlanda.
 Ponadto Prezesa "Klasa Architektów Polonik" w Łowiu; ^{zob.} ~~zob.~~ jako referenta

rych pierwoty został odmówiony, drugi zaś sponządzony przez
Tui. arch. Najana Osińskiego, względniejmy wszelkie zastrzeżenie
nia Konserwatora, księdy parafjalnego i Kurji Biskupiej, wys-
tał zatwierdzenie ze stanowiska Konserwatorskiego. -

Konserwator wyjaśnia, że wykona wszelkie zabiegi i starania
w Łądzkiej miasteczku, aby parceli tej nie zabudowywano, lecz
korzystając ze sposobności zwrócenia przez ^{starego} właściciela domu,
wykupiono ją, albo też zamieniono na inną parcelę budow-
laną. - Na planie Fichsa proponował zatwierdzić mały skwer,
albo też odprzedać przedzwyczajną ulicę, jedyną wro-
nizaną przed wojną w. Drohobycza Tui. Reitt wespół z dwoma
członkami Rady miejskiej osiadłymi na miejscu w obywateli
autora projektu Tui. Najana Osińskiego, że gmina Sienawo
nie ma funduszy na wykupienie, ani też innego gruntu
na zamianę parceli Fichsa. - Wobec tego Komisarz budow-
lany będzie w sąsiedztwie parceli wydany, zaś teren konser-
watorski, względnie przed mógłby je tylko wykupić ewentual-
nie w drodze wyjątku, co było ~~przeważnie~~ ~~wyłączone~~.

W razie wydania parceli budowy, sprawa miasteczka by
skierowana na drogę zwyczajną. - To też Kategorialem
(nie mając żadnych pretensji prawnych, ani co do wyłączenia, ani też do zakazania budowy)
osiadłemu ze strony Łądzkiej miasteczka, Konserwator, zamierza
tylko zatwierdzenie projektu względnie pozwolenia na budowę
na domu Fichsa przez Kurji Biskupią w Pienysku. - Autor
projektu Tui. Najana Osiński udał się tam osobistie z przyłączeniem
opisów pisemnych ze strony księdy parafjalnego i wysłał zatwier-
dzenie Komisarza Biskupiego. - Dalsze zastrzeżenia ^{ze strony} Kon-
serwatora ograniczają się budowie tego domu byłoby wobec tego

dzwoń z koroną uakrycie wicy wjadony na dnie-
 dzuki Kociota, polecono zwinici, ^{zao} obie loie pietrowe
 obok tej wicy przekompensowai, gżownie zwinici otwory
 i nieosiowe ustawnienie ^{inżynierskie} filarů wiodzarkadowego loiy prawej. -
 Zgodzono się również na dobudowy arkad z przesła-
 nieniem na spowiednie gny dawnych murach otoczonych
 okalających dziedzinie Kociota oraz na zamianę cje-
 redh bani otoczonych na Kaptlice rosiacowe, z zaplanowaniem
 i ^{zaprojektowanie nad temi} ~~zamianę tych bania~~ nadbudowei z skłanieniami w
 budpiz odroziwsi od murów dawnych; nadbudowei te ma-
 leiatoby odpowiednio przedkompensowai i innowoweni. -

5). Co do odbudowy i adaptacji zabytkowego Zamku w Kba-
 rasie Komisja wyznaczona się siamowro psem wprowadza-
 niem jakichkolwiek zmian zaradkowych i nie zgodzita się na
 rozbicie i przesunięcie murów (od strony dziedzinia) prawego
 skrzydła zamku. ⁽⁻⁾ Celem umożliwienia pomieszczenia
 w zamku gimnazjum państwowego, może być ^{odpowiednio} ~~zaprojektowane~~
 wykonywanie dziedzinie, oraz poddaje. - Zamieszki wprowa-
 dzeń jakichkolwiek zmian zaradkowych, potrzebne ze zbi-
 nieniem dawnych murów, naleiatoby raczej wybudowai na
 odpowiednim miejscu dziedzinia nowy nieduży budynek po-
 użycowy. -

6). W sprawie dobudowy dzwońnicy potrzebnej z doświem
 ludowym gny murze oparowym serwi. sz. Pottery i Bierasia
 Komisja jednomyślnie odznęta nie nadaję się do roz-
 patrywania projektu majstra murarskiego Antoniego Chareckiego. -

Projekty nowe winien być opracowany przez uwłafilowa-
nego Szwycera-architekta. -

ad 7), 8), 9), 10), 11). Komisja odgrywa równie jedynym linie
nie nadające się do rozpatrywania pod względem archi-
tekturowym, nie fachowo narysowane projekty budowy
domu ludowego w Kosciewcu Szwycem, domu piśmownego na
Ryduku w Lborowie, szkoły powiatowej w Żylawie, Pałacu
w Betzic i Kosciewca w Siebieżanach. -

Projekty te są gotowane ~~dyktando~~ nieudolnie przez
spontaneous pny osoby zupełnie niekompetentne, jak Le-
karski z Kosciewca, handlarz ze Lborowa i młynarz w Buda-
cpi, Żylawie itp. z najgorszym dowodem, jak Kosciewicz
jest opiniowanie projektów nowych budynków o charakterze
publicznym, lub jeżeli Kosciewicz w sprawie zabytków
pny wojew. oddział Szwycerki, względnie pny Komisarzatora. -

Co do Kosciewca w Siebieżanach polecamo do wyłącza-
nia z pewnemi nieznacznymi zmianami i uproszczeniami
projektu Szwycera-architekta zamiast odległego
projektu Szwycera-architekta z Bauera. -

12). W sprawie odbudowy i adaptacji na Seminarjum
nauczycielskie zabytkowego zamku w Buczynie odpowiednia
się Komisja polecać jest co do zamku w Lborowie, za zachowa-
nieniem i uzupełnieniem wszelkich części dawnych. - Ko-
misja przedpła równie i papieru zamiat Ministerstwa W. R.
i O. P. wykupienia średniego gruntu wraz z ruinami zabu-

stworu gospodarnych celem unowocznienia wykorzystania
funduszy do użytku zrolowego. -

13). Projekt budowy nowego mostu murosanego w Kreslowie,
proj. L. Szwarcera sporządzony przez inż. arch. W. Szymura Daj-
czaka zatwierdzony ^{zastawiony} i ~~zawieszony~~ uchylenia elevacji ścieżki
przed frontem. -

14). W sprawie samowolnych ^(bardzo niekorzystnej) zmian projektów 2 domów
piętrowych (inż. arch. Szymura Dajczaka) (na zabudowanej
Rynku w Rymanowie) (inż. architekt ^{inż.} Szwarcera), przy co wtra-
ciły one ~~nie~~ wartości architektoniczne, Konserwator wy-
raził zdanie, że ^{jakie najgorszej} ~~nie~~ ^{wydanie} ~~nie~~ ^{odpo-}
wiedniej ustawy chroniącej autorskie prawa architektów i inżi-
nierów, wprowadzenie przez Rogoźników samowolnych
zmian projektu podlega wydaleniu budowy. -

15). Projekt zmiany wytycznej linii zabudowy muros-
wanej bocznej w kierunku jednomyślnie odrzucono, zauważając,
że budynek ten powinien być konserwowany w obecnym,
niezmienionym wyglądzie architektonicznym. -

Na tem zakończono i podpisano

Pisot
27/2 25

Protokolant:

Mary Fry

Włody
1/3

Prezidium Okr. Komisji Konserwat.

[Signature]

PR O T O K Ó Ł (P14441/AJ.3 11/2 25)

zebrania P.T. Członków Okr. Komisji Konserwatorskiej w kościele
św. Nikołaja we Lwowie dnia 11/7. 1925. w sprawie wykończenia
i pewnych zmian robót rekonstrukcyjnych.

O b e c n i : Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Dr.
Edmund Bulanda, Prof. Dr. Władysław Klimczak, Dyr. inż. arch. Mi-
chał Łużecki, Prezes inż. arch. Zygmunt Harland, Konserwator Dr. Jó-
zef Piotrowski.

Nieca członkowie : Ks. Kanonik Stanisław Sokołowski,
Ks. Obertyński, Ks. Pokizisk, inż. arch. Bronisław Wiktor.

Komisja przychyliła się do opinii Konserwatora :

- 1) co do usunięcia względnie zmiany ornamentów na no-
wych drzwiach prowadzących z kurytarzy na dziedzińcyk z nową za-
krytją,
- 2) usunięcia nieodpowiednich koszy przy rynnie deszcz o-
wej obok nowej zakrytji,
- 3) zmiany, względnie przebudowy połączenia dachów nowej
zakrytji i budynku dawnego,
- 4) niewykonywania ślepych arkad na ścianach otaczających
wymieniony dziedzińcyk, który mógłby być ozdobiony ławami kamiennymi,
figurą wzgl. kapliczką w narożu oraz zielenią (bluszczem)
i kwiatami.
- 5) zmiany nieodpowiednich wykrojów okiennych,
- 6) usunięcia nieudanego ornamentu z nad drzwiami kuryt-
rza do zakrytji,
- 7) zmiany nieodpowiednich ram u okien nad drzwiami ku-
rytarza,
- 8) przekomponowanie ornamentów rzeźbionych i zmiany ich
polichromji na ozdobaх zewnętrznej zakrytji nowej,
- 9) lepszego wykończenia ornamentów i staranego upo-
rządkowania oraz odpowiedniej polichromji, wzgl. złocenia niszy z
św. Nikołajem wraz z całym otoczeniem w obrębie dużej ramy złoceno-
pozostającej po usuniętym obrazie.

10) ewent. ponowego umieszczenia tego obrazu w ołtarzu głównym jako zasłony niszy, do podsuwania lub do odmykania.

11) wykonania nowego oryginalnie skomponowanego ołtarza do oratorjum.

12) odpowiedniego przerobienia mensy, wzgl. cyborjum ołtarza głównego, jako wolno stojącego, widoczne go także z tyłu, tj. z oratorjum.-

We Lwowie, dnia 11/7. 1926.

PROTOKÓŁ (L 9787 28/4 25)
11.4

zebrania P.T. Członków Okr. Komisji Konserwatorskiej w kościele św. Mikołaja we Lwowie dnia 12. maja 1925. w sprawie robót rekonstrukcyjnych.

Obecni : Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Dr. Edmund Bulanda, Prof. inż. arch. Władysław Klimczak, i Witold Minkiewicz, Dyr. inż. arch. Michał Łużcki, Prezes K.A.P. inż. arch. Zygmunt Harland, st. radca bud. Mag. inż. Ignacy Drexler, Konserwator Dr. Józef Piotrowski.

Nieczłonkowie : Ks. Kanonik Stanisław Sokołowski, inż. arch. Bronisław Wiktor, Ks. Prof. Obertyński.

Komisja orzekła jednomyślnie, że projektowane przez inż. arch. Bronisława Wiktora rekonstrukcje mogą być wykonane, a mianowicie :

1) usunięcie niewygodnych, wadliwie złożonych schodów łączących plebanję z zakrystją kościoła wraz z odpowiednią przebudową karytary,

2) dobudowa nowej zakrystji na meżem podwórku tylnem, oraz architektoniczne uporządkowanie tegoż dziedzińca,

3) zmiana dużej zakrystji za ołtarzem głównym na oratorium połączone od powiechnym otworem arkadowym z presbiterjum,

4) odpowiednia przebudowa dolnej części ołtarza głównego, oraz inne usytuowanie balasek,

5) przesunięcie na środek ołtarza głównego odkrytej niszy z dobrą, gipsową, rokokową figurą św. Mikołaja i odpowiednie ozdobienie oraz polichromowanie względnie pozłocenie niszy wraz z otaczającym ją tłem.

Duży obraz olejny na płótnie z przedstaw. św. Mikołaja postanowiono na razie usunąć i umieścić na ścianie lewej nawy bocznej.

6) Usunięcie lewego ołtarza bocznego na ścianie czołowej nawy bocznej i rozebranie tejże ściany celem uzyskania widoku z kościoła na kaplicę z zabytkowym ołtarzem alabastrowym (Wolfa-Szolca) z wieku XVI.

7) w dalszej przyszłości ewent. usunięcie ~~tego~~ takiego samego ołtarza w prawej nawie bocznej i odsłonięcie prowizorycznie

zamurowanej ozdobnej arkady z widokiem na kaplicę prawą z dobrą barokową figurą Matki Boskiej.

Na wniosek i prośbę Konserwatora postanowiono ofiarować usunięty, lewy ołtarz boczny do odbudowywanego barokowego kościoła poreformackiego w Rzeszowie.

8) Zamierzona do budowy małego przedsionka nad schodami kamiennymi przed wejściem głównym do kościoła uzależniono od uprzedniego zatwierdzenia dotyczącego projektu.-

We Lwowie, dnia 12. maja 1925.

zebrania P.T. Członków Okr. Komisji Konserwatorskiej w cerkwi św. Onufrego OO. Bazylianów we Lwowie przy ul. Żółkiewskiej dnia 6. kwietnia 1925. w sprawie dobudowy nowego skrzydła klasztoru między dzwonnica a sąsiednim domem mieszkalnym.

O b e c n i : Dyr. inż. arch. Michał Łużecki, Dyr. Dr. Ilarion Święcicki, Prof. Dr. Jan Sas Zubrzycki, Prof. Dr. Władysław Koziński, Prof. Inż. arch. Władysław Klimczak, Prof. Ks. Dr. Władysław Żyła, Konserwator Dr. Józef Piotrowski, Dyr. Aleksander Czabłowski,

Nieczłonkowie : arch. Aleks. Łuszyński i Przełożony Konwentu OO. Bazylianów .-

Komisja orzekła, że projektowana dobudowa skrzydła klasztoru na przestrzeni między wieżą a sąsiednim prywatnym budynkiem mieszkalnym (kamienicą) po lewej stronie od wejścia do wieży, bezwarunkowo nie może być wykonana, gdyż zasłonięłaby zupełnie widok na zabytkową cerkiew, która tylko dzięki niezabudowaniu tego miejsca jest z ulicy Żółkiewskiej częściowo widoczna. Po prawej stronie wieży zasłania ją w całości dawny budynek klasztorny.

Z tego względu sprzeciwiono się też ustawieniu wyższego muru między wieżą a wspomnianą kamienicą; przestrzeń ta może być ogrodzona tylko prostymi, niezbyt gęstymi sztachetami żelaznymi, a lbo siatka druciana *na* odpowiednim, niskim podmurkowaniu umieszczona na szkarpie z trawnikiem.

Nowy budynek klasztorny, mógłby stać w przedłużeniu skrzydła prawego na miejscu dawnego, wysokiego muru obronnego z zamurowanymi wylotami strzelniczymi, albo też po lewej stronie cerkwi wzdłuż ściegiego muru bocznego (oficynowego) wymienionej kamienicy sąsiedniej, zwróconej frontem ku ul. Żółkiewskiej.

Zezwolenie na budowę nowego klasztoru na jakimkolwiek innym miejscu, oprócz zabronionego, w obrębie realności OO. Bazylianów uzależniono od uprzedniego zatwierdzenia dotyczącego projektu przez władzę konserwatorską w porozumieniu z Okr. Komisją Konserwatorską.-

We Lwowie, dnia 9. marca 1926.

zebrania P.T. Członków Okręgowej Komisji Konserwatorskiej w kościele św. Marji Magdaleny we Lwowie, w sprawie budowy nowego ołtarza głównego dnia 8. kwietnia 1925.

O b e c n i : Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Dr. ~~Edmund~~ Bulanda, Prof. inż. arch. Władysław Klimczak, Prof. inż. arch. Witold Minkiewicz, Dyrektor inż. arch. Michał Łuz ecki, Dyr. Aleksander C z łowski, Konserwator Dr. Józef Piotrowski.

Nieczłonkowie : Prof. Polit. inż. Matakiewicz, inż. arch. Witold Doliński, radca bud. Magistratu, Ks. Kanonik Skalski, probosz ca Trajverse- meyster rzeźbiarsko-kamieniarski.

Komisja orzekła zgodnie z opinią Konserwatora, że schody nowego ołtarza głównego winny być odsunięte od podstawy dawnej, przyściennej, zabytkowej nasady ołtarzowej z początku wieku XVII, oraz od ścian bocznych presbiterjum. Oznaczone również w przybliżeniu maksymalną wysokość ołtarza ^{nowego} w związku z niezastąpieniem rzeźb na wymienio nej zabytkowej nasadzie. Jednakże ze względu na znaczną długość kościoła i ^{umożliwienie} widzenia ołtarza nawet od drzwi głównych, samo podjum pod mensą ołtarzową musi być dość wysokie, około siedmiostopniowe.

Autor artystycznego, oryginalnie skomponowanego projektu Prof. Witold Minkiewicz wyjaśnił, że sklepienie podziemia zostało odpowiednio wzmocnione i trwale zabezpieczone przed ewentualnem uszkodzeniem przez ciężką, monumentalnie założoną podstawę kamienną pod nowy, alabestrowy ołtarz główny.

Komisja orzekła również, że całe wnętrze zaniedbanego a okazałego kościoła oraz jego otoczenie, względnie zniszczone przez wojnę ogrodzenie, winno być jaknajrychlej uporządkowane. Zamierzonego wybitcia nowych drzwi bocznych od ul. Sapielhy wzgl. Syk - stuskiej odradzono, przynajmniej do czasu uporządkowania szkar pi i ogrodzenia.-

We Lwowie, dnia 16. czer wca 1925.

PROTOKÓŁ (P 12797/99.3 14/6 25)

zebrania P.T. Członków Okr. Komisji Konserwatorskiej w Katedrze łacińskiej, oraz w kaplicy Boimów, dnia 23. września 1925, w sprawie zamierzonych rekonstrukcyj zewnętrznych, względnie odnowienia wnętrza kaplicy.

O b e c n i : Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Dr. Władysław Kozicki, Prof. inż. arch. Witold Minkiewicz, dyrektor inż. arch. Michał Łużecki, Prezes inż. arch. Zygmunt Herland, Konserwator Dr. Józef Piotrowski.

Nieczłonkowie : Ks. Infułat Zajchowski, ks. Kanonik Proboszcz Dziurzyński, Ks. kanonik Badeni, Prezes Tow. Politechn. inż. Stanisław Rybicki.

Komisia orzekła, że zamiarowi przeniesienia nagrobka tak zwanego Grobu Zbawiciela ustawionego obecnie między Kaplicą Kaniaków a Przenajśw. Sakramentu na drugą stronę Katedry pod ścianę Kaplicy Jakóba Strzemię (Chrystusa Ukrzyżowanego) naprzeciw Kaplicy Boimów, zasadniczo się nie sprzeciwia, albowiem, odkryty w tym nagrobkiem portal gotycki będzie w całości odsłonięty, zaś projektowaną przez restauratora Katedry Prof. Obmińskiego zmianę i zamiar estetycznego uporządkowania placu między Katedrą a Kaplicą Boimów i domami kapitulnymi, nadałyby całemu zespołowi wraz z przeniesionym nagrobkiem wygląd malowniczy i nastrojony, oraz podniosłyby jego wartość artystyczną. Jednakże ze względu na poważne głosy sprzeciwu P.T. Członków : Prof. Dr. Leon hr. Pinińskiego i Dyr. Łużeckiego, zaniechano zamiaru przeniesienia wymienionego nagrobka.

Sprzeciwiono się natomiast stanowczo budowie kaplicy przedpogrzebowej między Kaplicami Jakóba Strzemię a Pana Jezusa Miłosiernego przy ścianie Kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej, tj. przed drugim odkrytym portalem gotyckim po stronie południowej.

Oświadczenie Kapituły, że kaplica Boimów po odnowieniu nie będzie już używana jako dom przedpogrzebowy, przyjęto z uznaniem i wzięto do wiadomości.

Odnowienie wnętrza tej Kaplicy pod kierunkiem Prof. Ob-

mińskiego i pod kontrolą Konserwatora zabytków sztuki Dr. Piotrow-
skiego uznano za zupełnie dobre i poprawne. Uproszono Kapitułę,
żeby z wiosną roku 1926. przystąpiła do odnowienia ścian zew-
nętrzych ~~i wewnętrznych~~ z rzeźbami i obrazami. Konserwator Dr. Piotr
rowski oznajmił że korzystając z rusztowania wykonał kilkadziesiąt
nowych zdjęć fotograficznych i przygotowuje monografię Kaplicy Bo-
żków.

Co do zamierzenia ewent. ustawienia zdjętego z hełmu wieży Ka-
tedry dużego kamiennego wozona rokokowego (przechowany w Magistracie)
na placu u skrzyżowania ulic Ratowskiego i Kilińskiego w y-
rażono ^{za miejsce to} opinię, że do tego celu nieodpowiednie. Wozon ten moż-
by ewentualnie ustawić po przeciwnej stronie Katedry naprzeciw na-
roża między wieżą a południową a kruchta wchodowa, *jednakże to*
miejsce nie jest stosowne.

We Lwowie, dnia 29. września 1926.

Zostaje w akcie

29

PROTOKÓŁ

(A 22 647/22.3 21/XI. 25)

zebrania P.T. Członków Okr. Komisji Konserwatorskiej przed kościołem OO. Bernardynów we Lwowie dnia 30)XI. 1925. w sprawie odnowienia fasad.

O b e c n i : Prof. Dr. Władysław Podlacha, Dr. Władysław Kozicki, inż. arch. Witold Minkiewicz, dyr. inż. arch. Michał Łużecki, Konsekw-ator Dr. Józef Piotrowski.

Nieczłonkowie : inż. Jarosz, Ks. Gwardjan OO. Bernardynów.

Komisja wyraziła zgodną opinię, że fasad kamiennych nie należy odnawiać, t.zn. bezwarunkowo nie usuwać starej patyny. Kamienie należy tylko odczyścić szczotkami ryżowymi z kurzu, brudu i narostów, zaś fugi należy wycementować.

Bez wiedzy Konserwatora urządzona instalacja światła elektrycznego w kształcie grubych rur żelaznych wokoło figur kamiennych w niszach na fasadzie frontowej, winna być bezwarunkowo i niezwłocznie usunięta.

Zemierzono na w roku 1926. elektryczna iluminacja fasady ewent. mogłaby być urządzona tylko przy pomocy kabli ułożonych luźno na gzymsach na przeciąg kilku dni w porozumieniu z Konserwatorem zabytków i Depart. technicznym Magistratu. Roboty mogłyby być wykonane przez straż pożarną tuż przed uroczystością. Umieśczenie na fasadzie jakiegokolwiek instalacji stałej, która nie może być ukryta, jest ze względów konserwatorskich i estetycznych stanowczo niedopuszczalne.

Zalecono jaknajrychlejsze odnowienie tylnych fasad klasztoru i odwilgocenie fundamentów.

Niezwłocznej naprawy wymaga ozdobny a bardzo zniszczony szczyt zwrócony ku wałom, (wzgl. ku podwyzwu klasztoru) z którego spadają kamienne piramidy.

Całe wewnątrz kościoła należałoby tylko gruntownie odpylić, najlepiej ssącymi aparatami elektrycznymi.

Rzemieślniczo dorobiona, nieprzodoporcjonalna i niestety wa

.)

nowszą nasadę nad cyborjum ołtarza głów nego, która zasłania
umieszczony w tyle na ścianie absydy duży znany obraz olejny
X. Leżyckiego (Ukrzyżowanie według Rubensa) należałoby w przysz-
łości usunąć i ewentualnie górną część tabernaculum odpowiedni o
przerobić.-

We Lwowie, dnia 30. listopada 1925.

8/3

81

Karta s Tivbora

Proszę o zamieszczenie odpowiedzi
z odpisem z archiwum "Urasadnicwa"
i zechcie doręczyć tut. Adriałowi.

Lwów, dnia 27. II 1926

Z Oddzi. L. 573

Pioty

Do
Pana Hieronima
Ekspedytu
Trojewo drkię
u miejscu

UZASADNIENIE.

Istniejący obecnie w Polsce stan prawny co do ochrony zabytków nie jest zadowalniający. Obowiązujący na całym niemal obszarze Rzeczypospolitej dekret z dnia 31. października 1918. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz.Pr.Nr.16.poz.36.) nie obowiązuje jednak jeszcze na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego, gdzie pozostają w mocy dawne przepisy pruskie, a także, jeżeli chodzi o Śląsk cieszyński oraz obszar Spisza i Orawy, stan prawny nie jest zupełnie jasny, co więcej, nawet rozciągnięcie na cały obszar Małopolski mocy obowiązującej tego dekretu dokonane dekretem Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919. r. 134.W.K.A. Dziennik Rozporządzeń Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919) było kwestjonowane, a wobec braku w tej mierze odpowiedniego wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego zachodzi pewna obawa co do kierunku w jakim by poszła jego judykatura. Ta rozbieżność i wątpliwości winny być w drodze ustawodawczej usunięte, przyczem najprostszą drogą byłoby rozciągnięcie dekretu z dnia 31. października 1918. r. na te obszary Państwa Polskiego, na których on dotąd nie obowiązuje, oraz stwierdzenia, że obowiązuje na wszystkich pozostałych obszarach Państwa. Jednakowoż sam dekret z 31. października 1918. r. opracowywany pośpiesznie, wykazał w stosowaniu liczne braki - z jednej strony okazało się że nie zapewnia on zabytkom dostatecznej ochrony, z drugiej zaś niektóre jego postanowienia są zbyt dla właścicieli zabytków krepujące. To już Ministerstwo W.R. i O.P. postanowiło podjąć jego przepisy rewizji, przyczem okazało się, że drogą nowelizacji nie jest wskazana, gdyż zmiany które należałoby do dekretu wprowadzić, szłyby bardzo daleko, że więc należy zastąpić ten dekret całkiem nową ustawą, która winna zresztą recypować te jego postanowienia, które w praktyce okazały się odpowiednie. Poza Dekretem z dnia 31)X. 1918. opracowany projekt czerpie wzory z ustawy włoskiej z 20. czerwca 1909. r. o zabytkach i sztukach pięknych, z ustawy austriackiej z dnia 25. września 1923. r. o ochronie zabytków (Związkowy Dz.ust. № 533) z ustawy heskiej o ochronie zabytków z 16. lipca 1902. r. z ustawy saskiej z 10. marca 1909. r. przeciw szpeceniu miast i kraju, z analogicznej ustawy

pruskiej, oraz innych przepisów pruskich dotyczących ochrony zabytków; przy opracowywaniu projektu uwzględniono nadto ustawodawstwo i praktykę francuską, a zwłaszcza interesujący projekt ustawy z 1878. roku, a nie na ostatnim miejscu spostrzeżenia i opinii poszczególnych konserwatorów.-

Do art. 1. i 2.

Myślą przewodnią projektu jest stworzenie sytuacji wyraźnych pod względem prawnym, a więc dokładne unormowanie ograniczenia prawa własności zabytków w zależności od wartości danego zabytku. Zasadniczo wszystkie zabytki mają ~~prawa~~ korzystać z ochrony prawnej. By im tę ochronę zapewnić, należałoby przede wszystkim określić pojęcie zabytku. Pojęcie to zostało dość dokładnie sprecyzowane w najnowszym ustawodawstwie zagranicznym i różnice pod tym względem między poszczególnymi ustawami nie są zbyt wielkie. Projekt recypuje niegdyż postanowienie ustawy włoskiej, określając jako zabytki przedmioty posiadające wartość artystyczną, kulturalną, historyczną lub paleontologiczną, a istniejące ponad 50 lat. Definicja ta jest ściślejszą od definicji, którą podaje dekret: "Dzieła świadczące o sztuce i kulturze epok ubiegłych, albowiem każde dzieło ludzkie z przed lat 50 świadczy jeżeli nie o sztuce, to conajmniej o kulturze epok ubiegłych, nacisnę zaś winien ~~być~~ być położony nato, jaką dany przedmiot posiada wartość pod względem artystycznym, względnie kulturalnym. Projekt wspomina jeszcze osobno o przedmiotach mających wartość historyczną. Wartość historyczna przeważnie pokrywać się będzie z wartością kulturalną, może jednak być inaczej, n.p. słynna sukmana Kościuszki posiada wartość tylko historyczną, z kulturalnego punktu widzenia nie różni się ona niczem od wszystkich takich samych sukman z tego okresu czasu, które oczywiście mają tylko względną wartość kulturalną. Dalej projekt obejmuje zabytki paleontologiczne pominięte w dekreście, które z prawnego punktu widzenia winne być traktowane tak samo jak wykopaliska, zwłaszcza prahistoryczne i z tego względu uwzględnienie ich w projekcie nie nasunęło trudności.

Natomiast nie obejmuje projekt zabytków przyrody w ścisłym znaczeniu tego słowa (n.p. gór, wodospadów, lasów, jezior i t.p.) poszczególne zabytki przyrody jak wymienione w art. 2. pod

punktem g) ogrody ozdobne, aleje, drzewa sędziwe i okazałe doznają opieki o tyle, o ile posiadają wartość z kulturalnego punktu widzenia, o ile bądź zostały przez ludzi zasadzone, bądź też stanowią ~~z~~ pewne tło dla zabytków ręką ludzką wzniesionych. To pominięcie zabytków przyrody tłumaczy się okolicznością, że ochrona właściwych zabytków przyrody winna wychodzić z nieco odmiennych założeń, niż ochrona zabytków sztuki, i kultury, oraz że do wykonywania jej muszą być powołane inne urzędy fachowe.

Większość ustaw o ochronie zabytków, ustanawia granicę czasową dla zakwalifikowania danego przedmiotu, jako zabytku - jest to postanowienie ~~praktyczne~~ praktyczne, ułatwia bowiem właścicielom wartościowych przedmiotów zorientowanie się, czy podlegają one czy też nie postanowieniom ochronnym. Granicę lat 50 z dekretu z 31)X. 1918. podaje także ustawa włoska. Również celowem jest zastrzeżenie, że w drodze wyjątku także przedmioty, które nie sięgając 50 lat, mogą być uznane za zabytki. Ze stylizacji przepisu tego wynika, że takie przedmioty zaczynają ulegać ochronie ustawowej dopiero z chwilą uznania ich za zabytki, a więc wpisania ^{ich} do rejestru - względnie inwentarza zabytków.-

Art.2. wymienia przykładowo poszczególne kategorie zabytków wyliczenie to jest o tyle uzasadnione, że Najwyższy Trybunał Administracyjny, przed którym mogą być zaskarżane decyzje władz konserwatorskich o uznaniu pewnych przedmiotów za zabytki, powinien mieć pewne ustawowe wskazówki, jakiej kategorii przedmioty mogą podpadać pod pojęcie zabytku, zwłaszcza że należy się obawiać z jego strony interpretacji zacieśniającej to pojęcie do możliwie wąskich granic (wątpliwym jest n.p. czy Najwyższy Trybunał Administracyjny w braku tych przepisów uznałby za zabytki przedmioty wymienione w punktach a) c) f) g) m).

Podkreślić jednak trzeba, że wyliczenie art.2. nie jest wyczerpujące lecz tylko przykładowe. Byłoby rzeczą do zastanowienia się, czy nie należałoby w art. 2. wymienić specjalnie kolekcji jako takich, jak to czyni ustawa austriacka w §.6. zawierając przytem ograniczenia co do dekompletowania kolekcji przez pozbywanie pojedynczych sztuk, wydaje się jednak, że byłoby to zbyt krępującem - ustawa włoska i hiszpańska takich specjalnych prze.

pisów dla kolekcji nie zawierają.-

Do art.3.

Jakkolwiek zasadniczo wszystkie zabytki doznają wedle projektu pewnej ochrony prawnej (por. art.18-23) to jednak ta generalna ochrona może być tylko bardzo ograniczona ze względu na interesy właścicieli zabytków, którzy w wielu przypadkach mogą nie wiedzieć, czy i które posiadane przez nich przedmioty posiadają wartość z wymienionych w art. 1. punktów wadzenia. By ta ochrona mogła być silniejsza, wartość zabytkowa danego przedmiotu musi być stwierdzona przez kompetentną władzę, dopiero od tej chwili można na właściciela zabytku nałożyć pewne dalej idące a konieczne dla ochrony zabytku ograniczenia w prawie rozporządzenia nim. Jedną z głównych wad obowiązującego dekretu z 31)X. 1918. jest właśnie to, że wprowadzie przewiduje on prowadzenie państwowego inwentarza zabytków, ale nie łączy z wpisaniem zabytków do inwentarza żadnych określonych skutków prawnych, lecz że jego postanowienia dotyczą zarówno zabytków wpisanych, jak nie wpisanych, do inwentarza i tylko z ducha tego dekretu wynika, iż w pierwszej li-
~~xxx~~ niji zabytki wpisane do inwentarza korzystają z ochrony prawnej.

Ustawa heska łączy powstanie specjalnej ochrony prawnej, jeśli chodzi o zabytki będące w rękach prywatnych - dopiero z momentem wpisania zabytku do rejestru zabytków (podobnie projekt francuski z 1878 roku) Ustawy włoska i austriacka nie znają rejestru względnie inwentarza zabytków, znają jednak instytucję zupełnie podobną : a mianowicie ograniczenia w prawie rozporządzania zabytkiem będącym własnością prywatną, zaczynają się dopiero od chwili, gdy władza konserwatorska doręczy właścicielowi orzeczenie iż dany zabytek posiada znaczną wartość zabytkową (ustawa włoska), względnie że konserwacja danego zabytku leży w interesie publicznym (ustawą austriacką) Wszystkie te trzy ustawy nie wspominają o analogicznym postępowaniu w stosunku do zabytków będących własnością Państwa, względnie korporacji prawno-publicznych. Ustawa austriacka stwarza nawet domniemanie co do przedmiotów mających wartość historyczną, artystyczną lub kulturalną, a będących własnością takich osób prawnych, że konserwacja ich leży w interesie publicz-

nym i dopiero na skutek orzeczenia władzy konserwatorskiej o braku takiego interesu zwalnia dany przedmiot z pod ograniczeń przewidzianych przez nią. Wydawało by się, że właściwszem byłoby i co do zabytków będących własnością korporacji prawno - publicznych odwrotne postępowanie : nie kwestja czy konserwacja zabytku leży w interesie publicznym, bo konserwacja każdego prawdziwego zabytku leży w interesie publicznym, lecz kwestja, czy dany przedmiot jest zabytkiem, tj. czy ma on wartość artystyczną, historyczną lub kulturalną, będzie przeważnie kwestją sporną; co do tej kwestji właściciel zabytku nie będzie sobie mógł nieraz wyrobić właściwego sądu i tę jego wątpliwość musi przeciąć kompetentna władza konserwatorska. Z tego względu projekt udziela istotnej dalej sięgającej ochrony tylko zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską, zabytkom nieznanym, choćby znajdującym się w posiadaniu korporacji prawno - publicznych, zapewniając tylko ochronę tymczasową.

Zarówno dekret z 31)X. 1918. jak wszystkie zacytowane wyżej ustawy, jak praktyka francuska wreszcie znają tylko jedną kategorię zabytków uznanych - wszystkim zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską zapewniają one jednakową ochronę prawną. Projekt odbiega od nich, tworząc dwie kategorie uznanych zabytków : zabytki wpisane do państwowego inwentarza zabytków i zabytki zarejestrowane. Do pierwszej kwalifikuje zabytki mające wyjątkową wartość zabytkową, do drugiej zabytki mające tylko "znaczniejszą wartość zabytkową". Chodzi o to, by z jednej strony nie stwarzać zbyt wielkich ograniczeń co do ogółu zabytków zasługujących na konserwację, z drugiej by zabytkom posiadającym zupełnie wyjątkową wartość, zapewnić bardzo daleko sięgającą ochronę, choć to będzie połączone z równie daleko sięgającymi ograniczeniami w prawie rozporządzenia nimi. Dotychczasowa praktyka Ministerstwa Wyznań Rel. i Ośw.P. które zmuszone było wszystkie ważniejsze zabytki wpisywać do inwentarza i tem samem do wszystkich tych zabytków musiało stosować jednakowe bardzo daleko sięgające ograniczenia, dowodzi celowości tego podziału. Wedle projektu takie zabytki, jak Wawel, Zamek królewski w Warszawie, kościół Marjański, być może także niektóre z najcenniejszych rezydencji

magnackich, pamiątki historyczną jedyne w swoim rodzaju bardzo cenne obrazy, będące w Polsce w swoim rodzaju unikatami i t.p. będą wpisane do inwentarza zabytków i tem samem zabezpieczone - ile prawo jest to w stanie osiągnąć, przed wszelkimi niekorzystnymi zmianami, natomiast ogromna większość cennych zabytków zostanie wpisana tylko do rejestru i tem samem korzystać będzie również z bardzo daleko posuniętej, acz nieco kuźniejszej i tem samem mniej dla właścicieli krępującej ochrony.

Do art.5.

Artykuł ten nie wymaga bliższego wyjaśnienia, bez tego przepisu wszelka opieka nad zabytkami zależałaby tylko od dobrej woli właścicieli zabytków i mogłaby się stać zupełnie iluzoryczną.

Do art.6.

Artykuł ten jest nieodzownym wobec faktu, że projekt dalej sięgająca ochronę zapewnia tylko zabytkom zarejestrowanym wzgl. zinwentaryzowanym, nie przyjmując zasady ustaw włoskiej, austriackiej i heńskiej, wedle których wszystkie przedmioty o wartości zabytkowej istniejące ponad lat 50, a będące w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych, podlegają jednakowo daleko idącej ochronie. By ten czas przejściowy, w ciągu którego zabytki będące w posiadaniu wymienionych korporacji nie zdążyły zostać zarejestrowane możliwie skrócić, nie można czekać aż same władze konserwatorskie zabytki te odszukają, lecz należy upoważnić Ministerstwo W.R. i O.P. do włożenia na właścicieli ich obowiązku przedstawiania im do zarejestrowania i w ten sposób ułatwić pracę władzom konserwatorskim. W stosunku do osób prywatnych, będących właścicielami zabytków, nałożenie takiego obowiązku byłoby zbyt ciężkim. Również by ułatwić władzom konserwatorskim nad konsekwacją zabytków, winno mieć Ministerstwo W.R. i O.P. możność zobowiązania ich właścicieli, by zaraz komunikowali tym władzom o wszelkich zdarzeniach wpływających ujemnie na ich konserwację. Niewypełnianie obowiązków nałożonych na podstawie art.6. zagrożone jest sankcją karną art.35.

Do art. 7 - 14.

Najdalej sięgająca ochrona połączona z dość dudem ogranicze-

niem prawa rozporządzania zabytkiem stosuje projekt wobec zabytków wpisanych do inwentarza. Właśnie ze względu na te ograniczenia, projekt oddaje decyzję co do wpisania zabytków do inwentarza w ręce Ministra W.R. i O.P. który wydawać ją będzie po dokładnem zbadaniu jej potrzeby. Państwowy inwentarz zabytków musi być księgą publiczną, skoro połączone ze zinwentaryzowaniem zabytku ograniczenia w prawie rozporządzania nim ciążyć mają na każdym jego posiadaczu bez względu na to, czy przy aljenacji majątku został o ich istnieniu zawiadomiony. By ułatwić stwierdzenie, czy dany przedmiot jest zabytkiem, nakazuje projekt prowadzić drugi egzemplarz inwentarza w siedzibie odpowiedniej władzy administracyjnej II. instancji, oraz ogłaszać spis zabytków zinwentaryzowanych periodycznie w Monitorze Polskim.

Najważniejszymi dla ochrony zabytków wpisanymi do inwentarza są postanowienia art. 8. i 9. wedle których zabytków wpisanych do inwentarza nie wolno w żaden sposób zmieniać, a nawet przewozić bez zezwolenia władzy konserwatorskiej, przyczem wszelkie dozwolone przez tę władzę roboty około zabytku mają być dokonywane pod jej kontrolą. Postanowienie to jest najistotniejszym dla całego projektu, na tem właśnie polega w pierwszej linii ustawowa ochrona zabytków, że właściciel nie może ich burzyć ani zniekształcać, a i przewóz zabytku ruchomego może wywołać jego uszkodzenie względnie zniszczenie o ile nie przedsięwzięte są odpowiednie środki ostrożności, których dostateczność ma stwierdzić władza konserwatorska. Przepisy te zagrożone są dość surową sankcją karną art. 36.- są one zresztą recypowane z dekretu z 31)X. 1918.r. (art. 13. 14. 20 i 21), który co prawda, o ile chodzi o zabytki ruchome - ogranicza odpowiednie postanowienia) zabytków będących w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych.

Ograniczenie to nie jest uzasadnionem, nie byłoby celu wpisywać zabytku ruchomego, będącego własnością prywatną do inwentarza zabytków, jeżeliby przepisy art. 8. i 9, projektu nie miały być do nich stosowane.

Nie należy przytem sądzić, by celem ustawy o zabytkach miało być zawsze zachowanie zabytków w ich obecnym stanie i by władza konserwatorska miała się z góry sprzeciwiać wszelkim zmianom. Władze te

zmianom. Władza ta będzie się zawsze sprzeciwiać tylko zupełnemu zniszczeniu lub zburzeniu zabytku, natomiast na jego przebudowę, uzupełnienie, przerobienie i t.p. zezwoli ona o ile te zmiany nie pozbawią zabytku jego istotnego charakteru, o ile nie zniekształcą go, o ile nie będą jego zeszpeceniem. Niejednokrotnie rekonstrukcja zabytku niszczonego lub już poprzednio częściowo zniekształconego będzie nawet wskazana, chodzi jednak o to, by ta rekonstrukcja nastąpiła w sposób odpowiedni, by zwiększyła ona piękno zabytku, przywróciła mu jego pierwotny) ^{wygląd lub} charakter, a nie pozbawiła go tego charakteru. Jeżeli sam właściciel ma poczucie wartości zabytkowej danego przedmiotu, zaprojektuje sam zmiany tylko w tym kierunku i takie plany władza konserwatorska chętnie zatwierdzi, jeżeli jednak brak mu tego poczucia, musi ona tu wkroczyć i zapobiec zniszczeniu lub zeszpeceniu zabytku będącego nie tylko własnością prywatną, ale dobrem publicznym.

Dalej idąca ochrona polega na zabezpieczeniu zabytku od zniszczenia względnie uszkodzenia, wywołane przez siły elementarne względnie przez wpływ czasu. Z tego względu nakłada art. 10. na właściciela zabytku obowiązek utrzymywania go w należytym stanie. Przepis ten tylko w stosunku do osób prawnych wymienionych w art. 6. posiada właściwą sankcję prawną, a mianowicie tym osobom władza konserwatorska może nakazać należytą konserwację zabytków i włożyć na nie koszty konserwacji, jeżeli i o ile będą one w stanie je ponieść. Przepis taki zawiera ustawa włoska oraz przepisy pruskie. (cytowane u Leziusa "Der Denkmalschutz in Preussen"). Analogiczne postanowienia zawierają też rozporządzenia ministerjalne francuskie. W stosunku do ciał samorządowych płynie on z zasady ustaw samorządowych, wedle których władza państwowa może zarządzić przymusowo wstawienie do budżetów ciał samorządowych sum potrzebnych na wypełnienie ciężących na nich ustawowych obowiązków, a takim właśnie obowiązkiem ustawowym będzie w myśl art. 10. obowiązek konserwacji będących w posiadaniu danego związku samorządowego zabytków. I co do zabytków jednak, będących w posiadaniu innych korporacji publiczno-prawnych, obowiązek utrzymywania ich w należytym stanie ~~do się~~

stanie da się wydedukować z ogólnych zasad z ogólnych zasad prawa publicznego - majątek posiadany przez te instytucje winien być służyć celom dobra publicznego, a jednym z takich celów jest utrzymywanie tego majątku, o ile posiada on znaczenie zabytkowe w należyтым stanie. W stosunku do zabytków będących własnością prywatną, nie można na ich właścicieli nałożyć obowiązku złożenia na ich konserwację z własnych funduszy, nałożenie na nich takiego obowiązku byłoby ustanowieniem swego rodzaju podatku, które nie znajduje uzasadnienia w zasadach prawa skarbowego, ponadto efekt takiego obowiązku byłby ten, że przedmioty mające wartość zabytkową nie znajdowałyby nabywców, względnie obniżyłaby to nadmiernie ich cenę. Nietomiast zaniedbanie przez osobę prywatną konserwacji zabytku stwarza dla Państwa tytuł prawny bądź do przeprowadzenia konserwacji na własny koszt, choćby wbrew woli właściciela, bądź też do wywłaszczenia zabytku. Dekret z 31)X. 1918. zawiera w art.15. przepis analogiczny do art.10. ograniczony co prawda tylko do zabytków nieruchomości i zagrożony nawet sankcją karną z art. 34; sankcja ta w stosunku do właścicieli prywatnych jest) ^{nie-} uzasadniona, nie można bowiem nikogo karać za to, że nie łoży na cele publiczne funduszy, których być może nie posiada; w stosunku do korporacji prawnopublicznych sankcja ta nie jest potrzebna, o wiele bardziej skuteczną jest bowiem zmuszenie ich do przeprowadzenia potrzebnych robót na swój koszt, o ile mają one odpowiednie środki.

Wywłaszczenie zabytków wpisanych do inwentarza w razie jeżeli konserwacja ich jest zagrożona, jak również możliwość zastosowania tymczasowych środków zapobiegawczych (art.11. projektu) przewiduje zarówno dekret z 31)X. 1918. (art.16.22. i 29.) jak i wszystkie wogóle ustawy o ochronie zabytków.

Dość duże trudności przedstawia sprawa obrotu zabytkami. Ograniczenie swobody pozbywania zabytków jest konieczne ze względu na to, że osoba właściciela nie jest obojętna, o ile chodzi o należyta konserwację zabytku. Przede wszystkim należy zapobiedz wydostaniu się wartościowych zabytków z rąk państwa względnie korporacji publiczno-prawnych, w rękach których są one najlepiej zabezpieczone przed zniszczeniem. Jeśli chodzi

o zabytki nieruchome, wpisane do inwentarza, a będące własnością Państwa, zabezpieczone są one przed alienacją już przez przepis art.5. Konstytucji, wedle którego do pozbycia wszelkiego nieruchomego majątku państwowego potrzebne jest upoważnienie udzielone specjalną ustawą. Art.12. projektu daje tę samą najsilniejszą gwarancję niepozbywalności, także zabytkom ruchomym, będącym własnością Państwa. Co do zabytków będących własnością korporacji publiczno-prawnych, zastrzeżenie projekt, że mogą one być pozbywane tylko na rzecz takich samych korporacji publiczno-prawnych, względnie Państwa i tylko ze zezwoleniem Ministra Wyznań R. i O.P. który udziela lub odmawia zezwolenia według swobodnego uznania. Tem samym zabytek który raz dostał się w posiadanie takich korporacji nie może się już przedostać do kategorii słabiej ochronionych zabytków, będących własnością prywatną. Oczywiście w drodze osobnej ustawy będzie można zezwolić na alienację także takiego zabytku także osobie prywatnej, ale konieczność przeprowadzenia alienacji aż w drodze ustawodawczej praktycznie ją niemal wyklucza.

Także i zabytki będące własnością prywatną, a wpisane do inwentarza, nie mogą być swobodnie pozbywane, jednakowoż do pozbycia takich zabytków wystarczy zezwolenie władzy administracyjnej II. instancji. Co więcej, władza konserwatorska musi udzielić takiego zezwolenia, jeżeli przed alienacją nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu z granic zabytku, a ponieważ do orzekania o tem, czy te okoliczności zachodzą, powołany będzie w ostatecznej instancji Najwyższy Trybunał Administracyjny, przeto granice swobodnego uznania władzy konserwatorskiej są tu zacieśnione i tem samym zasadnicze prawo każdego właściciela swobodnego rozporządzenia swą rzeczą zostaje zabezpieczone przed możliwością szyskan lub przesadnie gorliwego wypełniania obowiązków przez władzę konserwatorską. Władza konserwatorska odmówi przeto zezwolenia na sprzedanie zabytku ruchomego osobie, która już poprzednio karana była za potajemny wywóz zabytków zagranicę, - zabytku nieruchomego osobie, która ma już w swym posiadaniu inny zabytek i nie konserwuje go należycie i t.p. Ciężar dowodu, że niebezpieczeństwo dla zabytku się nie zwiększy, spoczywa^c ma w każdym razie, jak z wynikiem

ze stylizacji art. 12. na posiadaczu zabytku, a nie na władzy konserwatorskiej. Bez względu na to, czy powyższe okoliczności zachodzą, służy Państwu prawo pierwokupu zabytku na warunkach umówionych z nabywcą - odnośne postanowienia art. 12. wzorowane są na ustawie włoskiej. Przejście prawa własności zabytku w drodze spadkobrania lub egzekucji, nie może oczywiście być uzależnione od zezwolenia władzy konserwatorskiej, która jednak musi być zawiadomiona o osobie nowego właściciela. Sankcją powyższych przepisów są z jednej strony postanowienia karne art. 37. z drugiej nieważność odnośnych umów - ograniczenie się do sankcji karnej nie byłoby wskazane wobec ^{tego} ~~nie~~, że szkoda zrzadzona przez przekroczenie przepisów art. 12. mogłaby być niepowetowana. Oczywiście nieważność odnośnych umów wywrze swe skutki prawne, przedewszystkiem o ile chodzi o zabytki nieruchome, które wobec nieważności takich umów nie będą mogły być hipotecznie przeniesione na nabywcę; także jednak, o ile chodzi o zabytki ruchome może ona odstraszyć nabywcę od zawierania tak ryzykownych transakcji.

Jeszcze groźniejszym od pozbycia w niewłaściwe ręce jest z punktu widzenia publicznego wywóz zabytku zagranicę. Projekt stoi na stanowisku, że zabytki o wyjątkowym znaczeniu, uzasadniającem wpisanie do inwentarza, nie powinny wogół wyjść z granic Państwa. Wyjątek przewiduje się dla wywozu czasowego - n.p. na wystawę międzynarodową, a zwłaszcza dla restauracji, o ile w kraju niema odpowiedniego specjalisty, dla ekspertyzy i t.p. Także jednak i wywóz bezpowrotny nie jest wykluczony, musi jednak za nim przemawiać ważny interes publiczny. Interes taki może n.p. polegać na zamianie zabytku z punktu widzenia narodowego mniej wartościowego na ^r bardziej z tego punktu widzenia wartościowy i t.p. By na wszelki sposób wywóz zabytków zinwentaryzowanych utrudnić, projekt nietylko uzależnia go od uzyskania zezwolenia Ministra W.R. i O.P. lecz nadto, o ile chodzi o wywóz bezpowrotny - nakazuje uiścić wpłatę wywozową, dość wysoką, bo wynoszącą 20 % zadeklarowanej wartości zabytku, by zaś ta deklaracja nie była fikcyjną, zapewnia Państwu prawo pierwokupu po zadeklarowanej cenie. Naruszenie przepisów art. 13. zagrożone jest surową sankcją karną. art. 38.

Przepis art. 34. o wykreśleniu zabytku z inwentarza nie wymaga ~~blizszego~~

maga bliższego uzasadnienia - przedmiot może utracić swą wartość zabytkową przede wszystkim wskutek zniszczenia n.p. pożaru, starożytniej budowli - w tym przypadku niema powodu, by grunt, na którym stoi zabytek, podlegać dalej ograniczeniom rozdziału II.

Na zakończenie należałoby zastanowić się nad pytaniem, czy przepisy art. 7 - 14 nie są sprzeczne z konstytucją, a mianowicie z jej art. 99. wedle którego ograniczenie prawa własności może nastąpić tylko za słusznym odszkodowaniem, czy więc dla uzgodnienia projektu z konstytucją nie należałoby go uzupełnić przepisem, że ograniczenia prawa własności wprowadzone w tych artykułach uzasadniają po stronie właściciela zabytku prawo żądania od Państwa odszkodowania. Jeżeli chodzi o zabytki będące własnością korporacji prawno-publicznych, zarzut sprzeczności z konstytucją nie może być wysunięty - korporacja ta bowiem służy celom dobra publicznego; jeżeli przeto w drodze ustawy ochrona zabytków uznana zostanie za jeden z tych celów, tem samem dążenie do niego wejdzie w zakres obowiązków tych korporacji. Jeżeli chodzi o zabytki, będące własnością prywatną, na pierwszy rzut oka odpowiedź wydaje się wątpliwą. Zależy ona od wyjaśnienia, jakie ograniczenia prawa własności rodzić mogą obowiązek odszkodowania. Jest rzeczą jasną że nie wszystkie. Przepisy budowlane zabraniają n.p. budować domy przekraczające pewną wysokość, przepisy o polowaniu i rybactwie ograniczają w pewien sposób właścicieli w możliwości korzystania ze swoich gruntów - mimo to nie można interpretować art. 99. konstytucji w ten sposób, by istnienie tych ustawowych ograniczeń prawa własności uzasadniało obowiązek odszkodowania. Nie każde zatem ograniczenie prawa właściciela dowolnego rozporządzania się własnością jest "ograniczeniem prawa własności" w rozumieniu art. 99. konstytucji. W szczególności nie jest takim ograniczenie samo wpisanie zabytku do inwentarza, mimo że stwarza ono skutki prawne unormowane w art. 7 - 16. Nie jest niem choćby z tego względu, że niepodobna cyfrowo ustalić wysokości szkody majątkowej, którą skutkiem tego właściciel ponosi, a więc i wysokości odszkodowania, które należałoby mu przyznać. Niewątpliwie wpisanie np. pewnego nieruchomościowego zabytku do inwentarza może ujemnie wpłynąć na jego cenę rynkową jednakowoż wpływu tego nie można w sposób wiarygodny ustalić, ponadto

zaś zjawisko zniżki ceny może wcale nie nastąpić; w pewnych okolicznościach wpisania zabytku do inwentarza, a więc uznania przez kompetentne czynniki jego wyjątkowej pod tym względem wartości, może nawet podnieść jego cenę. Potrzeba uzyskania zezwolenia władzy konserwatorskiej dla wszelkich zmian w stanie zabytku również sama przez się nie uzasadnia prawa do odszkodowania, gdyż nie można z góry przewidzieć, czy to zezwolenie właściciel uzyska czy też nie. Jedynie w razie konkretnej odmowy zezwolenia, mógłby właściciel dowodzić, że ponosi przez to szkodę, gdyż w razie udzielenia zezwolenia mógłby podnieść wartość danego przedmiotu względnie ciągnąć z niego wzmożone dochody. Jednakowoż z równym uzasadnieniem może dowodzić właściciel placu w mieście, że odmowa konserwatora na wybudowanie np. 15-piętrowego budynku, uzasadniona przepisami budowlanymi, wyrządza mu szkodę a przeciw taka interpretacja art. 99. konstytucji doprowadziłaby do uchylecia wszelkich przepisów ograniczających prawo dowolnego użytkowania własnością ze względu na ważne interesy publiczne. Art. 99 należy przeto rozumieć w ten sposób, że tylko ograniczenie właściciela w korzystaniu ze swej własności w tym stanie, w jakim ona już istnieje, jest "ograniczeniem prawa własności" uzasadniającem obowiązek odszkodowania, że natomiast nie jest nim ograniczenie go w możliwości wprowadzania dowolnych zmian w stanie przedmiotu, który jest jego własnością. Jeśli chodzi o ochronę zabytków Państwo nie może ^{przeto} zmusić właściciela bez odszkodowania, by usunął z budowli o charakterze zabytkowym istniejący już w niej zakład przemysłowy, natomiast może mu ono bez odszkodowania zakazać urządzenie w niej nowego zakładu.

Ograniczenia, które wprowadza art. 12. w prawie pozbywania zabytków wpisanych do inwentarza, byłyby sprzeczne z konstytucją, gdyby nie przepis nakazujący władzy konserwatorskiej udzielić zezwolenie na pozbycie, o ile wskutek pozbycia nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku. Państwo może wymagać, by właściciel zabytku, chcący go sprzedać znalazł nabywcę, który daje odpowiednie gwarancje. Ograniczenie to nie jest tak dotkliwe, by uzasadniało po stronie właściciela roszczenie o odszkodowanie. Jeszcze mniejszem ograniczeniem jest uzależnienie

nie wywozu zabytku zagranicę od zezwolenia władzy konserwatorskiej - ustawodawstwo nasze przewiduje możliwość wydawania zakazów wywozu całego szeregu przedmiotów zagranicę (złota, walut, obecnie nie, których ziemiopłodów i wogóle artykułów spożywczych) także więc, a jeśli chodzi o zabytki, niema ze strony konstytucji przeszkód do ustanowienia takiego zakazu.

Do art. 15 - 18.

Decyzję co do wpisania zabytków do rejestru składa projekt w ręce władzy administr. II. instancji, od tej decyzji służy oczywiście interesowanym prawo odwołania do Ministerstwa W.R. i O.P. Również tylko w siedzibie danej władzy konserwatorskiej, tj. władzy administr. II. instancji prowadzony ma być rejestr zabytków, który podobnie jak inwentarz ma być księgą publiczną, dostępną dla wszystkich zainteresowanych, podobnie też, jak przy zabytkach wpisanych do inwentarza, wykaz zabytków zarejestrowanych winien być podawany do wiadomości publicznej w drodze ogłoszenia w Monitorze Polskim.

Wedle intencji projektu wszystkie bardziej wartościowe zabytki winny zostać z biegiem czasu zarejestrowane, wszystkie one winne się znaleźć w ewidencji władz konserwatorskich i podlegać wzmocnionej ochronie prawnej, uzasadnionej w stosunku do przedmiotów których wartość zabytkowa została stwierdzona przez władzę konserwatorską. Ochrona ta jest nieco słabsza, niż przy zabytkach wpisanych do inwentarza. Jeśli chodzi o wprowadzenie do stanu zabytków zmian (burzenie, niszczenie, przerabianie, rekonstruowanie i t.p.) potrzeba do tego wprawdzie także zezwolenia władzy konserwatorskiej, której jednak pozostawia się prekluzyjny termin 3-miesięczny do decyzji ; jeśli w ciągu tego czasu nie nadejdzie odpowiedź odmowna, zezwolenie ewładzy uważa się za udzielone. Przy zabytkach wpisanych do inwentarza ze względu na ich wyjątkową wartość nie można wiązać władzy konserwatorskiej takim terminem, gdyż decyzja może wymagać starannych rozważań, ewent. narad z udziałem specjalistów i t.p. w żadnym zaś razie nie można dopuścić, by na skutek ewent. zaniedbania władzy konserwatorskiej, sam upływ czasu miał zdecydować o dopuszczalności przeprowadzenia odpowiednich robót. Również co do przewożenia zabytków zarejestrowanych ograniczenia są mniejsze; nie potrzeba zezwolenia, wystarczy uprzednie zawiadomienie władzy konser-

watorskiej, która może ze swej strony przedsięwziąć kroki celem zabezpieczenia zabytku od zniszczenia w czasie podróży. Jeśli chodzi o obowiązek konserwacji zabytków, zarejestrowanych oraz o możliwość ich wywłaszczenia, projekt każe stosować przepisy wydane dla zabytków wpisanych do inwentarza.

Natomiast ograniczenie w pozbywaniu zabytków zarejestrowanych są skromniejsze niż co do zabytków zinwentaryzowanych. Na pozbycie zabytków ruchomych, należących do Państwa, wystarczy zgoda Ministra W.R. i O.P. a nie potrzeba specjalnej ustawy. Zabytki będące własnością prywatną, mogą być pozbywane bez potrzeby jakiegokolwiek zezwolenia, jedynie pozbywca winien o zamiarze pozbycia zawiadomić władzę konserwatorską, która może tylko zastosować w imieniu Państwa prawo pierwokupu. Niezawiadomienie zagrożone jest sankcją karną art. 37. natomiast umowa zawarta bez zawiadomienia władzy konserwatorskiej jest ważną. Nałożenie obowiązku zawiadomienia o pozbyciu jest konieczne, by władza konserwatorska miała ewidencję właścicieli zabytków, zwłaszcza o ile chodzi o zabytki ruchome - wszelka opieka i kontrola byłaby niemożliwa, o ile zabytek przejdzie w posiadanie innej osoby bez wiedzy władzy konserwatorskiej. Ponadto recypuje art. 18. projektu przepisy art. 12. dotyczące zabytków wpisanych do inwentarza. Ograniczenia co do wywozu zabytków zarejestrowanych są zasadniczo te same, jednakże taksa wywozowa wynosi tylko 10 % zadeklarowanej ceny zabytku. Ponadto w interesie Polski jak państwa stosunkowo ubogiego w zabytki leży pewna swoboda obrotu z zagranicą, ponieważ tylko przy takiej względnej swobodzie można spodziewać się napływu zabytków z zagranicy. Dalszym ułatwieniem jest że zezwolenia na wywóz zabytków zarejestrowanych udziela władza administr. II. instancji, a nie Minist. W.R. i O.P. i że na wywóz bezpowrotny można zezwolić także w braku jakiegokolwiek interesu publicznego któryby za nim przemawiał. Właścicielom przeto zabytków zarejestrowanych można zezwolić na ich wywóz jeżeli nie mogą ich należycie spieniężyć w kraju za pobraniem jedynie opłaty wywozowej. Władza konserwatorska będzie mogła w indywidualnych przypadkach odmawiać zezwolenia, bądź, jeżeli specjalnie pożytecznym będzie zatrzymanie danego zabytku, choć nie posiada on wyjątkowej wartości, w kraju, bądź jeżeli ze względu na położenie majątkowe wła-

ściciela interes jego w uzyskaniu wyższej ceny zagranicą należy postawić niżej, niż interes publiczny, jaki przemawia za pozostawieniem zabytku w kraju.

Do art. 19 - 21.

Zabytki nie wpisane ani do inwentarza ani do rejestru podlegają ochronie prawnej, którą możnaby nazwać tymczasową. Właściciele ich nie potrzebują naogół uzyskiwać żadnych zezwoleń na swobodne rozporządzenie nimi, ani też nie potrzebują zawiadomić władzy konserwatorskiej o zamiarze przeprowadzenia zmian w stanie zabytku, natomiast władza konserwatorska, o ile dowie się o tem, że odpowiednie roboty mają być przeprowadzone, może ich zakazać lub nawet wstrzymać na przeciąg trzech miesięcy. Ten okres czasu jest wystarczający, by albo porozumieć się z właścicielem i skłonić go bądź do zaniechania zburzenia zabytku, bądź do przeprowadzenia projektowanych zmian w taki sposób, by zabytek nie stracił swej wartości, albo też by orzec o wpisaniu zabytku do ~~inwentarza~~ rejestru i tem samem zmusić właściciela do tego. W jednym tylko punkcie wymaga projekt od właściciela zabytku nieuznanego za taki zezwolenia władzy konserwatorskiej, a mianowicie na wywóz zagranicę. Praktycznie zresztą w przypadku o ile właściciel nie zdaje sobie sprawy z wartości zabytkowej przedmiotu, doprowadzi ten przepis do tego, że władze celne nie przepuszczą przez granicę przedmiotów, które robią wrażenie zabytków. Przedmioty takie będzie musiał właściciel przedstawić władzy konserwatorskiej, która albo stwierdzi, że dany przedmiot nie posiada wartości zabytkowej i wyda odpowiednie zaświadczenie albo udzieli zezwolenia na wywóz pobierając opłatę wywozową w wysokości 5 % zadeklarowanej wartości zabytku, albo wykona prawo pierwokupu zabytku po zadeklarowanej cenie, albo wreszcie orzeknie o wpisaniu zabytku do rejestru i równocześnie odmówi zezwolenia na wywóz. By nie zniechęcać do sprawadzania przedmiotów o wartości zabytkowej do Polski, orzeka dalej projekt, że zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą podlegać w ciągu lat 5-ciu żadnym ograniczeniom co do wywozu tj. że władza konserwatorska musi udzielać zezwolenia na ich wywiezienie i to bez pobierania opłaty wywozowej, przyczem termin 5 lat może być na

żądanie interesowanego przedłużony bez żadnego ograniczenia czasowego.

Projekt otacza ochroną również otoczenie zabytków. Jeżeli to otoczenie samo posiada wartość zabytkową, będzie dany zabytek wpisany do rejestru lub inwentarza wraz ze swym otoczeniem, może ono jednak tej wartości nie mieć, może być niem n.p. niezabudowany plac, pole, albo budynki, same przez się wartości zabytkowej pozbawione, niejako bezbarwne i tem samym nie będące z danym zabytkiem w dysharmonji. Wszelkie przeto roboty mogące zszpecić otoczenie zabytku, a także widok na zabytek i z zabytku (n.p. wzniesienia na pustym placu lub na miejscu dotychczasowych budowli nowych budynków rażąco brzydkich, lub nieskarmonizowanych z danym zabytkiem - fabryki, "drapacze nieba" i t.p. umieszczone w pobliżu zabytku rażących szyldów reklamowych, i t.p.) mogły być przez władzę konserwatorską wstrzymane, a nawet zakazane. Podobnie może ona zakazać lub wstrzymać roboty, któreby zszpecić mogły miasto lub krajobraz, choćby ani to miasto ^{jako} ~~całość~~ ani tem bardziej krajobraz nie mogły być uważane za zabytek a tem samym nie mogły być wpisane do rejestru lub inwentarza. W tym punkcie wychodzi projekt poza zakres ochrony zabytków w ścisłym znaczeniu tego słowa i wkracza w zakres t.zw. ochrony krajobrazu (w Niemczech Heimatschutz) ochrona ta jest potrzebna by zachować polskim malowniczym krajobrazom ich swoisty a piękny charakter, który nieraz bez istotnej potrzeby ulega niekorzystnym zmianom. Ochrona ta jednak nie może iść za daleko - potrzeby życia gospodarczego muszą nieraz przeważać nad wymaganiami estetyki; z tego względu projekt zabrania stosować powyższych zakazów, jeżeli naraziłoby to zamierzającego przeprowadzić roboty na niestosunkowo dużą szkodę lub nakład pieniężny, ponieważ zaś interesowany może w ostateczności zaskarżyć przeczenie zakazujące władzy konserwatorskiej do Najw. Trybunału Administr. można być pewnym, że prawa jego nie zostaną naruszone. Praktycznie przepis ten winien wywołać ten najbardziej pożądaný efekt by cele gospodarcze, dla których projektuje się dane roboty, zostały osiągnięte przy równoczesnym możliwym zabezpieczeniu interesu publicznego, by więc dane roboty zostały przeprowadzone w

taki sposób, aby nie zeszpeciły swego otoczenia. Niejednokrotnie nieznaczne i nie narażające interesowanego na większe koszty lub inne ujemne skutki materialne zmiany w planach wystarczą do tego w zupełności. Na pierwszym planie natomiast stawia projekt interes publiczny, a na drugim interes materialny zainteresowanych jeżeli chodzi o otoczenie zabytku wpisanego do inwentarza lub rejestru, a widok na ten zabytek lub z takiego zabytku. Wszelkie zmiany, któreby w tym względzie doprowadzały do zeszpecenia ale tylko tażącego zeszpecenia mogą być zakazane.-

Do art.22 - 24.

Przepisy o wykopaliskach i znaleziskach recypowane są z dekretu z 31)X. 1918. Zmiana polega tylko na wprowadzeniu przepisów ustępów 2.art.22 i ust.2. art.24. które nie wymagają bliższego uzasadnienia, przepisy te nie wprowadzają żadnych istotnych ograniczeń niczyich praw.

Do art. 25 - 32.

Co do wywłaszczenia zabytków nieruchomych każe projekt stosować przepisy ogólne o wywłaszczeniu nieruchomości na użytek publiczny, gdyż niema powodu specjalnie dla wywłaszczenia na ten cel ustanawiać specjalną procedurę i obarczać tę ustawę szczegółowymi i obszernymi przepisami w tej mierze. Natomiast wobec braku przepisów ogólnych o wywłaszczeniu przedmiotów ruchomych (jako pewna analogja mogłyby tu wchodzić w grę tylko przepisy o świadczeniach wojennych, które jednak nie dadzą się w danym razie zastosować) należałoby dać w projekcie pewne przepisy proceduralne, tem bardziej, że przepisy dekretu z 31)X 1918.r. w tej mierze są bardzo niewystarczające. Przepisy te wzorowane są na ustawie pruskiej o wywłaszczeniu na użytek publiczny jako najstaranniej opracowanej z pośród analogicznych ustaw obowiązujących na ziemiach polskich, zostałyby one jednak odpowiednio dostosowane do okoliczności, że chodzi o przedmioty ruchome. Nadto odstępuje projekt od swego wzoru o tyle, że decyzję o wywłaszczeniu składa w ręce Ministra W.R., i O.P. a nie władzy niższej instancji, że względu na to że tylko Ministerstwo będzie prawdopodobnie posiadało należyta fachową kompetencję do stwierdzenia, czy w konkretnym przypadku wywłaszczenie jest konieczne.

Do art. 3. 33 i 34.

Projekt nie zmienia obecnego ustroju i organizacji władz konserwatorskich, daje jednak przepisy na tyle ramowe, że ustrój ten może ulegać zmianom w drodze rozporządzenia. To tylko zostanie spetryfikowane w ustawie że opieka nad zabytkami należy do Ministerstwa W.R. i C.P. które ją wykonuje przy pomocy władz administr. II. instancji, działając - o ile chodzi o konserwację zabytków jako pierwszą instancją. Nadawanie w tych sprawach władzom administr. I. instancji charakteru instancji orzekającej jest niemożliwym, gdyż wydawanie odpowiednich orzeczeń wymaga wiedzy fachowej, ustanawianie zaś urzędników fachowych tj. konserwatorów przy władzach adm. I. instancji byłoby i zbyt kosztowne i niepotrzebne. Dla racjonalnej organizacji opieki nad zabytkami wystarczy w zasadzie ustanowienie konserwatorów przy każdej władzy adm. II. instancji; ilość zabytków w Polsce nie jest tak wielka, by się nieść konserwatorów musiała być gęstsza.

Od tej zasady możliwe są wyjątki t-j. dla kilku Województw może się okazać wystarczającym 1 konserwator i odwrotnie dla niektórych Województw trzeba będzie ustanowić 2 lub nawet więcej konserwatorów. Wyjątkowo do wydawania zarządzeń tymczasowych może się okazać potrzeba upoważnienia władz administr. I. instancji kiedy chodzić będzie o zarządzenia, co do których zwłoka mogłaby spowodować niepowetowaną szkodę.

Normowanie w tej ustawie odrębnej kwestji środków prawnych i toku instancji jest zbędne wobec uregulowania, jakiego ta sprawa doczekała się ogólnie w ustawie z dnia 1) VIII. 1923. o środkach prawnych od orzeczenie władz administr. (Dz.u.R.P. Nr. 91. poz. 712.) Mimo że projekt o tem wyraźnie nie mówi, od wszelkich ostatecznych orzeczeń władz konserwatorskich służyć będzie skarga do Najw. Trybunału Administr. na podstawie ustawy z dnia 3) VIII. 1922.r. (Dz.u.R.P. Nr. 67. poz. 600.)

Projekt przewiduje utworzenie przy władzach konserwatorskich organów doradczych w postaci Komisji konserwatorskich, złożonych z osób posiadających odpowiednie wiadomości fachowe. Organizację tych organów przekazuje projekt rozporządzeniu wykonawczemu gdyż spetryfikowanie odpowiednich przepisów

w samej ustawie byłoby w obecnej chwili przedwczesne.

Do art. 35 - 39.

Wyznaczenie kar za naruszenie przepisów tej ustawy przekazują się wyłącznie sądom: represja w drodze orzecznictwa karno-administr. nie jest potrzebna, gdyż władze administr. mogą zastosować środki przymusowe w celu zapobieżenia zniszczeniu, uszkodzeniu lub wywozowi zabytków, nie ma przeto potrzeby zastosowywania równocześnie szybkiej represji karnej, orzekanie zaś o winie a zwłaszcza karze na przekraczającego te przepisy wymagać będzie przeważnie dokładnego zbadania stanu faktycznego oraz uwzględnienia wszelkich okoliczności łagodzących, względnie obciążających co z natury rzeczy najlepiej mogą skuteczniać sądy. Obok grzywny oraz aresztu, przyczem za najłżejsze przekroczenie natury raczej porządkowej tylko pierwsze z tych kar jest na miejscu, przewiduje projekt specjalną karę pieniężną w wysokości wartości zniszczonych zabytków względnie konfiskate

Do art. 40 - 43.

Ze względu na to, że dekret z 31) X. 1918.r. przewiduje tylko inwentarz zabytków, do którego wpisano wiele przedmiotów nie mających bezwzględnie wyjątkowej wartości zabytkowej, a może nawet znaczniejszej wartości zabytkowej, należy przeprowadzić rewizję dokonanych wpisów i odpowiednio rozsegregować wpisane do inwentarza zabytki.

Wykonać ustawę o opiece nad zabytkami może oczywiście tylko Minister W.R. i O. P. do którego zakresu działania ta opieka należy - w szczegółowym rozwinięciu jednak przepisów tej ustawy zainteresowani są niema wszyscy Ministrowie. (Minister Spraw Wewn. ze względu na specjalne przepisy dotyczące związków ~~kazimierzowych~~ samorządowych jako korporacji publiczno-prawnych oraz ze względu na organizację władz konserwatorskich, Minister Skarbu ze względu na ustanowienie opłaty wywozowej, Minister Sprawiedliwości ze względu na postanowienia karne i t.p. (z tego względu oraz z uwagi na postanowienia art. 44. konstytucji, który wydawanie rozporządzeń celem wykonywania ustaw przekazuje Prezydentowi Rz. P., rozporz. wykonawcze do tej ustawy winien wydać

Prezydent Rzeczypospolitej.-

92

UZASADNIENIE.
=====

Istniejący obecnie w Polsce stan prawny co do ochrony zabytków nie jest zadowalający. Obowiązujący na całym niemal obszarze Rzeczypospolitej dekret z dnia 31. października 1918. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz.Pr.Nr.16.poz.36.) nie obowiązuje jednak jeszcze na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego, gdzie pozostają w mocy dawne przepisy pruskie, a także, jeżeli chodzi o Śląsk cieszyński oraz obszar Spisza i Orawy, stan prawny nie jest zupełnie jasny, co więcej, nawet rozciągnięcie na cały obszar Małopolski mocy obowiązującej tego dekretu dokonane dekretem Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919. r. 134.W.K.A. (Dziennik Rozporządzeń Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919) było kwestjonowane, a wobec braku w tej mierze odpowiedniego wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego zachodzi pewna obawa co do kierunku w jakim by poszła jego judykatura. Ta rozbieżność i wątpliwości winny być w drodze ustawodawczej usunięte, przyczem najprostsza droga byłoby rozciągnięcie dekretu z dnia 31. października 1918. r. na te obszary Państwa Polskiego, na których on dotąd nie obowiązuje, oraz stwierdzenie, że obowiązuje na wszystkich pozostałych obszarach Państwa. Jednakże sam dekret z 31. października 1918. r. opracowywany pośpiesznie, wykazał w stosowaniu liczne braki - z jednej strony okazało się że nie zapewnia on zabytkom dostatecznej ochrony, z drugiej zaś niektóre jego postanowienia są zbyt dla właścicieli zabytków krępujące. To już Ministerstwo W.R. i O.P. postanowiło podjąć jego przepisy rewizji, przyczem okazało się, że drogą nowelizacji nie jest wskazane, gdyż zmiany które należałoby do dekretu wprowadzić, szłyby bardzo daleko, że więc należy zastąpić ten dekret całkiem nową ustawą, która winna zresztą recypować te jego postanowienia, które w praktyce okazały się odpowiednie. Poza Dekretem z dnia 31)X. 1918. opracowany projekt czerpie wzory z ustawy włoskiej z 20. czerwca 1909. r. o zabytkach i sztukach pięknych, z ustawy austriackiej z dnia 25. września 1923. r. o ochronie zabytków (Związkowy Dz.ust. Nr 533) z ustawy heskiej o ochronie zabytków z 16. lipca 1902. r. z ustawy saskiej z 10. marca 1909. r. przeciw szpeceniu miast i kraju, z analogicznej ustawy

pruskiej, oraz innych przepisów pruskich dotyczących ochrony zabytków; przy opracowywaniu projektu uwzględniono nadto ustawodawstwo i praktykę francuską, a zwłaszcza interesujący projekt ustawy z 1878. roku, a nie na ostatnim miejscu spostrzeżenia i opinii poszczególnych konserwatorów.-

Do art. 1. i 2.

Myślą przewodnią projektu jest stworzenie sytuacji wyrażonych pod względem prawnym, a więc dokładne unormowanie ograniczeń prawa własności zabytków w zależności od wartości danego zabytku. Zasadniczo wszystkie zabytki mają prawa korzystać z ochrony prawnej. By im tę ochronę zapewnić, należałoby przedewszystkiem określić pojęcie zabytku. Pojęcie to zostało dość dokładnie sprecyzowane w najnowszym ustawodawstwie zagranicznym i różnice pod tym względem między poszczególnymi ustawami nie są zbyt wielkie. Projekt recypuje naogół postanowienie ustawy włoskiej, określając jako zabytki przedmioty posiadające wartość artystyczną, kulturalną, historyczną lub paleontologiczną, a istniejące ponad 50 lat. Definicja ta jest ściślejszą od definicji, którą podaje dekret: "Dzieła świadczące o sztuce i kulturze epok ubiegłych, albowiem każde dzieło ludzkie z przed lat 50 świadczy jeżeli nie o sztuce, to conajmniej o kulturze epok ubiegłych, naciska zaś winien być położony nato, jeżeli dany przedmiot posiada wartość pod względem artystycznym, względnie kulturalnym. Projekt wspomina jeszcze osobno o przedmiotach mających wartość historyczną. Wartość historyczną przeważnie pokrywać się będzie z wartością kulturalną, może jednak być inaczej, n.p. słynna sukmana Kościuszki posiada wartość tylko historyczną, z kulturalnego punktu widzenia nie różni się ona niczem od wszystkich takich samych sukman z tego okresu czasu, które oczywiście mają tylko względną wartość kulturalną. Dalej projekt obejmuje zabytki paleontologiczne pominięte w dekrecie, które z prawnego punktu widzenia winne być traktowane tak samo jak wykopaliska, zwłaszcza prahistoryczne i z tego względu uwzględnienie ich w projekcie nie nasunęło trudności. Natomiast nie obejmuje projekt zabytków przyrody w ścisłym znaczeniu tego słowa (n.p. gór, wodospadów, lasów, jezior i t.p.) poszczególne zabytki przyrody jak wymienione w art. 2. pod

punktem g) ogrody ozdobne, aleje, drzewa sędziwe i okazałe doznają opieki o tyle, o ile posiadają wartość z kulturalnego punktu widzenia, o ile bądź zostały przez ludzi zasadzone, bądź też stanowią ~~nie~~ pewne tło dla zabytków ręką ludzką wzniesionych. To pominięcie zabytków przyrody tłumaczy się okolicznością, że ochrona właściwych zabytków przyrody winna wychodzić z nieco odmiennych założeń, niż ochrona zabytków sztuki, i kultury, oraz że do wykonywania jej muszą być powołane inne urzędy fachowe.

Większość ustaw o ochronie zabytków, ustanawia granicę czasową dla zakwalifikowania danego przedmiotu, jako zabytku - jest to postanowienie ~~praktyczne~~ praktyczne, ułatwia bowiem właścicielom wartościowych przedmiotów zorientowanie się, czy podlegają one czy też nie postanowieniom ochronnym. Granicę lat 50 z dekretu z 31)X. 1918. podaje także ustawa włoska. Również celem jest zastrzeżenie, że w drodze wyjątku także przedmioty, które nie sięgając 50 lat, mogą być uznane za zabytki. Ze stylizacji przepisu tego wynika, że takie przedmioty zaczynają ulegać ochronie ustawowej dopiero z chwilą uznania ich za zabytki, a więc wpis ^{ich} do rejestru - względnie inwentarza zabytków.

Art. 2. wymienia przykładowo poszczególne kategorie zabytków wyliczenie to jest o tyle uzasadnione, że Najwyższy Trybunał Administracyjny, przed którym mogą być zaskarżane decyzje władz konserwatorskich o uznaniu pewnych przedmiotów za zabytki, powinien mieć pewne ustawowe wskazówki, jakiej kategorii przedmioty mogą podpadać pod pojęcie zabytku, zwłaszcza że należy się obawiać z jego strony interpretacji zacieśniającej to pojęcie do możliwie wąskich granic (wątpliwym jest n.p. czy Najwyższy Trybunał Administracyjny w braku tych przepisów uznałby za zabytki przedmioty wymienione w punktach a) c) f) g) m).

Podkreślić jednak trzeba, że wyliczenie art. 2. nie jest wyczerpujące lecz tylko przykładowe. Byłoby rzeczą do zastanowienia się, czy nie należałoby w art. 2. wymienić specjalnie kolekcji jako takich, jak to czyni ustawa austriacka w §. 6. zawierając przytem ograniczenia co do dekompletowania kolekcji przez pozbywanie pojedynczych sztuk, wydaje się jednak, że byłoby to zbyt krępującem - ustawa włoska i hiszpańska takich specjalnych prze.

pisów dla kolekcji nie zawierają.-

Do art.3.

Jakkolwiek zasadniczo wszystkie zabytki doznają wedle projektu pewnej ochrony prawnej (por. art.18- 23) to jednak ta generalna ochrona może być tylko bardzo ograniczona ze względu na interesy właścicieli zabytków, którzy w wielu przypadkach mogą nie wiedzieć, czy i które posiadane przez nich przedmioty posiadają wartość z wymienionych w art. 1. punktów wadzenia. By ta ochrona mogła być silniejsza, wartość zabytkowa danego przedmiotu musi być stwierdzona przez kompetentną władzę, dopiero od tej chwili można na właściciela zabytku nałożyć pewne dalej idące a konieczne dla ochrony zabytku ograniczenia w prawie rozporządzenia nim. Jedną z głównych wad obowiązującego dekretu z 31)X. 1918. jest właśnie to, że wprowadzić przewiduje on prowadzenie państwowego inwentarza zabytków, ale nie łączy z wpisaniem zabytków do inwentarza żadnych określonych skutków prawnych, lecz że jego postanowienia dotyczą zarówno zabytków wpisanych, jak nie wpisanych, do inwentarza i tylko z ducha tego dekretu wynika, iż w pierwszej linii zabytki wpisane do inwentarza korzystają z ochrony prawnej.

Ustawa hiska łączy powstanie specjalnej ochrony prawnej, jeśli chodzi o zabytki będące w rękach prywatnych - dopiero z momentem wpisania zabytku do rejestru zabytków (podobnie projekt francuski z 1878 roku) Ustawy włoska i austriacka nie znają rejestru względnie inwentarza zabytków, znają jednak instytucję zupełnie podobną : a mianowicie ograniczenia w prawie rozporządzenia zabytkiem będącym własnością prywatną, zaczynają się dopiero od chwili, gdy władza konserwatorska doręczy właścicielowi orzeczenie iż dany zabytek posiada znaczną wartość zabytkową (ustawa włoska), względnie że konserwacja danego zabytku leży w interesie publicznym (ustawa austriacka) Wszystkie te trzy ustawy nie wspominają o analogicznem postępowaniu w stosunku do zabytków będących własnością Państwa, względnie korporacji prawno-publicznych. Ustawa austriacka stwarza nawet domniemanie co do przedmiotów mających wartość historyczną, artystyczną lub kulturalną, a będących własnością takich osób prawnych, że konserwacja ich leży w interesie publicz-

nym i dopiero na skutek orzeczenia władzy konserwatorskiej o braku takiego interesu zwalnia dany przedmiot z pod ograniczeń przewidzianych przez nią. Wydawało by się, że właściwszem byłoby i co do zabytków będących własnością korporacji prawno - publicznych odwrotne postępowanie : nie kwestja czy konserwacja zabytku leży w interesie publicznym, bo konserwacja każdego prawdziwego zabytku leży w interesie publicznym, lecz kwestja, czy dany przedmiot jest zabytkiem, tj. czy ma on wartość artystyczną, historyczną lub kulturalną, będzie przeważnie kwestją sporną; co do tej kwestji właściciel zabytku nie będzie sobie mógł nieraz wyrobić właściwego sądu i tę jego wątpliwość musi przeciąć kompetentna władza konserwatorska. Z tego względu projekt udziela istotnej dalej sięgającej ochrony tylko zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską, zabytkom nieznanym, choćby znajdującym się w posiadaniu korporacji prawno - publicznych, zapewniając tylko ochronę tymczasową.

Zarówno dekret z 31)X. 1918. jak wszystkie zacytowane wyżej ustawy, jak praktyka francuska wreszcie znają tylko jedną kategorię zabytków uznanych - wszystkim zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską zapewniają one jednakową ochronę prawną. Projekt odbiega od nich, tworząc dwie kategorie uznanych zabytków : zabytki wpisane do państwowego inwentarza zabytków i zabytki zarejestrowane. Do pierwszej kwalifikuje zabytki mające wyjątkową wartość zabytkową, do drugiej zabytki mające tylko "znaczniejszą wartość zabytkową". Chodzi o to, by z jednej strony nie stwarzać zbyt wielkich ograniczeń co do ogółu zabytków zasługujących na konserwację, z drugiej by zabytkom posiadającym zupełnie wyjątkową wartość, zapewnić bardzo daleko sięgającą ochronę, choć to będzie połączone z równie daleko sięgającymi ograniczeniami w prawie rozporządzenia niemi. Dotychczasowa praktyka Ministerstwa Wyznań Rel. i Ośw.P. które zmuszone było wszystkie ważniejsze zabytki wpisywać do inwentarza i tem samem do wszystkich tych zabytków musieło stosować jednakowe bardzo daleko sięgające ograniczenia, dowodzi celowości tego podziału. Wedle projektu takie zabytki, jak Wawel, Zamek królewski w Warszawie, kościół Marjański, być może także niektóre z najcenniejszych rezydencji

magnackich, pamiątki historyczne jedyne w swoim rodzaju bardzo cenne obrazy, będące w Polsce w swoim rodzaju unikatami i t.p. będą wpisane do inwentarza zabytków i tem samem zabezpieczone - o ile prawo jest to w stanie osiągnąć, przed wszelkimi niekorzystnymi zmianami, natomiast ogromna większość cennych zabytków zostanie wpisana tylko do rejestru i tem samem korzystać będzie również z bardzo daleko posuniętej, acz nieco kuźniejszej i tem samem mniej dla właścicieli krępującej ochrony.

Do art.5.

Artykuł ten nie wymaga bliższego wyjaśnienia, bez tego przepisu wszelka opieka nad zabytkami zależałaby tylko od dobrej woli właścicieli zabytków i mogłaby się stać zupełnie iluzoryczną

Do art.6.

Artykuł ten jest nieodzownym wobec faktu, że projekt dalej sięgająca ochronę zapewnia tylko zabytkom zarejestrowanym wzgl. zinwentaryzowanym, nie przyjmując zasady ustaw włoskiej, austriackiej i hiszpańskiej, wedle których wszystkie przedmioty o wartości zabytkowej istniejące ponad lat 50, a będące w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych, podlegają jednako daleko idącej ochronie. By ten czas przejściowy, w ciągu którego zabytki będące w posiadaniu wymienionych korporacji nie zdążyły zostać zarejestrowane możliwie skrócić, nie można czekać aż same władze konserwatorskie zabytki te odszukają, lecz należy upoważnić Ministerstwo W.R. i O.P. do włożenia na właścicieli ich obowiązku przedstawiania im do zarejestrowania i w ten sposób ułatwić pracę władzom konserwatorskim. W stosunku do osób prywatnych, będących właścicielami zabytków, nałożenie takiego obowiązku byłoby zbyt ciężkim. Również by ułatwić władzom konserwatorskim nad konserwacją zabytków, winno mieć Ministerstwo W.R. i O.P. możność zobowiązania ich właścicieli, by zaraz komunikowali tym władzom o wszelkich zdarzeniach wpływających ujemnie na ich konserwację. Niewypełnienie obowiązków nałożonych na podstawie art.6. zagrożone jest sankcją karną art.35.

Do art. 7 - 14.

Najdalej sięgająca ochrona połączona z dość dążem ograniczonym

niem prawa rozporządzania zabytkiem stosuje projekt wobec zabytków wpisanych do inwentarza. Właśnie ze względu na te ograniczenie, projekt oddaje decyzję co do wpisania zabytków do inwentarza w ręce Ministra W.R. i O.P. który wydawca ja będzie po dokładnem zbadaniu jej potrzeby. Państwowy inwentarz zabytków musi być księgą publiczną, skoro połączone ze zinwentaryzowaniem zabytku ograniczenia w prawie rozporządzania nim ciążyć mają na każdym jego posiadaczu bez względu na to, czy przy alienacji majątku został o ich istnieniu zawiadomiony. By ułatwić stwierdzenie, czy dany przedmiot jest zabytkiem, nakazuje projekt prowadzić drugi egzemplarz inwentarza w siedzibie odpowiedniej władzy administracyjnej II. instancji, oraz ogłaszać spis zabytków zinwentaryzowanych periodycznie w Monitorze Polskim.

Najważniejszymi dla ochrony zabytków wpisanymi do inwentarza są postanowienia art. 8. i 9. wedle których zabytków wpisanych do inwentarza nie wolno w żaden sposób zmieniać, a nawet przewozić bez zezwolenia władzy konserwatorskiej, przyczem wszelkie dozwolone przez tę władzę roboty około zabytku mają być dokonywane pod jej kontrolą. Postanowienie to jest najistotniejszym dla całego projektu, na tem właśnie polega w pierwszej linii ustawowa ochrona zabytków, że właściciel nie może ich burzyć ani zniekształcać, a i przewóz zabytku ruchomego może wywołać jego uszkodzenie względnie zniszczenie o ile nie przedsięwzięte są odpowiednie środki ostrożności, których dostateczność ma stwierdzić władza konserwatorska. Przepisy te zagrożone są dość surową sankcją karną art. 36.- są one zresztą recypowane z dekretu z 31)X. 1918.r. (art. 13. 14. 20 i 21), który co prawda, o ile chodzi o zabytki ruchome - ogranicza odpowiednie postanowienia) zabytków będących w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych.

Ograniczenie to nie jest uzasadnionem, nie byłoby celu wpisywać zabytku ruchomego, będącego własnością prywatną do inwentarza zabytków, jeżeliby przepisy art. 8. i 9. projektu nie miały być do nich stosowane.

Nie należy przytem sądzić, by celem ustawy o zabytkach miało być zawsze zachowanie zabytków w ich obecnym stanie i by władze konserwatorska miała się z góry sprzeciwiać wszelkim zmianom. Władze te

zmianom. Władze te będzie się zawsze sprzeciwiać tylko zupełnemu zniszczeniu lub zburzeniu zabytku, natomiast na jego przebudowę, uzupełnienie, przerobienie i t.p. zezwoli ona o ile te zmiany nie pozbawia zabytku jego istotnego charakteru, o ile nie zniekształca go, o ile nie będą jego zeszpeceniem. Niejednokrotnie rekonstrukcja zabytku niszczonego lub już poprzednio częściowo zniekształconego będzie nawet wskazaną, chodzi jednak o to, by ta rekonstrukcja nastąpiła w sposób odpowiedni, by zwiększyła ona piękno zabytku, przywróciła mu jego pierwotny ^{wygląd lub} charakter, a nie pozbawiła go tego charakteru. Jeżeli sam właściciel ma poczucie wartości zabytkowej danego przedmiotu, zaprojektuje sam zmiany tylko w tym kierunku i takie plany władze konserwatorska chętnie zatwierdzi, jeżeli jednak brak mu tego poczucia, musi ona tu wkroczyć i zapobiec zniszczeniu lub zeszpeceniu zabytku będącego nie tylko własnością prywatną, ale dobrem publicznym.

Dalej idąca ochrona polega na zabezpieczeniu zabytku od zniszczenia względnie uszkodzenia, wywołane przez siły elementarne względnie przez wpływ czasu. Z tego względu nakłada art. 10. na właściciela zabytku obowiązek utrzymywania go w należytych stanie. Przepis ten tylko w stosunku do osób prawnych wymienionych w art. 6. posiada właściwą sankcję prawną, a mianowicie tym osobom władze konserwatorska może nakazać należyta konserwację zabytków i włożyć na nie koszty konserwacji, jeżeli i o ile będą one w stanie je ponieść. Przepis taki zawiera ustawa włoska oraz przepisy pruskie. (cytowane u Lexiusa "Der Denkmalschutz in Preussen"). Analogiczne postanowienia zawierają też rozporządzenia ministerjalne francuskie. W stosunku do ciał samorządowych płynie on z zasady ustaw samorządowych, wedle których władze państwowe może zarsądzić przymusowo wstawienie do budżetów ciał samorządowych sum potrzebnych na wypełnienie ciężących na nich ustawowych obowiązków, a takim właśnie obowiązkiem ustawowym będzie w myśl art. 10. obowiązek konserwacji będących w posiadaniu danego związku samorządowego zabytków. I co do zabytków jednak, będących w posiadaniu innych korporacji publiczno-prawnych, obowiązek utrzymywania ich w należytych ~~stanie do się~~

stanie da się wydedukować z ogólnych zasad z ogólnych zasad prawa publicznego - majątek posiadany przez te instytucje winien być służyć celom dobra publicznego, a jednym z takich celów jest utrzymywanie tego majątku, o ile posiada on znaczenie zabytkowe w należyтым stanie. W stosunku do zabytków będących własnością prywatną, nie można na ich właścicieli nałożyć obowiązku złożenia na ich konserwację z własnych funduszy, nałożenie na nich takiego obowiązku byłoby ustanowieniem swego rodzaju podatku, które nie znajduje uzasadnienia w zasadach prawa skarbowego, ponadto efekt takiego obowiązku byłby ten, że przedmioty mające wartość zabytkową nie znajdowałyby nabywców, względnie obniżyłyby to nadmiernie ich cenę. Natomiast zaniedbanie przez osobę prywatną konserwacji zabytku stwarza dla Państwa tytuł prawny bądź do przeprowadzenia konserwacji na własny koszt, choćby wbrew woli właściciela, bądź też do wywłaszczenia zabytku. Dekret z 31)X. 1918. zawiera w art.15. przepis analogiczny do art.10. ograniczony co prawda tylko do zabytków nieruchomości i zagrożony nawet sankcją karną z art. 34; sankcja ta w stosunku do właścicieli prywatnych jest) ^{nie-}uzasadniona, nie można bowiem nikogo karać za to, że niełoży na cele publiczne funduszy, których być może nie posiada; w stosunku do korporacji prawnopublicznych sankcja ta nie jest potrzebna, o wiele bardziej skuteczną jest bowiem zmuszenie ich do przeprowadzenia potrzebnych robót na swój koszt, o ile mają one odpowiednie środki.

Wywłaszczenie zabytków wpisanych do inwentarza w razie jeżeli konserwacja ich jest zagrożona, jak również możliwość zastosowania tymczasowych środków zapobiegawczych (art.11. projektu) przewiduje zarówno dekret z 31)X. 1918. (art.16.22. i 29.) jak i wszystkie wogóle ustawy o ochronie zabytków.

Dość duże trudności przedstawia sprawa obrotu zabytkami. Ograniczenie swobody pozbywania zabytków jest konieczne ze względu na to, że osoba właściciela nie jest obojętna, o ile chodzi o należyta konserwację zabytku. Przedewszystkiem należy zapobiedz wydostaniu się wartościowych zabytków z rąk państwa względnie korporacji publicznoprawnych, w rękach których są one najlepiej zabezpieczone przed zniszczeniem. Jeśli chodzi

o zabytki nieruchome, wpisane do inwentarza, a będące własnością Państwa, zabezpieczone są one przed alienacją już przez przepis art.5. Konstytucji, wedle którego do pozbycia wszelkiego nieruchomego majątku państwowego potrzebne jest upoważnienie udzielone specjalną ustawą. Art.12. projektu daje tę samą najsilniejszą gwarancję niepozbywalności, także zabytkom ruchomym, będącym własnością Państwa. Co do zabytków będących własnością korporacji publiczno-prawnych, zastrzega projekt, że mogą one być pozbywane tylko na rzecz takich samych korporacji publiczno-prawnych, względnie Państwa i tylko za zezwoleniem Ministra Wyznań R. i O.P. który udziela lub odmawia zezwolenia według swobodnego uznania. Tem samym zabytek który raz dostał się w posiadanie takich korporacji nie może się już przedostać do kategorii słabiej ochronionych zabytków, będących własnością prywatną. Oczywiście w drodze osobnej ustawy będzie można zezwolić na alienację także takiego zabytku także osobie prywatnej, ale konieczność przeprowadzenia alienacji aż w drodze ustawodawczej praktycznie ją niemal wyklucza.

Także i zabytki będące własnością prywatną, a wpisane do inwentarza, nie mogą być swobodnie pozbywane, jednakowoż do pozbycia takich zabytków wystarczy zezwolenie władzy administracyjnej II. instancji. Co więcej, władza konserwatorska musi udzielić takiego zezwolenia, jeżeli przed alienacją nie zwiększy się niebezpieczeństwa zniszczenia, uszkodzenia lub wywezu zagranicę zabytku, a ponieważ do orzekania o tem, czy te okoliczności zachodzą, powołany będzie w ostatniej instancji Najwyższy Trybunał Administracyjny, przeto granice swobodnego uznania władzy konserwatorskiej są tu zacieśnione i tem samym zasadnicze prawo każdego właściciela swobodnego rozporządzenia swą rzeczą zostaje zabezpieczone przed możliwością szykan lub przesadnie gorliwego wypełniania obowiązków przez władzę konserwatorską. Władza konserwatorska odmówi przeto zezwolenia na sprzedanie zabytku ruchomego osobie, która już poprzednio karana była za potajemny wywóz zabytków zagranicę, - zabytku nieruchomego osobie, która ma już w swym posiadaniu inny zabytek i nie konserwuje go należycie i t.p. Ciężar dowodu, że niebezpieczeństwo dla zabytku się nie zwiększy, spoczywa^c ma w każdym razie, jak z wynika

ze stylizacji art. 12. na posiadacza zabytku, a nie na władzy konserwatorskiej. Bez względu na to, czy powyższe okoliczności zachodzą, służy państwu prawo pierwokupu zabytku na warunkach umówionych z nabywcą - oddane postanowienie art. 12. wzerowane są na ustawie włoskiej. Przejście prawa własności zabytku w drodze spadkobrania lub egzekucji, nie może oczywiście być uzależnione od zezwolenia władzy konserwatorskiej, która jednak musi być zawiadomiona o osobie nowego właściciela. Sankcja powyższych przepisów są z jednej strony postanowienia karne art. 37. z drugiej nieważność oddanych umów - ograniczenie się do sankcji karnej nie byłoby wskazane wobec ^{tego} faktu, że sankcja zrażona przez przekroczenie przepisów art. 12. mogłaby być niepowetowana. Oczywiście nieważność oddanych umów wywrze swe skutki prawne, przedewszystkiem o ile chodzi o zabytki nieruchome, które wobec nieważności takich umów nie będą mogły być hipotecznie przeniesione na nabywcę; także jednak, o ile chodzi o zabytki ruchome może ona odstraszyć nabywcę od zawierania tak ryzykownych transakcji.

Jeszcze groźniejszym od pozbycia w niewłaściwe ręce jest z punktu widzenia publicznego wywóz zabytku z granic. Projekt stoi na stanowisku, że zabytki o wyjątkowym znaczeniu, uzasadniającym wpisanie do inwentarza, nie powinny wogół wyjść z granic Państwa. Wyjątek przewiduje się dla wywozu czasowego - n.p. na wystawę międzynarodową, a zwłaszcza dla restauracji, o ile w kraju niema odpowiedniego specjalisty, dla ekspertyzy i t.p. Także jednak i wywóz bezpowrotny nie jest wykluczony, musi jednak za nim przemawiać ważny interes publiczny. Interes taki może n.p. polegać na zamianie zabytku z punktu widzenia narodowego mniej wartościowego na bardziej z tego punktu widzenia wartościowy i t.p. By na wszelki sposób wywóz zabytków zinwentaryzowanych utrudnić, projekt nie tylko uzależnia go od uzyskania zezwolenia Ministra W.R. i O.P. lecz nadto, o ile chodzi o wywóz bezpowrotny - nakazuje uiścić wpłatę wywozową dość wysoką, bo wynoszącą 20% zadeklarowanej wartości zabytku, by zaś ta deklaracja nie była fikcyjną, zapewnia Państwu prawo pierwokupu po zadeklarowanej cenie. Naruszenie przepisów art. 13. zagrożone jest surową sankcją karną. art. 38.

Przepis art. 34. o wykreśleniu zabytku z inwentarza nie wymaga bliższego

meja bliższego uzasadnienia - przedmiot może utracić swą wartość zabytkową przede wszystkim wskutek zniszczenia n.p. pożaru, starożytniej budowli - w tym przypadku niema powodu, by grunt, na którym stoi zabytek, podległ dalej ograniczeniom rozdziału II.

Na zakończenie należałoby zastanowić się nad pytaniem, czy przepisy art. 7 - 14 nie są sprzeczne z konstytucją, a mianowicie z jej art. 99. wedle którego ograniczenie prawa własności może nastąpić tylko za słusznym odszkodowaniem, czy więc dla uzgodnienia projektu z konstytucją nie należałoby go uzupełnić przepisem, że ograniczenia prawa własności wprowadzone w tych artykułach uzasadniają po stronie właściciela zabytku prawo żądanie od Państwa odszkodowania. Jeżeli chodzi o zabytki będące własnością korporacji prawno-publicznych, zarzut sprzeczności z konstytucją nie może być wysunięty - korporacja ta bowiem służy celom dobra publicznego; jeżeli przeto w drodze ustawy ochrona zabytków uznana zostanie za jeden z tych celów, tem samem dążenie do niego wejdzie w zakres obowiązków tych korporacji. Jeżeli chodzi o zabytki, będące własnością prywatną, na pierwszy rzut oka odpowiedź wydaje się wątpliwą. Zależy ona od wyjaśnienia, jakie ograniczenia prawa własności rodzić mogą obowiązek odszkodowania. Jest rzeczą jasną że nie wszystkie. Przepisy budowlane zabraniają n.p. budować domy przekraczające pewną wysokość, przepisy o polowaniu i rybołostwie ograniczają w pewien sposób właścicieli w możliwości korzystania ze swoich gruntów - mimo to nie można interpretować art. 99. konstytucji w ten sposób, by istnienie tych ustawowych ograniczeń prawa własności uzasadniało obowiązek odszkodowania. Nie każde zatem ograniczenie prawa właściciela dowolnego rozporządzania się własnością jest "ograniczeniem prawa własności" w rozumieniu art. 99. konstytucji. W szczególności nie jest takim ograniczeniem samo wpisanie zabytku do inwentarza, mimo że stwarza ono skutki prawne unormowane w art. 7 - 16. Nie jest niem choćby z tego względu, że niepodobna cyfrowo ustalić wysokości szkody majątkowej, która skutkiem tego właściciel ponosi, a więc i wysokości odszkodowania, które należałoby mu przyznać. Niewątpliwie wpisanie np. pewnego nieruchomościowego zabytku do inwentarza może ujemnie wpłynąć na jego cenę rynkową, jednekoż wpływ tego nie można w sposób wiarygodny ustalić, ponadto

zaś zjawisko zniżki ceny może wcale nie nastąpić; w pewnych okolicznościach wpisania zabytku do inwentarza, a więc uznania przez kompetentne czynniki jego wyjątkowej pod tym względem wartości, może nawet podnieść jego cenę. Potrzeba uzyskania zezwolenia władzy konserwatorskiej dla wszelkich zmian w stanie zabytku również sama przez się nie uzasadnia prawa do odszkodowania, gdyż nie można z góry przewidzieć, czy to zezwolenie właściciel uzyska czy też nie. Jedynie w razie konkretnej odmowy zezwolenia, mógłby właściciel dowodzić, że ponosi przez to szkodę, gdyż w razie udzielenia zezwolenia mógłby podnieść wartość danego przedmiotu względnie ciągnąć z niego wzmożone dochody. Jednakowoż z równym uzasadnieniem może dowodzić właściciel placu w mieście, że odmowa konserwatora na wybudowanie np. 15-piętrowego budynku, uzasadnione przepisami budowlanymi, wyrządza mu szkodę a przecież taka interpretacja art. 99. konstytucji doprowadziłaby do uchylecia wszelkich przepisów ograniczających prawo dowolnego użytkowania własnością ze względu na ważne interesy publiczne. Art. 99 należy przeto rozumieć w ten sposób, że tylko ograniczenie właściciela w korzystaniu ze swej własności w tym stanie, w jakim ona już istnieje, jest "ograniczeniem prawa własności" uzasadniającem obowiązek odszkodowania, że natomiast nie jest niem ograniczenie go w możliwości wprowadzania dowolnych zmian w stanie przedmiotu, który jest jego własnością. Jeśli chodzi o ochronę zabytków Państwo nie może) ^{przeto} zmusić właściciela bez odszkodowania, by usunął z budowli o charakterze zabytkowym istniejący już w niej zakład przemysłowy, natomiast może mu ono bez odszkodowania zakazać urządzenie w niej nowego zakładu.

Ograniczenia, które wprowadza art. 12. w prawie pozbywania zabytków wpisanych do inwentarza, byłyby sprzeczne z konstytucją, gdyby nie przepis nakazujący władzy konserwatorskiej udzielić zezwolenia na pozbycie, o ile wskutek pozbycia nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku. Państwo może wymagać, by właściciel zabytku, chcący go sprzedać znalazł nabywcę, który daje odpowiednie gwarancje. Ograniczenie to nie jest tak dotkliwe, by uzasadniało po stronie właściciela roszczenie o odszkodowanie. Jeszcze mniejszem ograniczeniem jest uzależnie

nie wywozu zabytku zagranicę od zezwolenia władzy konserwatorskiej ustawodawstwo nasze przewiduje możliwość wydawania zakazów wywozu całego szeregu przedmiotów zagranicę (złota, walut, obecnie nie. których ziemiopłodów i wogóle artykułów spożywczych) także więc, a jeśli chodzi o zabytki, niema ze strony konstytucji przeszkód do ustanowienia takiego zakazu.

Do art. 15 - 18.

Decyzję co do wpisania zabytków do rejestru składa projekt w ręce władzy administr. II. instancji, od tej decyzji służy oczywiście interesowanemu prawo odwołania do Ministerstwa W. R. i O. P. Również tylko w siedzibie danej władzy konserwatorskiej, tj. władzy administr. II. instancji prowadzony ma być rejestr zabytków, który podobnie jak inwentarz ma być księgą publiczną, dostępną dla wszystkich zainteresowanych, podobnie też, jak przy zabytkach wpisanych do inwentarza, wykaz zabytków zarejestrowanych winien być podawany do wiadomości publicznej w drodze ogłoszenia w Monitorze Polskim.

Wedle intencji projektu wszystkie bardziej wartościowe zabytki winny zostać z biegiem czasu zarejestrowane, wszystkie one winne się znaleźć w ewidencji władz konserwatorskich i podlegać wzmocnionej ochronie prawnej, uzasadnionej w stosunku do przedmiotów których wartość zabytkowa została stwierdzona przez władzę konserwatorską. Ochrona ta jest nieco słabsza, niż przy zabytkach wpisanych do inwentarza. Jeśli chodzi o wprowadzenie do stanu zabytków zmian (burzenie, niszczenie, przerabianie, rekonstruowanie i t. p.) potrzeba do tego wprawdzie także zezwolenia władzy konserwatorskiej, której jednak pozostawia się prekluzyjny termin 3-miesięczny do decyzji ; jeśli w ciągu tego czasu nie nadejdzie odpowiedź odmowna, zezwolenie ewładzy uważa się za udzielone. Przy zabytkach wpisanych do inwentarza ze względu na ich wyjątkową wartość nie można wiązać władzy konserwatorskiej takim terminem, gdyż decyzja może wymagać starannych rozważań, ewent. narad z udziałem specjalistów i t. p. w żadnym zaś razie nie można dopuścić, by na skutek ewent. zaniedbania władzy konserwatorskiej, sam upływ czasu miał zdecydować o dopuszczalności przeprowadzenia odpowiednich robót. Również co do przewożenia zabytków zarejestrowanych ograniczenia są mniejsze; nie potrzeba zezwolenia, wystarczy uprzednie zawiadomienie władzy konser-

watorskiej, która może ze swej strony przedsięwziąć kroki celem zabezpieczenia zabytku od zniszczenia w czasie podróży. Jeśli chodzi o obowiązek konserwacji zabytków, zarejestrowanych oraz o możliwość ich wywłaszczenia, projekt także stosować przepisy wydane dla zabytków wpisanych do inwentarza.

Natomiast ograniczenie w pozbywaniu zabytków zarejestrowanych są skromniejsze niż co do zabytków zinwentaryzowanych. Na pozbycie zabytków ruchomych, należących do Państwa, wystarczy zgoda Ministra W.R. i O.P. a nie potrzeba specjalnej ustawy. Zabytki będące własnością prywatną, mogą być pozbywane bez potrzeby jakiegokolwiek zezwolenia, jedynie pozbywca winien o zamiarze pozbycia zawiadomić władzę konserwatorską, która może tylko zastosować w imieniu Państwa prawo pierwokupu. Niezawiadomienie zagrożone jest sankcją karną art. 37. natomiast umowa zawarta bez zawiadomienia władzy konserwatorskiej jest ważną. Nałożenie obowiązku zawiadomienia o pozbyciu jest konieczne, by władza konserwatorska miała ewidencję właścicieli zabytków, zwłaszcza o ile chodzi o zabytki ruchome - wszelka opieka i kontrola byłaby niemożliwa, o ile zabytek przejdzie w posiadanie innej osoby bez wiedzy władzy konserwatorskiej. Ponadto recypuje art. 18. projektu przepisy art. 12. dotyczące zabytków wpisanych do inwentarza. Ograniczenia co do wywozu zabytków zarejestrowanych są zasadniczo te same, jednakże taksa wywozowa wynosi tylko 10 % zadeklarowanej ceny zabytku. Ponadto w interesie Polski jak państwa stosunkowo ubogiego w zabytki leży pewna swoboda obrotu z zagranicą, ponieważ tylko przy takiej względnej swobodzie można spodziewać się napływu zabytków z zagranicy. Dalszym ułatwieniem jest że zezwoleń na wywóz zabytków zarejestrowanych udziela władza administr. II. instancji, a nie Minist. W.R. i O.P. i że na wywóz bezpowrotny można zezwolić także w braku jakiegokolwiek interesu publicznego któryby za nim przemawiał. Właścicielem przeto zabytków zarejestrowanych można zezwolić na ich wywóz jeżeli nie mogą ich należycie spieniężyć w kraju ze pobraniem jedynie opłaty wywozowej. Władza konserwatorska będzie mogła w indywidualnych przypadkach odmawiać zezwolenia, bądź, jeżeli specjalnie pożytecznym będzie zatrzymanie danego zabytku, choć nie posiada on wyjątkowej wartości, w kraju, bądź jeżeli ze względu na położenie majątkowe wła-

ściciela interes jego w uzyskaniu wyższej ceny zagranicą należy postawić niżej, niż interes publiczny, jaki przemawia za pozostawieniem zabytku w kraju.

Do art.19 - 21.

Zabytki nie wpisane ani do inwentarza ani do rejestru podlegają ochronie prawnej, którą można by nazwać tymczasową. Właściciele ich nie potrzebują naogół uzyskiwać żadnych zezwoleń na swobodne rozporządzenie nimi, ani też nie potrzebują zawiadomić władzy konserwatorskiej o zamiarze przeprowadzenia zmian w stanie zabytku, natomiast władza konserwatorska, o ile dowie się o tem, że odpowiednie roboty mają być przeprowadzone, może ich zakazać lub nawet wstrzymać na przeciąg trzech miesięcy. Ten okres czasu jest wystarczający, by albo porozumieć się z właścicielem i skłonić go bądź do zaniechania zburzenia zabytku, bądź do przeprowadzenia projektowanych zmian w taki sposób, by zabytek nie stracił swej wartości, albo też by orzec o wpisaniu zabytku do inwentarza rejestru i tem samem zmusić właściciela do tego. W jednym tylko punkcie wymaga projekt od właściciela zabytku nieuznanego za taki zezwolenia władzy konserwatorskiej, a mianowicie na wywóz zagranicę. Praktycznie zresztą w przypadku o ile właściciel nie zdaje sobie sprawy z wartości zabytkowej przedmiotu, doprowadzi ten przepis do tego, że władze celne nie przepuszczą przez granicę przedmiotów, które robią wrażenie zabytków. Przedmioty takie będzie musiał właściciel przedstawić władzy konserwatorskiej, która albo stwierdzi, że dany przedmiot nie posiada wartości zabytkowej i wyda odpowiednie zaświadczenie albo udzieli zezwolenia na wywóz pobierając opłatę wywozową w wysokości 5 % zadeklarowanej wartości zabytku, albo wykona prawo pierwokupu zabytku po zadeklarowanej cenie, albo wreszcie orzeknie o wpisaniu zabytku do rejestru i równocześnie odmówi zezwolenia na wywóz. By nie zniechęcać do sprawozdania przedmiotów o wartości zabytkowej do Polski, orzeka dalej projekt, że zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą podlegać w ciągu lat 5-ciu żadnym ograniczeniom co do wywozu tj. że władza konserwatorska musi udzielać zezwolenia na ich wywiezienie i to bez pobierania opłaty wywozowej, przyczem termin 5 lat może być na

zadanie interesowanego przedłożony bez żadnego ograniczenia czasowego.

Projekt otacza ochroną również otoczenie zabytków. Jeżeli to otoczenie samo posiada wartość zabytkową, będzie dany zabytek wpisany do rejestru lub inwentarza wraz ze swym otoczeniem, może ono jednak tej wartości nie mieć, może być niem n.p. niezabudowany plac, pole, albo budynki, same przez się wartości zabytkowej pozbawione, niejako bezbarwne i tem samem nie będące z danym zabytkiem w dysharmonji. Wszelkie przeto roboty mogące zeszpeci otoczenie zabytku, a także widok na zabytek i z zabytku (n.p. wzniesienia na pustym placu lub na miejscu dotychczasowych budowli nowych budynków rażąco brzydkich, lub nieskarmionizowanych z danym zabytkiem - fabryki, "drapacze nieba" i t.p. umieszczone w pobliżu zabytku rażących szyldów reklamowych, i t.p.) mogły być przez władzę konserwatorską wstrzymane, a nawet zakazane. Podobnie może ona zakazać, lub wstrzymać roboty, któreby zeszpeciły mogły miasto lub krajobraz, choćby ani to miasto ^{jako} całość ani tem bardziej krajobraz nie mogły być uważane za zabytek a tem samem nie mogły być wpisane do rejestru lub inwentarza. W tym punkcie wychodzi projekt poza zakres ochrony zabytków w ścisłym znaczeniu tego słowa i wkracza w zakres t.zw. ochrony krajobrazu (w Niemczech Heimatsschutz) ochrona ta jest potrzebna by zachować polskim malowniczym krajobrazom ich swoisty a piękny charakter, który nieraz bez istotnej potrzeby ulega niekorzystnym zmianom. Ochrona ta jednak nie może iść za daleko - potrzeby życia gospodarczego muszą nieraz przeważać nad wymaganiami estetyki; z tego względu projekt zabrania stosować powyższych zakazów, jeżeli naraziłoby to zamierzającego przeprowadzić roboty na niestosunkowo dużą szkodę lub nakład pieniężny, ponieważ zaś interesowany może w ostateczności zaskarżyć przeczenie zakazujące władzy konserwatorskiej do Najw. Trybunału Administracji. Można być pewnym, że prawa jego nie zostaną naruszone. Praktycznie przepis ten winien wywołać ten najbardziej pożądaną efektywność by cele gospodarcze, dla których projektuje się dane roboty, zostały osiągnięte przy równoczesnym możliwym zabezpieczeniu interesu publicznego, by więc dane roboty zostały przeprowadzone

taki sposób, aby nie zeszpeciły swego otoczenia. Niejednokrotnie nieznaczne i nie narażające interesowanego na większe koszty lub inne ujemne skutki materialne zmiany w planach wystarcza do tego w zupełności. Na pierwszym planie natomiast stawia projekt interes publiczny, a na drugim interes materialny zainteresowanych jeżeli chodzi o otoczenie zabytku wpisanego do inwentarza lub rejestru, a widok na ten zabytek lub z takiego zabytku. Wszelkie zmiany, któreby w tym względzie doprowadzały do zszpecenia ale tylko takiego zszpecenia mogą być zakazane.-

Do art.22 - 24.

Przepisy o wykopaliskach i znaleziskach recypowane są z dekretu z 31)X. 1918. Zmiana polega tylko na wprowadzeniu przepisów ustępów 2.art.22 i ust.2. art.24. które nie wymagają bliższego uzasadnienia, przepisy te nie wprowadzają żadnych istotnych ograniczeń niczyich praw.

Do art. 25 - 32.

Co do wywłaszczenia zabytków nieruchomości także projekt stosować przepisy ogólne o wywłaszczeniu nieruchomości na użytek publiczny, gdyż niema powodu specjalnie dla wywłaszczenia na ten cel ustanawiać specjalną procedurę i obarczać tę ustawę szczegółowemi i obszernemi przepisami w tej mierze. Natomiast wobec braku przepisów ogólnych o wywłaszczeniu przedmiotów ruchomych (jako pewna analogja mogłyby tu wchodzić w grę tylko przepisy o świadczeniach wojennych, które jednak nie dadzą się w danym razie zastosować) należałoby dać w projekcie pewne przepisy proceduralne, tem bardziej, że przepisy dekretu z 31)X 1918.r. w tej mierze są bardzo niewystarczające. Przepisy te wzorowane są na ustawie pruskiej o wywłaszczeniu na użytek publiczny jako najstaranniej opracowanej z pośród analogicznych ustaw obowiązujących na ziemiach polskich, zostałyby one jednak odpowiednio dostosowane do okoliczności, że chodzi o przedmioty ruchome. Nadto odstępuje projekt od swego wzoru o tyle, że decyzję o wywłaszczeniu składa w ręce Ministra W.R., i O.P. a nie władzy niższej instancji, że względu na to że tylko Ministerstwo będzie prawdopodobnie posiadało należyta fachową kompetencję do stwierdzenia, czy w konkretnym przypadku wywłaszczenie jest konieczne.

Do art. 3. 33 i 34.

Projekt nie zmienia obecnego ustroju i organizacji władz konserwatorskich, daje jednak przepisy na tyle ramowe, że ustrój ten może ulegć zmianom w drodze rozporządzenia. To tylko zostanie spetryfikowane w ustawie że opieka nad zabytkami należy do Ministerstwa W.R. i O.P. które ją wykonuje przy pomocy władz administr. II. instancji, działając - o ile chodzi o konserwację zabytków jako pierwszą instancję. Nadawanie w tych sprawach władzom administr. I. instancji charakteru instancji orzekających jest niemożliwym, gdyż wydawanie odpowiednich orzeczeń wymaga wiedzy fachowej, ustanawianie zaś urzędników fachowych tj. konserwatorów przy władzach adm. I. instancji byłoby i zbyt kosztowne i niepotrzebne. Dla racjonalnej ^{organizacji} opieki nad zabytkami wystarczy w zasadzie ustanowienie konserwatorów przy każdej władzy adm. II. instancji; ilość zabytków w Polsce nie jest tak wielka, by nieść konserwatorów musiała być gęstsza.

Od tej zasady możliwe są wyjątki t-j. dla kilku Województw może się okazać wystarczającym 1 konserwator i odwrotnie dla niektórych Województw trzeba będzie ustanowić 2 lub nawet więcej konserwatorów. Wyjątkowo do wydawania zarządzeń tymczasowych może się okazać potrzeba upoważnienia władz administr. I. instancji kiedy chodzić będzie o zarządzenia, co do których zwłoka mogłaby spowodować niepowetowaną szkodę.

Normowanie w tej ustawie odrębnej kwestji środków prawnych i toku instancji jest zbędnym wobec uregulowania, jakiego ta sprawa doczekała się ogólnie w ustawie z dnia 1) VIII. 1923. o środkach prawnych od orzeczenia władz administr. (Dz.u.R.P. Nr. 91. poz. 712.) Mimo że projekt o tem wyraźnie nie mówi, od wszelkich ostatecznych orzeczeń władz konserwatorskich służyć będzie skarga do Najw. Trybunału Administr. na podstawie ustawy z dnia 3) VIII. 1922. r. (Dz.u.R.P. Nr. 67. poz. 600.)

Projekt przewiduje utworzenie przy władzach konserwatorskich organów doradczych w postaci Komisji konserwatorskich, złożonych z osób posiadających odpowiednie wiadomości fachowe. Organizację tych organów przekazuje projekt rozporządzeniu wykonawczemu gdyż spetryfikowanie odpowiednich przepisów

w samej ustawie byłoby w obecnej chwili przedwcześnie.

Do art. 35 - 39.

Wyznaczenie kar za naruszenie przepisów tej ustawy przekazuje się wyłącznie sądom: represja w drodze orzecznictwa karno-administr. nie jest potrzebna, gdyż władze administr. mogą zastosować środki przymusowe w celu zapobieżenia zniszczeniu, uszkodzeniu lub wywozowi zabytków, nie ma przeto potrzeby zastosowywania równocześnie szybkiej represji karnej, orzekanie zaś o winie z zwłaszcza karze na przekraczającego te przepisy wymagać będzie przeważnie dokładnego zbadania stanu faktycznego oraz uwzględnienia wszelkich okoliczności łagodzących, względnie obciążających co z natury rzeczy najlepiej mogą skutecznie sady. Obok grzywny oraz aresztu, przyczem za najłżejsze przekroczenie natury raczej porządkowej tylko pierwsze z tych kar jest na miejscu, przewiduje projekt specjalną karę pieniężną w wysokości wartości zniszczonych zabytków względnie konfiskatę.

Do art. 40 - 43.

Ze względu na to, że dekret z 31) X. 1918.r. przewiduje tylko inwentarz zabytków, do którego wpisano wiele przedmiotów nie mających bezwzględnie wyjątkowej wartości zabytkowej, a może nawet znaczącej wartości zabytkowej, należy przeprowadzić rewizję dokonanych wpisów i odpowiednio rozsegregować wpisane do inwentarza zabytki.

Wykonać ustawę o opiece nad zabytkami może oczywiście tylko Minister W.R. i O. P. do którego zakresu działania ta opieka należy - w szczegółowym rozwinięciu jednak przepisów tej ustawy zainteresowani są niema wszyscy Ministrowie (Minister Spraw Wewn. ze względu na specjalne przepisy dotyczące związków ~~kameralnych~~ samorządowych jako korporacji publiczno-prawnych oraz ze względu na organizację władz konserwatorskich, Minister Skarbu ze względu na ustanowienie opłaty wywozowej, Minister Sprawiedliwości ze względu na postanowienia karne i t.p. (z tego względu oraz z uwagi na postanowienie art. 44. konstytucji, który wydawanie rozporządzeń celem wykonywania ustaw przekazuje Prezydentowi Rz. P., rozporz. wykonawcze do tej ustawy winien wydać ~~xxxxxx~~

102

UZASADNIENIE.

Istniejący obecnie w Polsce stan prawny co do ochrony zabytków nie jest zadowolniający. Obowiązujący na całym niemal obszarze Rzeczypospolitej dekret z dnia 31. października 1918. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Dz.Pr.Nr.16.poz.36.) nie obowiązuje jednak jeszcze na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego, gdzie pozostają w mocy dawne przepisy praskie, a także, jeżeli chodzi o Śląsk cieszyński oraz obszar Spisza i Orawy, stan prawny nie jest zupełnie jasny, co więcej, nawet rozciągnięcie na cały obszar Małopolski mocy obowiązującej tego dekretu dokonane dekretem Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919. r. 134.W.K.A. Dziennik Rozporządzeń Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919) było kwestjonowane, a wobec braku w tej mierze odpowiedniego wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego zachodzi pewna obawa co do kierunku w jakim by poszła jego judykatura. Ta rozbieżność i wątpliwości winny być w drodze ustawodawczej usunięte, przyczem najprostszą drogą byłoby rozciągnięcie dekretu z dnia 31. października 1918. r. na te obszary Państwa Polskiego, na których on dotąd nie obowiązuje, oraz stwierdzenie, że obowiązuje na wszystkich pozostałych obszarach Państwa. Jedną komoż sam dekret z 31. października 1918. r. opracowywany pośpiesznie, wykazał w stosowaniu liczne braki - z jednej strony okazało się że nie zapewnia on zabytkom dostatecznej ochrony, z drugiej zaś niektóre jego postanowienia są zbyt dla właścicieli zabytków krepujące. To już Ministerstwo W.R. i O.P. postanowiło podjąć jego przepisy rewizji, przyczem okazało się, że droga nowelizacji nie jest wskazana, gdyż zmiany które należałoby do dekretu wprowadzić, szłyby bardzo daleko, że więc należy zastąpić ten dekret całkiem nową ustawą, która winna zresztą recypować te jego postanowienia, które w praktyce okazały się odpowiednie. Poza Dekretem z dnia 31.X. 1918. opracowany projekt czerpie wzory z ustawy włoskiej z 20. czerwca 1909. r. o zabytkach i sztukach pięknych, z ustawy austriackiej z dnia 25. września 1923. r. o ochronie zabytków (Zwiazkowy Dz.ust. Nr 533) z ustawy heskiej o ochronie zabytków z 16. lipca 1902. r. z ustawy saskiej z 10. marca 1909. r. przeciw szpeceniu miast i kraja, z analogicznej ustawy

pruskiej, oraz innych przepisów pruskich dotyczących ochrony zabytków, przy opracowywaniu projektu uwzględniono nadto ustawodawstwo i praktykę francuską, a zwłaszcza interesujący projekt ustawy z 1878. roku, a nie na ostatnim miejscu spostrzeżenia i opinii poszczególnych konserwatorów.-

Do art. 1. i 2.

Myśla przewodnią projektu jest stworzenie sytuacji wyraźnych pod względem prawnym, a więc dokładne unormowanie ograniczeń prawa własności zabytków w zależności od wartości danego zabytku. Zasadniczo wszystkie zabytki mają prawa korzystać z ochrony prawnej. By im tę ochronę zapewnić, należałoby przede wszystkim określić pojęcie zabytku. Pojęcie to zostało dość dokładnie sprecyzowane w najnowszym ustawodawstwie zagranicą i różnice pod tym względem między poszczególnymi ustawami nie są zbyt wielkie. Projekt recypuje naogół postanowienie ustawy włoskiej, określając jako zabytki przedmioty posiadające wartość artystyczną, kulturalną, historyczną lub paleontologiczną, a istniejące ponad 50 lat. Definicja ta jest ściślejszą od definicji, którą podaje dekret: "Dzieła świadczące o sztuce i kulturze epok ubiegłych, albowiem każde dzieło ludzkie z przed lat 50 świadczący jeżeli nie o sztuce, to conajmniej o kulturze epok ubiegłych, naciska zaś winno być położony nato, jako dany przedmiot posiada wartość pod względem artystycznym, względnie kulturalnym. Projekt wspomina jeszcze osobno o przedmiotach mających wartość historyczną. Wartość historyczną przeważnie pokrywać się będzie z wartością kulturalną, może jednak być inaczej, n.p. słynna sukmana Kościuszki posiada wartość tylko historyczną, z kulturalnego punktu widzenia nie różni się ona niczem od wszystkich takich samych sukmen z tego okresu czasu, które oczywiście mają tylko względną wartość kulturalną. Dalej projekt obejmuje zabytki paleontologiczne pominięte w dekreście, które z prawnego punktu widzenia winno być traktowane tak samo jak wykopaliska, zwłaszcza prehistoryczne i z tego względu uwzględnienie ich w projekcie nie nasunęło trudności. Natomiast nie obejmuje projekt zabytków przyrody w ścisłym znaczeniu tego słowa (n.p. gór, wodospadów, lasów, jezior i t.p.) poszczególne zabytki przyrody jak wymienione w art. 2. pod

punktem g) ogrody ozdobne, aleje, drzewa sędziwe i okazałe doznają opieki o tyle, o ile posiadają wartość z kulturalnego punktu widzenia, o ile bądź zostały przez ludzi zasadzone, bądź też stanowią ~~nie~~ pewne tło dla zabytków ręki ludzkiej wzniesionych. To pominięcie zabytków przyrody tłumaczy się okolicznością, że odrona wlasności zabytków przyrody winna wychodzić z nieco odmiennych założeń, niż ochrona zabytków sztuki, i kultury, oraz że do wykonywania jej muszą być powołane inne urzędy fachowe.

Większość ustaw o ochronie zabytków, ustanawia granicę czasową dla zakwalifikowania danego przedmiotu, jako zabytku - jest to postanowienie ~~praktyczne~~ praktyczne, ułatwia bowiem właścicielom wartościowych przedmiotów zorientowanie się, czy podlegają one czy też nie postanowieniom ochronnym. Granicę lat 50 z dekretu z 31)X. 1918. podaje także ustawa włoska. Również celem jest zastrzeżenie, że w drodze wyjątku także przedmioty, które nie sięgają 50 lat, mogą być uznane za zabytki. Ze stylizacji przepisu tego wynika, że takie przedmioty zaczynają ulegać ochronie ustawowej dopiero z chwilą uznania ich za zabytki, a więc wpisania ^{ich} do rejestru - względnie inwentarza zabytków.-

Art.2. wymienia przykładowo poszczególne kategorie zabytków wyliczenie to jest o tyle uzasadnione, że Najwyższy Trybunał Administracyjny, przed którym mogą być zaskarżane decyzje władz konserwatorskich o uznaniu pewnych przedmiotów za zabytki, powinien mieć pewne ustawowe wskazówki, jakiej kategorii przedmioty mogą podpadać pod pojęcie zabytku, zwłaszcza że należy się obawiać z jego strony interpretacji zacieśniającej to pojęcie do możliwie wąskich granic (wątpliwym jest n.p. czy Najwyższy Trybunał Administracyjny w braku tych przepisów uznałby za zabytki przedmioty wymienione w punktach a) c) f) g) m).

Podkreślić jednak trzeba, że wyliczenie art.2. nie jest wyczerpujące lecz tylko przykładowe. Byłoby rzeczą do zastanowienia się, czy nie należałoby w art. 2. wymienić specjalnie kolekcji jako takich, jak to czyni ustawa austriacka w §.6. zawierając przytem ograniczenia co do dekompletowania kolekcji przez pozbywanie pojedynczych sztuk, wydaje się jednak, że byłoby to zbyt krepującym - ustawa włoska i hiszpańska takich specjalnych prze.

pisów dla kolekcji nie zawierają.-

Do art.3.

Jakkolwiek zasadniczo wszystkie zabytki doznają wedle projektu pewnej ochrony prawnej (por. art.18-23) to jednak ta generalna ochrona może być tylko bardzo ograniczona ze względu na interesy właścicieli zabytków, którzy w wielu przypadkach mogą nie wiedzieć, czy i które posiadane przez nich przedmioty posiadają wartość z wymienionych w art. 1. punktów wadzenia. By ta ochrona mogła być silniejsza, wartość zabytkowa danego przedmiotu musi być stwierdzona przez kompetentną władzę, dopiero od tej chwili można na właściciela zabytku nałożyć pewne dalej idące a konieczne dla ochrony zabytku ograniczenia w prawie rozporządzenia nim. Jedną z głównych wad obowiązującego dekretu z 31)X. 1918. jest właśnie to, że wprawdzie przewiduje on prowadzenie państwowego inwentarza zabytków, ale nie łączy z wpisaniem zabytków do inwentarza żadnych określonych skutków prawnych, lecz że jego postanowienia dotyczą zarówno zabytków wpisanych, jak nie wpisanych, do inwentarza i tylko z dachu tego dekretu wynika, iż w pierwszej linii ~~xxkx~~ nimi zabytki wpisane do inwentarza korzystają z ochrony prawnej.

Ustawa hiszpańska łączy powstanie specjalnej ochrony prawnej, jeśli chodzi o zabytki będące w rękach prywatnych - dopiero z momentem wpisania zabytku do rejestru zabytków (podobnie projekt francuski z 1878 roku) Ustawy włoska i austriacka nie znają rejestru względnie inwentarza zabytków, znają jednak instytucję zupełnie podobną : a mianowicie ograniczenia w prawie rozporządzenia zabytkiem będącym własnością prywatną, zaczynają się dopiero od chwili, gdy władza konserwatorska doręczy właścicielowi orzeczenie iż dany zabytek posiada znaczną wartość zabytkową (ustawa włoska), względnie że konserwacja danego zabytku leży w interesie publicznym (ustawa austriacka) Wszystkie te trzy ustawy nie wspominają o analogicznym postępowaniu w stosunku do zabytków będących własnością Państwa, względnie korporacji prawno-publicznych. Ustawa austriacka stwarza nawet domniemanie co do przedmiotów mających wartość historyczną, artystyczną lub kulturalną, a będących własnością takich osób prawnych, że konserwacja ich leży w interesie publicz-

nym i dopiero na skutek orzeczenia władzy konserwatorskiej o braku takiego interesu zwalnia dany przedmiot z pod ograniczeń przewidzianych przez nią. Wydawało by się, że właściwszem byłoby i co do zabytków będących własnością korporacji prawnopublicznych odwrotne postępowanie: nie kwestja czy konserwacja zabytku leży w interesie publicznym, bo konserwacja każdego prawdziwego zabytku leży w interesie publicznym, lecz kwestja, czy dany przedmiot jest zabytkiem, tj. czy ma on wartość artystyczną, historyczną lub kulturalną, będzie przeważnie kwestją sporną; co do tej kwestji właściciel zabytku nie będzie sobie mógł nieraz wyrobić właściwego sądu i tę jego wątpliwość musi przeciąć kompetentna władza konserwatorska. Z tego względu projekt udziela istotnej dalej sięgającej ochrony tylko zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską, zabytkom nieznanym, choćby znajdującym się w posiadaniu korporacji prawnopublicznych, zapewniając tylko ochronę tymczasową.

Zerówno dekret z 31)X. 1918. jak wszystkie zacytowane wyżej ustawy, jak praktyka francuska wreszcie znają tylko jedną kategorię zabytków uznanych - wszystkim zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską zapewniają one jednakową ochronę prawną. Projekt odbiega od nich, tworząc dwie kategorie uznanych zabytków: zabytki wpisane do państwowego inwentarza zabytków i zabytki zarejestrowane. Do pierwszej kwalifikuje zabytki mające wyjątkową wartość zabytkową, do drugiej zabytki mające tylko "znaczniejszą wartość zabytkową". Chodzi o to, by z jednej strony nie stwarzaćbył wielkich ograniczeń co do ogółu zabytków zasługujących na konserwację, z drugiej by zabytkom posiadającym zupełnie wyjątkową wartość, zapewnić bardzo daleko sięgającą ochronę, choć to będzie połączone z równie daleko sięgającymi ograniczeniami w prawie rozporządzenia nimi. Dotychczasowa praktyka Ministerstwa Wyznań Rel. i Ośw.P. które zmuszone było wszystkie ważniejsze zabytki wpisywać do inwentarza i tem samem do wszystkich tych zabytków musiało stosować jednakowe bądź daleko sięgające ograniczenia, dowodzi celowości tego podziału. Wedle projektu takie zabytki, jak Wawel, Zamek królewski w Warszawie, kościół Marjański, być może także niektóre z najcenniejszych rezydencji

magnackich, pamiątki historyczne jedyne w swoim rodzaju bardzo cenne obrazy, będące w Polsce w swoim rodzaju unikatami i t.p. będą wpisane do inwentarza zabytków i tem samem zabezpieczone - a ile prawo jest to w stanie osiągnąć, przed wszelkimi niekorzystnymi zmianami, natomiast ogromna większość cennych zabytków zostanie wpisana tylko do rejestru i tem samem korzystać będzie również z bardzo daleko posuniętej, acz nieco luźniejszej i tem samem mniej dla właścicieli krapującej ochrony.

Do art.5.

Artykuł ten nie wymaga bliższego wyjaśnienia, bez tego przepisu wszelka opieka nad zabytkami zależałaby tylko od dobrej woli właścicieli zabytków i mogłaby się stać zupełnie iluzoryczną.

Do art.6.

Artykuł ten jest nieodzownym wobec faktu, że projekt dalej sięgającą ochronę zapewnia tylko zabytkom zarejestrowanym wzgl. zinwentaryzowanym, nie przyjmując zasady ustaw włoskiej, austriackiej i heńskiej, wedle których wszystkie przedmioty o wartości zabytkowej istniejące ponad lat 50, a będące w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych, podlegają jednako daleko idącej ochronie. By ten czas przejściowy, w ciągu którego zabytki będące w posiadaniu wymienionych korporacji nie zdążyły zostać zarejestrowane możliwie skrócić, nie można czekać aż same władze konserwatorskie zabytki te odszukają, lecz należy upoważnić Ministerstwo W.R. i O.P. do włożenia na właścicieli ich obowiązku przedstawiania ich do zarejestrowania i w ten sposób ułatwić pracę władzom konserwatorskim. W stosunku do osób prywatnych, będących właścicielami zabytków, nałożenie takiego obowiązku byłoby zbyt ciężkim. Również by ułatwić władzom konserwatorskim nad konserwacją zabytków, winno mieć Ministerstwo W.R. i O.P. możność zobowiązania ich właścicieli, by zaraz komunikowali tym władzom o wszelkich zdarzeniach wpływających ujemnie na ich konserwację. Niewypełnianie obowiązków nałożonych na podstawie art.6. zagrożone jest sankcją karną art.35.

Do art. 7 - 14.

Najdalej sięgająca ochrona połączona z dość dążem ogranicz

niem prawa rozporządzenia zabytkiem stosuje projekt wobec zabytków wpisanych do inwentarza. Właśnie ze względu na te ograniczenia, projekt oddaje decyzję co do wpisania zabytków do inwentarza w ręce Ministra W.R. i O.P. który wydawca ja będzie po dokładnem zbadaniu jej potrzeby. Państwowy inwentarz zabytków musi być księgą publiczną, skoro połączone ze zinwentaryzowaniem zabytku ograniczenia w prawie rozporządzania nim ciążyć mają na każdym jego posiadaczu bez względu na to, czy przy alienacji majątku został o ich istnieniu zawiadomiony. By ułatwić stwierdzenie, czy dany przedmiot jest zabytkiem, nakazuje projekt prowadzić drugi egzemplarz inwentarza w siedzibie odpowiedniej władzy administracyjnej II. instancji, oraz ogłaszać spis zabytków zinwentaryzowanych periodycznie w Monitorze Polskim.

Najważniejszymi dla ochrony zabytków wpisanymi do inwentarza są postanowienia art. 8. i 9. wedle których zabytków wpisanych do inwentarza nie wolno w żaden sposób zmieniać, a nawet przewozić bez zezwolenia władzy konserwatorskiej, przyczem wszelkie dozwolone przez tę władzę roboty około zabytku mają być dokonywane pod jej kontrolą. Postanowienie to jest najistotniejszym dla całego projektu, na tem właśnie polega w pierwszej linii ustawowa ochrona zabytków, że właściciel nie może ich burzyć ani zniekształcać, a i przewóz zabytku ruchomego może wywołać jego uszkodzenie względnie zniszczenie o ile nie przedsięwzięte są odpowiednie środki ostrożności, których dostateczność ma stwierdzić władza konserwatorska. Przepisy te zagrożone są dość surową sankcją karną art. 36.- są one zresztą recypowane z dekretu z 31)X. 1918.r. (art. 13. 14. 20 i 21), który co prawda, o ile chodzi o zabytki ruchome - ogranicza odpowiednie postanowienia) zabytków będących w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych.

Ograniczenie to nie jest uzasadnionem, nie byłoby celu wpisywać zabytku ruchomego, będącego własnością prywatną do inwentarza zabytków, jeżeliby przepisy art. 8. i 9. projektu nie miały być do nich stosowane.

Nie należy przytem sądzić, by celem ustawy o zabytkach miało być zawsze zachowanie zabytków w ich obecnym stanie i by władza konserwatorska miała się z góry sprzeciwiać wszelkim zmianom. Władza ta

zmianom. Władza ta będzie się zawsze sprzeciwiać tylko zupełnemu zniszczeniu lub zburzeniu zabytku, natomiast na jego przebudowę, uzupełnienie, przerobienie i t.p. zezwoli ona o ile te zmiany nie pozbawiają zabytku jego istotnego charakteru, o ile nie zniekształcają go, o ile nie będą jego zeszpeceniem. Niejednokrotnie rekonstrukcja zabytku niszczonego lub już poprzednio częściowo zniekształconego będzie nawet wskazaną, chodzi jednak o to, by ta rekonstrukcja nastąpiła w sposób odpowiedni, by zwiększyła ona piękno zabytku, przywróciła mu jego pierwotny) ^{wygląd lub} charakter, a nie pozbawiła go tego charakteru. Jeżeli sam właściciel ma poczucie wartości zabytkowej danego przedmiotu, zaprojektuje sam zmiany tylko w tym kierunku i takie plany władza konserwatorska chętnie zatwierdzi, jeżeli jednak brak mu tego poczucia, musi ona tu wkroczyć i zapobiec zniszczeniu lub zeszpeceniu zabytku będącego nie tylko własnością prywatną, ale dobrem publicznym.

Dalej idąca ochrona polega na zabezpieczeniu zabytku od zniszczenia względnie uszkodzenia, wywołane przez siły elementarne względnie przez wpływ czasu. Z tego względu nakłada art. 10. na właściciela zabytku obowiązek utrzymywania go w należytym stanie. Przepis ten tylko w stosunku do osób prawnych wymienionych w art. 6. posiada właściwą sankcję prawną, a mianowicie tym osobom władza konserwatorska może nakazać należyta konserwację zabytków i włożyć na nie koszty konserwacji, jeżeli i o ile będą one w stanie je ponieść. Przepis taki zawiera ustawa włoska oraz przepisy pruskie. (cytowane u Leziusa "Der Denkmalschutz in Preussen"). Analogiczne postanowienia zawierają też rozporządzenia ministerjalne francuskie. W stosunku do ciał samorządowych płynie on z zasady ustaw samorządowych, wedle których władza państwowa może zarządzić przymusowo wstawienie do budżetów ciał samorządowych sum potrzebnych na wypełnienie ciążących na nich ustawowych obowiązków, a takim właśnie obowiązkiem ustawowym będzie w myśl art. 10. obowiązek konserwacji będących w posiadaniu danego związku samorządowego zabytków. I co do zabytków jednak, będących w posiadaniu innych korporacji publiczno-prawnych, obowiązek utrzymywania ich w należytym ~~stanie do się~~

stanie, da się wydedukować z ogólnych zasad z ogólnych zasad prawa publicznego - majątek posiadany przez te instytucje winien być służyć celom dobra publicznego, a jednym z takich celów jest utrzymywanie tego majątku, o ile posiada on znaczenie zabytkowe w należyтым stanie. W stosunku do zabytków będących własnością prywatną, nie można na ich właścicieli nałożyć obowiązkułożenia na ich konserwację z własnych funduszy, nałożenie na nich takiego obowiązku byłoby ustanowieniem swego rodzaju podatku, które nie znajduje uzasadnienia w zasadach prawa skarbowego, ponadto efekt takiego obowiązku byłby ten, że przedmioty mające wartość zabytkową nie znajdowałyby nabywców, względnie obniżyłaby to nadmiernie ich cenę. Natomiast zaniedbanie przez osobę prywatną konserwacji zabytku stwarza dla Państwa tytuł prawny bądź do przeprowadzenia konserwacji na własny koszt, choćby wbrew woli właściciela, bądź też do wywłaszczenia zabytku. Dekret z 31)X. 1918. zawiera w art. 15. przepis analogiczny do art. 10. ograniczony co prawda tylko do zabytków nieruchomych i zagrożony nawet sankcją karną z art. 34; sankcja ta w stosunku do właścicieli prywatnych jest) ^{nie-}uzasadniona, nie można bowiem nikogo karać za to, że nie łoży na cele publiczne funduszy, których być może nie posiada; w stosunku do korporacji prawno-publicznych sankcja ta nie jest potrzebna, o ~~in~~ wiele bardziej skuteczna jest bowiem zmuszenie ich do przeprowadzenia potrzebnych robót na swój koszt, o ile mają one odpowiednie środki.

Wywłaszczenie zabytków wpisanych do inwentarza w razie jeżeli konserwacja ich jest zagrożona, jak również możliwość zastosowania tymczasowych środków zapobiegawczych (art. 11. projektu) przewiduje zarówno dekret z 31)X. 1918. (art. 16. 22. i 29.) jak i wszystkie wogóle ustawy o ochronie zabytków.

Dość duże trudności przedstawia sprawa obrotu zabytkami. Ograniczenie swobody pozbywania zabytków jest konieczne ze względu na to, że osoba właściciela nie jest obojętna, o ile chodzi o należyta konserwację zabytku. Przedewszystkiem należy zapobiedz wydostaniu się wartościowych zabytków z rąk państwa względnie korporacji publiczno-prawnych, w rękach których są one najlepiej zabezpieczone przed zniszczeniem. Jeśli chodzi

o zabytki nieruchome, wpisane do inwentarza, a będące własnością Państwa, zabezpieczone są one przed alienacją już przez przepis art.5. Konstytucji, wedle którego do pozbycia wszelkiego nieruchomego majątku państwowego potrzebne jest upoważnienie udzielone specjalną ustawą. Art.12. projektu daje tę samą najsilniejszą gwarancję niepozbywalności, także zabytkom ruchomym, będącym własnością Państwa. Co do zabytków będących własnością korporacji publiczno-prawnych, zastrzega projekt, że mogą one być pozbywane tylko na rzecz takich samych korporacji publiczno-prawnych, względnie Państwa i tylko za zezwoleniem Ministra Wyznań R. i O.P. który udziela lub odmawia zezwolenia według swobodnego uznania. Tem samym zabytek który raz dostał się w posiadanie takich korporacji nie może się już przedostać do kategorii słabiej ochronionych zabytków, będących własnością prywatną. Oczywiście w drodze osobnej ustawy będzie można zezwolić na alienację także takiego zabytku także osobie prywatnej, ale konieczność przeprowadzenia alienacji aż w drodze ustawodawczej praktycznie ją niemal wyklucza.

Także i zabytki będące własnością prywatną, a wpisane do inwentarza, nie mogą być swobodnie pozbywane, jednakowoż do pozbycia takich zabytków wystarczy zezwolenie władzy administracyjnej II. instancji. Co więcej, władza konserwatorska musi udzielić takiego zezwolenia, jeżeli przed alienacją nie zwiększy się niebezpieczeństwa zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku, a ponieważ do orzekania o tem, czy te okoliczności zachodzą, powołany będzie w ostatniej instancji Najwyższy Trybunał Administracyjny, przeto granice swobodnego uznania władzy konserwatorskiej są tu zacieśnione i tem samym zasadnicze prawo każdego właściciela swobodnego rozporządzania swą rzeczą zostaje zabezpieczone przed możliwością szykan lub przesadnie gorliwego wypełniania obowiązków przez władzę konserwatorską. Władza konserwatorska odmówi przeto zezwolenia na sprzedanie zabytku ruchomego osobie, która już poprzednio karana była za potajemny wywóz zabytków zagranicę, - zabytku nieruchomego osobie, która ma już w swym posiadaniu inny zabytek i nie konserwuje go należycie i.t.p. Ciężar dowodu, że niebezpieczeństwo dla zabytku się nie zwiększy, spoczywa^c ma w każdym razie, jak z wynika

ze stylizacji art. 12. na posiadacza zabytku, a nie na władzy konserwatorskiej. Bez względu na to, czy powyższe okoliczności zachodzą, służy ^{pr} sinstwa prawo pierwokupu zabytku na warunkach umówionych z nabywcą - jednośne postanowienie art. 12. wzerowane są na ustawie włoskiej. Przejście prawa własności zabytku w drodze spekcobrania lub egzekucji, nie może oczywiście być uzależnione od zezwolenia władzy konserwatorskiej, która jednak musi być zawiadomiona o osobie nowego właściciela. Sankcją powyższych przepisów są z jednej strony postanowienia karne art. 37. z drugiej nieważność jednośnych umów - ograniczenie się do sankcji karnej nie byłoby wskazane wobec ^{tego} faktu, że szkoda zrażdzona przez przekroczenie przepisów art. 12. mogłaby być niepowetowana. Oczywiście nieważność jednośnych umów wyrze swe skutki prawne, przedewszystkiem o ile chodzi o zabytki nieruchome, które wobec nieważności takich umów nie będą mogłyby być hipotecznie przeniesione na nabywcę; także jednak, o ile chodzi o zabytki ruchome może ona odstraszyć nabywcę od zawierania tak ryzykownych transakcji.

Jeszcze groźniejszym od pozbycia w niewłaściwe ręce jest z punktu widzenia publicznego wywóz zabytku zagranicę. Projekt stoi na stanowisku, że zabytki o wyjątkowym znaczeniu, uzasadniającym wpisanie do inwentarza, nie powinny wogół wyjść z granic Państwa. Wyjątek przewiduje się dla wywozu czasowego - n.p. na wystawę międzynarodową, a zwłaszcza dla restauracji, o ile w kraju niema odpowiedniego specjalisty, dla ekspertyzy i t.p. Także jednak i wywóz bezpowrotny nie jest wykluczony, musi jednak ze nim przemawiać ważny interes publiczny. Interes taki może n.p. polegać na zamianie zabytku z punktu widzenia narodowego mniej wartościowego na bardziej z tego punktu widzenia wartościowy i t.p. By na wszelki sposób wywóz zabytków zinwentaryzowanych utrudnić, projekt nietylko uzależnia go od uzyskania zezwolenia Ministra W.R. i O.P. lecz nadto, o ile chodzi o wywóz bezpowrotny - nakazuje uiścić wpłatę wywozową dość wysoką, bo wynoszącą 20 % zadeklarowanej wartości zabytku, by zaś ta deklaracja nie była fikcyjną, zapewnia Państwu prawo pierwokupu po zadeklarowanej cenie. Naruszenie przepisów art. 13. zagrożone jest surową sankcją karną. art. 38.

Przepis art. 34. o wykreśleniu zabytku z inwentarza nie wyg. a bliźszego

może bliższego uzasadnienie - przedmiot może utracić swą wartość zbytkową przede wszystkim wskutek zniszczenia n.p. pożaru, starożytności budowli - w tym przypadku niema powodu, by grunt, na którym stoi zbytek, podlegał dalej ograniczeniom rozdziału II.

Na zakończenie należałoby zastanowić się nad pytaniem, czy przepisy art. 7 - 14 nie są sprzeczne z konstytucją, a mianowicie z jej art. 99. wedle którego ograniczenie prawa własności może nastąpić tylko za słusznym odszkodowaniem, czy więc dla uzgodnienia projektu z konstytucją nie należałoby go uzupełnić przepisem, że ograniczenia prawa własności wprowadzone w tych artykułach uzasadniają po stronie właściciela zbytku prawo żądania od Państwa odszkodowanie. Jeżeli chodzi o zbytki będące własnością korporacji prawno-publicznych, zarzut sprzeczności z konstytucją nie może być wysunięty - korporacja ta bowiem służy celom dobra publicznego; jeżeli przeto w drodze ustawy ochrona zabytków uznana zostanie za jeden z tych celów, tem samem dążenie do niego wejdzie w zakres obowiązków tych korporacji. Jeśli chodzi o zbytki, będące własnością prywatną, na pierwszy rzut oka odpowiedź wydaje się wątpliwą. Zależy ona od wyjaśnienia, jakie ograniczenie prawa własności rodzić mogą obowiązek odszkodowania. Jest rzeczą jasną że nie wszystkie. Przepisy budowlane zabraniają n.p. budować domy przekraczające pewną wysokość, przepisy o polowaniu i rybołówstwie ograniczają w pewien sposób właścicieli w możliwości korzystania ze swoich gruntów - mimo to nie można interpretować art. 99. konstytucji w ten sposób, by istnienie tych ustawowych ograniczeń prawa własności uzasadniało obowiązek odszkodowania. Nie każde zatem ograniczenie prawa właściciela dowolnego rozporządzania się własnością jest "ograniczeniem prawa własności" w rozumieniu art. 99. konstytucji. W szczególności nie jest takim ograniczeniem samo wpisanie zbytku do inwentarza, mimo że stwarza ono skutki prawne unormowane w art. 7 - 16. Nie jest niem choćby z tego względu, że niepodobna cyfrowo ustalić wysokości szkody majątkowej, którą skutkiem tego właściciel ponosi, a więc i wysokości odszkodowania, które należałoby mu przyznać. Niewątpliwie wpisanie np. pewnego nieruchomościowego zbytku do inwentarza może ujawnie wpływać na jego cenę rynkową jednakże wpływ tego nie można w sposób wiarygodny ustalić, ponieważ

zaś zjawisko zniżki ceny może wcale nie nastąpić; w pewnych okolicznościach wpisania zabytku do inwentarza, a więc uznanie przez kompetentne czynniki jego wyjątkowej pod tym względem wartości, może nawet podnieść jego cenę. Potrzeba uzyskania zezwolenia władzy konserwatorskiej dla wszelkich zmian w stanie zabytku również sama przez się nie uzasadnia prawa do odszkodowania, gdyż nie można z góry przewidzieć, czy to zezwolenie właściciel uzyska czy też nie. Jedynie w razie konkretnej odmowy zezwolenia, mógłby właściciel dowodzić, że ponosi przez to szkodę, gdyż w razie udzielenia zezwolenia mógłby podnieść wartość danego przedmiotu względnie ciągnąć z niego wzmożone dochody. Jednakowoż z równym uzasadnieniem może dowodzić właściciel placu w mieście, że odmowa konserwatora na wybudowanie np. 15-piętrowego budynku, uzasadnione przepisami budowlanymi, wyrządza mu szkodę a przecież taka interpretacja art. 99. konstytucji doprowadziłaby do uchylenia wszelkich przepisów ograniczających prawo dowolnego użytkowania własnością ze względu na ważne interesy publiczne. Art. 99 należy przeto rozumieć w ten sposób, że tylko ograniczenie właściciela w korzystaniu ze swej własności w tym stanie, w jakim ona już istnieje, jest "ograniczeniem prawa własności" uzasadniającym obowiązki odszkodowania, że natomiast nie jest nim ograniczenie go w możliwości wprowadzenia dowolnych zmian w stanie przedmiotu, który jest jego własnością. Jeśli chodzi o ochronę zabytków Państwo nie może ^{przeto} zmusić właściciela bez odszkodowania, by usunął z budowli o charakterze zabytkowym istniejący już w niej zakład przemysłowy, natomiast może mu ono bez odszkodowania zakazać urządzenie w niej nowego zakładu.

Ograniczenia, które wprowadza art. 12. w prawie pozbywania zabytków wpisanych do inwentarza, byłyby sprzeczne z konstytucją, gdyby nie przepis nakazujący władzy konserwatorskiej udzielić zezwolenia na pozbycie, o ile wskutek pozbycia nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu z granicę zabytku. Państwo może wymagać, by właściciel zabytku, chcący go sprzedać znalazł nabywcę, który daje odpowiednie gwarancje. Ograniczenie to nie jest tak dotkliwe, by uzasadniało po stronie właściciela roszczenie o odszkodowanie. Jeszcze mniejszym ograniczeniem jest uzależnienie

nie wywozu zabytku zagranicę od zezwolenia władzy konserwatorskiej - ustawodawstwo nasze przewiduje możliwość wydawania zakazów wywozu całego szeregu przedmiotów zagranicę (złote, walut, obecnie nie. których ziemiopłodów i wogóle artykułów spożywczych) także więc, a jeśli chodzi o zabytki, niema ze strony konstytucji przeszkód do ustanowienia takiego zakazu.

Do art. 15 - 18.

Decyzję co do wpisania zabytków do rejestru składa projekt w ręce władzy administr. II. instancji, od tej decyzji służy oczywiście interesowanemu prawo odwołania do Ministerstwa W.R. i O.P. Również tylko w siedzibie danej władzy konserwatorskiej, tj. władzy administr. II. instancji prowadzony ma być rejestr zabytków, który podobnie jak inwentarz ma być księgą publiczną, dostępną dla wszystkich zainteresowanych, podobnie też, jak przy zabytkach wpisanych do inwentarza, wykaz zabytków zarejestrowanych winien być podawany do wiadomości publicznej w drodze ogłoszenia w Monitorze Polskim.

Wedle intencji projektu wszystkie bardziej wartościowe zabytki winny zostać z biegiem czasu zarejestrowane, wszystkie one winne się znaleźć w ewidencji władz konserwatorskich i podlegać wzmocnionej ochronie prawnej, uzasadnionej w stosunku do przedmiotów których wartość zabytkowa została stwierdzona przez władzę konserwatorską. Ochrona ta jest nieco słabsza, niż przy zabytkach wpisanych do inwentarza. Jeśli chodzi o wprowadzenie do stanu zabytków zmian (burzenie, niszczenie, przerabianie, rekonstruowanie i t.p.) potrzeba do tego wprowadzić także zezwolenia władzy konserwatorskiej, której jednak pozostawia się prekluzyjny termin 3-miesięczny do decyzji ; jeśli w ciągu tego czasu nie nadejdzie odpowiedź odmowna, zezwolenie władzy uważa się za udzielone. Przy zabytkach wpisanych do inwentarza ze względu na ich wyjątkową wartość nie można wiązać władzy konserwatorskiej takim terminem, gdyż decyzja może wymagać starannych rozważań, ewent. narad z udziałem specjalistów i t.p. w żadnym zaś razie nie można dopuścić, by na skutek ewent. zaniedbania władzy konserwatorskiej, sam upływ czasu miał zdecydować o dopuszczalności przeprowadzenia odpowiednich robót. Również co do przewożenia zabytków zarejestrowanych ograniczenia są mniejsze; nie potrzeba zezwolenia, wystarczy uprzednie zawiadomienie władzy konserwatorskiej.

watorskiej, która może ze swej strony przedsięwziąć kroki celem zabezpieczenia zabytku od zniszczenia w czasie podróży. Jeśli chodzi o obowiązek konserwacji zabytków, zarejestrowanych oraz o możliwość ich wywłaszczenia, projekt każe stosować przepisy wydane dla zabytków wpisanych do inwentarza.

Notomiast ograniczenie w pozbywaniu zabytków zarejestrowanych są skromniejsze niż co do zabytków zinwentaryzowanych. Na pozbycie zabytków ruchomych, należących do Państwa, wystarczy zgoda Ministra W.R.i O.P. a nie potrzeba specjalnej ustawy. Zabytki będące własnością prywatną, mogą być pozbywane bez potrzeby jakiegokolwiek zezwolenia, jedynie pozbywca winien o zamiarze pozbycia zawiadomić władzę konserwatorską, która może tylko zastosować w imieniu Państwa prawo pierwokupu. Niezawiadomienie zagrożone jest sankcją karną art.37. notomiast umowa zawarta bez zawiadomienia władzy konserwatorskiej jest ważną. Nałożenie obowiązku zawiadomienia o pozbyciu jest konieczne, by władza konserwatorska miała ewidencję właścicieli zabytków, zwłaszcza o ile chodzi o zabytki ruchome - wszelka opieka i kontrola byłaby niemożliwa, o ile zabytek przejdzie w posiadanie innej osoby bez wiedzy władzy konserwatorskiej. Ponadto recypuje art.18. projektu przepisy art.12. dotyczące zabytków wpisanych do inwentarza. Ograniczenie co do wywozu zabytków zarejestrowanych są zasadniczo te same, jednakże takse wywozowa wynosi tylko 10 % zadeklarowanej ceny zabytku. Ponadto w interesie Polski jak państwa stosunkowo ubogiego w zabytki leży pewna swoboda obrotu z zagranicą, ponieważ tylko przy takiej względnej swobodzie można spodziewać się napływu zabytków z zagranicy. Dalezszym ułatwieniem jest że zezwolenie na wywóz zabytków zarejestrowanych udziela władza administr. II. instancji, a nie Minist. W.R.i O.P. i że na wywóz bezpowrotny można zezwolić także w braku jakiegokolwiek interesu publicznego któryby za nim przemawiał. Właścicielom przeto zabytków zarejestrowanych można zezwolić na ich wywóz jeżeli nie mogą ich należycie spieniężyć w kraju ze pobraniem jedynie opłaty wywozowej. Władza konserwatorska będzie mogła w indywidualnych przypadkach odmówić zezwolenia, bądź, jeżeli specjalnie pożytecznym będzie zatrzymanie danego zabytku, choć nie posiada on wyjątkowej wartości, w kraju, bądź jeżeli ze względu na położenie majątkowe wła-

ściciela interes jego w uzyskaniu wyższej ceny zagranicą należy postawić niżej, niż interes publiczny, jaki przemawia za pozostawieniem zabytku w kraju.

Do art.19 - 21.

Zabytki nie wpisane ani do inwentarza ani do rejestru podlegają ochronie prawnej, którą można by nazwać tymczasową. Właściciele ich nie potrzebują naogół uzyskać żadnych zezwoleń na swobodne rozporządzenie nimi, ani też nie potrzebują zawiadomić władzy konserwatorskiej o zamiarze przeprowadzenia zmian w stanie zabytku, natomiast władza konserwatorska, o ile dowie się o tem, że odpowiednie roboty mają być przeprowadzone, może ich zakazać lub nawet wstrzymać na przeciąg trzech miesięcy. Ten okres czasu jest wystarczający, by albo porozumieć się z właścicielem i skłonić go bądź do zaniechania zburzenia zabytku, bądź do przeprowadzenia projektowanych zmian w taki sposób, by zabytek nie stracił swej wartości, albo też by orzec o wpisaniu zabytku do inwentarza rejestru i tem samem zmusić właściciela do tego. W jednym tylko punkcie wymaga projekt od właściciela zabytku nieuznanego za taki zezwolenia władzy konserwatorskiej, a mianowicie na wywóz zagranicę. Praktycznie zresztą w przypadku o ile właściciel nie zdaje sobie sprawy z wartości zabytkowej przedmiotu, doprowadzi ten przepis do tego, że władze celne nie przepuszczą przez granicę przedmiotów, które robią wrażenie zabytków. Przedmioty takie będzie musiał właściciel przedstawić władzy konserwatorskiej, która albo stwierdzi, że dany przedmiot nie posiada wartości zabytkowej i wyda odpowiednie zaświadczenie albo udzieli zezwolenia na wywóz pobierając opłatę wywozową w wysokości 5 % zadeklarowanej wartości zabytku, albo wykona prawo pierwokupu zabytku po zadeklarowanej cenie, albo wreszcie orzeknie o wpisaniu zabytku do rejestru i równocześnie odmówi zezwolenia na wywóz. By nie zniechęcać do sprowadzania przedmiotów o wartości zabytkowej do Polski, orzeka dalej projekt, że zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą podlegać w ciągu lat 5-ciu żadnym ograniczeniom co do wywozu tj. że władza konserwatorska musi udzielać zezwolenia na ich wywiezienie i to bez pobierania opłaty wywozowej, przyczem termin 5 lat może być na

żądanie interesowanego przedłużony bez żadnego ograniczenia czasowego.

Projekt otacza ochroną również otoczenie zabytków. Jeżeli to otoczenie samo posiada wartość zabytkową, będzie dany zabytek wpisany do rejestru lub inwentarza wraz ze swym otoczeniem, może ono jednak tej wartości nie mieć, może być niem n.p. niezabudowany plac, pole, albo budynki, same przez się wartości zabytkowej pozbawione, niejako bezbarwne i tem samem nie będące z danym zabytkiem w dysharmonji. Wszelkie przeto roboty mogące zszpeci otoczenie zabytku, a także widok na zabytek i z zabytku (n.p. wzniesienia na pustym placu lub na miejscu dotychczasowych budowli nowych budynków rażąco brzydkich, lub nieskiermonizowanych z danym zabytkiem - fabryki, "drapacze nieba" i t.p. umieszczone w pobliżu zabytku rażących szyldów reklamowych, i t.p.) mogą być przez władzę konserwatorską wstrzymane, a nawet zakazane. Podobnie może ona zakazać lub wstrzymać roboty, któreby zszpeciły mogły miasto lub krajobraz, choćby ani to miasto ^{jako} całość ani tem bardziej krajobraz nie mogły być uważane za zabytek a tem samem nie mogły być wpisane do rejestru lub inwentarza. W tym punkcie wychodzi projekt poza zakres ochrony zabytków w ścisłym znaczeniu tego słowa i wkracza w zakres t.zw. ochrony krajobrazu (w Niemczech Heimatschutz) ochrona ta jest potrzebna by zachować polskim malowniczym krajobrazom ich swoisty a piękny charakter, który nieraz bez istotnej potrzeby ulega niekorzystnym zmianom. Ochrona ta jednak nie może iść za daleko - potrzeby życia gospodarczego muszą nieraz przeważać nad wymaganiami estetyki; z tego względu projekt zabrania stosować powyższych zakazów, jeżeli naraziłoby to zamierzającego przeprowadzić roboty na niestosunkowo dużą szkodę lub nakład pieniężny, ponieważ zaś interesowany może w ostateczności zaskarżyć przeczenie zakazujące władzy konserwatorskiej do Najw. Trybunału Administr. można być pewnym, że prawa jego nie zostaną naruszone. Praktycznie przepis ten winien wywołać ten najbardziej pożądaný efekt by cele gospodarcze, dla których projektuje się dane roboty, zostały osiągnięte przy równoczesnem możliwym zabezpieczeniu interesu publicznego, by więc dane roboty zostały przeprowadzone w

taki sposób, aby nie zeszpeciły swego otoczenia. Niejednokrotnie nieznaczne i nie narażające interesowanego na większe koszty lub inne ujemne skutki materialne zmiany w planach wystarczą do tego w zupełności. Na pierwszym planie natomiast stawia projekt interes publiczny, a na drugim interes materialny zainteresowanych jeżeli chodzi o otoczenie zabytku wpisanego do inwentarza lub rejestru, a widok na ten zabytek lub z takiego zabytku. Wszelkie zmiany, któreby w tym względzie doprowadzały do zszpecenia ale tylko takiego zszpecenia mogą być zaakceptowane.-

Do art. 22 - 24.

Przepisy o wykopaliskach i znaleziskach recypowane są z dekretu z 31)X. 1918. Zmiana polega tylko na wprowadzeniu przepisów ustępów 2. art. 22 i ust. 2. art. 24. które nie wymagają bliższego uzasadnienia, przepisy te nie wprowadzają żadnych istotnych ograniczeń niczyich praw.

Do art. 25 - 32.

Co do wywłaszczenia zabytków nieruchomości także projekt stosować przepisy ogólne o wywłaszczeniu nieruchomości na użytek publiczny, gdyż niema powodu specjalnie dla wywłaszczenia na ten cel ustanawiać specjalną procedurę i oberczą tę ustawę szczegółowymi i obszernymi przepisami w tej mierze. Natomiast wobec braku przepisów ogólnych o wywłaszczeniu przedmiotów ruchomych (jako pewne analogje mogłyby tu wchodzić w grę tylko przepisy o świadczeniach wojennych, które jednak nie dadzą się w danym razie zastosować) należałoby dać w projekcie pewne przepisy proceduralne, tem bardziej, że przepisy dekretu z 31)X 1918.r. w tej mierze są bardzo niewystarczające. Przepisy te wzorowane są na ustawie pruskiej o wywłaszczeniu na użytek publiczny jako najstaranniej opracowanej z pośród analogicznych ustaw obowiązujących na ziemiach polskich, zostałyby one jednak odpowiednio dostosowane do okoliczności, że chodzi o przedmioty ruchome. Nadto odstępuje projekt od swego wzoru o tyle, że decyzję o wywłaszczeniu składa w ręce Ministra W.R., i O.P. a nie władzy niższej instancji, że względu na to że tylko Ministerstwo będzie prawdopodobnie posiadało należyta fachową kompetencję do stwierdzenia, czy w konkretnym przypadku wywłaszczenie jest konieczne.

Do art. 3. 33 i 34.

Projekt nie zmienia obecnego ustroju i organizacji władz konserwatorskich, daje jednak przepisy na tyle ramowe, że ustrój ten może ulegć zmianom w drodze rozporządzenia. To tylko zostanie spetryfikowane w ustawie że opieka nad zabytkami należy do Ministerstwa W.R. i O.P. które ją wykonuje przy pomocy władz administr. II. instancji, działając - o ile chodzi o konserwację zabytków jako pierwsz~~sz~~ instancje. Nadawanie w tych sprawach władzom administr. I. instancji charakteru instancji orzekającej jest niemożliwym, gdyż wydawanie odpowiednich orzeczeń wymaga wiedzy fachowej, ustanawianie zaś urzędników fachowych tj. konserwatorów przy władzach adm. I. instancje byłoby i zbyt kosztowne i niepotrzebne. Dla racjonalnej^{organizacji} opieki nad zabytkami wystarczy w zasadzie ustanowienie konserwatorów przy każdej władzy adm. II. instancji; ilość zabytków w Polsce nie jest tak wielka, by konieczność konserwatorów musiała być gęstsza.

Od tej zasady możliwe są wyjątki t-j. dla kilku Województw może się okazać wystarczającym 1 konserwator i odwrotnie dla niektórych Województw trzeba będzie ustanowić 2 lub nawet więcej konserwatorów. Wyjątkowo do wydawania zarządzeń tymczasowych może się okazać potrzeba upoważnienia władz administr. I. instancji kiedy chodzić będzie o zarządzenia, co do których zwłoka mogłaby spowodować niepowetowaną szkodę.

Normowanie w tej ustawie odrębnej kwestji środków prawnych i toku instancji jest zbędnem wobec uregulowania, jakiego ta sprawa doczekała się ogólnie w ustawie z dnia 1) VIII. 1923. o środkach prawnych od orzeczenia władz administr. (Dz.u.R.P. Nr. 91. poz. 712.) Mimo że projekt o tem wyraźnie nie mówi, od wszelkich ostatecznych orzeczeń władz konserwatorskich służyć będzie skarga do Najw. Trybunału Administr. na podstawie ustawy z dnia 3) VIII. 1922. r. (Dz.u.R.P. Nr. 67. poz. 600.)

Projekt przewiduje utworzenie przy władzach konserwatorskich organów doradczych w postaci Komisji konserwatorskich, złożonych z osób posiadających odpowiednie wiadomości fachowe. Organizację tych organów przekazuje projekt rozporządzenia wykonawczemu gdyż spetryfikowanie odpowiednich przepisów

w samej ustawie byłoby w obecnej chwili przedwczesne.

Do art. 35 - 39.

Wyznaczenie kar za naruszenie przepisów tej ustawy przekazuje się wyłącznie sądom: represja w drodze orzecznictwa karno-administr. nie jest potrzebna, gdyż władze administr. mogą zastosować środki przymusowe w celu zapobieżenia zniszczeniu, uszkodzeniu lub wywozowi zabytków, nie ma pryncypalnie potrzeby stosowania równocześnie szybkiej represji karnej, orzekanie zaś o winie a zwłaszcza karze na przekraczającego te przepisy wymagać będzie przeważnie dokładnego zbadania stanu faktycznego oraz uwzględnienia wszelkich okoliczności łagodzących, względnie obciążających co z natury rzeczy najlepiej mogą skutecznie sądy. Obok grzywny oraz aresztu, przyczem za najłżejsze przekroczenie natury raczej porządkowej tylko pierwsze z tych kar jest na miejscu, przewiduje projekt specjalną karę pieniężną w wysokości wartości zniszczonych zabytków względnie konfiskatę.

Do art. 40 - 43.

Ze względu na to, że dekret z 31) X. 1918.r. przewiduje tylko inwentarz zabytków, do którego wpisano wiele przedmiotów nie mających bezwzględnie wyjątkowej wartości zabytkowej, a może nawet znaczącej wartości zabytkowej, należy przeprowadzić rewizję dokonanych wpisów i odpowiednio rozsegregować wpisane do inwentarza zabytki.

Wykonać ustawę o opiece nad zabytkami może oczywiście tylko Minister W.R. i O. P. do którego zakresu działania ta opieka należy - w szczegółowym rozwinięciu jednak przepisów tej ustawy zainteresowani są niema wszyscy Ministrowie (Minister Spraw Wewn. ze względu na specjalne przepisy dotyczące związków kameralnych samorządowych jako korporacji publiczno-prawnych oraz ze względu na organizację władz konserwatorskich, Minister Skarbu ze względu na ustanowienie opłaty wywozowej, Minister Sprawiedliwości ze względu na postanowienia karne i t.p. (z tego względu oraz z uwagi na postanowienie art. 44. konstytucji, który wydawał rozporządzenia celem wykonywania ustaw przekazuje Prezydentowi Rz. P., rozporz. wykonawcze do tej ustawy winien wydać

Istniejący obecnie w Polsce stan prawny co do ochrony zabytków nie jest zadowolający. Obowiązujący na całym niemal obszarze Rzeczypospolitej dekret z dnia 31-go października 1918 r., o opiece nad zabytkami sztuki i kultury /Dz.Pr.No.16.poz.36/ nie obowiązuje jednak jeszcze na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego, gdzie pozostają w mocy dawne przepisy pruskie, a także, jeżeli chodzi o Śląsk Cieszyński oraz obszar Spisza i Orawy, stan prawny nie jest zupełnie jasny, co więcej, nawet rozciągnięcie na cały obszar Małopolski mocy obowiązującej tego dekretu dokonane rozporządzeniem Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919 r., 134 P.P.A. Dziennik Rozporządzeń Komisji Rządzącej z dnia 1. marca 1919/ było kwestjonowane, a wobec braku w tej mierze odpowiedniego wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego zachodzi pewna obawa co do kierunku w jakimby poszła jego judykatura. Ta rozbieżność i wątpliwośći winny by być w drodze ustawodawczej usunięte, przyczem najprostszą drogą byłoby rozciągnięcie dekretu z dnia 31. października 1918 r. na te obszary Państwa Polskiego, na których on dotąd nie obowiązuje, oraz stwierdzenia, że obowiązuje na wszystkich pozostałych obszarach Państwa. Jednakowoż sam dekret z 31. października 1918 r., opracowywany pośpiesznie wykazał w stosowaniu bardzo liczne braki - z jednej strony okazało się, że nie zapewnia on zabytkom dostatecznej ochrony, z drugiej zaś niektóre jego postanowienia są zbyt dla właścicieli zabytków kłopotliwe. To już Ministerstwo W. R. i O. P. postanowiło poddać jego przepisy rewizji, przyczem okazało się, że drogą nowelizacji nie jest wskazana, gdyż zmiany, któreby należało do dekretu wprowadzić, szłyby bardzo daleko, że więc należy zastąpić ten dekret całkiem nową ustawą, która winnaby zresztą recypować te jego postanowienia, które w praktyce okazały się odpowiednie. Poza Dekretem z dnia 31/X.1918 r., opracowany projekt czerpie wzory z ustawy włoskiej z 20. czerwca 1909 r., o zabytkach i sztukach pięknych, z ustawy austriackiej z dnia 25. września 1923 r., o ochronie zabytków /Związkowy Dz. Ustaw No. 533/, z ustawy heńskiej o ochronie zabytków z 16. lipca 1902 r., z ustawy saskiej z 10. marca 1909 r., przeciw szpeceniu miast i kraju, z analogicznej ustawy pruskiej, oraz innych przepisów pruskich, dotyczących ochrony zabytków; przy opracowywaniu projektu uwzględniono nadto ustawodawstwo i praktykę francuską - a zwłaszcza interesujący projekt ustawy z 1878 roku, a nie na ostatniem miejscu spostrzeżenia i opinii poszczególnych konserwatorów. -

Do art. 1 i 2. -

Myślą przewodnią projektu jest stworzenie sytuacji wyraźnych pod względem prawnym, a więc dokładne unormowanie ograniczeń prawa własności zabytków w zależności od wartości danego zabytku. Zasadniczo wszystkie zabytki mają korzystać z ochrony prawnej. By im tę ochronę zapewnić, należałoby przedewszystkiem określić pojęcie zabytku. Pojęcie to zostało dość dokładnie sprecyzowane w najnowszym ustawodawstwie zagranicznym i różnice pod tym względem między poszczególnymi ustawami nie są zbyt wielkie. Projekt recypuje naogół postanowienie ustawy włoskiej, określając jako zabytki przedmioty posiadające wartość artystyczną, kulturalną, historyczną lub paleontologiczną, a istniejące ponad lat 50. Definicja ta jest ściślejszą od definicji, którą podaje dekret: " dzieła świadczące o sztuce i kulturze epok ubiegłych", albowiem każde dzieło ludzkie z przed lat 50 świadczy jeżeli nie o sztuce, to conajmniej o kulturze epok ubiegłych, nacisk zaświnien być położony na to, jaką dany przedmiot posiada wartość pod względem artystycznym względnie kulturalnym. Projekt wspomina jeszcze osobno o przedmiotach mających wartość historyczną. Wartość historyczna przeważnie pokrywać się będzie z wartością kulturalną, może jednak być inaczej - n. p. słynna sukmana Kościuszki posiada wartość tylko historyczną - z kulturalnego punktu

widzenia nie różni się ona niczem od wszystkich takich samych sukman z tego okresu czasu, które oczywiście mają tylko względną wartość kulturalną. Dalej projekt obejmuje zabytki paleontologiczne pominięte w dekrecie, które z prawnego punktu widzenia winny być traktowane tak samo jak wykopaliska zwłaszcza prahistoryczne i z tego względu uwzględnienie ich w projekcie nie nasunęło trudności. -

Natomiast nie obejmuje projekt zabytków przyrody w ścisłym znaczeniu tego słowa /n.p. gór, wodosпадów, lasów, jezior i t.p./, poszczególne zabytki przyrody, jak wymienione w art. 2. pod punktem g/ ogrody ozdobne, aleje, drzewa sędziwe i okazałe doznają opieki o tyle, o ile posiadają wartość z kulturalnego punktu widzenia, o ile bądź zostały przez ludzi zasadzone, bądź też stanowią pewne tło dla zabytków ręką ludzką wzniesionych. To pominięcie zabytków przyrody tłumaczy się okolicznością, że ochrona właściwych zabytków przyrody winna wychodzić z nieco odmiennych założeń, niż ochrona zabytków sztuki i kultury, oraz, że do wykonywania jej muszą być powołane inne urzędy fachowe. -

Większość ustaw o ochronie zabytków ustanawia granicę czasową dla zakwalifikowania danego przedmiotu jako zabytku - jest to postanowienie praktyczne, ~~katwa-bewiem~~ ukłattia bowiem właścicielom wartościowych przedmiotów zorientowanie się, czy podlegają one, czy też nie postanowieniom ochronnym. Granicę lat 50, recypowaną z dekretu z 31.X.1918 r, podaje także ustawa włoska. Również celowem jest zastrzeżenie, że w drodze wyjątku także przedmioty, które nie sięgają 50 lat, mogą być uznane za zabytki. Ze stylizacji tego przepisu wynika, że takie przedmioty zaczynają ulegać ochronie ustawowej dopiero z chwilą uznania ich za zabytki, a więc wpisania ich do rejestru - względnie inwentarza zabytków. -

Art. 2. wymienia przykładowo poszczególne kategorie zabytków, wyliczenie to jest o tyle uzasadnione, że Najwyższy Trybunał Administracyjny, przed którym mogą być zaskarżane decyzje władz konserwatorskich o uznaniu pewnych przedmiotów za zabytki, powinien mieć pewne ustawowe wskazówki, jakiej kategorii przedmioty mogą podpadać pod pojęcie "zabytku" zwłaszcza, że należy się obawiać z jego strony interpretacji zacieśniającej to pojęcie do możliwie wąskich granic /wątpliwym jest n.p. czy Najwyższy Trybunał Administracyjny - w braku tych przepisów uznałby za zabytki przedmioty, wymienione w punktach a/ c/ f/ g/ m/. -

Podkreślić jednak trzeba, że wyliczenie artykułu 2 nie jest wyczerpujące lecz tylko przykładowe. Byłoby rzeczą do zastanowienia się, czy nie należałoby ~~xxx~~ w art. 2 wymienić specjalnie kolekcji jako takich, jak to czyni ustawa austriacka w §. 6. zawierając przytem ograniczenia co do dekompletowania kolekcji przez pozbywanie pojedynczych sztuk, wydaje się jednak, że byłoby to zbyt krepującym - ustawy włoska i heska takich specjalnych przepisów dla kolekcji nie zawierają. -

Do art. 3.

Jakkolwiek zasadniczo wszystkie zabytki doznają wedle projektu pewnej ochrony prawnej /por. art. 18-23/, to jednak ta generalna ochrona może być tylko bardzo ograniczona ze względu na interesy właścicieli zabytków, którzy w wielu przypadkach mogą nie wiedzieć, czy i które posiadane przez nich przedmioty posiadają wartość z wymienionych w art. 1. punktów widzenia. By ta ochrona mogła być silniejszą, wartość zabytkowa danego przedmiotu musi być stwierdzona przez kompetentną władzę, dopiero od tej chwili można na właściciela zabytku nałożyć pewne dalej idące a konieczne dla ochrony zabytku ograniczenia w prawie rozporządzenia nim. Jedną z głównych wad obowiązującego dekretu z 31.X.1918 r, jest właśnie to, że wprowadzie przewiduje on prowadzenie państwowego inwentarza zabytków, ale nie łączy z wpisaniem zabytków do inwentarza żadnych określonych skutków prawnych, lecz, że jego postanowienia dotyczą zarówno zabytków wpisanych, jak nie wpisanych do inwentarza i tylko z ducha tego dekretu wynika, iż w pierwszej linii zabytki wpisane do inwentarza korzystają z ochrony prawnej.

Ustawa heska łączy powstanie specjalnej ochrony prawnej, jeśli chodzi o zabytki będące w rękach prywatnych - dopiero z momentem

wpisania zabytku do rejestru zabytków / podobnie projekt francuski z 1878 roku/. Ustawy włoska i austriacka nie znają rejestru względnie inwentarza zabytków, znają jednak instytucję zupełnie podobną: a mianowicie ograniczenia w prawie rozporządzenia zabytkiem będącym własnością prywatną zaczynają się dopiero od chwili, gdy władza konserwatorska doręczy właścicielowi orzeczenie iż dany zabytek posiada znaczną wartość zabytkową /ustawa włoska/ względnie, że konserwacja danego zabytku leży w interesie publicznym /ustawa austriacka/. Wszystkie te trzy ustawy nie wspominają o analogicznym postępowaniu w stosunku do zabytków będących własnością Państwa, względnie korporacji prawno-publicznych. Ustawa austriacka stwarza nawet domniemanie co do przedmiotów mających wartość historyczną, artystyczną lub kulturalną, a będących własnością takich osób prawnych, że konserwacja ich leży w interesie publicznym i dopiero na skutek orzeczenia władzy konserwatorskiej a braku takiego interesu zwalnia dany przedmiot z pod ograniczeń przewidzianych przez nią. Wydawałoby się, że właściwszem byłoby i co do zabytków będących własnością korporacji prawno-publicznych odwrotne postępowanie: nie kwestja, czy konserwacja zabytku leży w interesie publicznym, bo konserwacja każdego prawdziwego zabytku leży w interesie publicznym, lecz kwestja, czy dany przedmiot jest zabytkiem t.j. czy ma on wartość artystyczną, historyczną lub kulturalną, będzie przeważnie kwestją sporną; co do tej kwestji właściciel zabytku nie będzie sobie mógł nieraz wyrobić właściwego sądu i tę jego wątpliwość musi przeciąć kompetentna władza konserwatorska. Z tego względu projekt udziela istotnej dalej sięgającej ochrony tylko zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską, zabytkom nieuznanym, choćby znajdującym się w posiadaniu korporacji prawno - publicznych, zapewniając tylko ochronę tymczasową.

Zarówno dekret z 31.XII.1918 jak wszystkie zacytowane wyżej ustawy, jak praktyka francuska wreszcie znają tylko jedną kategorię zabytków uznanych - wszystkim zabytkom uznanym za takie przez władzę konserwatorską, zapewniają one jednakową ochronę prawną. Projekt odbiega od nich, tworząc dwie kategorie uznanych zabytków: zabytki wpisane do państwowego inwentarza zabytków i zabytki zarejestrowane. Do pierwszej kwalifikuje zabytki mające wyjątkową wartość zabytkową, do drugiej zabytki mające tylko "znaczniejszą" wartość zabytkową. Chodzi o to, by z jednej strony nie stwarzać zbyt wielkich ograniczeń co do ogółu zabytków zasługujących na konserwację, z drugiej by zabytkom posiadającym zupełnie wyjątkową wartość, zapewnić bardzo daleko sięgającą ochronę, choć to będzie połączone z równie daleko sięgającymi ograniczeniami w prawie rozporządzenia niemi. Dotychczasowa praktyka Ministerstwa W.R. i O.P., które zmuszone było wszystkie ważniejsze zabytki wpisywać do inwentarza i tomsamem do wszystkich tych zabytków musiało stosować jednakowe bardzo daleko sięgające ograniczenia, dowodzi celowości tego podziału. Wedle projektu takie zabytki, jak Wawel, Zamek królewski w Warszawie, Kościół Marjacki - być może także niektóre z najcenniejszych rezydencji nagnackich, pamiątki historyczne, jedyny w swoim rodzaju bardzo cenne obrazy, będące w Polsce w swoim rodzaju unikatami i t.p., będą wpisane do inwentarza zabytków i tomsamem zabezpieczone - o ile prawo jest to w stanie osiągnąć - przed wszelkimi niekorzystnymi zmianami, natomiast ogromna większość cennych zabytków zostanie wpisana tylko do rejestru i tomsamem korzystać będzie z również z bardzo daleko posuniętej, acz nieco luźniejszej i tomsamem mniej dla właścicieli krepującej ochrony.

Do art.5.

Artykuł ten nie wymaga bliższego wyjaśnienia - bez tego przepisu wszelka opieka nad zabytkami zależałaby tylko od dobrej woli właścicieli zabytków i mogłaby się stać zupełnie iluzoryczną.

Do art.6.

Artykuł ten jest nieodzownym wobec faktu, że projekt

dalej sięgającą ochronę zapewnią tylko zabytkom zarejestrowanym względnie zinwentaryzowanym, nie przyjmując zasady ustaw włoskiej, austriackiej i hiszpańskiej, wedle których wszystkie przedmioty o wartości zabytkowej, istniejące ponad lat 50, a będące w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych, podlegają jednakowo daleko idącej ochronie. By ten czas przejściowy, w ciągu którego zabytki będące w posiadaniu wymienionych korporacji nie zdążyły zostać zarejestrowane, możliwie skrócić, nie można czekać, aż same władze konserwatorskie zabytki te odszukają, lecz należy upoważnić Ministerstwo W.R. i O.P. do włożenia na właścicieli ich obowiązku przedstawiania im do zarejestrowania i w ten sposób ułatwić pracę władzom konserwatorskim. W stosunku do osób prywatnych, będących właścicielami zabytków, nałożenie takiego obowiązku byłoby zbyt ciężkim. Również by ułatwić władzom konserwatorskim nadzór nad konserwacją tych zabytków, winno mieć Ministerstwo W.R. i O.P. możliwość zobowiązania ich właścicieli, by zaraz komunikowali tym władzom o wszelkich zdarzeniach wpływających ujemnie na ich konserwację. Niewypełnianie obowiązków nałożonych na podstawie art. 6. zagrożone jest sankcją karną art. 35. -

Do art. 7-14. -

Najdalej sięgającą ochronę połączoną z dość dużym ograniczeniem prawa rozporządzania zabytkiem stosuje projekt wobec zabytków wpisanych do inwentarza. Właśnie ze względu na te ograniczenia projekt oddaje decyzję co do wpisania zabytków do inwentarza w ręce Ministra W.R. i O.P., który wydatkować ją będzie po dokładnym zbadaniu jej potrzeby. Państwowy inwentarz zabytków musi być księgą publiczną, skoro połączone ze zinwentaryzowaniem zabytku ograniczenia w prawie rozporządzania nim ciążyć mają na każdym jego posiadaczu bez względu na to, czy przy alienacji majątku został o ich istnieniu zawiadomiony. By ułatwić stwierdzenie, czy dany przedmiot jest zabytkiem, nakazuje projekt prowadzić drugi egzemplarz inwentarza w siedzibie odpowiedniej władzy administracyjnej II-Instancji, oraz ogłaszać spis zabytków zinwentaryzowanych per jodycznie w Monitorze Polskim. -

Najważniejszomi dla ochrony zabytków wpisanych do inwentarza są postanowienia art. 8 i 9, wedle których zabytków wpisanych do inwentarza nie wolno w żaden sposób zmieniać, a nawet przewozić bez zezwolenia władzy konserwatorskiej, przyczem wszelkie dozwolone przez tę władzę roboty około zabytku mają być dokonywane pod jej kontrolą. Postanowienie to jest najistotniejszym dla całego projektu, na tom właśnie polega w pierwszej linii ustawowa ochrona zabytków, że właściciel nie może ich burzyć ani zniekształcać, a i przewóz zabytku ruchomego może wywołać jego uszkodzenie względnie zniszczenie o ile nie przedsięwzięte są odpowiednie środki ostrożności, których dostateczność ma stwierdzić władza konserwatorska. Przepisy te zagrożone są dość surową sankcją karną art. 36 - są one zresztą recypowane z dekretu z 31.X.1918 r., art. 13, 14, 20 i 21, który co prawda - o ile chodzi o zabytki ruchome - ogranicza odpowiednie postanowienia do zabytków będących w posiadaniu korporacji publiczno-prawnych. -

Ograniczenie to nie jest uzasadnionym, nie byłoby celu wpisywać zabytku ruchomego, będącego własnością prywatną, do inwentarza zabytków, jeżeliby przepisy art. 8 i 9 projektu nie miały być do nich stosowane. -

Nie należy przytem sądzić, by celem ustawy o zabytkach miało być zawsze zachowanie zabytków w ich obecnym stanie i by władza konserwatorska miała się z góry sprzeciwiać wszelkim zmianom. Władza ta będzie się zawsze sprzeciwiać tylko zupełnemu zniszczeniu lub zburzeniu zabytku, natomiast na jego przebudowę, uzupełnienie, przerobienie i t.p. zezwoli ona o ile te zmiany nie pozbawią zabytku jego istotnego charakteru, o ile nie zniekształcą go, o ile nie będą jego zeszpeceniem. Niejednokrotnie rekonstrukcja zabytku niszczonego lub już poprzednio częściowo zniekształconego będzie nawet wskazana, cho-

dzi jednak o to, by ta rekonstrukcja nastąpiła w sposób odpowiedni, by zwiększyła ona piękno zabytku, przywróciła mu jego pierwotny wygląd lub charakter, a nie pozbawiła go tego charakteru. Jeżeli sam właściciel ma poczucie wartości zabytkowej danego przedmiotu, zaprojektuje sam zmiany tylko w tym kierunku i takie plany władza konserwatorska chętnie zatwierdzi, jeżeli jednak brak mu tego poczucia musi ona tu wkroczyć i zapobiec zniszczeniu lub zeszpeceniu zabytku będącego nie tylko własnością prywatną, ale dobrem publicznym.

Dalej idąca ochrona polega na zabezpieczeniu zabytku od zniszczenia względnie uszkodzenia, wywołanego przez siły elementarne względnie przez wpływ czasu. Z tego względu nakłada art. 10 na właściciela zabytku obowiązek utrzymywania go w należytych stanach. Przepis ten tylko w stosunku do osób prawnych wymienionych w art. 6. posiada właściwą sankcję prawną, a mianowicie tym osobom władza konserwatorska może nakazać należyta konserwację zabytków i włożyć na nie koszty konserwacji, jeżeli i o ile będą one w stanie je ponieść. Przepis taki zawiera ustawa włoska oraz przepisy pruskie /cytowane u Leziusa "Der Denkmalschutz in Preussen". Analogiczne postanowienia zawierają też rozporządzenia ministerjalne francuskie. W stosunku do ciał samorządowych płynie on z zasady ustaw samorządowych, wedle których władza państwowa może zarządzić przymusowo wstawienie do budżetów ciał samorządowych sum potrzebnych na wypełnienie ciążących na nich ustawowych obowiązków, a takim właśnie obowiązkiem ustawowym będzie w myśl art. 10 obowiązek konserwacji będących w posiadaniu danego związku samorządowego zabytków. I co do zabytków jednak, będących w posiadaniu innych korporacji publiczno - prawnych, obowiązek utrzymywania ich w należytych stanach da się wydedukować z ogólnych zasad prawa publicznego - majątek posiadany przez te instytucje winien służyć celom dobra publicznego, a jednym z takich celów jest utrzymywanie tego majątku, o ile posiada on znaczenie zabytkowe, w należytych stanach. W stosunku do zabytków, będących własnością prywatną, nie można na ich właścicieli nałożyć obowiązkułożenia na ich konserwację z własnych funduszy - nałożenie na nich takiego obowiązku byłoby ustanowieniem swego rodzaju podatku, które nie znajduje uzasadnienia w zasadach prawa skarbowego, ponadto efekt takiego obowiązku byłby ten, że przedmioty mające wartość zabytkową nie znajdowałyby nabywców, względnie obniżyłoby to nadmiernie ich cenę. Natomiast zaniedbanie przez osobę prywatną konserwacji zabytku stwarza dla Państwa tytuł prawny bądź do przeprowadzenia konserwacji na własny koszt, choćby wbrew woli właściciela, bądź też do wykaszczczenia zabytku. Dekret z 31.X.1918 r., zawiera w art. 15 przepis analogiczny do art. 10. Ograniczony co prawda tylko do zabytków nieruchomości i zagrożony nawet sankcją karną z art. 34; sankcja ta w stosunku do właścicieli prywatnych jest uzasadniona, nie można bowiem nikogo karać za to, że nie łoży na cele publiczne funduszy, których być może nawet nie posiada; w stosunku do korporacji publicznych sankcja ta nie jest potrzebna, o wiele bardziej skuteczną jest bowiem zmuszenie ich do przeprowadzenia potrzebnych robót na swój koszt, o ile mają one odpowiednie środki.

Wykaszczczenie zabytków wpisanych do inwentarza w razie, jeżeli konserwacja ich jest zagrożona, jak również /możliwość zastosowania tymczasowych środków zapobiegawczych /art. 11 projektu/, przewiduje zarówno Dekret z 31.X.1918 r. /art. 16, 22 i 29/, jak i wszystkie wogóle ustawy o ochronie zabytków.

Dość duże trudności przedstawia sprawa obrotu zabytkami. Ograniczenie swobody pozbywania zabytków jest konieczne ze względu na to, że osoba właściciela nie jest obojętna, o ile chodzi o należyta konserwację zabytku. Przedewszystkiem należy zapobiec wydostaniu się wartościowych zabytków z rąk państwa względnie korporacji publiczno-prawnych, w rękach których są one najlepiej zabezpieczone przed zniszczeniem. Jeśli chodzi o zabytki nieruchomości, wpisane do inwentarza, a będące własnością Państwa, zabezpieczone są one przed aljenacją już przez przepis art. 5 Konstytucji, wedle którego do pozbycia wszelkiego nieruchomego majątku państwowego potrzebne jest upoważnienie udzielone specjalną ustawą. Art. 12 projektu daje tę samą najsilniejszą gwarancję niepozbawialności także zabytkom ruchomym, będącym własnością Państwa. Co do zabytków, będących własnością korporacji publiczno-

brak zgodności z projektem
nie Państwa
Plan konserwacji
inwencji zabytków
nie w sposób
projektu
(art. 10 projektu)

prawnych zastrzega projekt, że mogą one być pozbywane tylko na rzecz takich samych korporacji publiczno-prawnych, względnie Państwa i tylko za zezwoleniem Ministra W.R. i O.P., który udziela lub odmawia zezwolenia według swobodnego uznania. Tem samym zabytek, który raz dostał się w posiadanie takich korporacji, nie może się już przedostać do kategorii słabiej ochronionych zabytków, będących własnością prywatną. Oczywiście w drodze osobnej ustawy będzie można zezwolić na alienację także takiego zabytku także osobie prywatnej, ale konieczność przeprowadzenia alienacji aż w drodze ustawodawczej praktycznie je niemal wyklucza. Także i zabytki, będące własnością prywatną, a wpisane do inwentarza, nie mogą być swobodnie pozbywane, jednakowoż do pozbycia takich zabytków wystarczy zezwolenie władzy administracyjnej II Instancji. Co więcej władza konserwatorska musi udzielić takiego zezwolenia, jeżeli przez alienację nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku, a ponieważ do orzekania o tem, czy te okoliczności zachodzą, powołany będzie w ostatniej instancji Najwyższy Trybunał Administracyjny, przeto granice swobodnego uznania władzy konserwatorskiej są tu zacieśnione i tem samym zasadnicze prawo każdego właściciela swobodnego rozporządzania swą rzeczą zostaje zabezpieczone przed możliwością szykan lub przesadnie gorliwego wypełnianiu obowiązków przez władzę konserwatorską. Władza konserwatorska odmówi przeto zezwolenia na sprzedanie zabytku ruchomego osobie, która już poprzednio karana była za potajemny wywóz zabytków z granic, - zabytku nieruchomego osobie, która nie już w swym posiadaniu inny zabytek i nie konserwuje go należycie i t.p. Ciężar dowodu, że niebezpieczeństwo dla zabytku się nie zwiększy, spoczywać na w każdym razie, jak wynika ze stylizacji art. 12, na posiadaczu zabytku, a nie na władzy konserwatorskiej. Bez względu na to, czy powyższe okoliczności zachodzą, służy Państwu prawo pierwokupu zabytku na warunkach umówionych z nabywcą - odnośne postanowienia art. 12 wzorowane są na ustawie włoskiej. Przejście prawa własności zabytku w drodze spadkobrania lub egzekucji nie może oczywiście być uzależnione od zezwolenia władzy konserwatorskiej, która jednak musi być zawiadomiona o osobie nowego właściciela. Sankcją powyższych przepisów są z jednej strony postanowienia karne art. 37 z drugiej nieważność odnośnych umów - ograniczenie się do sankcji karnej nie byłoby wskazane wobec tego, że szkoda brzędzona przez przekroczenie przepisów art. 12 mogłaby być niepowetowana. Oczywiście nieważność odnośnych umów wywrze swe skutki prawne, przede wszystkim, o ile chodzi o zabytki nieruchome, które wobec nieważności takich umów nie będą mogły być hipotecznie przeniesione na nabywcę; także jednak, o ile chodzi o zabytki ruchome może ona odstraszyć nabywcę od zawierania tak ryzykownych transakcji. -

Jeszcze groźniejszym od pozbycia w niewłaściwe ręce jest z punktu widzenia publicznego wywóz zabytku zagranicę. Projekt stoi na stanowisku, że zabytki o wyjątkowym znaczeniu, uzasadniająca wpisanie do inwentarza, nie powinny wogóle wyjść z granic Państwa. Wyjątek przewiduje się dla wywozu czasowego - n.p. na wystawę międzynarodową, a zwłaszcza dla restauracji, o ile w kraju niema odpowiedniego specjalisty, dla ekspertyzy i t.p. Także jednak i wywóz bezpowrotny nie jest wykluczony, musi jednak za nim przeważyć ważny interes publiczny. Interes taki może n.p. polegać na zamianie zabytku z punktu widzenia narodowego mniej wartościowego na bardziej z tego punktu widzenia wartościowy i t.p. By na wszelki sposób wywóz zabytków zinwentaryzowanych utrudnić, projekt nie tylko uzależnia go od uzyskania zezwolenia Ministra W.R. i O.P., lecz nadto, o ile chodzi o wywóz bezpowrotny - nakazuje uiszczyć wpłatę wywozową, dość wysoką, bo wynoszącą 20 % zadeklarowanej wartości zabytku, by zaś ta deklaracja nie była fikcyjną, zapewnia Państwo prawo pierwokupu po zadeklarowanej cenie. ~~W~~ Naruszenie przepisów art. 13 zagrożone jest surową sacją karną art. 38. -

Przepis art. 14 o wykreśleniu zabytku z inwentarza nie wymaga bliższego uzasadnienia - przedmiot może utracić swą wartość zabytkową przede wszystkim wskutek zniszczenia n.p. pożaru, starożytnej budowli - w tym przypadku niema powodu, by grunt, na którym stoi zabytek, podlegał dalej ograniczeniom rodzaju II. -

Na zakończenie należałoby zastanowić się nad pytaniem, czy przepisy art. 7-14 nie są sprzeczne z konstytucją, a mianowicie z jej art. 99, wedle którego ograniczenie prawa własności może nastąpić tylko za słusznym odszkodowaniem, czy więc dła uzgodnienia projektu z konstytucją nie należałoby go uzupełnić przepisem, że ograniczenia prawa własności wprowadzone w tych artykułach uzasadniają po stronie właściciela zabytku prawo żądania od Państwa odszkodowania. Jeżeli chodzi o zabytki, będące własnością korporacji prawno-publicznych, zarzut sprzeczności z konstytucją nie może być wysunięty, - korporacja ta bowiem służy celom dobra publicznego; jeżeli przeto w drodze ustawy ochrona zabytków uznana zostanie za jeden z tych celów, tem samem dążenie do niego wejdzie w zakres obowiązków tych korporacji. Jeśli chodzi o zabytki, będące własnością prywatną, na pierwszy rzut oka odpowiedź wydaje się wątpliwa. Zależy ona od wyjaśnienia, jakie ograniczenia prawa własności rodzić mogą obowiązek odszkodowania. Jest rzeczą jasną, że nie wszystkie. Przepisy budowlane zabraniają n.p. budować domy przekraczające pewną wysokość, przepisy o polowaniu i rybołówstwie ograniczają w pewien sposób właścicieli w możliwości korzystania ze swoich gruntów - mimo to nie można interpretować art. 99-konstytucji w ten sposób, by istnienie tych ustawowych ograniczeń prawa własności uzasadniało obowiązek odszkodowania. Nie każde zatem ograniczenie prawa właściciela dowolnego rozporządzania się własnością jest "ograniczeniem prawa własności" w rozumieniu art. 99. konstytucji. - W szczególności nie jest takim ograniczenie samo wpisanie zabytku do inwentarza, mimo, że stwarza ono skutki-prawne, unormowane w art. 7-14. Nie jest niem choćby z tego względu, że niepodobna cyfrowo ustalić wysokości szkody majątkowej, którą skutkiem tego właściciel ponosi, a więc i wysokości odszkodowania, które należałoby mu przyznać. Nie-wątpliwie wpisanie n.p. pewnego nieruchomego zabytku do inwentarza może ujemnie wpłynąć na jego cenę rynkową, jednakowoż wpływu tego nie można w sposób wiarygodny ustalić, ponadto zaś zjawisko zniżki ceny może wcale nie nastąpić; w pewnych okolicznościach wpisanie zabytku do inwentarza, a więc uznanie przez kompetentne czynniki jego wyjątkowej pod tym względem wartości może nawet podnieść jego cenę. Potrzeba uzyskania zezwolenia władzy konserwatorskiej dla wszelkich zmian w stanie zabytku również sama przez się nie uzasadnia prawa do odszkodowania, gdyż nie można z góry przewidzieć, czy to zezwolenie właściciel uzyska czy też nie. - Jedynie w razie konkretnej odmowy zezwolenia mógłby właściciel dowodzić, że ponosi przez to szkodę, gdyż w razie udzielenia zezwolenia mógłby podnieść wartość danego przedmiotu względnie ciągnąć z niego wzmożone dochody. Jednakowoż z równem uzasadnieniem może dowodzić właściciel placu w mieście, że odmowa konserwatora na wybudowanie n.p. 15 piętrowego budynku, uzasadniona przepisami budowlanymi, wyrządza mu szkodę, a przecież taka interpretacja art. 99. konstytucji doprowadziłaby do uchylenia wszelkich przepisów ograniczających prawo dowolnego użytkowania własnością ze względu na ważne interesy publiczne. Art. 99. należy przeto rozumieć w ten sposób, że tylko ograniczenie właściciela w korzystaniu ze swej własności w tym stanie, w jakim ona już istnieje, jest "ograniczeniem prawa własności", uzasadniającem obowiązek odszkodowania, że natomiast nie jest nim ograniczenie go w możliwości wprowadzania dowolnych zmian w stanie przedmiotu, który jest jego własnością. Jeśli chodzi o ochronę zabytków Państwo nie może przeto zmusić właściciela bez odszkodowania, by usunął z budowli o charakterze zabytkowym istniejący już w niej zakład przemysłowy, natomiast może mu ono bez odszkodowania zakazać urządzanie w niej nowego Zakładu. -

Ograniczenia, które wprowadza art. 12. w prawie pozbywania zabytków wpisanych do inwentarza, byłyby sprzeczne z konstytucją, gdyby nie przepis, nakazujący władzy konserwatorskiej udzielić zezwolenia na pozbycie, o ile wskutek pozbycia nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku. Państwo może wymagać, by właściciel zabytku, chcący go sprzedać, znalazł nabywcę, który daje odpowiednie gwarancje. Ograniczenie to nie jest tak dotkliwe, by uzasadniało po stronie właściciela roszczenie o odszkodowanie. Jeszcze mniejszem ograniczeniem jest uzależnienie wywozu zabytku zagranicę od zezwolenia władzy konserwatorskiej - ustawodawstwo nasze przewiduje

możność wydawania zakazów wywozu całego szeregu przedmiotów zagranicę /złota, walut, obecnie niektórych ziemiopłodów i wogóle artykułów spożywczych/, także więc, jeśli chodzi o zabytki, niema ze strony konstytucji przeszkód do ustanowienia takiego zakazu. -

Do art.15 - 18.

Decyzję co do wpisania zabytków do rejestru składa projekt w ręce władzy administracyjnej II Instancji, od tej decyzji służy oczywiście interesowanemu prawo odwołania do Ministerstwa W.R. i O.P. Również tylko w siedzibie danej władzy konserwatorskiej, t.j. władzy administracyjnej II instancji prowadzony być ma rejestr zabytków, który podobnie jak inwentarz ma być księgą publiczną, dostępną dla wszystkich zainteresowanych, podobnie też, jak przy zabytkach wpisanych do inwentarza, wykaz zabytków zarejestrowanych winien być podawany do wiadomości publicznej w drodze ogłoszenia w Monitorze Polskim. -

Wedle intencji projektu wszystkie bardziej wartościowe zabytki winny zostać z biegiem czasu zarejestrowane, wszystkie one winny się znaleźć w ewidencji władz konserwatorskich i podlegać wzmocnionej ochronie prawnej, uzasadnionej w stosunku do przedmiotów, których wartość zabytkowa została stwierdzona przez władzę konserwatorską. Ochrona ta jest nieco słabsza, niż przy zabytkach wpisanych do inwentarza. Jeśli chodzi o wprowadzenie do stanu zabytków zmian /burzenie, niszczenie, przerabianie, rekonstruowanie i t.p./ potrzeba do tego wprawdzie także zezwolenia władzy konserwatorskiej, której jednak pozostawia się prekluzyjny termin 3-miesięczny do decyzji; jeśli w ciągu tego czasu nie nadejdzie odpowiedź odmowna, zezwolenie władzy uważa się za udzielone. Przy zabytkach wpisanych do inwentarza ze względu na ich wyjątkową wartość nie można wiązać władzy konserwatorskiej takim terminem, gdyż decyzja może wymagać starannych rozważań, ewentualnie narad z udziałem specjalistów i t.p., w żadnym zaś razie nie można dopuścić, by na skutek ewentualnego zaniedbania władzy konserwatorskiej sam wpływ czasu miał zadecydować o dopuszczalności przeprowadzenia odpowiednich robót. Również co do przewożenia zabytków zarejestrowanych ograniczenia są mniejsze: nie potrzeba zezwolenia, wystarczy uprzednie zawiadomienie władzy konserwatorskiej, która może ze swej strony przedsięwziąć kroki celem zabezpieczenia zabytku od zniszczenia w czasie podróży. Jeśli chodzi o obowiązek konserwacji zabytków zarejestrowanych oraz o możliwość ich wyłączenia, projekt każe stosować przepisy wydane dla zabytków wpisanych do inwentarza. - Natomiast ograniczenia w pozbywaniu zabytków zarejestrowanych są skromniejsze niż co do zabytków zinwentaryzowanych. Na pozbycie zabytków ruchomych, należących do Państwa, wystarczy zgoda Ministra W.R. i O.P. a nie potrzeba specjalnej ustawy. Zabytki, będące własnością prywatną, mogą być pozbywane bez potrzeby jakiegokolwiek zezwolenia, jedynie pozbywca winien o zamiarze pozbycia zawiadomić władzę konserwatorską, która może tylko zastosować w imieniu Państwa prawo pierwokupu. Niezawiadomienie zagrożone jest sankcją karną art. 37, natomiast umowa zawarta bez zawiadomienia władzy konserwatorskiej jest ważną. Nałożenie obowiązku zawiadomienia, o pozbyciu jest konieczne, by władza konserwatorska miała ewidencję właścicieli zabytków; zwłaszcza o ile chodzi o zabytki ruchome - wszelka opieka i kontrola byłaby niemożliwa, o ile zabytek przejdzie w posiadanie innej osoby bez wiedzy władzy konserwatorskiej. Poza to recypuje art. 18 projektu przepisy art. 12 dotyczące zabytków wpisanych do inwentarza. Ograniczenia co do wywozu zabytków zarejestrowanych są zasadniczo te same, jednakże taksa wywozowa wynosi tylko 10% zadeklarowanej ceny zabytku, - ponadto w interesie Polski jak państwa stosunkowo uboższego w zabytki leży pewna swoboda obrotu z zagranicą, ponieważ tylko przy takiej względnej swobodzie można spodziewać się napływu zabytków z zagranicy. Dalszym ułatwieniem jest że zezwolenie na wywóz zabytków zarejestrowanych udziela władza administracyjna II Instancji, a nie Ministerstwo W.R. i O.P., i że na wywóz bezpowrotny można zezwolić także w braku jakiegokolwiek interesu publicznego, któryby za nim przemawiał. Właścicielom przeto zabytków zarejestrowanych można zezwolić na ich wywóz, jeżeli nie mogą ich należycie spieniężyć w kraju za pobraniem jedynie opłaty wywozowej. Władza

konserwatorska będzie mogła w indywidualnych przypadkach odmawiać zezwolenia bądź, jeżeli specjalnie pożytecznym będzie zatrzymanie danego zabytku, choć nie posiada on wyjątkowej wartości, w kraju, bądź, jeżeli ze względu na położenie majątkowe właściciela interes jego w uzyskaniu wyższej ceny zagranicą należy postawić niżej, niż interes publiczny, jaki przemawia za pozostawieniem zabytku w kraju. -

Do art. 19 - 21.

Zabytki niewpisane ani do inwentarza ani do rejestru podlegają ochronie prawnej, którą można by nazwać tymczasową. Właściciele ich nie potrzebują naogół uzyskiwać żadnych zezwoleń na swobodne rozporządzenie nimi, ani też nie potrzebują zawiadamiać władzy konserwatorskiej o zamiarze przeprowadzania zmian w stanie zabytku, natomiast władza konserwatorska, o ile dowie się o tem, że odpowiednie roboty mają być przeprowadzone, może ich zakazać lub nawet wstrzymać na przeciąg trzech miesięcy. Ten okres czasu jest wystarczający, by albo porozumieć się z właścicielem i skłonić go bądź do zaniechania zburzenia zabytku, bądź do przeprowadzenia projektowanych zmian w taki sposób, by zabytek nie stracił swej wartości, albo też by orzec o wpisaniu zabytku do rejestru i tem samem zmusić właściciela do tego. W jednym tylko punkcie wymaga projekt od właściciela zabytku nieuznanego za taki zezwolenia władzy konserwatorskiej, a mianowicie na wywóz jego zagranicę. Praktycznie zresztą w przypadku, o ile właściciel nie zdaje sobie sprawy z wartości zabytkowej przedmiotu, doprowadzi ten przepis do tego, że władze celne nie przepuszczą przez granicę przedmiotów, które robią wrażenie zabytków. Przedmioty takie będzie musiał właściciel przedstawić władzy konserwatorskiej, która albo stwierdzi, że dany przedmiot nie posiada wartości zabytkowej i wyda odpowiednie zaświadczenie, albo udzieli zezwolenia na wywóz, pobierając opłatę wywozową w wysokości 5 % zadeklarowanej wartości zabytku, albo wykona prawo pierwokupu zabytku po zadeklarowanej cenie, albo wreszcie orzeknie o wpisaniu zabytku do rejestru i równocześnie odmówi zezwolenia na wywóz. By nie zniechęcać do sprowadzania przedmiotów o wartości zabytkowej do Polski, orzeka dalej projekt, że zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą podlegać w ciągu lat pięciu żadnym ograniczeniom co do wywozu, t. j. że władza konserwatorska musi udzielać zezwolenia na ich wywiezienie i to bez pobierania opłaty wywozowej, przyczem termin 5 lat może być na żądanie interesowanego przedłużony bez żadnego ograniczenia czasowego. -

Projekt otacza ochroną również otoczenie zabytków. Jeżeli to otoczenie samo posiada wartość zabytkową, będzie dany zabytek wpisany do rejestru lub inwentarza wraz ze swem otoczeniem, może ono jednak tej wartości nie mieć - może być niem n. p. niezabudowany plac, pole albo budynki, same przez się wartości zabytkowej pozbawione, niejako bezbarwne i tem samem nie będące z danym zabytkiem w dysharmonji. Wszelkie przeto roboty, mogące zeszpecić otoczenie zabytku, a także widok na zabytek i z zabytku /n. p. wzniesienia na pustym placu lub na miejscu dotychczasowych budowli nowych budynków rażąco brzydkich lub niezharmonizowanych z danym zabytkiem - fabryki, "drapacze nieba" i t. p., unieszczenie w pobliżu zabytku rażących szyldów reklamowych itp. / - mogą być przez władzę konserwatorską wstrzymane, a nawet zakazane. Podobnie może ona zakazać lub wstrzymać roboty, któreby zeszpecić mogły niasto lub krajobraz, choćby ani to miasto jako całość ani tem bardziej krajobraz nie mogły być uważane za zabytek i tem samem nie mogły być wpisane do rejestru lub inwentarza. W tym punkcie wychodzi projekt poza zakres ochrony zabytków w ścisłym znaczeniu tego słowa i wkracza w zakres t. zw. ochrony krajobrazu /w Niemczech Heimatsschutz/ ochrona ta jest potrzebna, by zachować polskim malowniczym krajobrazom ich swoisty, a piękny charakter, który nieraz bez istotnej potrzeby ulega niekorzystnym zmianom. Ochrona ta jednak nie może iść za daleko - potrzeby życia gospodarczego muszą nieraz przeważać nad wymaganiami estetyki ; z tego względu projekt zabrania stosować powyższych zaka-

zów, jeżeli naraziłoby to zamierzającego przeprowadzić roboty na nie-
stosunkowo dużą szkodę lub nakład pieniężny, ponieważ zaś interesowany
może w ostateczności zaskarżyć orzeczenie zakazujące władzy konserwa-
torskiej do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, można być pewnym,
że prawego nie zostaną naruszone. Praktycznie przepis ten winien
wywołać ten najbardziej pożądaný efekt, by cele gospodarcze, dla których
projektuje się dane roboty, zostały osiągnięte przy równoczesnym możli-
wym zabezpieczeniu interesu publicznego, by więc dane roboty zostały
przeprowadzone w taki sposób, aby nie zeszpeciły swego otoczenia. Nie-
jednokrotnie nieznaczne i nie narazające interesowanego na większe
koszty lub inne ujemne skutki materialne zmiany w planach wystarczą
do tego w zupełności. Na pierwszym planie natomiast stawia projekt
interes publiczny, a na drugim interes materialny zainteresowanych jeże-
li chodzi o otoczenie zabytku wpisanego do inwentarza lub rejestru,
o widok na ten zabytek lub z takiego zabytku. Wszelkie zmiany, któreby
w tym względzie doprowadzały do zszpecenia ale tylko rażącego zszpe-
cenia mogą być zakazane. -

Do art. 22 - 24. -

Przepisy o wykopaliskach i znaleziskach recypowane są z dekretu z 31.X.1918 r. Zmiana polega tylko na wprowadzeniu przepisów ustępów 2 art. 22 i ustępu 2 art. 24., które nie wymagają bliższego uzasadnienia - przepisy te nie wprowadzają żadnych istotnych ograniczeń niczyich praw. -

Do art. 25 - 32. -

Co do wywłaszczenia zabytków nieruchomych każe projekt stosować
przepisy ogólne o wywłaszczeniu nieruchomości na użytek publiczny,
gdyż niema powodu specjalnie dla wywłaszczenia na ten cel ustanawiać
specjalną procedurę i obarczać tę ustawę szczegółowymi i obszernymi
przepisami w tej mierze. Natomiast wobec braku przepisów ogólnych
o wywłaszczeniu przedmiotów ruchomych, /jako pewna analogja mogłyby
tu wchodzić w grę tylko przepisy o świadczeniach wojennych, które
jednak nie dadzą się w danym razie zastosować/, należałoby dać w pro-
jekcie pewne przepisy proceduralne, tem bardziej, że przepisy dekretu
z 31.X.1918 r. w tej mierze są bardzo niewystarczające. Przepisy te wzo-
rowane są na ustawie pruskiej o wywłaszczeniu na użytek publiczny
jako najstarszemu opracowanej z pośród analogicznych ustaw obowiązują-
cych na ziemiach polskich, zostały one jednak odpowiednio dostosowane
do okoliczności, że chodzi o przedmioty ruchome. Nadto odstępuje projekt
od swego wzoru o tyle, że decyzję o wywłaszczeniu składa w ręce Mini-
stra R. i O. R., a nie władzy niższej instancji, ze względu na to, że
tylko Ministerstwo będzie prawdopodobnie posiadało należyta fachową
kompetencję do stwierdzenia czy w konkretnym przypadku wywłaszczenie
jest konieczne. -

Do art. 3, 33 i 34. -

Projekt nie zmienia obecnego ustroju i organizacji władz
konserwatorskich, daje jednak przepisy na tyle ramowe, że ustrój ten
może ulec zmianom w drodze rozporządzenia. To tylko zostaje spetryfiko-
wane w ustawie, że opieka nad zabytkami należy do Ministerstwa R. i O. P.,
które ją wykonuje przy pomocy władz administracyjnych II-giej
instancji, działając - o ile chodzi o konserwację zabytków jako
pierwsza instancja. Nadawanie w tych sprawach władzom administracyjnym
I instancji charakteru instancji orzekających jest niemożliwym, gdyż
wydawanie odpowiednich orzeczeń wymaga wiedzy fachowej, ustanowienie
zaś urzędników fachowych t. j. konserwatorów przy władzach administra-
cyjnych I instancji byłoby i zbyt kosztowne i niepotrzebne. Dla racjo-
nalnej organizacji opieki nad zabytkami wystarczy w zasadzie ustanowienie
konserwatorów przy każdej władzy administracyjnej II Instancji;
ilość zabytków w Polsce nie jest tak wielka, by sięg konserwatorów
musiała być gęstsza. -

Od tej zasady możliwe są wyjątki t.j. dla kilku Województw może się okazać wystarczającym 1 konserwator i odwrotnie dla niektórych Województw trzeba będzie ustanowić 2 lub nawet więcej konserwatorów. Wyjątkowo do wydawania zarządzeń tymczasowych może się okazać potrzeba upoważnienia władz administracyjnych I instancji, kiedy chodzić będzie o zarządzenia, co do których zwłoka mogłaby spowodować niepowetowaną szkodę.

Normowanie w tej ustawie odbębnej kwestji środków prawnych i toku instancji jest zbędnem wobec uregulowania, jakiego ta sprawa doczekała się ogólnie w ustawie z dnia 11.VIII.1923 r. o środkach prawnych od orzeczeń władz administracyjnych /Dz.Ustaw Rz.P.No.91. poz.712/. Mimo że projekt o tem wyraźnie nie mówi, od wszelkich ostatecznych orzeczeń władz konserwatorskich służyć będzie skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego na podstawie ustawy z dnia 3.sierpnia 1922 r./Dz.U.Rz.P.No.67.poz.600/.

Projekt przewiduje utworzenie przy władzach konserwatorskich organów doradczych w postaci Komisji konserwatorskich, złożonych z osób posiadających odpowiednie wiadomości fachowe. Organizację tych organów przekazuje projekt rozporządzeniu wykonawczemu, gdyż spetryfikowanie odpowiednich przepisów w samej ustawie byłoby w obecnej chwili przedwczesne.

Do art.35 - 39. -

Wyznaczenie kar za naruszenie przepisów tej ustawy przekazuje się wyłącznie sądom: represja w drodze orzecznictwa karno-administracyjnego nie jest potrzebna, gdyż władze administracyjne mogą zastosować środki przymusowe w celu zapobieżenia zniszczeniu, uszkodzeniu lub wywozowi zabytków, niema przeto potrzeby zastosowywania równocześnie szybkiej represji karnej, orzekanie zaś o winie a zwłaszcza karze na przekraczającego te przepisy wymagać będzie przeważnie dokładnego zbadania stanu faktycznego oraz uwzględnienia wszelkich okoliczności łagodzących, względnie obciążających, co z natury rzeczy najlepiej mogą skutecznie sądy. Obok kar grzywny oraz aresztu, przysom ze najłżejsze przekroczenia natury raczej porządkowej tylko pierwsza z tych kar jest na miejscu, przewiduje projekt specjalną karę pieniężną w wysokości wartości zniszczonych zabytków względnie konfiskatę.

Do art.40 - 43. -

Ze względu na to, że dekret z 31.X.1918 r. przewiduje tylko inwentarz zabytków, do którego wpisano wiele przedmiotów, nie mających bezwzględnie wyjątkowej wartości zabytkowej, a może nawet znaczniejszej wartości zabytkowej, należy przeprowadzić rewizję dokonanych wpisów i odpowiednio rozsegregować wpisane do inwentarza zabytki.

Wykonać ustawę o opiece nad zabytkami może oczywiście tylko Minister W.R. i O.P., do którego zakresu działania ta opieka należy - w szczególności rozwinięciu jednak przepisów tej ustawy zainteresowani są niemal wszyscy Ministrowie /Minister Spraw Wewnętrznych ze względu na specjalne przepisy dotyczące związków samorządowych jako korporacji publiczno-prawnych oraz ze względu na organizację władz konserwatorskich, Minister Skarbu ze względu na ustanowienie opłaty wywozowej, Minister Sprawiedliwości ze względu na postanowienia karno i t.p./, z tego względu oraz z uwagi na postanowienia art.44 konstytucji, który wydawanie rozporządzeń celem wykonania ustaw przekazuje Prezydentowi Rzeczypospolitej, rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy winien wydać Prezydent Rzeczypospolitej.

-----00000000000000000000-----

D.P.P. N. 16 / 918

Rozp. / 2 ep. d. w. c. l. a. n. g. p. e. p.
Monitor N: 231 / 918
7/12 1918

speciecia p. n. e. r. h. u. t. o. r. o. r.
m. u. e. a. l. y. e. h.
d. o. t. s. p. u. e. a. b. o. r. e. e. s. i. n. t. e.
d. o. u. p. o. h. a. t. e.

D. p. p. N: 29 / 1919
o. u. t. o. m. e. n. t. i. d. o. m. e. n. t. i. s. t. i. t. u. t. i.

Monitor N: 152 / 918
18/12 918

h. u. e. r. o. r. o. r. e. e. r. e. p. o. r. t. i. d. o. i. n. v. e. n. t.
i. d. o. u. p. o. h. a. t. e. p. n. e. r. h. u. t. o. r. o. r.
u. p. h. u. e. r. o. r. o. r. e. s.

Monitor N: 81 / 1909

2 9/4 1919
o. o. r. g. a. n. i. z. a. c. j. e. u. e. n. d. o. r. k. o. n.
z. e. l. o. w. e. t. o. r. o. r. e. s.
a. o. o. r. g. a. n. i. z. a. c. j. e. u. e. n. d. o. r. k. o. n.
z. e. l. o. w. e. t. o. r. o. r. e. s.

39a. O. p. t. a. t. y. a. q. u. e. r. o. u. e. p. u. e. r. o. d. e. n. i. e. a. s. i. t. i. 13. 17. 20. u. p. i. s. t. o. w. a. s.
d. o. f. i. n. d. i. n. g. p. r. e. s. e. n. t. a. n. c. e. i. n. a. c. t. e. s. e. l. e. c. t. i. o. n. y. u. n. d. e. r. t. h. e.

L. 1104/AD/3. ex 1926

119

Do wiadomości
A. A.

Lwów, dnia 22/11. 1926

Konsewator: Pny

1101

Lwów

OKRĘG. KOMISJA KONS.

Określona Komisja Rewizyjna
we Lwowie.

Quis me n. L 479/103. en 26. ugrajmie doustrę,
je ne pose' d'eccei pnybyc nie moze. powinn
nie mo'z' d'eccei pow' d'eccei nor nie d'eccei. Nie
mami post' d'eccei, który by mi wy' d'eccei
w sp' d'eccei ob' d'eccei w k' d'eccei.
P' d'eccei o us' d'eccei w' d'eccei -

z p' d'eccei

Dr. M. M. Tuskowski

do Prezora 11/7/1926.

479-26

nr. 28.

Kunin

kop. 28.

Wex. le. dnia 12/2/26

3104.

Wydziel. 11/3

(Akcp.)

120

Do A.P. Kurji Metropolit.
Obcz. Lac.
we Lwowie

P. U. Lwów - Okręgowy
Komisja Konserwatorska.

Zamianowanie nowego
Członka, przedstawiciela
m. k. k. z miejsc
Zmartego Ks. Bp. na Zyty.
Władystara.

Wskazek imięci p. Ks.
Wład. z miejsc Członka
Prof. Dr. Zyty m. k. k.

Komisji Konserwatorskiej
przedstawiciel duchowien-
stwa wzm. kat. Wnacza

o podanie nowości
i w tym następującym
Ministerstwu
przedstawienia zmian no-

minacyjnego w myśl rozp.
Min. N. R.: O. P. L. 1196/0.5
z dn 17/5 24

W

Lw- 13/2 26

P. U.
12/2 26

Wzrost	15. JUN 1926 rok:
Waga	15. V. 1926
Temperatura	16/2/26
Do registratury	192

Lwów
Okręg. Komisja Konserwat

L: 5966 / 20/III. 1926

5966-26

LD/3

Eksp. I.

Ministerstwo W.R. i O.P.
L. V/P. 2. 639/26 z du. 13/III. 1926
przesyła pismo do Prof. Dra
Finkla (miejscie do wiadomości
rezyguacji) i do Prof. Imi.
W. Minkiewicza (miało=
wacnie członkiem Okręg. Komisji
Konservatorskiej):

Do Jntaua Prof. Dra
Ludmika Finkla
Profesora Uniwersytetu J.K.
we Lwowie
ul. św. Mikołaja 4.

Przedm: Lwów - Okręgowy
Komisja Konservatorska

Przyjmując rezyguację
Jntaua Profesora z godności
Członka Okręgowej Komisji
Konservatorskiej - zgłoszoną
pismem z dn. 14. I. 1926. przesły=
Tam podpisanie Min.
W.R. i O.P. L. V/P. 2. 639/26. z du.
13/III. b.r. - przytem wyrażam
Jntau Profesorowi ze swej
strony ^{Wszam} podpisanie za
jego cenną i współpracę
w tymien. Komisji

1) Ekspedyt
dorscy czystopis eksp. I
Pau Kierownikowi Adm.
LD/3 ,, który go dorscy
adresatorowi osobiscie.

Czystopis do Prof. Finkla
podjętem dn. 29. III. 1926

W. Paduch

26 MARZ. 1926

Weszło do Exp.	
Odpisano	
Koplacjon	
Ekspedjowano	
Do registry	

2) Ekspedyt
podjęcie Adm.
LD/3

i Jntau
pismo Min. W.R. i O.P.
w Kopercie

Eksp. II

Do Jntaua Imi. archit. Witolda
Minkiewicza
Profesora Politechniki
we Lwowie
ul. Chmielomskiego 9.

Wztażeraniu przesyłam dekret
Min. W.R. i O.P. z du. 13/III. 1926
L. V/P. 2. 639/26., którym Minister=
stwo mianuje Jntaua Członkiem
Okręg. Komisji Konservatorskiej
przytut. Urzędzie Wojewódzkim
z prośbą o ucrestnienie w jej
posiedzeniach.

Lwów, dnia 25/III. 1926.

ORREG. KOMISJA KONS.
FINKEL - MINKIEWICZ

Piot
24/3 26

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

XXXXXXXXXXXX
DEPARTAMENT SZTUKI

WARSZAWA,

DN. 13 marca 1926 r.

Nr V.PZ.639/26.

W odpowiedziach należy powoływać się na Nr powyższy.

122
Do
Urzędu Wojewódzkiego

we Lwowie.

Na skutek pisma z dn. 16 lutego 1926 r.
L.AD.479/26 Ministerstwo przesyła podziękowa-
nie dla ustępującego członka Okręgowej Komii-
sji Konserwatorskiej, prof. d-ra Ludwika Finkla
oraz pismo nominacyjne na członka tejże Komii-
sji dla prof. Witolda Minkiewicza.-

479-26
1104-26
prot. Dp.
WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE

Podane 20 MARCA 1926.

LAD 5966

45
Za Ministra

[Signature]
Dyrektor Departamentu

2 załączniki -

Drukarnia Państwowa Nr 24000 W 24 5000

[Signature]

Zadaničie na arkunsk²
Okrađkovoyu.

Ls. del. 27/III. 1926.

Py

Urząd Wojewódzki Lwowski.

L. 6392 z 26/3 1926.

10/3

6392-26

Eksp.

Kurja Metropolitalna obr. Taci
L. 1574. z du. 19.3. 1926.
proponuje uisnoranie ks.
dra Adama Gerstmannna
prof. Univ. w miejsee sp.
ks. dra Wlad. Zyty - Czlonkiem
okregowej Komisji konserwatorskiej.

Ministerstwo W.R.
i O.P.
Departament Sztuki
w Warszawie
ul. Szopena 1.

Medeuiot:

Lwów- Okregowa Komisja
konserwatorska - uisnoranie
czlonkiem ks. prof. dra
Adama Gerstmannna.

W porozumieniu z Kurja
Metropolitalna obr. Taci.
we Lwowie, prosze o zamia-
nowanie w miejsee zmarlego
czlonka sp. ks. prof. dra
Wladystana Zyty - ks.
dra Adama Gerstmannna
profesora zmyrajnego ^{teologii} Uniwersy-
tetu J. K. - czlonkiem
Okregowej Komisji konser-
watorskiej, jako predstani-
ciela duchowienstra obr. Taci.
i nadesztanie pisma
nominacyjnego.

We Lwowie, dnia 27/III. 1926.

Weszto do Exp.	29. marz. 1926	20/3
Kat. joni.	Lwów	1/4
Do rejestracji		

Pisoty
27/3. 26

LWÓW

OKREG. KOMISJA KONS.
K GERSTMANN.

KURJA METROPOLITALNA
OBRZĄDKU ŁAĆ.
WE LWOWIE.

Konto czek. 59.808. .- Nr. telef. 7-42.

Lwów, dnia 19 marca 1926

125

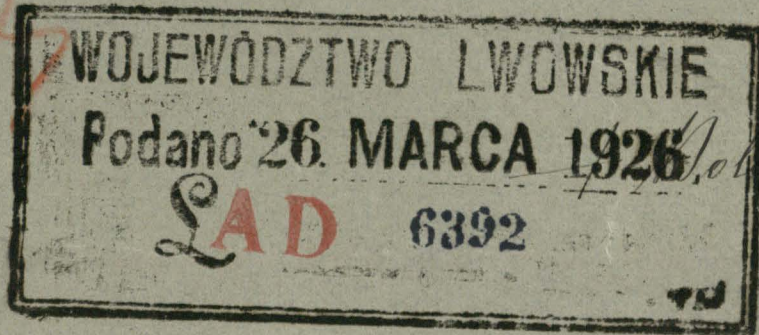
Przedmiot Okręgowa komisja
konserwatorska.

L. 1574.

Do
Wysokiego Województwa

we L w o w i e

Na cenne pismo z dnia 13 lutego 1926 r. L.3104 pro-
ponujemy w miejsce śp. Ks. Dra Władysława Żyły na przedstawicie-
la duchowieństwa do Okręgowej Komisji konserwatorskiej Ks. Dra
Adama Gerstmanną zwyczajnego profesora Uniwersytetu Jana Kazi-
mierza we Lwowie.

87

MP

JP

~~1104-26~~
1104-26

Zatwierdzenie na arkuszu obrotowym.

27/3 1926

Adm. Kurja

1926
K. 1/3

8. STY 1926

Pikwe

Skry. I

127

Do Departamentu Sztuki

Min. W. R. i O. P.

L. 479

Wzrost 1873

A. W.

Warszawa

ul. Próżna 1.

Linia - Okręgowa Komisja
Konserwatorska - posiedzenie
dnia 16. stycznia 1926.

W myśl Rozp. Min. W. R.

i O. P. z dn. 17/5 24 l. 1432/D.S.

przedstawiam w załączeniu ^{dotychczas} dodatkowo
niektóre protokoły zebrani Ordon-
ków Okr. Komisji Konserwatorskiej
w roku 1925 i protokół posie-
dzenia ^{Okr. Komisji Konserwatorskiej} z dn. 16. stycznia 1926.
^{z dniem} Konserwatora ^{nie było} zarządca, że w ciągu
roku 1925 nie miał spraw wa-
żniejszych ponad wymienione i pro-
tokolach, któreby wymagały spec-
jalnych posiedzeń Komisji: <sup>potę-
żonych</sup> ^{szybko} z trudnością,
gdzie z powodu braku czasu
zarówno Ordonków, jakoteż Kon-
serwatora. Podczas zebrani
Ordonków Komisji na oględzinach
zabytków lwowskich były też omaw-
wane inne sprawy zabytkowe
mniejszego znaczenia. Oprócz
tego Konserwator pracuje w statem
porozumieniem z Ordonkami fa-
showanymi i zakreślenie biurocji
sztuki i architektury. ^{zadana}
ważniejsza sprawa dotycząca
zamianu porobrania, lub prac
mieszania ^{dawnej} ceramiki drewnianej
nie była zatwierdzona bez poroz-
umienia się z Ordonkiem

Dotyczy
8. zjazdu protokołów
(omaw. ceram. i drzew.)
4 Dep. Sztuki

Exp. 17. I 1926 godz. 18
Kredyty
Literatury

Komisji D. Świącickim, jako repre-
zentantem wyznania gr. kat.

~~Przewidywanym~~ ^{Ważnym} porządkiem Komisji
nie miało być nieprzygotowanie
przez wyznawczych referentów
~~opracowania~~ sprawozdania o pro-
jekcie nowej ustawy konserwator-
skiej, które według uchwały po-
przedniej miało być przedstawione
na posiedzeniu następnym.

Po wielokrotnych ponagleniach
ze strony Konserwatora spra-
wozdanie to przygotowano dopiero
na styczni 6 r. Odpis projektu

nie jest jeszcze przez
~~dot~~ z wysłaniem uchwaleniem
na razie nie może być dotyczący
poprawkami ~~dotyczący~~ do pro-

gdyż p.p. Referenci, mimo
cewali i projektom nie
zwrócili. Projekt
wzajemnym porządkiem
będzie przedłożony
oddzielnie

dotknął porządku Komisji,
wielu z P. T. Członków prosilo nie-
jednokrotnie Konserwatora, żeby
posiedzeń nie zwoływał, gdyż nie
mają na to czasu i zupełnie
wytarczy porozumienie się o w-
ście ^{Konserwatora} dotyczący Profeso-
rów Uniwersytetu i Architektury (Poliz-
techniki) w sprawach ^{ważnych}, któreby na-
nosiły pewne wątpliwości, lub
trudnej ^{nie} problemy ze stanowiska
konserwatorskiego. Ważną wkr-
1925 nie było jednak (ani jedną)
sprawy ^{nie} przebudowy, zabytkowego
kościółka, lub cerkwi, któraby zarad-
zmieniła wygląd danej świątyni.

Pora temu przez kilka miesięcy
 letnich Konservator przebywa
 często na wyjazdach służbowych,
 zaś wielu z Członków na ferjach
 wakacyjnych w kraju, albo za
 granicą. Mimo uszytko kon-
 sakt Konservatora z Człon-
 kami Komisji był staty i jak
 najściślejszy, na liwnych związkach
 lokalnych, poriedzeniach komitetów
 pomnikowych, sądowniach konlawersowych,
 konferencyach magistrackich itp.

W związku z rezygnacją ^{Ordentkowi} wymie-
 nionemu w watażonym protokole
 zebrania Komisji Kons. prozę
 o przyjęcie rezygnacji Prof. Muz.
 J. Ludwika Finkala i wystosowaniu
 doń odpowiedniego pisma z podzię-
 kowaniem za wieloletnią, skuteczną
 działalność w dziedzinie opieki
 i watażania przed zniszczeniem
 zabytków polskich za czasów austro-
 jachich, ^{Proszę również o wyrażenie} ~~z wyrażeniem~~ ^{ze sybko}
^{H. Szan. Profesorów} ~~z wyrażeniem~~ ^{z uwagą}
 względ na nadzwyczajne ^{Ordentka} zdrowie
 Ministerstwa do przyjęcia rezygnacji
~~Prof. Muz. J. Ludwika Finkala~~ ^{Prof. Muz. J. Ludwika Finkala}, wysoce zasłużonego
 i wybitnego na polu nauki polskiej.

Na miejsce następnego Prof. ~~Finkala~~
 Finkala prozę o zamianowanie
 ordentkiem wzwyczajnym Prof. Politechni-
 ki Sm. Archib. Witolda Minlaiewicza.
 Prof. Wład. Klimczak przyznał
 cofnąć swoją rezygnację, jeżeli
 do Komisji należeć będzie, jako

na razie
zdanech czynny (przynajmniej jeszcze jeden
architekt. - w tym wypadku w osobie Prof.
Minkiewicz. ^{Wraz} Zatem zamierzam
Celem Prof. Minkiewicz, na ^{niezależnie}
wyrazić swą zgodę, prawdopodobnie całą
swe wyznacze Sakie imi architektki
Andriei b. wizytator szkół art. malars
w Antoni Stefanowicz. Dlatego też proszę
wyznaczej Sych (Harland, Stefanowicz)
nie uwzględniać, ^{precyzyjnie} lecz ^{zależy} w przyszłości
korespondentów ^{zobacz} ~~bractwa~~ do brania
udziału w pracach Komisji ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy}
co ~~zawsze~~ ^{zawsze} bardzo ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy}
~~zatem~~ ~~niezależnie~~ ~~zobacz~~ ^{zależy} w protokole
poradziei ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~
zame. Jest ~~to~~ ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~
korespondenci z prowincji nie mogą być ~~nie~~
~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~
~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~ ^{zależy} ~~zobacz~~
kandydata przez Komisję Metropol. obr. sac.

Komisji z dn. 18/2 25 Ulep. II na odprisy następn
z protokołu porządca

Do Pana Dr. Aleks. Protoskiemu
Dr. Antoniowi Mijalskiemu
we Lwowie

do wiadomości na prośbę wyrażoną na
porządkiem Obr. Komisji Kons. dn. 16/2 26.

Lw. 16/2 26

15/2

Piotry
4/2 26

odpis dotychczasowy

14. I. 1926

128

Wielce Szanowny Panie Konserwatorze!

Nie mogę wziąć udziału w posiedzeniu 5. Krajowej
Komisji Konserwatorskiej d. 16 stycznia, w sobotę, po-
nieważ jestem mocno zachwaszony i już prawie od
tygodnia nie wychodzę z domu. Proszę Taszkawie
usprawiedliwić mnie u Przewodniczącego Komisji
J. Pana Wojewody lub Jego zastępcy.

Względności, wobec obecnego stanu zdrowia mojego -
zmuszony jestem ponownie swoją prośbę o zwolnienie
mnie od obowiązków członka Komisji Konserwatorskiej.

Z wyrazami wysokiego poważania

oddany służą

Ludwik Finkel

Gerstmann

K. G. Wyzynski

K. G. Prof Klavick

4570 731
C. k. Namiestnictwo galicyjskie.

Departament

Lra 4570

Prez.

790

8/1

1917

JK 59

Exhibit z załącznik

Sąd palny Prespio
7-917 V. 1917

M. Puderhentel
spr. wgr-Rom.

Wsp

(właściciel domu)

Panich-Starosni
w Strypinie

odnosnie do restrypcji pdm 7-917
2/11 916 V. 1917 do bradomora

Data 30/1/1917

Do ekspedytu dnia	2. LUTY 1917	191	Do biura rachunkowego	191
Odpisano dnia	3/1/1917. Then		Z biura rachunkowego	5. LUTY 1917
Kolacyonowano dnia	3/2/1917. Mus		Do registratury	191
Odeslano dnia	5. LUTY 1917	191		

Protokół
posiedzenia Okr. Komisji Konserwatorskiej
z dnia 27 kwietnia 1926.

Obecni:

Richard Crestar, wiceprezesa przewodniczący
Friedberg Eugeniusz, sekretarz admin.
Dr Piostowski Józef, konserwator

- Prof. Dr Witold Podbiada
- " inż. architekt. Witold Minkiewicz
- Dr Marjan Łączycki
- " Tadeusz Maikowski
- " Miecz. Górnowski
- " Julian Łajac
- Ko. " " Marcy Turkowski (Prez.)
- " " Tadeusz Obmiński
- " inż. Ignacy Grotler
- sekret. Jan Maikowski (Zastępca)
- Dr Aleks. Czetowski

P. Przewodniczący ~~zastępca~~ ^{oraz inż. Komisji} przed porządkiem
dziennym ~~zastępca~~ ^{ze} ~~przez~~ ^{Min. H. R. i O. P. przyjęto}
rezygnację ^{tylko} ~~ze~~ ^z względów zdrowotnych, członka
Komisji ~~X~~ Prof. Dr Ludwika Finkla i zamia-
nowano na jego miejsce Prof. inż. architekt.
Witolda Minkiewicza. Na miejsce sp. Ko. Prof.
Dr Zygy zapropozowano do nominacji i porozu-
mieniu z Kurją Metropol. obr. Łódz. Ko. Prof.
Dr Adama Gerstmanna.

Konserwator odczytał następnie protokół z po-
siedzenia poprzedniego, który przyjęto do wiadomo-
ści i przedstawił kolejno następujące sprawy:

- 1) Projekt p. Prof. Minkiewicza dotyczący skarbca
i architektonicznego potężowania go z kwiżankiem
na dziedzińcu klasztornym przy katedrze św. ...

we Lwowie. Po wyjaśnieniach przez autora projekt jednomyślnie przyjęto i polecono do wykonania

2.) Przedstawiony na poprzednim porządkiem projekt ^{art. malarz} witraży prof. Chotodnego będzie za zgodą Księży Metropolitańej obrz. gr. kat. wykonany przez firmę Zelenickiego w Krakowie z proponowanymi zmianami kielimów pod stopami Madonny i aniołów ^(kapienne oraz przyziemne pilastry). Certyfikaty podkopułowe, kielimowy w tejże cerkwi sdezyszczono starannie pod kontrolą konserwatora z brudu i ~~z~~ białan warstw farb wapiennych, ^{oraz} olejnych; dawne dyskretnie stoczenia (głęboki aniołków, grzywy) na kapielach odnowiono.

Ambona ielarna, z petyony nr: XIX, która zajmowała zbyt wiele miejsca i zastąpiona jedną kolumną umiasto. będzie ona przeniesiona do innej cerkwi, albo do Murem im Sreptyckiego we Lwowie, zaś między ikonostasem, a ~~ter.~~ tetrapodem (stolern ofiarnym - parastasem) będzie ustawione ^{według dawnego zapytania} niesymetryczne podium tzw. "soleja" dla przemawiającego kapłana.

Projekt nowej posadzki marmurowej w dwóch barwach, czarnej i szarej ma sporządzić inż. architekt. Lewiński

Na roboty ^{wzgl. zmiany} powyższe wyznaczona Komisja ma, zgodę

3.) ~~#~~ Zwane, cenne nagrobki alabastrone w podziemiach kościoła Dominikanów, ~~które~~ ^{z posadn} gdzie ^{stentkiem} nieliczne rozpadają się i grunty ^{Marshalla zanieg. konserwatora} będą ~~przeznaczone~~ ^{ustawione} w kaplicy Jankowej; presbiterjum i ^{spowiednicy} przed

zabarytę, w miejscu oznaczonych ^{zgodnie} Komisji
p. p. Estenkówni Komisji p. p. Prof. D. Podlacha,
Minkiewiczem i Klimurakiem w obecności
Ks. Preora.

Konservator oznajmił, że O. O. Dominikanie Turcji
przy zamianie urządzenia w wyjątku, kościółta
podzielnego z wyjściem bocznym od strony
nowego placu, jednakoż sprawa ta z powodu
braku fundusów, choćby ^{na razie} na opracowanie pro-
jektu jest na czas dłuższy niemożliwa.

Co do ^{nisz} nagrobków zamawia Conservator, że nie
mogą one pochodzić ze szkoły ^{Styńskiego}
księżki Jana Pfistera, jak niedawno ogłosił
ogłoszono w "Stowie Polakim" (B. Janusz), gdyż
najpóźniejszy z nich pochodzi ^{Rafala Dzieduszyckiego}
^{Chodorowskiego} (kon. w. XVI)
^{Wacława Dzieduszyckiego (+1574)} ^{Włodzka (+1615)} ^{Chodorowskiego (kon. w. XVI)}
z ^{Włodzka} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego}
znawcą ^{Włodzka} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego}
z ^{Włodzka} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego}
Polski na zaproszenie Siemianowicz z Pererian

dopiero po r. 1600. Licz tylko pomniki
Raf. Dzieduszyckiego i Włodzka ^{event.} ^{berpośrednio}
~~Chodorowskiego mógłby pochodzić z jego~~
~~Włodzka i Chodorowskiego~~ ^{Włodzka} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego}
idmiennej ^{Włodzka} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego} ^{Chodorowskiego}
pomników jest dziś prawie niemożliwe, gdyż
nie ma brak na nich wszelkich napisów, ani
umieszczone nad nimi tablice herbowe, jak
wiadomo, pomieszczone ^{przy} kilkakrotnie przez
noszenie ich na różne miejsca w kościele,
w kmiżankach i w podziemiach.

Yr. Estenki zamawia, że pewne wyjaśnienia
można by odnaleźć wśród ^{niekiedy} archiwum
Dominikanów. Sprawy dotyczące porządków
przy pomocy studentów historii sztuki zain-
teresował się Prof. D. Podlacha.

4) O.O. Jezunki ^{we Lwowie} ~~se~~ zamierzają umieścić na zewnętrz-
nym murze kościoła, obok bramy Izby Szkarbowej
morsybkowa, kopję uderzonego obrazu M. B.
z obrazu głównego. Zebrani na kilkun
^{na Ks. Superjora} poradeniach / Członkowie Komisji i zaproszeni
mieszkańcy, mianowicie Prof. Dr. Podlaška,
Dr. Kulanda, ^{imi. architekt. Minikiewicz;} Dyr. Lurich;
art. mal: prof. ^{Stefanowicz,} Rozwodowski; i Gajewski, autor
projektu imi. architekt. Z. Harland i konserwator
znieśli, że projekt mógłby być z pewnymi
zmianami wyegzaminowany. Jednakże
Ks. Superjor zamierza zamieścić, głównie z powodu
niepodobiestwa twarzą M. B., w było nieodpowiednich
warunkach przy zamawianiu projektu.

Wymienieni Członkowie i mieszkańcy osiwiadczyli
się również za ^(nowych, elektrycznych) wykonaniem świeczników brzo-
^{dla kościoła Jezuitów} wych według oryginalnych projektów imi. architekt.
Jeren. Nistora. Świeczniki te będą umieszczone
w arkadach Tusków między nawami na miejscu
dotychczasowych mablonowych świeczników garzowych,
oraz nad niemi, w Tuskach empor nad na-
wami bocznymi.

5) Komisja zgodziła się w zarządzie na przesłanie
odbudowanie nawalnej przed wejście, skutkiem
przejęcia ziemi, nawy głównej kościoła paraf.
(b. kościoła Dominikanów) w Betzie według
projektu imi. architekt. Obmivickiego. Krzyżowskiego.
Głównym zadaniem badawczym seremu pod
~~niemi i ewent. jego fundamentami kościoła~~
i kwesty jego osuszenia ma zająć się Prof. Dr.
Obmivicki wspólnie z autorem projektu.

5779 138

WOJNA-ZARAZ

L: 5119/425 v.c.

Prez: G.I. 1917.

c. i k. Komenda wojskowa
w *Lwowie*

ddto *G.I.* 1917 M.A. Nr. 117.652

Gruszkowski Karol

zwolnienie od służby w pospolitem
ruszeniu. -

Eksp.

/na wykazie ekshibicje z załącz/

Pisz przedmiot:

*Przedstawienie dowodów
m. Lwowa*

do wiadomości i dalszego zarządzenia
po myśli § 15. p. 74 przepisów o
organizacji pospolitego ruszenia. -

Biała, dnia *16.1.1917* 1917.

N.B.

~~zwolniony do~~
niezwolniony.

[Large handwritten signature]

Weszło 18. STY. 1917. 1917.

Mundowano *[Signature]*

Kolacyonowano *[Signature]*

Ekspedyowano

Do registryraty 19. STY. 1917

[Handwritten mark]
10/5/17

ap

1302

1924-26

Lwów
Okręg Komisja konserwatorska

posiedzenia Okręgowej Komisji Konserwatorskiej z dnia 27. kwietnia
1926.

O b e c n i :

Eckhardt Czesław, Wicewojewoda, Przewodniczący,
Friedberg Eugenjusz, Szef Wydziału Administracyjnego,
Dr. Piotrowski Józef, Konserwator,
Prof. Dr. Władysław Podlacha,
" Inż. arch. Witold Minkiewicz,,
Dr. Ilarjon Święcicki,
Dr. Tadeusz Mańkowski,
Dr. Mieczysław Gębarowicz,
Dr. Julian Zając,
Ks. Fr. Maurycy Turkowski (Rzeszów)
Prof. Dr. Tadeusz Obmiński
Inż. Ignacy Drexler,
Sekr. Jan Mańkowski (Żółkiew)
Dr. Aleksander Czołowski.

Pan Przewodniczący oznajmił przed porządkiem dziennym, że Ministerstwo Wyznań Rel. i Ośw. P. przyjęło rezygnację członka Komisji Prof. Dr. Ludwika Finkla tylko ze względów zdrowotnych i zamianowało na jego miejsce Prof. Inż. arch. Witolda Minkiewicza. Na miejsce s.p. Ks. Prof. Dr. Władysława Żyły zaproponowano do nominacji w porozumieniu z Kurją Metropolitalną ob.kać.Ks.Prof.Dra Adama Gerstmanną.

Konserwator odczytał następnie protokół z posiedzenia poprzedniego, który przyjęto do wiadomości i przedstawił następujące sprawy :

1) Projekt p.Prof. Minkiewicza do budowy skarbcza i architektonicznego połączenia go z krużgankiem na dziedzińcu klasztornym przy Katedrze orm. we Lwowie. Po wyjaśnieniach przez autora, projekt jednomyślnie przyjęto i polecono do wykonania.

2) Przedstawiony na poprzednim posiedzeniu projekt witraży art.malarza Prof. Chołodnego do cerkwi wołoskiej we Lwowie, będzie za zgodą Kurji Metropolitalnej ob.gr.kat. wykonany przez firmę Żeleńskiego w Krakowie z proponowanymi zmianami kilimów pod stopami Madonny i aniołów.

Cztery podkopałowe kolumny ~~kamienne~~ oraz przyścienne pilastry kamienne w tejże cerkwi odczyszczono starannie pod kontrolą Konserwatora z brudu i kilku warstw farb wapiennych oraz olejnych; dawne dyskretne złocenia (główki aniołków, gzymsy) na kapitelach odnowiono.

Ambonę żelazną z połowy w. XIX., która zajmowała zbyt wiele miejsca i zasłaniała jedną kolumnę, usunięto; będzie ona przeniesiona do innej cerkwi, albo do muzeum im. Szeptyckiego we Lwowie, zaś między ikonostasem, a tetrapodem (stołem ofiarnym-parastasem) będzie ustawione według dawnego zwyczaju niewysokie podium zw. "soleja" dla przemawiającego kapłana.

Projekt nowej posadzki marmurowej w dwóch barwach, czarnej i szarej ma sporządzić inż. arch. Lewiński.

Na roboty wzgl. zmiany powyższe wyraziła Komisja swą zgodę.

3) Znane, cenne nagrobki słabastrowe w podziemiu kościoła Dominikanów, gdzie z powodu wilgoci rozpadają się w gruzy, będą na skutek zabiegów Konserwatora ustawione w kaplicy Jackowej, w presbiterjum i w spowiednicy przed zakrystją) miejscach oznaczonych wspólnie z Członkami Komisji Pp. Prof. Dr. Podlachą, Minkiewiczem i Klimczakiem w obecności Ks. Przeora.

Konserwator oznajmił, że Ojcowie Dominikanie trwają przy zamiarze urządzenia w przyszłości kościoła podziemnego z wejściem bocznem od strony nowego placu, jednakże sprawa ta z powodu braku funduszków, choćby na opracowanie projektu, jest na czas dłuższy nieaktualna.

Co do pięciu nagrobków zaznaczył Konserwator, że nie mogą one pochodzić ze szkoły słynnego rzeźbiarza Jana Pfistera, jak niedawno mylnie ogłoszono w "Słowie Polskim" (B. Janusz) gdyż najpóźniejszy z nich rzekomo Rafała Dzieduszyckiego, pochodzi z około 1625 r. cztery inne, mianowicie wojewody bełzkiego Stanisława Włodka (+1605) Chodorowskiego (koniec w. XVI.) ~~sa~~ *Włodka Dzieduszyckiego (1584) i jeden nieznany* ~~przez~~ *przez* wcześniejsze. Pfister zaś przybył do Polski na zaproszenie Sieniawskich z Brzeżan dopiero po r. 1600. Więc tylko pomniki Rafała Dzieduszyckiego i Włodka mogłyby ewentualnie pochodzić bezpośrednio z jego pracowni, nie zaś ze szkoły. Oznaczenie *odmiennych kształtów od części Pfistera* pomników jest dziś prawie niemożliwe, gdyż brak na nich wszelkich napisów, zaś umieszczone nad nimi tarcze herbowe, jak wiadomo, pomieszano przy kilkakrotnem przenoszeniu ich na różne

miejsca w kościele, w krużgankach i w podziemiu.

Dyrektor Czołowski zauważył, że pewne wyjaśnienia możnaby odnaleźć wśród niezbadanych akt archiwum Dominikanów. Sprawy dotyczące poszukiwań przy pomocy studentów historii sztuki zainteresował się Prof. Dr. Podlacha.

4) Ojcowie Jezuici we Lwowie zamierzają umieścić na zewnętrznym murze kościoła od strony pl. św. Ducha, obok bramy Izby Skarbowej mozajkową kopję cudownego obrazu M.B. z ołtarza głównego. Zebrani na kilku posiedzeniach u Ks. Superjora Członkowie Komisji i zaproszeni rzeczoznawcy, mianowicie Prof. Dr. Podlacha, Dr. Białanda, inż. arch. Minkiewicz, Dyr. Łużecki, art. malarz Prof. Stefanowicz, Rozwadowski i Gajewski, autor projektu inż. arch. T. Harland i Konserwator orzekli, że projekt mógłby być z pewnymi zmianami urzeczywistniony. Jednakże Ks. Superjor zamiaru zaniechał, głównie z powodu niepodobieństwa twarzy M.B. co było nieodzownym warunkiem przy zamawianiu projektu.

Wymienieni Członkowie i rzeczoznawcy oświadczyli się również za wykonaniem nowych, elektrycznych świeczników brązowych dla kościoła Jezuitów według oryginalnych projektów inż. arch. Bron. Wiktora. Świeczniki te będą umieszczone w arkadach łuków między nawami na miejscu szablonych świeczników gazowych, oraz nad nimi, w łukach empor nad nawami bocznymi.

5) Komisja zgodziła się w zasadzie na częściowe odbudowanie zawalonej przed wojną skutkiem trzęsienia ziemi, nawy głównej kościoła parafialnego (b. kościoła Dominikanów) w Bełzie według projektu inż. arch. Krzyżanowskiego. Gruntownym zbadaniem bagnistego terenu pod fundamentami kościoła i kwestją jego osuszenia ma zająć się Prof. Dr. Obmiński wspólnie z autorem projektu.

6) Możliwość powiększenia zabytkowego kościoła paraf. z w. XVII. w Leżajsku, który tamt. Komitet parafialny zamierzał rozebrać, uzależniono od dokładnych zdjęć i pomiarów technicznych całego obiektu wraz z budynkami i ulicami sąsiednimi.

7) Komisja sprzeciwiła się usunięciu starych drzew i dawnego muru przy zabytkowym kościele parafialnym w Krośnie.

8) Co do znanej sprawy powiększenia małego, gotyckiego kościółka murowanego w Wyżnienach, oznajmia Konserwator na podstawie ponownych badań na miejscu, że presbiterjum w obecnym sta-

nie stanowczo utrzymać się nie da, gdyż po pożarze w w. XIX. jest tak osłabione (licho odbudowane) i porysowane, że grozi runięciem. Górną część muru dobudowano niedbale na wysokości ok. 1.5 m. i przykryto prowizorycznym stropem drewnianym nierównym, pokrzywionym i ^{obecnie} zmurszałym; jedno dawne okno ostrołukowe powiększono i przerobiono na koszykowe, skutkiem czego ściana zarysowała się i odchyliła od pionu.

Chcąc zachować sylwetę kościoła należałoby niezwłocznie całe presbiterjum rozebrać i wymurować od fundamentów na nowo, a tem samem nie byłoby już zabytkiem. Te względy skłoniły przed wojną b. Grono Konserwatorów do zezwolenia na powiększenie kościoła według nieodpowiedniego projektu Prof. Talowskiego zmieniającego niepotrzebnie nawet dawne ostrołukowe okna w nawie.

Ministerstwo W.R. i O.P. (Depart. Sztuki) nie uwzględniło ani projektu Talowskiego, ani najnowszego inż. Bron. Wiktora, lecz poleciło sporządzić projekt nowy, który byłby wypadkową obu projektów. Projekt taki jest w opracowaniu. Poza tem Depart. Sztuki podzieliła opinię Komisji, że kościół nowy powinienby o ile możliwości być zbudowany na innem miejscu.

Dyr. Czołowski zaznacza z naciskiem, że powiększenie kościoła w Wyżnianach jest wręcz wykluczone. *Posiłek*

Konserwator znając bardzo dobrze nieprzezwyciężone trudności lokalne co do budowy znacznie kosztowniejszego kościoła nowego i konserwacji kosztem ubogich parafjan kościoła starego, oraz niemożliwość utrzymania na czas dłuższy walącego się presbiterjum, zaprasza Pp. Członków fachowych tj. architektów i zawodowych historyków sztuki do wyjazdu wraz z nim do Wyżnian i zbadania stanu kościółka, na miejscu. Pp. rzeczoznawcy zawodowi zgodzili się na wyjazd i stwierdzenie stanu kościółka, a zwłaszcza na zbadanie na miejscu przebudowanej i walącej się absydy.

9) Komisja wyraziła swą zgodę na przebudowę kazamat obok bramy Glińskiej w Żółkwi na ratusz według wypadkowej nagrodzonych na konkursie projektów inż. arch. Jana Bagińskiego, i Zygmunta Harlanda, pod warunkami zastrzeżonymi przez Delegatów Min. W.R. i O.P. (Dep. Sztuki) podczas objezdu inspekcyjnego tj. nienaruszenia i niezmienniania muru obronnego między zamkiem a wymienioną bramą, który stanowić będzie tylną ścianę ratusza.-

Lwow Prof. Finkiel ustąpił, pisano Min. 12 podziękowań
 naszego miejsca Prof. Minkla. nie mógł ^{zpr. ki. 7478} przedany
 Kat. um. prof. Prof. Minkiewicz
 prof. Adam Gerstman
 140

A. W. W.
 L: 8307 22/4 26
 10/6 26

Cerkiew wotaska wstrazie, holmowy edytorowane,
 posadzka prof. inż. Lesińskiego, ambona
soleja mgodrowa 26

Tomiki kamie nagrobki w koplicy Jacha, presb. ¹⁰⁶⁷
 serium, spowietnica przez zakamyski

Jexuici Morzyka M. D. Cudov, edpoda
 osiwitlenie.

Pracnia kamienica nie myaenon, bez anubisem
 kamienijne ziwidreue

Prze do budowa kosiasta

Lejajsk rozicless. kosiasta naraf

Krosno uenricie mm: dres przed feraz

Hymniomy - ~~perspektyna~~

127 87

Zolnier - karamaty 1877 autose uyciony
starego miltarne

C. k. Namiestnictwo galicyjskie.

244818 175

Departament Vc 244818
11692

Prez. 7. XII. 1916.

WOJNA-ZARAZ

Exhibit z _____ załącznik _____

Wydział kraj. w Białej z 1/12 1916
L. 108059.

Przedmiot:

Jan Rysz, strażnik przemysłowy
zakochanie od stolicy w prosto-
licem ruszczeni.

Exp.
Przedmiot:

Do
Wydziału krajowego
w Białej.

Na piśmie z dnia 1. grudnia
1916 l. 108059 pawiadamia się XX,
że w sprawie powyższej nie nade-
szła dotąd odpowiedź z c.k. Mini-
sterstwa obrony krajowej.

Biała, dnia 3/1/1917.

[Handwritten signature]

Do ekspedytu dnia 5. STY 1917 191
Odpisano dnia 5/1 Styriska
Kotacyonowano dnia 5 STY 1917
Odesłano dnia _____ 191

Do biura rachunkowego _____ 191
Z biura rachunkowego _____
Do registratury _____ 191

Richard, Friedberg; Pietschmann
191
Prof. Pedlar, Minkiewicz, Grisecki,
Czotowski.
Minkowski, Minkowski Zöllner, Tinkowski,
Zajac, Gembarski, Drexler, Obornicki,

Crotowski

142

Ministerstwo składa rozprawy to
konieczności która do dyspozycji
całego państwa we własne obrotach
niezależnie jako niezależność zjedni
Ministerstwo jest zjedni z innymi
wzosi rozprawy

Stanowisko rozprawy

2. Książka na rok 1904, książka, wiersz
i franc. Potrzeby ^{debut} nie obaj m. całego Państwa, Cieszyń
Integracja

Państwo rozprawy i inwentarz

3. Benland tylko inwentarz

Crotowski podział na zabytli, ważne,
mniejszy i nie ważne, starożytności,
evidencja wszystkich zabytliów ten a ten
opieki Państwa, widać niyższe i melchome
i nie melchome

Sveučilište najlakši spôsob utvrdzivanja
zabijteku, ko ile mogućnosti

cena naritost močiarosti do nadurje
nštava zmiemion, najzračim. objekty
inventary, inme objekty

U nštavie jak konservovani (muvca) Ministerstva
arhitekci, zachovani u nštavie

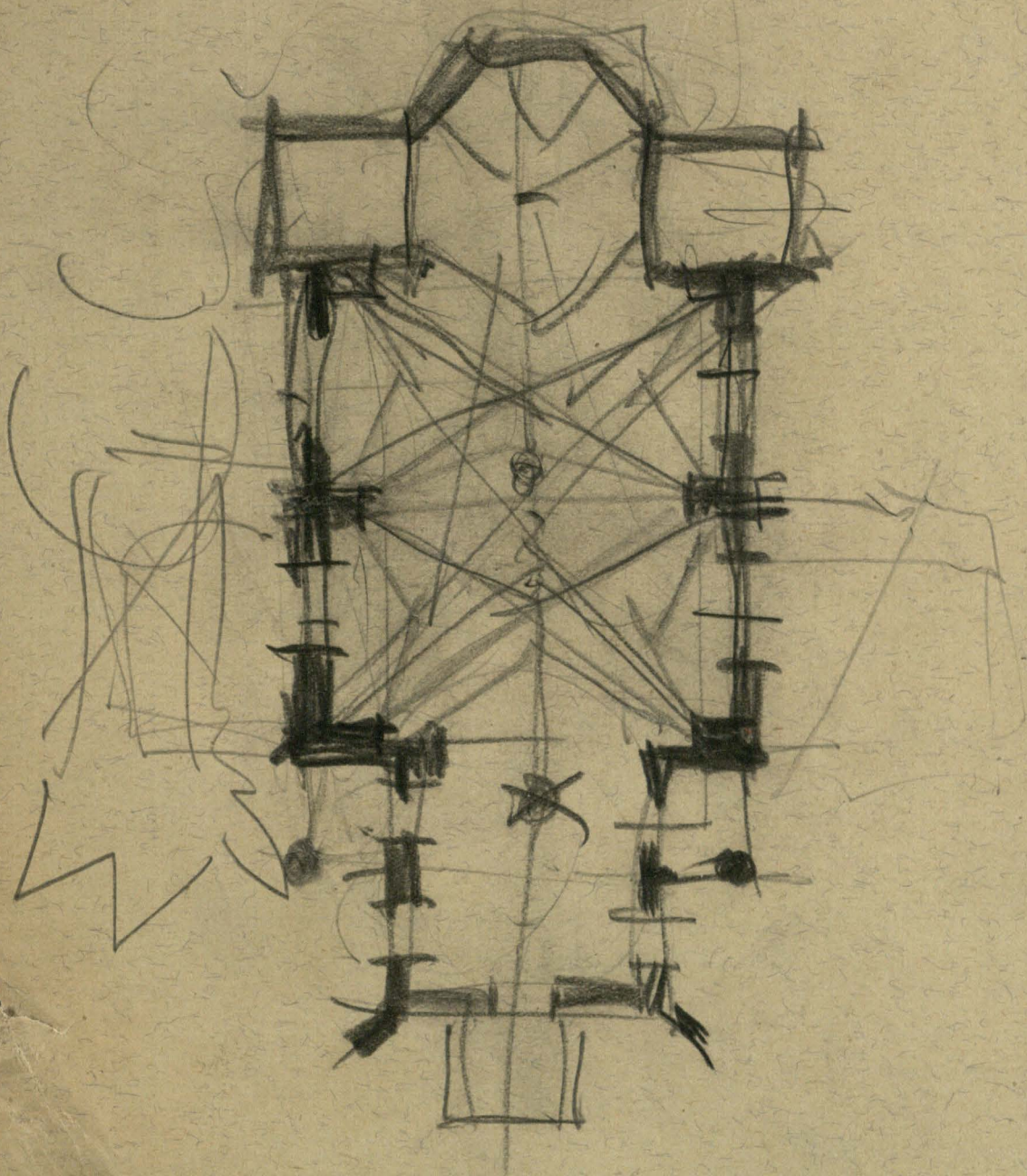
Osimski izodna nštava nie daje gwarany
konservaciji, zdjecia z

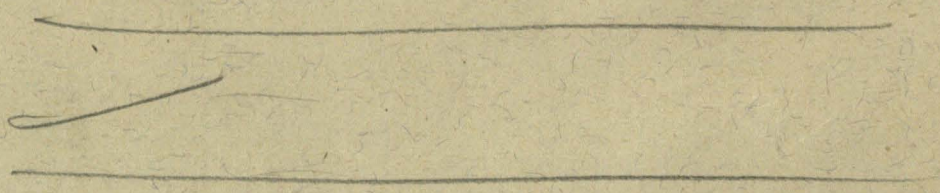
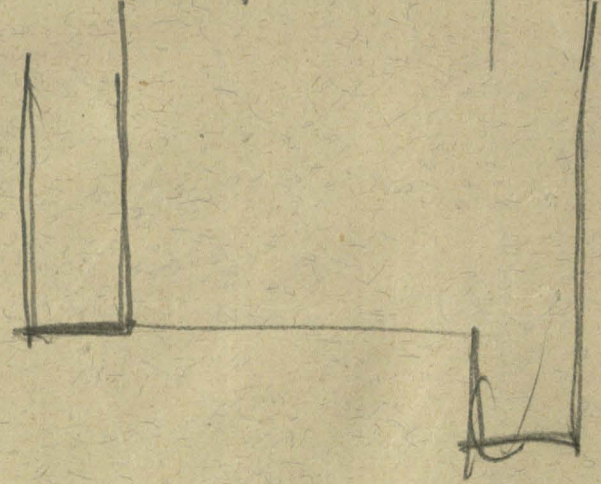
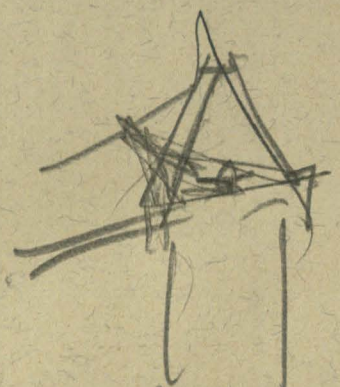
Umiroch ziby najzračim nie provedie
muvca.

Komizji spreiziti zib nštavie
zabijteku, Starostu, bytosi nštavu

Komizja nštava laktura na muze

193

L. T. 84309

74029

pod. 18/4/1916.

Ch. k. k. z. p. l. n. s. P. r. e. s. i. d. e. n. t. 14/4
1916 l. 494.

Obermann L. e. s. s. e. r. s. k. a. n. d. i. n. s. t. a. n. t. e.
n. l. g. e. 28. 29. u. s. s. —

144

84309

Lawson

Prise 24/5/1916.

Imp.

(re-entitled.)

Ch. k. k. z. p. l. n. s. P. r. e. s. i. d. e. n. t. n. s. L. o. u. i. s. e. n. b. e. r. g. h. a. n. d. s. o. n.

no. 12/5-1916
L. T. 84309 do noty...
starego bezprzetniego
wykazante. —

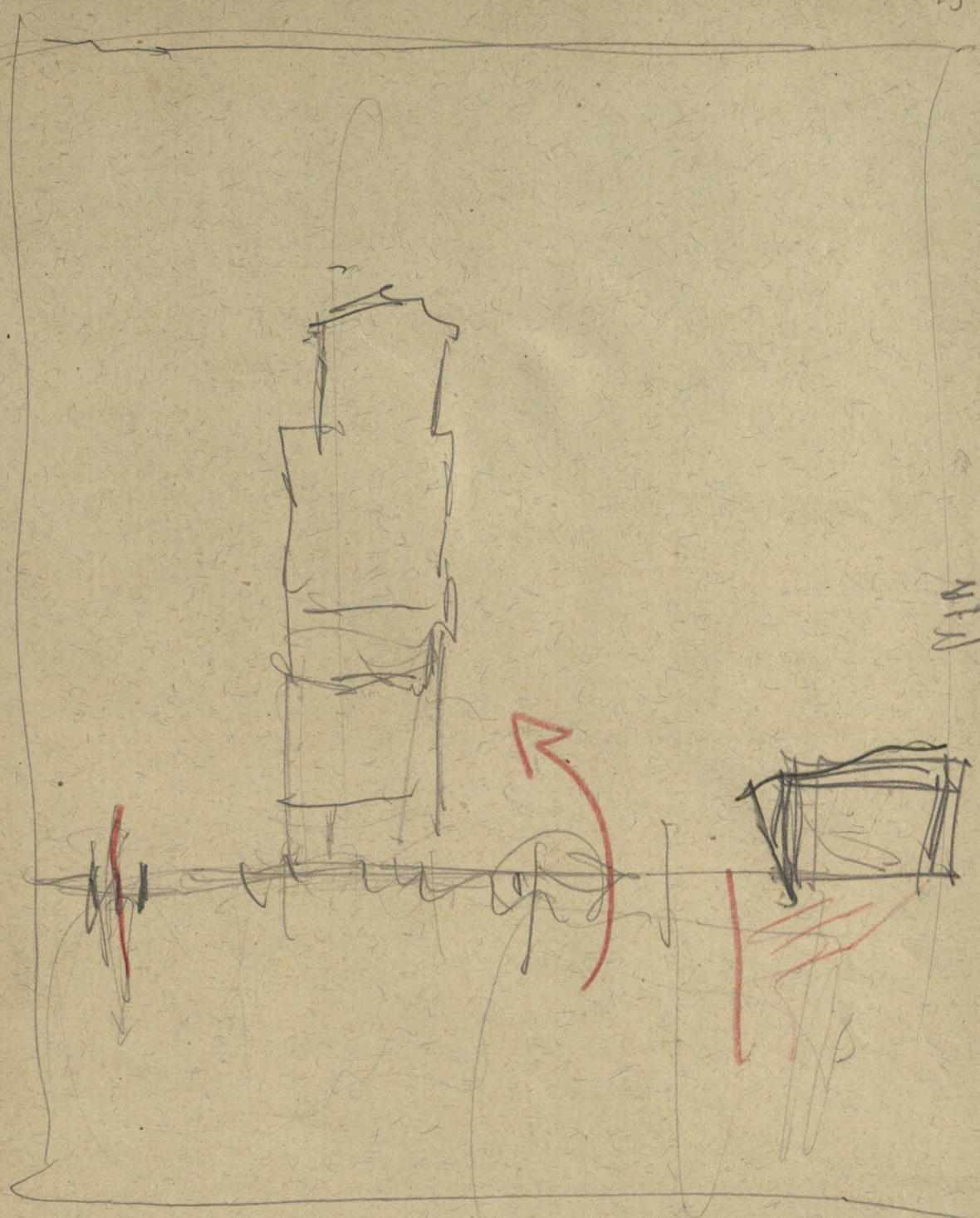
Prof
26

Komisa

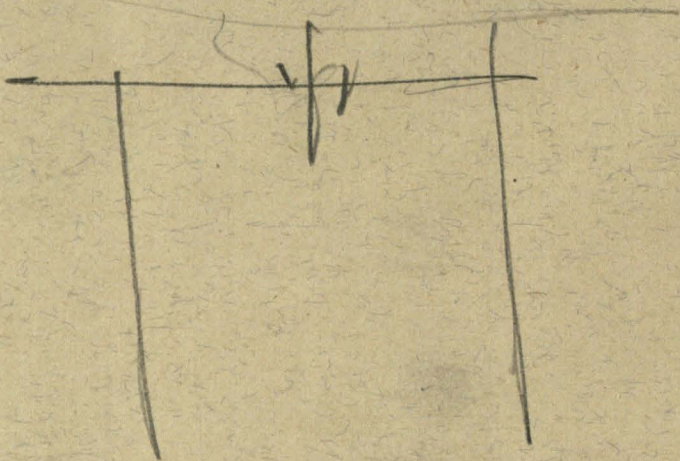
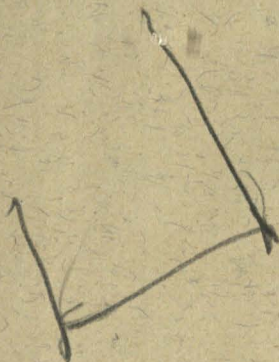
Zółkiew - bożnica pomysłowa

Smoleńsk - wot. siłose

Myzianka

mt

Podpis
Ministerstwo W. R. i O. P.

Dzi. 13. III. 1926.

146

#. V / P. 2. 639/26.

Do

Pana Profesora
Ludmika Finkla
ze Lwowie.

Naskutek pisma Pana Wojewody
Lwowsk. z dn. 16/2 1926 L. AD. 476/26. -
Kamradami mającego o rezygnacji Pana
Profesora ze stanowiska Członka Okręgo-
wej Komisji Konserwatorskiej, Ministerstwo
wyrażając żal, iż w tej komisji
zabraknie tak wybitnego i zastawionego
dla nauki polskiej Członka - przyjmuje
rezygnację Jego tylko ze względu
na nadmierzone zdromie.

Minister:

St. Graleski m. r.

Zostaje w akcie 148

P R O T O K O Ł

posiedzenia Okręgowej Komisji Konserwatorskiej dnia 16.
stycznia 1926.r.

O B E C N I:

Zastępca Przewodniczącego Naczelnik Wydz. Adam Karhezy
Szef Wydziału Administr. Friedberg
Konserwator państw.zab.szt.Dr.Józef Piotrowski

Członkowie:

Prof. Dr. Władysław Podlaska
" " Edmund Bulenda
" " Władysław Kozieki
" Ilarjon Święcki
" Jakób Diamand
" Aleksander Czołowski

Korespondenci:

Prof. Inż. architekt. Witold Minkiewicz
" " Zygmunt Herland
" Ks. Dr. Jan Kwolek
" " Jan Sas Zubrzycki
Dr. Tadeusz Mańkowski
Wizytator Antoni Stefanowicz
Dyr. Jan Smółka
Dr. Tadeusz Spisz
Dr. Juljan Zajac
Kazimierz Osiński.

Rzeczoznawca prehistorji: Prof. Dr. Leon Kozłowski.

Porządek obrad: 1/ Odczytanie protokołu posiedzenia poprzedn.
2/ omówienie projektu nowej ustawy konserwatorskiej,
3/ bieżące sprawy konserwatorskie.

Przed rozpoczęciem obrad poświęcił Przewodniczący gorące słowo wspomnienia zmarłemu Członkowi śp. Ks. Prof. Dr. Władysławowi Zyle, którego pamięć uszczęśliwi zebrani przez powstanie.

Konserwator Dr. Józef Piotrowski odczytał następnie protokoł posiedzenia poprzedniego. Po odczytaniu ustępu o rezygnacji

p.p. Architektów z godności członków-korespondentów, oraz dotychczas. rozporządzenia Min. W. R. i O. P. oświadczył Prof. Witold Minkiewicz, że jako korespondent bez prawa głosu, uważa branie udziału w posiedzeniach Komisji za zbędne. Natomiast może chętnie służyć na specjalne zaproszenie swoją fachową radą, jako inżynier-architekt. Podobne oświadczenie złożył także inż. architekt Zygmunt Harland, oraz artysta -malarz, wizytator szkół p. Antoni Stefanowicz. Po zgłoszeniu formalnej rezygnacji do protokołu wymienieni trzej p.p. Członkowie -Korespondenci całą obradę opuścili. - Z powodu złego stanu zdrowia zgłosił też rezygnację listowną p-Prof. Dr. Ludwik Finkel.

Przy dalszym odczytywaniu protokołu, mianowicie sprawy budowy domu Fuchsa przy murze ogrodzenia kościoła paraf. w Drohobyczu przedłożył Konserwator najnowsze zdjęcia fotograficzne, które wykazują, że dom ten zwrócony ku obszernemu b. cementarzowi kościelnemu niewysoką, pustą ścianą, bez żadnego okna, oddzielają od kościoła liczne wysokie drzewa liściaste na przestrzeni około 60. metrów. - Wobec tego jest on od strony kościoła w porze rozwoju drzew zupełnie niewidoczny, zaś ze względu na swą architekturę stał się ku zadowoleniu władz miejscowych i ogółu mieszkańców ozdobą zaskakującą do niedawna zupełnie zaniedbanego i zanieczyszczonego i zaniedbanego. -

Dyr. Ciołowski oświadcza, że co do rekonstrukcji pałacu arcybiskupiego w Obroszynie jego zarzuty nie są w protokole dokładnie wyszczególnione i prosi o doręczenie mu kłótni odpisu dotyczącego następnego protokołu. - Zastępca Przewodniczącego zaznacza, że odpis będzie doręczony.

Konserwator wyjaśnia, że na miejscu odbyły się oględziny przez członków Komisji Konserwatorskiej, mianowicie Prof. Dr. Władysława Podlasę, Inż. Archit. ~~Władysława~~ Władysława Klimczaka i Zygmunta Harlanda, wraz z autorem projektu i kierownikiem restauracji inż. archit. Bronisławem Wiktorem i Konserwatorem. Rzeczotliwiej orzekli, że frontowa fasada pałacu jest odrestaurowana bez zarzutu i zupełnie poprawnie. Co do fasady tylnej, od strony ogrodu stwierdzono, że balkon i terasa wymagają pewnych zmian, wzgl. innego wykonania i że mamy chybiające proporcje przesadnie wielkiej pojedynczych części składowych całość jest wybitnym dziełem twórczym, które przy odpowiednim otoczeniu zielenią

/krzewami, bluszczem i kwiatami/ złączy się z czasem w harmonijny zespół z parkiem, tudzież z architekturą ogrodu.

Zaznaczono przytem, że szczególnym naciskiem, że zasadnicze formy architektury budynku pałacowego nie są w nim naruszone. Niezmieniony, dawny architektoniczny podział ścian pilastrami/lizami/i gzymsami otrzymał tylko nową dekorację, która jak nakazują racjonalne względy konserwatorskie jest zupełnie nowoczesna i odróżnia się od rzeczy pierwotnych. To samo odnosi się do nowych ozdób oranżeryj i dworców pomocniczych. Przy sposobności inspekcyjnego objazdu łwowskiego, okręgu konserwatorskiego wspólnie z Konserwatorem zwiedzili też Obroszyn Delegaci Departamentu Sztuki Min. W.R. i O.P. P.P. Naczelnik Wydziału zabytków Prof. Jerosław Wojciechowski, st. refer. inż. archit. Tymoteusz Sawicki i Konserwator Warszawski, archit. Teofil Wiśniewski.

Delęcajs zaznaczyła również w swej opinii, że „teraz jest nieproporcjonalny”, i że „niesterenne wykonanie dekoracji obniża wartość kompozycji i ogólne wrażenie estetyczne”. J. Licząc się z faktem dokonanym, Ministerstwo uważa za wskazane wykonanie terasu, jednak środkami jak najbardziej uproszczonymi, natomiast uważa należy za konieczne jaknajsterenniejsze odrestaurowanie bramy wjazdowej wraz z budynkami sąsiednimi, z uwzględnieniem charakteru całości dojazdu”. Wobec tego sprawę odnowienia pałacu Obroszyńskiego należy uważać za przesądzoną i ostatecznie załatwioną.-

Prof. Dr. Władysław Kozicki referował następnie sprawę projektu nowej ustawy konserwatorskiej. Na wstępie zaznaczył, że projekt w zasadzie jest dobry i nie różni się znacznie od obowiązującego obecnie Dekretu o opiece nad zabytkami z roku 1918/Dz. Ust. P.P. N. 16/1918/. Jest on wzorowany na najlepszych, wypróbowanych ustawach konserwatorskich zagranicznych, mianowicie na włoskiej, hiszpańskiej, pruskiej i francuskiej. Referent przeszedł po kolei i omówił pokrótce wszystkie ważniejsze artykuły, dodając wraz z koreferentem Meenensenem Dr. Tadeuszem Meńkowskim wiele cennych uwag i poprawek nad którymi rozwinęła się szersza dyskusja. Zbierali w niej głos obaj Referenci Prof. Dr. Bulanda, Prof. Dr. Kozłowski, Dyr. Dr. Ilarjon Święcki i st. rada Prokuratury Generalnej Dr. Zejce, wyjaśniając wiele kwestyj spornych w sposób fachowy i rzeczowy.

Konserwator podał przyczyny podziału zabytków na wpisane do inwentarza i do rejestru, oraz na niezapisane, które mimo to nie będą pozbawione opieki prawa. Ze podziału ^m ^m taki przemawiają względy praktyczne. Z jednej strony niepodobna wpisywać do inwentarza wszystkie ważniejsze zabytki nieruchome i ruchome, albowiem spowodowałoby to duże trudności administracyjne i finansowe, z drugiej zaś nie można pozostawić bez rejestracji i ewidencji wobec stron największej ilości zabytków średniej jakości, które chociaż często nie mają pierwszorzędnej wartości artystycznej, posiadają jednak wybitne i doniosłe znaczenie pod względem kulturalnym, jakoteż estetycznym. Konserwatorowie utrzymują w ewidencji ^{zabytki} wszystkie, nawet mniej niż przeciętnej wartości. Wiąże chodzi jedynie o to, żeby dotyczące strony /zwykle laicy/ mogły być w sposób ustawowy zawiadomiane o istnieniu takiego rejestru i o tem, że dany zabytek posiada pewną wartość i jako taki jest tam zanotowany. Ze stanowiska Konserwatorskiego jest to kwestja raczej formalna, jednak ważna ze względu na uświadomienie szerszego ogółu o znaczeniu i wartości zabytków, oraz na następstwa prawne i pewne obowiązki dla właścicieli przedmiotów zabytkowych. Z tych względów przewidziano też w projekcie możliwość każdorazowej wyższej kwalifikacji zabytków i w razie potrzeby dodatkowego wpisywania ich bądź do inwentarza, bądź też do rejestru. Istnieje bowiem o dodatkową, wyższą kwalifikację, niż o wykreślenie zabytku z inwentarza, czy choćby tylko z rejestru i milszące pozwolenie na jego zniszczenie, skutkiem niemożliwości ewent. ~~utrzymywania~~ utrzymywania go kosztem Skarbu Państwa, skoroby taka nieunikniona konieczność zaistniała. Dlatego też do inwentarza powinny być wpisane tylko zabytki pod każdym względem pierwszorzędnej wartości ~~artystycznej~~, co do których Rząd musi być z góry zdecydowany na ewent. konserwowanie ich w razie koniecznej potrzeby kosztem własnym. Z tych względów wpisano do inwentarza w kraju tak obfitym i bogatym w zabytki jak Francja, zaledwie około 500-600 najbardziej cennych obiektów zabytkowych, za które Państwo jest odpowiedzialne.

Komisja opowiedziała się jednomyślnie za prowadzeniem na wzór Francji tylko inwentarza, a zaniechaniem oficjalnej ewidencji rejestrowej, z obowiązkiem zawiadomienia stron, a to ze względu na pewne trudności i możliwość niepożądanych nieporozumień przy

podzielił zabytków na trzy proponowane grupy /inwentarz, rejestr i niewpisane/, oraz niewprowadzenie różnorodnych ustanowień i gwarancji prawnych, mianowicie łagodniejszych, wzgl. mniejszych dla grupy II./rejestr/ i jeszcze mniejszych dla III./zabytki niewpisane/.

W związku z ewidencją zabytków oznajmił Dyr. Dr. Święcicki, że Zarząd Muzeum ruskiego im. Metropol. Szeptyckiego postanowił zebrać rysunki, ewent. i fotografie wszystkich zabytkowych cerkwi w Małopolsce o ile możności razem z wszelkimi przedmiotami urządzenie. Przedstawiając tekie rysunków tuszowych, formatu ok. 18 x 24, zaznacza, że cena jednego rysunku wynosi ok. 3. zł., więc znacznie taniej niż jedno zdjęcie fotograficzne. Rysunki te sporządzą przy sposobności wyjazdu na prowincję studenci architektury, inżynierowie, budowniczowie i t. p. - Na wypadek jakiegokolwiek zniszczenia danej cerkwi przez pożar, zawalenie się, lub samowolne rozebranie ewidencja jej będzie trwale zachowana.

Przy omawianiu artykułu o uprawnieniu Konserwatora do badań wszelkich zabytków, oraz o obowiązku właściciela ułatwienia i zezwolenia na takie badania zaznacza referent Prof. Dr. Kozicki, że Konserwator może udzielać upoważnień do takich uprawnionych badań obowiązkowych, także innym badaczom zawodowym, t. j. historykom sztuki, inż. architektom i t. p.

Prof. Dr. Kozłowski zauważa, że wydawanie takich upoważnień Profesorom Uniwersytetu dotyczących katedr jest zbędne, gdyż sam tytuł naukowy daje pod tym względem wszelkie gwarantujące upoważnienie, jednakże przed rozpoczęciem katedrowych badań systematycznych należy Konserwatora o tem zawiadomić, gdyż bezwarunkowo powinien on wiedzieć co się w jego okręgu dzieje, kto i w jakim celu badania przeprowadza. - Konserwator zaznacza, że między upoważnieniem, a uprawnieniem zachodzi znaczna różnica, albowiem pierwsze jest tylko dobrą wolą właściciela zabytku, drugie zaś jest nakazem ustawowym i nie może być przez posiadacza zabytku kwestjonowane, ani nieuznawane.

Prof. Dr. Kozicki sądzi, że uprawnienia do wszelkich badań mogłyby być wydawane przez Konserwatora osobom powołanym i zawodowym raz na rok.

Konserwator dodaje że wobec ustawy zezwolenia takie byłyby

konieczne ze względu na mogące zaszodzić nieporozumienia i utrudnienia, zarówno ze strony władz, jakoteż właścicieli zabytków niemniej ze względu na ochronę zabytków ruchomych przed oszustami i złoczyncami. Wypadek usiłowanego oszustwa zdarzył się w r. 1925. w tut. Okręgu Konserwatorskim.

W końcu uchwalono zmienić treść dotyczącego artykułu w ten sposób, żeby osoby powołane do tego osoby mogły swobodnie badać wszelkie zabytki wchodzące w zakres ich zawodu naukowego.

Komisja oświadczyła się jednomyślnie za koniecznym wprowadzeniem kar administracyjnych za wykroczenia przeciw przepisom ustawy konserwatorskiej, nie tylko kar sądowych, jak przewiduje projekt.

Mec. Dr. Mańkowski wyjaśnia, że przy dzisiejszym stanie dużych braków i ogromnym przeciążeniu w sądownictwie, zwłaszcza w Małopolsce, sprawy konserwatorskie byłyby traktowane dorywczo i pobieżnie na równi ze sprawami najmniejszej wagi, przewlekłymi w nieskończoność. O szybkim i pomyślnym załatwieniu skargi, co w danym wypadku może być jedynie pomocne i skuteczne, wogóle mowy być nie może.

Projekt ustawy z wszystkimi przyjętymi i uchwalonemi przez Komisję poprawkami dołącza się P.P. Referenci do protokołu.

Konserwator przedstawił następnie fotografie i projekt powiększenia małego, gotyckiego kościołka a wieku XV. w Wyżnianach pow. Przemysły, oraz 2. projekty witraży do trzech okien absydy cerkwi wołoskiej we Lwowie. - Obecni jeszcze czterej, wzgl. trzech p.p. Członkowie /Prof. Dr. Władysław Podlaska, Prof. Dr. Władysław Koziński, Dyr. Dr. Ilarjion Święciecki i Dyr. Czokowski/ inni przedtem się opuścili, oświadczyli się przeciw zamierzonej przebudowie kościoła w Wyżnianach i wyrazili opinię, że należałoby tam zbudować kościół nowy na innym miejscu. Konserwator wyjaśnił, że jakkolwiek jest tego samego zdania, żeby dawnego kościoła nie naruszać i będąc na miejscu usilnie za tem przemawiał, jednakże okoliczności są tak bardzo niesprzyjające, że ani ewent. zakaz ze strony władzy rządowej, ani uchwała Komisji nie da się utrzymać. Przedewszystkiem chodzi o brak innego odpowiedniego miejsca, oraz o niemożliwość zebrania większych funduszy na budowę kościoła nowego.

Różnica kosztów jest bardzo znaczną albowiem przebudowa miałaby według świeżo przez autora projektu in. arch. Bron. Wiktora zestawionego kosztorysu, wynosić 80.000 zł., ewentualnie nawet mniej przy dostarczeniu bezpłatnych furmanek i bezinteresownej pracy pomocniczej, zaś budowa kościoła nowego kosztowałaby około 200.000 zł. Sumy takiej ubodzy, małorolni parafianie stanowczo nie zbiorą, tembardziej, że w należących do parafji 2-ch wsiach sąsiednich, istnieją już odrębne kaplice mszalne. Oprócz tego przebudowa kościoła wyzniańskiego była już przez b. Grono Konserwatorów przed wojną postanowiona, jednakże według mniej korzystnego projektu Konserwatora Prof. Talowskiego, który nie tylko usuwał istniejącą absydę, lecz także zmieniał zupełnie całą północną stronę kościoła. Projekt in. Wiktora zamierza tylko rozebrać zniekształconą absydę, pozostawia zaś nienaruszoną najbardziej charakterystyczną nawę z przedsionkiem. Absydę wielokrotnie przebudowywano, nieforemną górną część muru dobudowano (o 1 m.) po pożarze w wieku XIX, jednakże bez sklepienia. Mury przykryto stropem drewnianym; zmieniono również i powiększono kształt względnie wykrój jednego okna, skutkiem czego ściana się zarysowała. Zresztą nie tyle zależy na nieusuwaniu mniej wartościowej absydy, ile raczej na historycznej, stylowej sylwetce całości, która z przytoczonych powodów niestety nie da się zachować, i prawdopodobnie będzie musiała ulegać zmianie.

Konserwator przedstawił następnie dwa projekty witraży dla cerkwi wołoskiej. Skromniejszy in. arch. Witolda Rawskiego utrzymany w dwóch tonach, tj. żółtym i białym, skła dający się ze stylizowanego trójramiennego krzyża dla okna środkowego, oraz stylizowanych kielichów z Hostjami (proskurkami) dla dwóch okien bocznych. Projekt ten uznała Rada Konserwatorów na zebraniu w Departamencie Sztuki w Warszawie za oryginalne dzieło twórcze nadające się do wykonania.

Drugi projekt artysty malarza Prof. Chołodnego jest utrzymany również w tonach jasnych i przedstawia dla okna środkowego Matkę Boską, dla dwóch bocznych, dwóch aniołów. Projekt ten uznano jako utwór artystyczny, za nadający się z pewnymi zmianami do wykonania; urzekomponowania wymagałaby partja dolna ze zbyt szablonowymi wzorami kilimów. Ewent. urzeczywistnienie tego projektu uzależniono od

zbadania i orzeczenia sprawy na miejscu .

W końcu wyjaśnił Konserwator, poruszoną przez p. Kazim. Osińskiego sprawę wiadomego okólnika, zabraniającego badań zabytków osobom niepewnym i niepowołanym, zaznaczając, że był on wydany zgodnie z ustawą (art.6. i 8. Dekretu o opiece nad zabytkami Dz . P.P. Nr.16.)918.) na skutek konkretnego, policyjnie stwierdzonego wypadku usiłowanego, podstępnego oszustwa.

Bezwarunkownie mógł on być skierowany przeciw jakimkolwiek badaniom pracowników zawodowych, ani tem mniej przeciw najwyższym Sferom Naukowym. Rozumie się bowiem samo przez się, że im częściej i dokładniej Przedstawiciele najwyższej nauki zabytki badają, tem większa w tem korzyść dla zabytków samych, dla społeczeństwa i przede wszystkim dla Konserwatorów znajdujących przez to wybitną pomoc i ułatwienia we własnych dociekaniach naukowych. Należy też zaznaczyć, że okólnik był wydany w październiku 1925.r. więc po ukończeniu badań i objazdów tutejszego Okręgu Konserwatorskiego przez zawodowych historyków sztuki tj. prof. ^{ora} i doc. ^{enta} Uniw. krakowskiego, orsz. w dwa miesiące po znanym z dziennika objeździe p.dyr. Człowskiemu.

Z powodu fałszywej i mylnej interpretacji, okólnik ten został uchylony i zastąpiony okólnikiem ~~nowym~~ *innym*.

Na tem obrady zakończono.-

We Lwowie, dnia16/1.....1926.

Przewodniczący :
WZ.

*Piotrowicz
Konserwator*

Janicki

***+++++

o opiece nad zabytkami.

I. Postanowienia ogólne.

Art. 1.

Zabytkiem w rozumieniu niniejszej ustawy jest każdy przedmiot tak nieruchomy, jak ruchomy, istniejący ponad lat pięćdziesiąt i posiadający wartość artystyczną, kulturalną, historyczną lub paleontologiczną. Przedmioty istniejące mniej niż lat pięćdziesiąt mogą być uznane za zabytki, o ile posiadają wyjątkową wartość artystyczną, historyczną lub (dla kultury narodowej) - *kulturalno-narodową*

Art. 2.

Zabytkami w rozumieniu art. 1. są między innymi
(Za zabytki mogą być w szczególności uznane):

- a) jaskinie, grodziska (t.zw. szwedzkie góry i okopy) kurhany, mogiły, usypiska-cmentarzyska, ślady osad dawnych, *uapišauai* głazy zastopami, misami, krzyżami, podkowami, bazykamie i t.p.
- b) budowle zarówno murowane, jak drewniane wraz z otoczeniem (ogrodem, placem) a także dochowane w późniejszej budowie części dawne (prezbiterja, kaplice, wieże, bramy, portale, kolumny, drzwi, kominki i t.p.
- c) luźno stojące pomniki, nagrobki, kapliczki, figury, krzyże, kolumny, słupy graniczne i t.p.
- d) ruiny budowli, pomników, i posągów;
- e) grupy budowli, wybitne pod względem estetycznym i znamienne bądź dla całych osad, miast, wsi, bądź dla ich dzielnic;
- f) na gruncie dochowane po dziś, rozplanowania starych miast i dzielnic staromiejskich;
- g) ogrody ozdobne, oraz aleje cmentarne i przydrożne, drzewa sędziwe i okazałe otaczające zamczyska, kościoły, kapliczki, figury, cmen-

tarze i t.p.

h) przedmioty związane bezpośrednio z przeznaczeniem budynku (ołtarze, ambony, chrzcielnice, stalle, pomniki, nagrobki, trumny w grobach kościelnych wraz z ukrytymi w nich dziełami pracy ręcznej, epitafja, tablice, vota, szaty i naczynia obrzędowe, dzwony i t.p.) oraz kolekcje przedmiotów przechowywanych w muzeach, w skarbcach i składach świątyni, zgromadzeniach cechowych, po magistratach i t.p.

i) dzieła sztuk plastycznych, obrazy, rzeźby, ryciny;

j) dzieła sztuk zdobniczych i kunsztów cechowych; zbroje, oręż, rzędy, pojazdy, chorągwie, sztandary, arras, dywany, makaty, pasy, kilimy, hafty, koronki, ubior, meble, sprzęty, naczynia, zegary, świeczniki, wyroby złotnicze, emalje, szkło, ceramika, kraty, okucia, zamki, godła, znaki i t.p.

k) monety, medale, pieczęcie, tłoki mennicze,

l) druki, archiwalja, rękopisy, zwykłe i ozdobne, oprawy ksiąg;

m) ludowe sprzęty domowe i wyroby przemysłu ludowego.

n) wykopaliska, świadczące o dawnej kulturze (groby, urny, narzędzia kamienne, wyroby kruszczone, i szklane, tkaniny, ceramika, monety

broń i t.p., ^{o) zwałiska,}
wykopaliska paleontologiczne.-

Art. 3.

Opieka nad zabytkami należy do zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego, który sprawuje ją przy pomocy władz konserwatorskich niższych instancji

Art. 4.

Zabytki posiadające znaczną wartość, wpisane będą na mocy orzeczenia władzy konserwatorskiej do prowadzonego przez nią rejestru zabytków. Zabytki posiadające wyjątkową wartość wpisane będą na mocy orzeczenia Ministra Wyznań religijnych i oświecenia publicznego do państwowego inwentarza zabytków.

Art. 5.

Władze konserwatorskie lub upoważnieni^{one} przez nie (funkcjonariusze^{osoby}) mają prawo badania przedmiotów znajdujących się w posiadaniu osób tak fizycznych jak prawnych, w celu stwierdzenia ich wartości zabytkowej i zakwalifikowania ich bądź do rejestru bądź do inwentarza zabytków oraz prawo badania stanu zabytków wpisanych do inwentarza, lub do rejestru.

Art. 6.

(Naszwiazki samorządowe w szczególności gminy miejskie i wiejskie, na gminy wyznaniowe, parafje i wszelkie w ogóle korporacje prawne publiczne oraz na instytucje społeczne^{mają} może być przez Ministra Wyznań Rel. i Oświecenia Publ. nałożony^{nia}) obowiązek zawiadomienia władz konserwatorskich o wszelkich przedmiotach będących w ich posiadaniu, a mających wartość zabytkową, jak również o komunikowania tym władzom o wszelkich zdarzeniach, które wywarły ujemny wpływ na konserwację tych przedmiotów

II. Zabytki wpisane do inwentarza.

Art. 7.

Państwowy Inwentarz zabytków prowadzony będzie w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W siedzibie każdej Władzy konserwatorskiej prowadzony będzie drugi egzemplarz tego inwentarza, obejmujący zabytki zinwentaryzowane z znajdujące się w jej okręgu. - Oba egzemplarze inwentarza są księgami publicznymi, dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Co pół roku ogłaszany będzie w Monitorze Polskim wykaz zabytków, wpisanych do inwentarza w ciągu ubiegłego półrocza.

Art. 8.

Zabytków wpisanych do inwentarza nie wolno burzyć, niszczyć, przerabiać, odnawiać, rekonstruować, zdobić, ani uzupełniać bez uprzedniego zezwolenia władzy konserwatorskiej. Na przemieszczenie tych zabytków w obrębie granic Państwa, należy uzyskać uprzednio zezwolenie Władzy konserwatorskiej.

Art. 9.

Wykonanie na zasadzie uzyskanego zgodnie z brzmieniem art. 8. zezwolenia wszelkich robót dotyczących zabytku, podlega kontroli właściwej władzy konserwatorskiej. Władza ta ma prawo wstrzymania robót, wykonywanych bez zezwolenia lub niewłaściwie.

Art. 10.

Każdy właściciel zabytku wpisanego do inwentarza winien (w miarę możliwości) utrzymywać go w należytym stanie. Władza konserwatorska może nakazać osobom prawnym, wymienionym w art. 6. prze-

prorowadzenie potrzebny ch robót konserwatorskich i przedsięwzięcie wszelkich środków niezbędnych dla zabezpieczenia należących do nich zabytków. Koszta tych robót i przedsięwziętych środków obciąża osoby prawne, będące właścicielami zabytków, jeżeli i o ile będą one (w stanie) ^{mogły} je ponieść. *W przeciwnym razie poniesie je Skarb Państwa.*

W stosunku do zabytków należących do osób prywatnych, władza konserwatorska może zarządzić również przedsięwzięcie (analogicznych) ^{tych} robót i środków ^{zarzut} (wbrew woli właściciela *o ile właściciel sam nie może ponieść kosztów wykonanych robót* a w razie konieczności stwierdzonej materialnej niemożności, ale jedynie na koszt Państwa. *zobowiązań i przez niego*).

Art. 11.

Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku wpisanego do inwentarza, a właściciel nie przystąpił do potrzebnych robót konserwatorskich w terminie określonym mu przez władzę konserwatorską, oraz jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo wywozu zabytku zagranicę, może on być ^{za odszkodowaniem} wywłaszczony na rzecz Państwa, jak również na rzecz związków samorządowych oraz osób prawnych, które postawiły sobie za cel opiekę nad zabytkami. Władze konserwatorskie mogą wiać czasowo pod zarządek państwowy, a w szczególności przenieść do muzeów państwowych lub publicznych zabytki wpisane do inwentarza, a należące do osób prawnych, wymienionych w art. 6. jeżeli zagraża im niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę, a zwłoka w wydaniu zarządzeń zapobiegawczych mogłaby spowodować niepowetowaną szkodę.-

W stosunku do zabytków należących do osób prywatnych władze konserwatorskie mogą wydać

takie zarządzenie tylko równocześnie z podjęciem kroków zmierzających do ich wyłączenia.

Art. 12.

- 1) Zabytki wpisane do inwentarza a tak nieruchomości jak i ruchome, a należące do Państwa, mogą być pozbywane tylko na podstawie upoważnienia, udzielonego specjalną ustawą.
- 2) Zabytki wpisane do inwentarza, a należące do osób prawnych, wymienionych w art. 6. mogą być pozbywane tylko na rzecz Państwa lub innych analogicznych osób prawnych i to nie inaczej, jak za zezwoleniem Ministra W.R. i O.P.
- 3) Zabytki wpisane do inwentarza, a należące do osób prywatnych, mogą być w drodze umów pozbywane tylko za zezwoleniem władzy konserwatorskiej, która udzieli zezwolenia, jeżeli wskutek pozbycia nie zwiększy się niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytku. Państwu przysługuje w ciągu dwóch miesięcy od dnia wniesienia podania o zezwolenie, prawo zakupienia zabytku po cenie oznaczonej w umowie, *misdy nabywcą, a oferentem.*
- 4). Z chwilą doręczenia właścicielowi oświadczenia władzy konserwatorskiej o wykonaniu prawa pierwokupu, dochodzi do skutku między nim a Skarbem Państwa umowa kupna-sprzedaży, na warunkach, które były umówione z nabywcą.

W ciągu tego czasu, a mowa podlega warunkowi rozmieszczycemu, ze względu na możliwość wykonania prawa pierwokupu przez Państwo, a pozbywca nie będzie mógł w tym czasie ponieść strasności zabytku na nabywcę.

Jeśli chodzi o zabytki nieruchomości, oświadczenie takie stanowi tytuł prawny do wpisu przejścia prawa własności w księgach gruntowych (hipotecznych).

- 5) Umowy zawarte z pominięciem powyższych przepisów są nieważne.

6) Dziedzic lub legatarjusz zabytku winien o przejściu na niego praw własności zabytku zawiadomić władzę konserwatorską. Ten sam obowiązek ciąży na sądzie przeprowadzającym postępowanie spadkowe. W stosunku do zabytków na które prowadzi się egzekucję, obowiązek zawiadomienia o tem władzy konserwatorskiej ciąży (zarówno) na właścicielu zabytku (jak na organach przeprowadzających egzekucję).

7) Na nabywcę przechodzą wszelkie ograniczenia i obowiązki przewidziane w niniejszej ustawie lub nałożone na jej podstawie.

Art. 13.

Zabytki wpisane do inwentarza nie mogą być wywożone z granic Państwa Polskiego bez zezwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego. Zezwolenie takie może być udzielone, jeżeli zabytek ma być wywieziony za granicę tylko czasowo (n.p. celem odrestaurowania, ekspertyzy, na wystawę i t.) a właściciel udzieli odpowiedniego zabezpieczenia.

W razie udzielenia zezwolenia na wywóz bez zastrzeżenia powrotu pobrana będzie opłata wywozowa w wysokości 20 % zadeklarowanej wartości zabytku. Takie zezwolenie może być udzielone tylko jeżeli za niem przemawia ważny interes publiczny.

Państwu przysługuje prawo zakupu zabytku po zadeklarowanej cenie. Prawo to może być wykonane w ciągu 2-ch miesięcy od dnia wniesienia podania o zezwolenie na wywóz. W tym wypadku stosuje się ustęp 4. art.12.

*Obowiązek w tej podstawie
opłaty wywozowej dotyczy
celu zniszczenia lub użycia
prerobionego na opłatkę
nad zabytkami.*

Art .14.

Wykreślenie z państwowego inwentarza zabytków wpisanego do niego przedmiotu może nastąpić w drodze zarządzenia Ministra Wyznań Rel. i O.P. w wypadku, jeżeli ^{uznane zostanie, że} przedmiot ten utracił swą wyjątkową wartość zabytkową, względnie jeżeli za zezwoleniem Ministra Wyznań rel. i O.P. został wywieziony za granicę.

~~III. Zabytki zarejestrowane.~~

Art.15.

Rejestr zabytków prowadzony będzie w siedzibie władzy konserwatorskiej i obejmować będzie znajdujące się w jej okręgu zabytki.

Wrazie przewiezienia zabytku ruchomego z jednego okręgu konserwatorskiego do drugiego, przeprowadzone będą w obu rejestrach odpowiednie zmiany.

Rejestr zabytków jest księgą publiczną a dostępna dla wszystkich zainteresowanych. Co roku ogłaszany będzie w Monitorze Polskim wykaz zabytków zarejestrowanych w ciągu ubiegłego roku.

Art .16.

Zabytków wpisanych do rejestru nie wolno burzyć, niszczyć, przerabiać, odnawiać, rekonstruować, zdobić, ani uzupełniać bez uprzedniego zezwolenia władzy konserwatorskiej.

O zamierzonym przewozie zabytku należy uprzednio zawiadomić władzę konserwatorską.

Art .17.

~~Art. 8. 11. 13. i 14. stosują się do zabytków wpisanych do~~

wpisanych do rejestru ze zmianami, wynikającymi z przepisów niniejszego artykułu.

Orzeczenia przewidziane w artykułach 13. ustęp 1 i 14, wydają, o ile chodzi o zabytki wpisane do rejestru, w pierwszej instancji władze konserwatorskie. Opłata wywozowa od zabytków zarejestrowanych wynosi 10 % zadeklarowanej wartości zabytku.

Zdanie 2. ustępu 2 art.13. nie stosuje się do zabytków wpisanych do rejestru.

Art. 18.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru a należące do Państwa, mogą być pozbywane tylko za zgodą Ministra Wyznań Rel. i Oświecenia Publ. Ustęp 2-gi art. 12. stosuje się do zabytków wpisanych do rejestru.

Umowy zawarte z pominięciem powyższych przepisów są nieważne.

Osoby prywatne tak fizyczne, jak prawne, będące właścicielami zabytków wpisanych do rejestru, winny o zamierzonym ich pozbyciu zawiadomić władzę konserwatorską.

Państwu przysługuje w ciągu 2-ech miesięcy od dnia zawiadomienia prawo zakupu zabytku po cenie oznaczonej w umowie. W ciągu tego czasu umowa podlega warunkowi rozwiązującemu wykonanie tego prawa pierwokupu i pozbywca nie będzie mógł przenieść posiadania zabytku na nabywcę.

Ustępy 4,6, i 7. art.12. stosują się do zabytków wpisanych do rejestru.

III (IV.) Zabytki ^{inventaryzowane} niezarejestrowane i ochrona krajobrazu.

Art. (19.) 15.

Władze konserwatorska może na prze-

ciąg trzech miesięcy zakazać lub wstrzymać roboty, zmierzające do zburzenia, zniszczenia, przerobienia, odnowienia, rekonstruowania, zdobienia lub u zupełniania zabytku nie wpisanego do rejestru ^{inventarza} i w razie potrzeby przez w ciągu tego czasu o wpisaniu o zabytku do rejestru. ^{inventarza}

Art (20.) 16.

Zabytki ruchome niewpisane do rejestru ^{inventarza} nie mogą być wywożone z granic Państwa bez zezwolenia władzy konserwatorskiej, która nie może odmówić zezwolenia, nie zarządzając równocześnie wpisania zabytku do rejestru. ^{inventarza}

W razie udzielenia zezwolenia na wywóz bez zastrzeżenia powrotu pobrana będzie opłata wywozowa w wysokości ¹⁰ (5)% zadeklarowanej wartości zabytku.

Przepisy ustępu 3. art. 13. stosują się również do zabytków nie wpisanych do rejestru ^{inventarza}

Jednakowoż zabytki przywiezione z zagranicy ^{bez zezwolenia właściwych władz} nie mogą być w ciągu lat pięciu od daty przywozu wpisane do rejestru, (ani do inventarza i przez tenże okres czasu wolne są od opłaty wywozowej. Na żądanie interesowanego temin ten będzie przesuwany na dalsze 5 lat z upływem każdego pięciolecia.

Art (21.) 17.

Władze konserwatorskie mogą zakazać lub wstrzymać wszelkie roboty, których wykonanie zszpeciłoby otoczenie zabytku, widok na zabytek lub z zabytku, w zglądnie wygląd miasta lub krajobrazu.

Przepisu powyższego nie należy stosować

jeżeli zastosowanie go naraziłoby zamierza-
jącego przeprowadzić roboty na nie stosunkowo
dużą szkodę lub nakład pieniężny, chyba że
projektowana zmiana zeszpeciłaby w sposób
rażący otoczenie zabytku wpisanego do inwen-
tarza ~~lub rejestra~~, względnie widok na taki
zabytek lub z takiego zabytku.

Przy zatwierdzeniu planów regulacyjnych
należy mieć na względzie by wykonanie ich
nie zeszpeciło wyglądu miasta względnie
krajobrazu.

IV. Wykopaliska i znaleziska.

Art. (22.) 18

^{użytkownicy} Właściciele lub zarządcy gruntów na któ-
rych znalazły się w ymienione w punktach n)
i o) art.2. wykopaliska lub znaleziska, jak
również kierownicy robót, podczas których na
wykopalisku natrafiono, bądź też ci, którzy
ich odkrycia dokonali, obowiązani są niezwłó-
cznie zawiadomić o tem właściwą władzę kon-
serwatorską która celem zabezpieczenia wyko-
pisk lub znalezisk wyda stosowne zarządzen-
ia w szczególności zarządzić może wstrzymanie
robót lub określić sposób ich dalszego prowa-
dzenia.

Art. (23.) 19

Wszelkie ^{La chonre} (prywatne) poszukiwania archeolo-
giczne i paleontologiczne (wymagają zezwolenia
Ministra Wyznań Rel. i Ośw. Publ. i podlegają
jego kontroli).

W zezwoleniu ^{Władzy konserwatorskiej} może być zastrzeżone
odstąpienie odkrytych zabytków w całości
lub częściowo ^(bezpłatnie lub za opłatą) (na rzecz) Państwa (bezpłatnie lub
za opłatą). ^{które stoi w umiarkach} publicznych.

*✓ prowadzone przez naukowych
badaczy mogą być prowa-
dzone jedynie na popędzie
zezwoleniem Władzy konser-
watorskiej. Wszelkie pry-
watne poszukiwania przez
osoby do tego celu porożnione
są zabronione.*

Art. (24.) 20

Grunta, na których dokonano odkrycia mogą być wyłączone ^{za odrekodowanie} lub czasowo przymusowo zajęte na rzecz Państwa lub osób prawnych, w art. 6. wymienionych, dla badań naukowych.

Państwu przysługuje również prawo pierwokupu wykopalisk i znalezisk w ciągu 2-ech miesięcy od dnia zawiadomienia. Ustęp 4 art. 12. stosuje się odpowiednio.

V. (VI). Wyłączenie zabytków.

Art. (25.) 21.

Wyłączenie zabytków nieruchomych oraz gruntów, o których mowa w art. 24. ust. 1. odbywa się na zasadzie ogólnych przepisów o wyłączeniu nieruchomości na użytek publiczny.

Art. (26.) 22.

Wyłączenie zabytku ruchomego następuje na mocy orzeczenia Ministra W.R. i O.P.

Orzeczenie to należy doręczyć właścicielowi względnie także posiadaczowi zabytku na którym od tej chwili ciąży w stosunku do wyłączonego zabytku obowiązki (zarządcy ^{przechoy (depozytariusza)} sadowego.)

Art. (27.) 23.

Odszkodowanie za wyłączonego zabytek ustali się bądź na podstawie dobrowolnej umowy, bądź na podstawie przepisów poniżej zamieszczonych.

Art. (28.) 24.

Odszkodowanie ustala w braku dobrowolnej umowy władza konserwatorska na podstawie

przeprowadzonej w tym celu rozprawy.

Na rozprawę wezwać należy właściciela zabytku, oraz, o ile wyłączenie następuje na rzecz jednej z osób prawnych, wymienionych w art. 11. ust. 1. zarząd tej osoby prawnej.

O terminie rozprawy należy ogłosić w dzienniku przeznaczonym do ogłoszeń publicznych oraz w jednym z dzienników miejscowych.

Wszyscy roszczący sobie prawa do wyłączonego zabytku mogą się zjawić na rozprawę i bronić swych interesów co do ustalenia odszkodowania oraz sposobu jego wypłaty lub złożenia do depozytu sądowego.

Art. (29.) 25.

Dla oceny wartości zabytku winni być powołani na zgodny wniosek stron lub w razie braku ich zgody według uznania władzy konserwatorskiej 1 - 3 rzeczoznawców.

Przy ocenie wartości zabytku należy mieć na względzie wartość jaka posiada on w obrocie wewnętrznym z ewentualnem uwzględnieniem zmniejszających jego wartość ograniczeń wynikających z niniejszej ustawy.

Opinia rzeczoznawców winna być złożona na piśmie lub też zgłoszona ustnie do protokołu rozprawy. Opinia ta nie ma dla władzy konserwatorskiej charakteru wiążącego.

Art. (30.) 26.

Orzeczenie władzy konserwatorskiej o ustaleniu odszkodowania winno nadto określić sposób jego wypłaty lub złożenia do depozytu z ewentualnem uwzględnieniem praw osób wmi-

nionych w art. 28. ust. 4. które zjawiły się na rozprawę.

Orzeczenie to należy doręczyć właścicielowi oraz wszystkim osobom które zjawiły się na rozprawę.

Art. (31.) 27.

Z chwilą uskutecznienia wypłaty odszkodowania, względnie dnia zawiadomienia właściciela lub posiadacza zabytku o złożeniu go do depozytu sądowego przechodzi prawo własności zabytku na Państwo lub osobę prawną, na rzecz której orzeczono wywłaszczenie.

Równocześnie władza konserwatorska obejmuje lub upoważnia do objęcia zabytku w posiadanie, o ile nie skorzystała uprzednio z postanowień art. 11. ust. 2. lub 3. względnie art. 17.

Art. (32.) 28.

Właściciel oraz osoby, które zjawiły się na rozprawę, mogą, o ile czują się w swych prawach pokrzywdzone orzeczeniem o ustaleniu odszkodowania, dochodzić ich na drodze sądowej w ciągu sześciu miesięcy od dnia doręczenia im tego orzeczenia.

VII (VII). Organizacja Władz Konserwatorskich.

Art. (33.) 29.

Gdziekolwiek niniejsza ustawa mówi o władzach konserwatorskich, należy przez nie rozumieć, w braku innego bliższego oznaczenia, władze administracyjne II. instancji.

Do wypełniania zadań, przewidzia-

nych niniejszą ustawą, powołani będą mianowani przez Ministra W. R. i O. P. konserwatorów, wchodzący w skład urzędów administracyjnych II. instancji, przy czem jeden Konserwator może spełniać to zadanie w kilku okręgach administracyjnych II. instancji.

Do wydawania zarządzeń tymczasowych z w szczególności mających na celu wstrzymanie robót) art. 11. 17. 21 i 22) mogą być upoważnione władze administracyjne I. instancji.

Do zarządzeń i orzeczeń wydawanych na podstawie niniejszej ustawy, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 1. sierpnia 1923. r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. u. R. P. № 91. poz. 712.)

Art. (34.) 30.

Do współdziałania z władzami konserwatorskimi w wykonywaniu opieki nad zabytkami powołane będą okręgowe Komisje konserwatorskie.

V i eventualnie delegowani przez nie mierzony raufania

Skład, ilość, siedziby i okręgi oraz szczegółowy zakres dzia łania okręgowych Komisji Konserwatorskich *(ich mierzony raufania)* określi rozporządzenie wykonawcze.

VIII. Postanowienia karne.

Art. (35.) 31.

Zarządcy osób prawnych, wymienionych w art. 6. winni przekroczenia przepisów tego artykułu, ulegną karze grzywny w wysokości od.....do.....

Art. (36.) 32.

Winny przekroczenia przepisów art. 8. 16 ust. 1. i 23. jak również wznowienia robót wstrzymanych lub prowadzenia robót zabre-

nionych przez władzę konserwatorską (art.11 .
względnie 17.19.21.i 22.) ulegnie karze aresz-
tu do 3-ch miesięcy albo grzywny od
do oraz w razie zniszczenia zabytku
lub zmniejszenia jego wartości karze pienięż-
nej równąjącej się w wartości zniszczonego za-
bytku lub zmniejszenia jego wartości wskutek
uszkodzenia.

Jeżeli winny jest technikiem lub przed-
siębiorcą prowadzącym roboty budowlane, (sa d)
Stoska konserwatorska uprawowa
(mocen) będzie nadto zbrońić mu prowadzenia ty ch
robót (na czas od do.....) *W takim*
razie osoba uszody Stasiceleu zabytku
a przedsiębiorcą prowadzącym roboty mowisuje
się sama mowisuje
Art.(37.) 33

Winny przekroczenia przepisów art. 12. u
ust.2. i 3. oraz art. 18. ust. 2. i 4. ulegnie
karze grzywny do wysokości-naddo
można orzec konfiskatę zabytku pozbytego
bez zezwolenia, względnie zawiadomienia wła-
dzy konserwatorskiej na rzecz jednego z muze-
ów *publicznych* (państwowych). W razie powtór nego prz e-
kroczenia powyższych przepisów lub w razie przekrocze-
nia ich przez osobę zajmującą się zawodowo
handlem zabytkami, na leży orzec konfiskatę.

Dziedzic lub legatarjusz, względnie
właściciele zabytków winni przekroczenia prz e-
pisów art.12. ust.6. względnie art.18.ust.6.
jak również osoby winne przekroczenia prz e-
pisów art.16. ust.4. ulegną karze grzywny do wy-
sokości

Art. (38.) 34

Winny potajemnego wywozu lub usiłowania
potajemnego wywozu zabytków wpisanych do in-
wentarza lub do rejestru z granic Państwa,
ulegnie karze aresztu do 3 miesięcy lub karze

grzywny do wysokości; winny potajemnego wywozu lub u-siłowania potajemnego wywozu zabytków nie zarejestrowanych ulegnie karze grzywny do wysokości

Nadto należy orzec konfiskatę zabytku na rzecz jednego z mu zeów państwowych, a wrazie jeśli został on w ywieziony zagranicę - karę pieniężną równą ąca się wartości wywiezionego zabytku.

Art.(39). 35

W razie jeżeli czyn podlegający ukaraniu w myśl powyższych przepisów, zagrożony jest przez inne ustawy karą surowszą, stosują się przepisy o zbiegu przestępstw.

VIII (IX.) Postanowienia końcowe.

Art.(40). 36.

Minister W.R.i O.P. podda rewizji zabytki wpisane do inwentarza na zasadzie Dekretu z dnia 31. października 1918.r. w celu stwierdzenia, które z nich ze względu na wyjątkową wartość zabytkową, powinny pozostać w inwentarzu, które zaś winne być wpisane nie tylko do rejestru zabytków, w zględnie z uwagi na nieznaczną wartość zabytkową - uledez wykreśleniu.

Art.(41). 37.

Sposób wykonania niniejszej ustawy określi rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art.(42). 38.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi W.R.i O.P.

Art.(43). 39.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniemZ chwila wejścia w życie niniejszej ustawy traca moc obowiazująca wszystkie przepisy prawne dotyczace opieki nad zabytkami.-

Do art.1. Proponujemy jedynie stylistyczną zmianę ostatnich słów tego artykułu "dla kultury narodowej", w miejscach których należy wstawić słowa "kulturalno - narodowa".

Do art.2. Dla tem silniejszego zaznaczenia, że wyliczenie zabytków w tym artykule jest tylko przykładowe, a nie wyczerpujące, proponuje się zamiast słów "Za zabytki mogą być w szczególności uznane", wstawienie słów : "Zabytkami w znaczeniu artykułu 1/ mogą być między innymi :".

Przy słowach "Głazy ze stopami", należałoby dodać : "napisami":.

Pod literą 1/ w tym artykule wymienione są także "druki, archiwalja, rękopisy zwykłe i ozdobne, oprawy ksiąg", Sprawę opieki nad archiwaljami obejmuje dekret Naczelnika Państwa z dnia 7. lutego 1919 Nr.14.poz.182 dzien.praw.dotyczący także organizacji archiwów państwowych i powołujący Wydział Archiwów Państwowych przy Ministrze W.R.i O.P.Jakkolwiek zatem np.rękopisy illuminowane, ozdobne oprawy ksiąg i t.p.niewątpliwie posiadają wartość artystyczną i z tego względu podlegać winny przepisom ustawy o opiece nad zabytkami, to z drugiej strony wobec stworzonej już w powołanym dekrete organizacji odnośnie do tych zabytków stwarzałoby się podwójną kompetencję dla spraw opieki nad archiwaljami, co może powodować szkodliwe komplikacje i spory kompetencyjne.

Pod o/ powyższego artykułu proponuje się wymienienie "znalezisk", jako ważnej kategorii zabytków, którą przytaczał art. 23 b/ dekretu Rady Regencyjnej z 31/10 1918 Nr.16.poz.36.dzien.ust.i o których mowa w art.22 obecnego projektu.Po znaleziskach pod p/ wymienione byłyby dopiero "wykopaliska paleontologiczne".-

Do art.4. Zasadnicze wątpliwości nasuwa projekt ustawy, stwarzający osobne rejestry i osobny państwowy inwentarz zabytków, a wprowadzający dwa stopnie wartości artystycznej, historycznej i kulturalnej zabytków, trudne do określenia i rozróżnienia.Okręgowa Komisja Konserwatorska po rozważeniu tej kwestji

doszła do przekonania, iż jej zdaniem wskazane jest uchylenie tych projektowanych postanowień, które stwarzają osobne rejestry i osobny państwowy inwentarz zabytków, a natomiast wskazane jest zachowanie jednolitych norm, zapewniających ochronę zabytków, to jest tych, które projekt ustawy przewiduje dla zabytków wpisanych do inwentarza. Przemawiają za tem przykłady przeważnej części ustawodawstw zagranicznych, w szczególności ustawy włoskiej. Jesteśmy przytem za stworzeniem konstrukcji, w której zabytki wpisywane do inwentarza chronione byłyby w sposób silniejszy a więc objęty art. 7 do 14 projektu. Postanowienia art. 15. do 18 projektu odpadłyby zupełnie z wyjątkiem przedostatniego ustępu art. 18. który by znalazł zastosowanie przy art. 12. /jak niżej/. -

Do art. 5. Słowo "funkcjonariusze" proponujemy, by było zastąpione przez słowo "osoby", przyczem mamy na myśli, iż działalność władz konserwatorskich nie powinna ograniczać się do wykonywania czynności leżących w zakresie działania tych władz za pośrednictwem jedynie urzędników konserwatorskich i osób bezpośrednio od władz tych zawisłych. Wskazane jest, aby władze konserwatorskie posługiwały się w odległych od ich siedzib okolicach mężami zaufania i upoważnionymi przez siebie innymi władzami /starostwami/, które wspierać mogą skutecznie działalność konserwatorską. -

Do art. 6. Proponujemy zmianę stylizacji tego artykułu w tym kierunku, aby ~~na~~ związki samorządowe i t.p. nie tylko "mógł być" przez Ministre W.R. i O.P. nałożony obowiązek zawiadomienia władz konserwatorskich, ale aby ustawa wprost i pozytywnie stwierdziła, iż "Związki samorządowe" i t.p. mają obowiązek zawiadomienia władz konserwatorskich i t.d." -

Do art. 10. Proponujemy eliminowanie słów "w miarę możliwości" w pierwszym ustępie tego artykułu. -

W ustępie drugim tego artykułu przy końcu, ze względów językowych proponujemy wstawienie w miejsce słów "w stanie", słowa

"mogły je ponieść, w przeciwnym razie poniesie je Skarb Państwa".

Ustęp trzeci proponujemy przestylizować w następujący sposób: "W stosunku do zabytków należących do osób prywatnych, o ile właściciel sam nie może ponieść kosztów odnośnych robót, władza konserwatorska może zarządzić przedsięwzięcie tych robót i środków nawet wbrew woli właściciela, w razie urzędnie stwierdzonej materialnej niemożności pokrycia ich przez niego, ale jedynie na koszt Państwa".-

Do art. 11. W ustępie pierwszym tego artykułu między słowami "może on być wyłączone", a słowami "na rzecz Państwa" należy dla jasności wtracić słowa: "za odszkodowaniem".-

Do art. 12. W ustępie 3/ tego artykułu należałoby dla jasności dodać przy końcu słowa: "pomiedzy pozbywcą a oferentem", co będzie objaśniać prawo pierwokupu, o którym mowa następnie w ust. 4/ tegoż artykułu. Nadto należy w razie uchylenia koncepcji rejestru i osobnego inwentarza dodać postanowienie: "W ciągu tego czasu umowa podlega warunkowi rozwiązującemu, ze względu na możliwość wykonania prawa pierwokupu przez Państwo, a pozbywca nie będzie mógł w tym czasie przenieść własności zabytku na nabywcę".-

Trudnym w praktyce do przeprowadzenia byłby nałożony w ustępie 6/ tego artykułu na organy przeprowadzające egzekucję, a więc organy sądowe, - obowiązek zawiadomienia władz konserwatorskich o wdrożonej egzekucji. Trudno sobie wyobrazić, by organy sądowe miały w każdym poszczególnym wypadku wglądać w inwentarz czy rejestr, chociażby ogłaszane w Monitorze. Przepis ten byłby nie do przeprowadzenia i należałoby raczej poprzestać na obowiązku właściciela zabytku uwiadomienia władzy konserwatorskiej o wdrożonej egzekucji, co zresztą będzie leżeć w interesie właściciela. -

Do art. 13. Odnośnie do ustępu drugiego tego artykułu, wyrażamy postulat, aby opłata wywozowa 20% względnie 10% wpływała nie na ogólne cele skarbowe, ale na cele zwiększenia

funduszu, przeznaczonego na opiekę nad zabytkami.-

Do art.14. Ścisłe rzecz biorąc, przedmiot żaden sam przez się nie może utracić swej wyjątkowej wartości zabytkowej, ale uznanie tego zależy od kompetentnych czynników. Należy zatem między słowami "jeżeli", a "przedmiot" wstawić słowa "uznane zostanie, że"-

art.15 do 18. Odpadłyby w razie przyjęcia jednolitego inwentarza dla ogółu zabytków.-

Do art.20. W ustępie drugim tego artykułu 5% zamienione by zostało na 10%.-

W ustępie ostatnim tego artykułu, ze względu na możliwość, iż w pewnych wypadkach samemu właścicielowi dogadzałoby wpisanie zabytku przewiezonego przez niego z zagranicy /np. w obwie przed losami zabytku w ręku spadkobierców/ należałoby wtrącić, iż zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą być "bez zezwolenia właściciela" w ciągu lat pięciu od daty przywozu i t.d.

Do art.22. Na początku tego artykułu należy wymienić: "Właściciele, użytkowce lub zarządcy gruntów i t.d.".-

Do art.23. Okręgowa Komisja Konserwatorska wyraża opinię przeciwną centralizowaniu zezwoleń na poszukiwania archeologiczne i paleontologiczne w Ministerstwie W.R. i O.P. i proponuje nadanie artykułowi temu następującego brzmienia: "Wszelkie fachowe poszukiwania przez naukowych badaczy mogą odbywać się tylko za poprzednim zezwoleniem władz konserwatorskich, wszelkie zaś przygodne poszukiwania niefachowe są zabronione. W zezwoleniu władzy konserwatorskiej może być zastrzeżone odstąpienie odkrytych zabytków w całości lub częściowo, bezpłatnie lub za opłatą Państwu, które złoży je w muzeach publicznych".-

Do art.24. Po słowach: "grunty, na których dokonano odkrycia mogą być wyłączone" - dodać należy dla jasności "za odszkodowaniem".-

Do art.26. Zarządcą sądowym, według pojęć prawnych w M

Małopolsce, może być tylko- osoba trzecia, a nigdy sam właściciel. Stosunek właściciela zabytku ruchomego do tegoż, po doręczeniu mu orzeczenia o wywłaszczeniu należałoby określić jako stosunek przechowcy /depozytarjusza/ wobec rzeczy znajdującej się w jego posiadaniu.-

Do art.34. Po słowach "Dla współdziałania z władzami konserwatorskimi w wykonywaniu opieki nad zabytkami powołane będą Okręgowe Komisje konserwatorskie " dodać należy "i ewentualnie delegowani przez nie mężowie zaufania ". Do współdziałania tych mężów zaufania w odległych od siedziby władz konserwatorskich okolicach przywiązujemy wielką wagę, jak o tem była już mowa w uwadze do art.5. projektu ustawy. Dlatego i w drugim ustępie art.34.należałoby dodać iż : "Skład, ilość, siedziby i okręgi, oraz szczegółowy zakres działania Okręgowych Komisji Konserwatorskich i ich mężów zaufania określi rozporządzenie wykonawcze ".-

Do art.36 do 39. Wprost nie do pomyslenia w stosunkach panujących w Małopolsce i w tutejszej organizacji prawnej jest pozostawienie wymiaru kar za przekroczenia przepisów ustawy o opiece nad zabytkami orzecznictwu sądowemu. Byłoby to zwiechnięciem przeprowadzenia w praktyce całej ustawy, której karne sankcje byłyby niewykonalne, a urzędy konserwatorskie w tych warunkach byłyby bezsilne.-

W ramach organizacji sądowej w Małopolsce nie ma miejsca na tego rodzaju przepisy. Same sądy nie byłyby w możności orjentować się w doniosłości przekroczeń i w ich stopniu w odniesieniu do ochrony zabytków i z reguły prawie kończyłoby się na uwalnianiu lub na bardzo nieznacznych, a mało dotkliwych karach na przekraczających odnośne przepisy. Sędziowie nie stanowią tego czynnika, któryby mógł i umiał orjentować się w kulturalnej doniosłości ochrony zabytków i przykładał odpowiednią miarę do postanowień ustawy mających na celu wyegzekwowanie ich przestrzega-

nia. Sprawy te stanowić będą dla sędziego coś odarwanego od życia współczesnego, może je nieraz pojmować jako dotkliwe ograniczenie właściciela w rozporządzeniu swą własnością, krzywdzące go i ekonomicznie zbędne, a przekroczenie odnośnych przepisów przez właściciela sędzia łatwo usprawiedliwi, lub zastosuje daleko idące okoliczności łagodzące. Przekroczenia ustawy o ochronie zabytków stać będą w oczach przeciętnego sędziego na poziomie jakiegoś zaniechania czyszczenia kominów, czy innych drobnych przekroczeń ustawy karnej. Niepodobna też żądać, by sędzia w tego rodzaju wypadkach z urzędu wzywał rzeczoznawcę dla oceny winy podsądnego, powodował tem znaczne koszty i t. d. O przeciążeniu Sądów powiatowych, do których te sprawy należałyby, zwłaszcza w sprawach karnych wiemy dobrze, znany momenty, które sędziom każą różnymi sposobami dążyć do pozbycia się nadmiaru spraw, oczywiście nie z korzyścią dla ich dokładnego i szczegółowego rozpatrzenia. Dlatego według naszych pojęć prawnych tego rodzaju przekroczenia, o jakich mowa w projekcie ustawy o ochronie zabytków, podlegać winny właśnie par excellence orzecznictwu władz administracyjnych a więc urzędów konserwatorskich. Projekt ustawy winien być dostosowany do ustawodawstwa i organizacji prawnej wszystkich dzielnic, - jeżeli wykonanie ustawy w pewnych dzielnicach nie ma być zupełnie zwicniętem. -

Do art.1. Proponujemy jedynie stylistyczną zmianę ostatnich słów tego artykułu "dla kultury narodowej", w miejsce których należy wstawić słowa "kulturalno - narodowe".

Do art.2. Dla tem silniejszego zaznaczenia, że wyliczenie zabytków w tym artykule jest tylko przykładowe, a nie wyczerpujące, proponuje się zamiast słów "Za zabytki mogą być w szczególności uznane", wstawienie słów : "Zabytkami w znaczeniu artykułu 1/ mogą być między innymi :".

Przy słowach "Głazy ze stopami", należałoby dodać : "napisami":.

Pod literą 1/ w tym artykule wymienione są także "druki, archiwalja, rękopisy zwykłe i ozdobne, oprawy ksiąg", Sprawę opieki nad archiwaljami obejmuje dekret Naczelnika Państwa z dnia 7. lutego 1919 Nr.14.poz.182 dzien.praw.dotyczący także organizacji archiwów państwowych i powołujący Wydział Archiwów Państwowych przy Ministrze W.R.i O.P.Jakkolwiek zatem np.rękopisy illuminowane, ozdobne oprawy ksiąg i t.p.niewątpliwie posiadają wartość artystyczną i z tego względu podlegać winny przepisom ustawy o opiece nad zabytkami, to z drugiej strony wobec stworzonej już w powołanym dekrete organizacji odnośnie do tych zabytków stwarzałoby się podwójną kompetencję dla spraw opieki nad archiwaljami, co może powodować szkodliwe komplikacje i spory kompetencyjne.

Pod o/ powyższego artykułu proponuje się wymienienie "znalezisk", jako ważnej kategorii zabytków, którą przytaczał art. 23 b/ dekretu Rady Regencyjnej z 31/10 1918 Nr.16.poz.36.dzien.ust.i o których mowa w art.22 obecnego projektu.Po znaleziskach pod p/ wymienione byłyby dopiero "wykopaliska paleontologiczne".-

Do art.4. Zasadnicze wątpliwości nasuwa projekt ustawy, stwarzający osobne rejestry i osobny państwowy inwentarz zabytków, a wprowadzający dwa stopnie wartości artystycznej, historycznej ~~kulturalnej~~ lub kulturalnej zabytków, trudne do określenia i rozróżnienia.Okręgowa Komisja Konserwatorska po rozważeniu tej kwestji

doszła do przekonania, iż jej zdaniem wskazane jest uchylene tych projektowanych postanowień, które stwarzają osobne rejestry i osobny państwowy inwentarz zabytków, a natomiast wskazane jest zachowanie jednolitych norm, zapewniających ochronę zabytków, to jest tych, które projekt ustawy przewiduje dla zabytków wpisanych do inwentarza. Przemawiają za tem przykłady przeważnej części ustawodawstw zagranicznych, w szczególności ustawy włoskiej. Jesteśmy przytem za stworzeniem konstrukcji, w której zabytki wpisywane do inwentarza chronione byłyby w sposób silniejszy a więc objęty art. 7 do 14 projektu. Postanowienia art. 15. do 18 projektu odpadłyby zupełnie z wyjątkiem przedostatniego ustępu art. 18. który by znalazł zastosowanie przy art. 12. /jak niżej/. -

Do art. 5. Słowo "funkcjonariusze" proponujemy, by było zastąpione przez słowo "osoby", przyczem mamy na myśli, iż działalność władz konserwatorskich nie powinna ograniczać się do wykonywania czynności leżących w zakresie działania tych władz za pośrednictwem jedynie urzędników konserwatorskich i osób bezpośrednio od władz tych zawisłych. Wskazane jest, aby władze konserwatorskie posługiwały się w odległych od ich siedzib okolicach mężami zaufania i upoważnionymi przez siebie innymi władzami /starostwami/, które wspierać mogą skutecznie działalność konserwatorską. -

Do art. 6. Proponujemy zmianę stylizacji tego artykułu w tym kierunku, aby na związki samorządowe i t.p. nie tylko "mógł być" przez Ministra W.R. i O.P. nałożony obowiązek zawiadamiania władz konserwatorskich, ale ażeby ustawa wprost i pozytywnie stwierdzała, iż "Związki samorządowe" i t.p. mają obowiązek zawiadamiania władz konserwatorskich i t.d." -

Do art. 10. Proponujemy eliminowanie słów "w miarę możliwości" w pierwszym ustępie tego artykułu. -

W ustępie drugim tego artykułu przy końcu, ze względów językowych proponujemy wstawienie w miejsce słów "w stanie", słowa

"mogły je ponieść, w przeciwnym razie ponieść je Skarb Państwa".

Ustęp trzeci proponujemy przestylizować w następujący sposób: "W stosunku do zabytków należących do osób prywatnych, o ile właściciel sam nie może ponieść kosztów odnośnych robót, władza konserwatorska może zarządzić przedsięwzięcie tych robót i środków nawet wbrew woli właściciela, w razie urzędowo stwierdzonej materialnej niemożności pokrycia ich przez niego, ale jedynie na koszt Państwa".-

Do art. 11. W ustępie pierwszym tego artykułu między słowami "może on być wywłaszczony", a słowami "na rzecz Państwa" należy dla jasności wtracić słowa: "za odszkodowaniem".-

Do art. 12. W ustępie 3/ tego artykułu należałoby dla jasności dodać przy końcu słowa: "pomiędzy pozbywcą a oferentem", co będzie objaśniać prawo pierwokupu, o którym mowa następnie w ust. 4/ tegoż artykułu. Nadto należy w razie uchylenia koncepcji rejestru i osobnego inwentarza dodać postanowienie: "W ciągu tego czasu umowa podlega warunkowi rozwiązującemu, ze względu na możliwość wykonania prawa pierwokupu przez Państwo, a pozbywca nie będzie mógł w tym czasie przenieść własności zabytku na nabywcę".-

Trudnym w praktyce do przeprowadzenia byłby nałożony w ustępie 6/ tego artykułu na organy przeprowadzające egzekucję, a więc organy sądowe, - obowiązek zawiadamiania władz konserwatorskich o wdrożonej egzekucji. Trudno sobie wyobrazić, by organy sądowe miały w każdym poszczególnym wypadku wglądać w inwentarz czy rejestr, chociażby ogłaszane w Monitorze. Przepis ten byłby nie do przeprowadzenia i należałoby raczej poprzestać na obowiązku właściciela zabytku uwiadomienia władzy konserwatorskiej o wdrożonej egzekucji, co zresztą będzie leżeć w interesie właściciela. -

Do art. 13. Odnośnie do ustępu drugiego tego artykułu, wyrażamy postulat, aby opłata wywozowa 20% względnie 10% wpływała nie na ogólne cele skarbowe, ale na cele zwiększenia

funduszu, przeznaczonego na opiekę nad zabytkami.-

Do art.14. Sicile rzecz biorąc, przedmiot żaden sam przez się nie może utracić swej wyjątkowej wartości zabytkowej, ale uznanie tego zależy od kompetentnych czynników. Należy zatem między słowami "jeżeli", a "przedmiot" wstawić słowa "uznane zostanie, że"-

Art.15 do 18. Odpadłyby w razie przyjęcia jednolitego inwentarza dla ogółu zabytków.-

Do art.20. W ustępie drugim tego artykułu 5% zamienione by zostało na 10%.-

W ustępie ostatnim tego artykułu, ze względu na możliwość, iż w pewnych wypadkach samemu właścicielowi dogadzałoby wpisanie zabytku przewiezonego przez niego z zagranicy /np. w obawie przed losami zabytku w ręku spadkobierców/ należałoby wtrącić, iż zabytki przywiezione z zagranicy nie mogą być "bez zezwolenia właściciela" w ciągu lat pięciu od daty przywozu i t.d.

Do art.22. Na początku tego artykułu należy wymienić: "Właściciele, użytkowce lub zarządcy gruntów i t.d.".-

Do art.23. Okręgowa Komisja Konserwatorska wyraża opinię przeciwną centralizowaniu zezwoleń na poszukiwania archeologiczne i paleontologiczne w Ministerstwie W.R. i O.P. i proponuje nadanie artykułowi temu następującego brzmienia :Wszelkie fachowe poszukiwania przez naukowych badaczy mogą odbywać się tylko za poprzednim zezwoleniem władz konserwatorskich, wszelkie zaś przygodne poszukiwania niefachowe są zabronione. W zezwoleniu władzy konserwatorskiej może być zastrzeżone odstąpienie odkrytych zabytków w całości lub częściowo, bezpłatnie lub za opłatą Państwu, które złoży je w muzeach publicznych".-

Do art.24. Po słowach : "grunta, na których dokonano odkrycia mogą być wywłaszczone" - dodać należy dla jasności "za odszkodowaniem".-

Do art.26. Zarządcą sądowym, według pojęć prawnych w Ma-

120

Małopolsce, może być tylko osoba trzecia, a nigdy sam właściciel. Stosunek właściciela zabytku ruchomego do tegoż, po doręczeniu mu orzeczenia o wywłaszczeniu należałoby określić jako stosunek przechowcy /depozytarjusza/ wobec rzeczy znajdującej się w jego posiadaniu.-

Do art.34. Po słowach "Dla współdziałania z władzami konserwatorskimi w wykonywaniu opieki nad zabytkami powołane będą Okręgowe Komisje konserwatorskie " dodać należy "i ewentualnie delegowani przez nie mężowie zaufania ". Do współdziałania tych mężów zaufania w odległych od siedziby władz konserwatorskich okolicach przywiązujemy wielką wagę, jak o tem była już mowa w uwadze do art.5.projektu ustawy.Dlatego i w drugim ustępie art.34.należałoby dodać iż : "Skład, ilość, siedziby i okręgi, oraz szczegółowy zakres działania Okręgowych Komisji Konserwatorskich i ich mężów zaufania określi rozporządzenie wykonawcze ".-

Do art.36 do 39.Wprost nie do pomyslenia w stosunkach panujących w Małopolsce i w tutejszej organizacji prawnej jest pozostawienie wymiaru kar za przekroczenia przepisów ustawy o opiece nad zabytkami orzecznictwu sądowemu.Byłoby to zwiecznieniem przeprowadzenia w praktyce całej ustawy,której karne sankcje byłyby niewykonalne,a urzędy konserwatorskie w tych warunkach byłyby bezsilne.-

W ramach organizacji sądowej w Małopolsce nie ma miejsca na tego rodzaju przepisy.Same Sądy nie byłyby w możności orjentować się w doniosłości przekroczeń i w ich stopniu w odniesieniu do ochrony zabytków i z reguły prawie kończyłoby się na uwalnianiu lub na bardzo nieznacznych, a mało dotkliwych karach na przekraczających odnośne przepisy.Sędzia nie stanowi tego czynnika,któryby mógł i umiał orjentować się w kulturalnej doniosłości ochrony zabytków i przykładał odpowiednią miarę do postanowień ustawy mających na celu wyegzekwowanie ich przestrzega-

nia. Sprawy te stanowiąc będą dla sędziego coś oderwanego od życia współczesnego, może je nieraz pojmować jako dotkliwe ograniczenie właściciela w rozporządzaniu swą własnością, krzywdzące go i ekonomicznie zbędne, a przekroczenie odnośnych przepisów przez właściciela sędzia łatwo usprawiedliwi, lub zastosuje daleko idące okoliczności łagodzące. Przekroczenia ustawy o ochronie zabytków stać będą w oczach przeciętnego sędziego na poziomie jakiegoś zaniechania czyszczenia kominów, czy innych drobnych przekroczeń ustawy karnej. Niepodobna też żądać, by sędzia w tego ~~rodzaju~~ rodzaju wypadkach z urzędu wzywał rzeczoznawcę dla oceny winy podsądnego, powodował tem znaczne koszty i t. d. O przeciążeniu Sądów powiatowych, do których te sprawy należałyby, zwłaszcza w sprawach karnych wiemy dobrze, znany momenty, które sędziom każą różnymi sposobami dążyć do pozbycia się nadmiaru spraw, oczywiście nie z korzyścią dla ich dokładnego i szczegółowego rozpatrzenia. Dlatego według naszych pojęć prawnych tego rodzaju przekroczenia, o jakich mowa w projekcie ustawy o ochronie zabytków, podlegać winny właśnie par excellence orzecznictwu władz administracyjnych a więc urzędów konserwatorskich. Projekt ustawy winien być dostosowany do ustawodawstwa i organizacji prawnej wszystkich dzielnic, - jeżeli wykonanie ustawy w pewnych dzielnicach nie ma być zupełnie zwicniętem. -

1916

1916-1917

171

1916-1917 ✓
1917-1918 ✓

Sm.

WIZYTATOR SZKÓŁ
ANTONI STEFANOWICZ
NACZELNIK WYDZIAŁU SZKOLNICTWA
ZAWODOWEGO KURATORJUM O. S. L.

⑤

LWÓW, DNIA

27. IV

1926

J. Wielmożny Pani Doktorze!

W związku z zaproszeniem mnie na Dwieście posiedzenie
Komisji Konserwatorskiej, posrałam sobie przypomnieć
Pani Doktorowi, że na ostatnim posiedzeniu tej Komisji
ogłosiłem rezygnację z udziału w jej zebraniach, uważając,
że w nieskryślanym charakterze lwowskiej cłonka korespon-
denta Komisji usługi moje dla niej są zupełnie illusoryjne. -
Wobec tego proszę najprzejmniej o najtaszawersze usprawiedli-
wienie mojej nieobecności i w razie potrzeby przywrócenie jej
powodni pełni Wojewódzie. -

Z najgłębszym uszanowaniem

Antoni Stefanowicz

Wilhelmus Paris

Gonorrhoea!

Prox. hacten i sam v' r
 succurrit et in quibus
 a sapientibus curari vult,
 et in moribus huius
 partem suam haurit? Quod
 sustinetur et dicitur et
 quodammodo, sed proinde
 sunt namque per se
 in huiusmodi statu
 et proinde in huiusmodi
 Partem et proinde in huiusmodi

lam sig p[ro]p[ri]et[ar]um
spiritibus magis
& operibus submissis. De
p[ro]p[ri]et[ar]ibus h[ab]entibus
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
De sig[no] m[ag]is d[omi]n[us] d[omi]n[us]
p[ro]p[ri]et[ar]ibus d[omi]n[us] d[omi]n[us] & d[omi]n[us]
i[n] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] (i[n] d[omi]n[us]
p[ro]p[ri]et[ar]ibus d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] p[ro]p[ri]et[ar]ibus d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]

Mea propterea te sumam
 de unione dei ut
 me omne de vultu
 meo me sententare

Meo mi propterea pro
 deo meo meo meo meo
 deo meo pro meo

deus pro meo

deus pro meo

deus pro meo 25 Junii 1920

Poried. Hornicki 7/7. 26

176

Livri.

kapt. Reimor druzni

boznica Zlotej Roky. sciana od ul.
skolnej, Vasienki.

paseta u pivniciy przy ul. Sobieski. 32.
sciana tylna pivniciy zaimaka od sti.
snielni

D. Diamond jak. adu pl. Reinwand. 2

Obectni: Lehardt, Friedlg. Piotr

Podlaha, Siericki, Diamond, Czotarski

D. Marikowski, D. Gebanowicz, Zagan

na nast. poriedr.
(Livri - parcel. ogrodu Sapiehow)

Marjampol. zamek, kościół Starobrod

hetm. Stan. Jablon. 1690 żona Maryja
Koraszewska. fortyfik. nad Dnieprem

Yartowice cerkiew Lewin'ska

L'wiatyn kościół, wicekról

Kolbuszowa kościół. wieś

Jus'kowiec dawny Munkich, Wasilowcy, Obstan Sata
podczas wojny z yds. Rotenbergowie

Kembornia kościół drewn.

Pistyni kościół drewn.

L. 5366 16/3 26
A2.3

177

PROTOKOŁ

posiedzenia Członków Komisji Konserwatorskiej ^{i konserwatorów} odbytego dn. 9. marca 1926 u P.W. Ks. Superjora O.O. Jezuitów, w sprawie projektu mozaikowego obrazu M.B. Cudownej, sporządzonego przez inż. architekta Zygmunta Harlanda, a przeznaczonego na zewnętrzną ścianę kościoła ob. Izby Skarbowej.

Obecni: Superjor O.O. Jezuitów Ks.

Mieloch

O.O. *Piasek*

Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Inż. architekt Witold Minkiewicz, Konserwator Dr. Józef Piotrowski, Inż. architekt Zygmunt Harland, Prof. art. mal.

Rozwadowski, Prof. art. mal. Gajewski, P.p. Inż. architekt Michał Łużecki i wizytator art. mal. Antoni Stefanowicz, wyrazili swą opinię za pośrednictwem O.O. Superjora.

Po dłuższej dyskusji szczegółowej ustalono następujące zmiany omawianego projektu:

- 1/ Duch św. w postaci gołębia u szczytu obrazu winien być wykonany w tonach białych, a nie srebrnych,
- 2/ Kręgi obłoków otaczające Ducha św. wykonać w tonach jaśniejszych, o konturach delikatniejszych,
- 3/ Korony na głowach M.B. i Chrystuska bogaciej ozdobić, obręcz korony Jezuska rozszerzyć,
- 4/ Twarz M.B. zbliżyć w podobieństwie i sylwecie do oryginału, zmienić rysunek nosa i ust,
- 5/ Palce M.B. i Jezuska poprawić w rysunku według projektu kalkowego, jednakże z zachowaniem stylizacji i zaznaczeniem kształtów wysubtelniejszych, nierealnych.
- 6/ Wykonać fałd podłużny/pionowy/ przy zgjęciu ręki M.B.
- 7/ Zmienić rysunek twarzy aniołów w kierunku bardziej realnym przy zachowaniu stylizacji.

Projekt przekomponowany w myśl powyższych wskazówek ma być przedłożony Komisji do ponownego zaopiniowania dnia 23. marca b.r., która zbierze się w tym celu o godz. 3.5. popoł. u P.T. Ks. Superiora O.O. Jezuitów.

L: 5366 16/3 26
AD.3

178

PROTOKOŁ

i przez rozmawianiu
posiedzenia Członków Komisji Konserwatorskiej odbytego dn.
9. marca 1946 u P.W. Ks. Superjora O.O. Jezuitów, w sprawie projektu moza-
jowego obrazu M.B. Cudownej, sporządzonego przez inż. arch. Zygmunta
Harlanda, a przeznaczonego na zewnętrzną ścianę kościoła ob. Izby Skar-
kowej.

Obecni: Superjor O.O. Jezuitów Ks. *Józef* Mieloch
O.O. *Piatek*

Prof. Dr. Władysław Podlacha, Prof. Inż. arch. Witold Minkiewicz, Konser-
wator Dr. Józef Piotrowski, Inż. arch. Zygmunt Harland, Prof. art. mal.

Rozwadowski, Prof. art. mal. Gajewski, P.p. Inż. arch. Michał
Łużecki i wizytator art. mal. Antoni Stefanowicz, wyrazili swą opinię
za pośrednictwem O.O. Superjora.

Po dłuższej dyskusji szczegółowej ustalono następujące
zmiany omawianego projektu:

1/ Duch św. w postaci gołębia u szczytu obrazu winien być
wykonany w tonach białych, a nie srebrnych,

2/ Kręgi obłoków otaczające Ducha św. wykonać w tonach ja-
śniejszych, o konturach delikatniejszych,

3/ Korony na głowach M.B. i Chrystuska bogaciej ozdobić,
obręcz korony Jezuska rozszerzyć,

4/ Twarz M.B. zbliżyć w podobieństwie i sylwecie do oryginału,
zmienić rysunek nosa i ust,

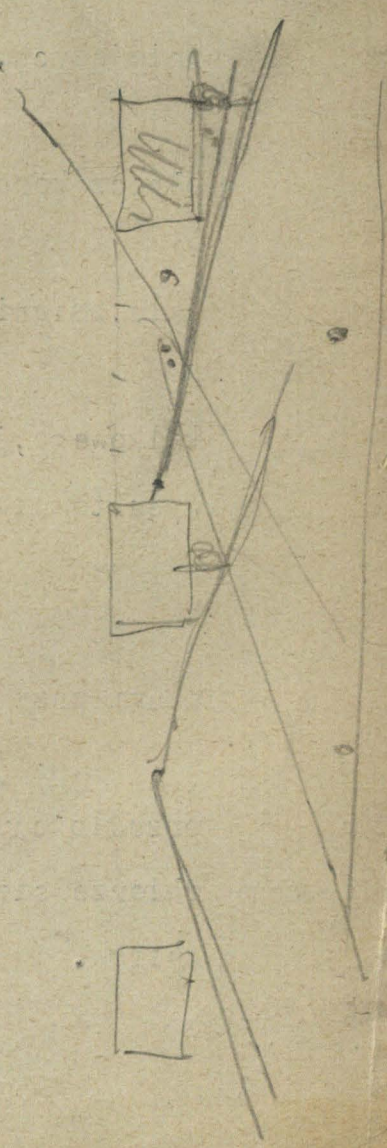
5/ Palce M.B. i Jezuska poprawić w rysunku według projektu
kalkowego, jednakże z zachowaniem stylizacji i zaznaczeniem kształtów
wysubtelniejszych, nierealnych.

6/ Wykonać fałd podłużny/pionowy/ przy zgjęciu ręki M.B.

7/ Zmienić rysunek twarzy aniołów w kierunku bardziej re-
alnym przy zachowaniu stylizacji.

Projekt przekomponowany w myśl powyższych wskazówek ma być
przedłożony Komisji do ponownego zaopiniowania dnia 23. marca b.r., która
zbierze się w tym celu o godz. 3.5. popoł. u P.T. Ks. Superiora O.O. Je-
zuitów.

Władysław Podlacha
Piotrowski
Rozwadowski
Podlacha

JK 59

129

PROTOKÓŁ

posiedzenia Okręgowej Komisji Konserwatorskiej z dnia 27. kwietnia
1926.

O b e c n i :

Eckhardt Czesław, Wicewojewoda, Przewodniczący,
Friedberg Eugenjusz, Szef Wydziału Administracyjnego,
Dr. Piotrowski Józef, Konserwator,
Prof. Dr. Władysław Podlecha,
" Inż. arch. Witold Minkiewicz,,
Dr. Ilarjon Świącicki,
Dr. Tadeusz Mańkowski,
Dr. Mieczysław Gębarowicz,
Dr. Juljan Zajac,
Ks. Fr. Maurycy Turkowski (Rzeszów)
Prof. Dr. Tadeusz Obmiński
Inż. Ignacy Drexler,
Skr. Jan Mańkowski (Żółkiew)
Dr. Aleksander Czołowski.

Pen Przewodniczący oznajmił przed porządkiem dziennym, że Ministerstwo Wyznań Rel. i Ośw. P. przyjęło rezygnację członka Komisji Prof. Dr. Ludwika Finkla tylko ze względów zdrowotnych i zamianowało na jego miejsce Prof. Inż. arch. Witolda Minkiewicza. Na miejsce ś.p. Ks. Prof. Dr. Władysława Żyły zaproponowano do nominacji w porozumieniu z Kurją Metropolitalną ob.łać.Ks.Prof.Dra Adama Gerstnanna.

Konserwator przeczytał następnie protokół z posiedzenia poprzedniego, który przyjęto do wiadomości i przedstawił następujące sprawy :

1) Projekt p.Prof. Minkiewicza do budowy skarbcza i architektonicznego połączenia go z krużgankiem na dziedzińcu klasztornym przy Katedrze orm. we Lwowie. Po wyjaśnieniach przez autora, projekt jednomyślnie przyjęto i polecono do wykonania.

2) Przedstawiony na poprzednim ^{em} posiedzeniu projekt witraży art.malarza Prof. Chołodnego do cerkwi wołoskiej we Lwowie, będzie za zgodą Kurji Metropolitalnej ob.gr.kat. wykonany przez firmę Żeleńskiego w Krakowie z proponowanymi zmianami kilimów pod stopami Madonny i aniołów.

Cztery podkopułowe kolumny kamianna oraz przyściennie pilastry kamienne w tejże cerkwi odczyszczono starannie pod kontrolą Konserwatora z brudu i kilku warstw farb wapiennych oraz olejnych; dawne dyskretne złączenia (główki sniołków, gzymasy) na kapitelach odnowiono.

Ambonę żelazną z połowy w. XIX., która zajmowała zbyt wiele miejsca i zasłaniała jedną kolumnę, usunięto; będzie ona przeniesiona do innej cerkwi, albo do muzeum im. Szeptyckiego we Lwowie, zaś między ikonostasem, a tetrapodem (stołem ofiarnym-paraste-sem) będzie ustawione według dawnego zwyczaju niewysokie podium zw. "solejs" dla przemawiającego kapłana.

Projekt nowej posadzki marmurowej w dwóch barwach, czarnej i szarej ma sporządzić inż. arch. Lewiński.

Na roboty wzgl. zmiany powyższe wyraziła Komisja swą zgodę.

3) Znane, cenne nagrobki słabestrowe w podziemiu kościoła Dominikanów, gdzie z powodu wilgoci rozpadają się w gruzy, będą na skutek zabiegów Konserwatora ustawione w kaplicy Jackowej, w presbiterjum i w spowiednicy przed zakrystją) miejscach oznaczonych wspólnie z Członkami Komisji Pp. Prof. Dr. Podlachą, Minkiewiczem i Klimczakiem w obecności Ks. Przeora.

Konserwator oznajmił, że Ojcowie Dominikanie trwają przy zamiarze urządzenia w przyszłości kościoła podziemnego z wejściem bocznem od strony nowego placu, jednakże sprawa ta z powodu braku funduszków, choćby na opracowanie projektu, jest na czas dłuższy nieaktualna.

Co do pięciu nagrobków zeznaczył Konserwator, że nie mogą one pochodzić ze szkoły słynnego rzeźbiarza Jana Pfistera,

jak niedawno mylnie ogłoszono w "Słowie Polskim" (B. Janusz) gdyż najpóźniejszy z nich rzekomo Rafała Dzieduszyckiego, po-

chodzi z około 1625 r. cztery inne, mianowicie wojewody bełzkiego Stanisława Włodka (+1605) Chodorowskiego (koniec w. XVI.) na

~~innym~~ wcześniejsze. Pfister zaś przybył do Polski na zaproszenie Sieniawskich z Brzeżan dopiero po r. 1600. Więc tylko pomnik

Rafała Dzieduszyckiego i Włodka mogłyby ewentualnie pochodzić bezpośrednio z jego pracowni, nie zaś ze szkoły. Oznaczenie

odmienny faktury z rzeźb Pfistera
pomników jest dziś prawie niemożliwe, gdyż brak na nich wszelkich napisów, zaś umieszczone nad nimi tarcze herbowe, jak wie-

domo, pomieszczano przy kilkakrotnem przenoszeniu ich na różne

miejsca w kościele, w krużgankach i w podziemiu.

Dyrektor Czołowski zamwżył, że pewne wyjaśnienia możnaby odnaleźć wśród niezbadanych akt archiwum Dominikanów. Sprawą dotyczącą poszukiwań przy pomocy studentów historii sztuki zainteresował się^{h/} Prof. Dr. Podlacha.

4) Ojcowie Jezuiti we Lwowie zamierzają umieścić na zewnętrznej murze kościoła od strony pl. św. Ducha, obok bramy Izby Skarbowej mozaikową kopję cudownego obrazu M.B. z ołtarza głównego. Zebrani na kilku posiedzeniach u Ks. Superjora Członkowie Komisji i zaproszeni rzeczoznawcy, mianowicie Prof. Dr. Podlacha, Dr. Balauda, inż. arch. Minkiewicz, Dyr. Łuzicki, art. malarz Prof. Stefanowicz, Rozwadowski i Gajewski, autor projektu inż. arch. T. Harland i Konserwator orzekli, że projekt mógłby być z pewnymi zmianami urzeczywistniony. Jednakże Ks. Superjor zamiaru zamieścić, głównie z powodu niepodobieństwa twarzy M.B. co było nieodzownym warunkiem przy zamawianiu projektu.

Wymienieni Członkowie i rzeczoznawcy oświadczyli się również za wykonaniem nowych, elektrycznych świeczników brązowych dla kościoła Jezuitów według oryginalnych projektów inż. arch. Bron. Wiktor. Świeczniki te będą umieszczone w arkadach łuków między nawami na miejscu szablonowych świeczników gazowych, oraz nad nimi, w łukach empor nad nawami bocznymi.

5) Komisja zgodziła się w zasadzie na częściowe odbudowanie zawalonej przed wojną skutkiem trzęsienia ziemi, nawy głównej kościoła parafialnego (b. kościoła Dominikanów) w Bełzie według projektu inż. arch. Krzyżanowskiego. Gruntownym zbadaniem bagnistego terenu pod fundamentami kościoła i kwestją jego osuszenia ma zająć się Prof. Dr. Obmiński wspólnie z autorem projektu

6) Możliwość powiększenia zażytkowego kościoła paraf. z w. XVII. w Leżajsku, który tamt. Komitet parafialny zamierzał rozebrać, uzależniono od dokładnych zdjęć i pomiarów technicznych całego obiektu wraz z budynkami i ulicami sąsiednimi.

7) Komisja sprzeciwiła się usunięciu starych drzew i dawnego muru przy zażytkowym kościele parafialnym w Krośnie.

8) Co do znanej sprawy powiększenia małego, gotyckiego kościołka murewanego w Wyżnienach, oznajmia Konserwator na podstawie ponownych badań na miejscu, że presbiterjum w obecnym sta-

nie stanowczo utrzymać się nie da, gdyż po pożarze w w. XIX. jest tak osłabione (licho odbudowane) i porysowane, że grozi runięciem. Górną część muru dobudowano niedbale na wysokości ok. 1.5 m. i przykryto prowizorycznym stropem drewnianym nierównym, pokrzywionym, ^{a obecnie} i zmurszałym; jedno dawne okno ostrołukowe powiększono i przyrobiono na koszykowe, skutkiem czego ściana zarysowała się i odchyliła od pionu.

Chąc zachować sylwetę kościoła należałoby niezwłocznie całe presbiterjum rozebrać i wymurować od fundamentów na nowo, a tem samem nie byłoby już zażytkiem. Te względy skłoniły przed wojną b. Grono Konserwatorów do zezwolenia na powiększenie kościoła według nieodpowiedniego projektu Prof. Talowskiego zmieniającego niepotrzebnie nawet dawne ostrołukowe okna w nawie.

Ministerstwo W.R. i O.P. (Depart. Sztuki) nie uwzględniło ani projektu Talowskiego, ani najnowszego inż. Bron. Wiktora, lecz poleciło sporządzić projekt nowy, który byłby wypadkową obu projektów. Projekt taki jest w opracowaniu. Poza tem Depart. Sztuki podzieliła opinię Komisji, że kościół nowy powinienby o ile możności być zbudowany na innem miejscu.

Dyr. Czołewski zaznacza z naciskiem, że powiększenie kościoła w Wyżnienach jest wręcz wykluczone.

Konserwator znając bardzo dobrze nieprzewyciężone trudności lokalne co do budowy znacznie kosztowniejszego kościoła nowego i konserwacji kosztem ubogich parafjan kościoła starego, oraz niemożliwość utrzymania na czas dłuższy walącego się presbiterjum, zaprosza Pp. Członków fachowych tj. architektów i zawodowych historyków sztuki do wyjazdu wraz z nim do Wyżnien i zbadania stanu kościoła na miejscu. Pp. rzeczoznawcy zawodowi zgodzili się na wyjazd i stwierdzenie stanu kościoła, a zwłaszcza na zbadanie na miejscu przebudowanej i walącej się absydy.

9) Komisarz wyraziła swą zgodę na przebudowę kościoła obok bramy Glińskiej w Żółkwi na ratusz według wypadkowej nagrodzonej na konkursie projektów inż. arch. Jana Bagińskiego, i Zygmunta Harlanda, pod warunkami zastrzeżonymi przez Delegatów Min. W.R. i O.P. (Dep. Sztuki) podczas objazdu inspekcyjnego tj. niemieszania i niezmiennienia muru obronnego między zamkiem a wymienioną bramą, który stanowić będzie tylną ścianę ratusza.-

5114

187

Z c.k. Namiestnictwa.

L:V e 5114/420

Prez:..... 1917

c.i k. Komenda wojskowa w Krakowie

dtto..... 1917.M.A.Nr. 87279

Stanisław Jach, nacelnik
gminy w Sławkowcu -

zwolnienie od służby w pospoli-
tem ruszeniu.-

Biała, dnia 14. 1. 1917.-

Exp.

(na okładce *osobny list*)

Pisz przedmiot!

Panu c.k. Staroście

w

Gorlicach

N.B.

~~zwolniony~~

niezwolniony, weil
Zold Diensttauglich.

z relacji z dnia 29/11 1916, l. 22646

do wiadomości i dalszego zarządzenia po
myśli § 15 p. 74 przepisów o organizacji
pospolitego ruszenia.-

Uchwała c.i k. Komendy wojskowej
uwidoczniona jest w rubryce 12. załącz-
nego wykazu.-

23. STY. 1917
25/1 Kurster
24. STY 1917

Ji

Jui
18/7

182

Spis
Członków Okręgowej Komisji Konserwatorskiej
Członkowie:

Nazwisko i imię	Zawód, lub stanowisko	Adres	Żmaga
Dr. Władysław Abraham	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. Edmund Bulanda	"	"	
Dr. Aleksander Czołomski	Dyrektor Archiwum Mięskiego	Magistrat.	
Dr. Ludwik Finkel	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	Wpisał pisemnie
Dr. Jakób Diamand	Adwokat Kamerny Rządowy Israel. Gminy Wyższ- szej we Lwowie		
Mr. Władysław Klimczak	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika	
Dr. Władysław Kozicki	Docent Uniwersytetu Rada Tymczas. Wydz. Samorząd. we Lwowie	Tymczas. Wydział Samorządowy. Lwów,	
Dr. Leon hr. Pininski	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet.	
Dr. Władysław Podlacha	"	"	
Dr. Marjon Srepcicki	Kustosz Muzeum ruskiego im. Szeptyckiego we Lwowie	ul. Mochnackiego 42.	
Ks. Dr. + Zyta	Władysław Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	umart 27. 1925.
W. J. J. J.			
M. J. J. J.			

Łonkowie. Korespondenci:

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga
Dr. Karol Badecki	Wicedyrektor Archiwum Mięskiego we Lwowie	Magistrat	1
Dr. Ludwik Bernacki	Dyrektor Ossolineum we Lwowie	ul. Ossolińskich	mspraw. Kolejow. 2
Piotr Borkowski	właściciel dóbr w Międzybuzem	Międzybuz pow. Trembowla.	3
Ferdynand Bostl	Rada szkolna, Dyrektor II Gimnazjum Państw. we Lwowie	Lwów. Podwale	ul. Kurkowa 1. 5. II p. 4
inż. Ignacy Drexler	Docent Uniwersytetu, st. Rada budowlana Magistratu lwowsk.	Lwów-Magistrat	5
Dr. Mieczysław Jebarowicz	Kustosz Muzeum im. Lubomirskich we Lwowie	ul. Ossolińskich	6
Dr. Bron Halpern	Profesor Gimnazjalny w Tarnopolu	Tarnopol	7
inż. Zygmunt Harland	inżynier-architekt	Lwów, Hoffmanna 7. II p.	8
ks. dr. Jan Krolek	Kustosz Tow. Nauk. w Przemyślu	Przemyśl.	9
Dr. Włodzimierz Lenkiewicz	Dyrektor II Państw. Gimnazjum w Tarnopolu	Tarnopol	10
inż. archit. Michał Luzicki	Dyrektor Depart. Techniczn. Magistratu Lwowskiego	Lwów-Magistrat	11
Archit. Aleksander Luszczyński	architekt	Lwów-Hyblikie- wicz 44.	12
Dr. Tadeusz Mańkowski	adwokat we Lwowie	Liemski Bank. Kredyt. ul. Kopernika 4.	13
Jan Mańkowski	sekretarz Magistratu w Żółtku	Żółtki- Magistrat	14
inż. archit. Witold Minkiewicz	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika.	15

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga:
BOSTL Ferdynand	Radca szkolny, Dy- rektor II. Gimnazjum Państw. we Lwowie.		
Dr. BERNACKI Ludwik	Dyrektor Ossolineum we Lwowie		
CEPNIK Henryk	Kierownik artystyczny Teatru im. Fryderyka w Stanisławowie		o okręgu stanisław- owskiego
Inż. DREXLER Ignacy	Starszy Radca bud. Magistratu	Magistrat.	
Inż. archit. HARLAND Zygmunt	Prezes Koła Archi- tektów Polskich we Lwowie	ul. Hoffmanna 7. II.p.	
Dr. LENKIEWICZ Włodzimierz	Dyrektor II. Gimna- zjum Państw. w Tarnopolu		o okręgu tarno- polskiego
Dr. MANKOWSKI Tadeusz	Adwokat we Lwowie	<i>Kopernika 4 Tow. Kred. Ziemia- albo Łozinskiy 4.</i>	
Inż. archit. MINKIEWICZ Witold	Profesor Politech- niki we Lwowie.	Politechnika <i>Chornoborskiy 9</i>	
Dr. inż. OBMIŃSKI Tadeusz	Profesor Politechni- ki we Lwowie	Politechnika	
OSIŃSKI Kazimierz	Kustosz Muzeum Tow. Przyjaciół Nauk w Przemyślu	Przemysł	
STEFANOWICZ Antoni	Wizytator Kurator- jum Okr. Szkol. lw.	<i>Curryt</i> Kuratorium Lwów	<i>Herberta</i> 5
STRONER Władysław	Dyrektor Muzeum Przemysłowego miejskiego we Lwo- wie		
Inż. archit. ZUBRZYCKI Jan Sas	Profesor Politech- niki we Lwowie	Politechnika	

S P I S
C Z Ł O N K O W I E :
CZŁONKOWY OKRĘGOWEJ KOMISJI KONSERWATORSKIEJ

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga:
Dr. ABRAHAM Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. BULANDA Edmund	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. CZOŁOWSKI Aleksander	Dyrektor Archiwum Miejskiego	Magistrat	
Dr. DIAMAND Jakób	Komisarz rządowy izraelskiej gminy wyznaniowej		
Dr. FINKEL Ludwik	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Inż. KLIMCZAK Władysław	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika	
Dr. KOZIŃSKI Władysław	Docent Uniwersytetu Radca Tymczas. Wydziału Samorządowego we Lwowie	<i>Tytułowy wydział S. autorski ul. Kościuszki</i>	
Dr. Piniński Leon	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. PODLACHA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. SWIECICKI Ilarjon	Kustosz Muzeum ruskiego im. Szepetyckiego we Lwowie	ul. Mochnackiego 42	
* Ks. Dr. ZYŁA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	

S P I S

CZŁONKÓW OKRĘGOWEJ KOMISJI KONSERWATORSKIEJ

C Z Ł O N K O W I E :

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga
Dr. ABRAHAM Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. BULANDA Edmund	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. CZOŁOWSKI Aleksander	Dyrektor Archiwum Miejskiego	Magistrat	
Dr. DIAMAND Jakób	Komisarz rządowy izraelskiej gminy wyznaniowej		
Dr. FINKEL Ludwik	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	Wzrost
Inż. KLIMCZAK Władysław	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika	
Dr. KOZICKI Władysław	Docent Uniwersytetu Radca Tymczas. Wydziału Samorządowego we Lwowie		
Dr. Piniński Leon	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. PODLACHA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	
Dr. SWIECICKI Marjon	Kustosz Muzeum ruskiego im. Szepetyckiego we Lwowie	ul. Mochneckiego	72
Ks.Dr. ZYŁA Władysław	Profesor Uniwersytetu we Lwowie	Uniwersytet	+

CZŁONKOWIE - KORESPONDENCI:

12

Nazwisko i imię	Zawód lub stanowisko	Adres	Uwaga:
BOSTL Ferdynand ✓	Rada szkółny, Dy- tektor II. Gimnazjum Państw. we Lwowie.		
Dr. BERNACKI Ludwik	Dyrektor Ossolineum we Lwowie		
CEPNIK Henryk	Kierownik artystyczny Teatru im. Fredry w Stanisławowie		z okręgu stanisła- wowskiego
Inż. DREXLER Ignacy ✓	Starszy Rada bud. Magistratu	Magistrat.	
Inż. archit. HARLAND Zygmunt ✓	Prezes Koła Archi- tektów Polskich we Lwowie	ul. Hoffmanna 7. II.p.	
Dr. LENKIEWICZ Włodzimierz ✓	Dyrektor II. Gimna- zjum Państw. w Tarnopolu		z okręgu tarno- polskiego
Dr. MAŃKOWSKI Tadeusz ✓	Adwokat we Lwowie	<i>Konewnika Tow. Krol. Litem. albo Łowickiego 4.</i>	
Inż. archit. MINKIEWICZ Witold ✓	Profesor Politech- niki we Lwowie.	Politechnika <i>Chmielowa 109</i>	
Dr. inż. OBMIŃSKI Tadeusz ✓	Profesor Politechni- ki we Lwowie.	Politechnika	
OSIŃSKI Kazimierz ✓	Kustosz Muzeum Tow. Przyjaciół Nauk w Przemyślu	Przemyśl	
STEFANOWICZ Antoni ✓	Wizytator Kurator- jum Okr. Szkol. lw.	<i>Herburtów 5</i> Kuratorjum Lwów	
STRONER Władysław ✓	Dyrektor Muzeum Przemysłowego miejskiego we Lwo- wie		
Inż. archit. ZUBRZYCKI Jan Sas ✓	Profesor Politech- niki we Lwowie	Politechnika.	

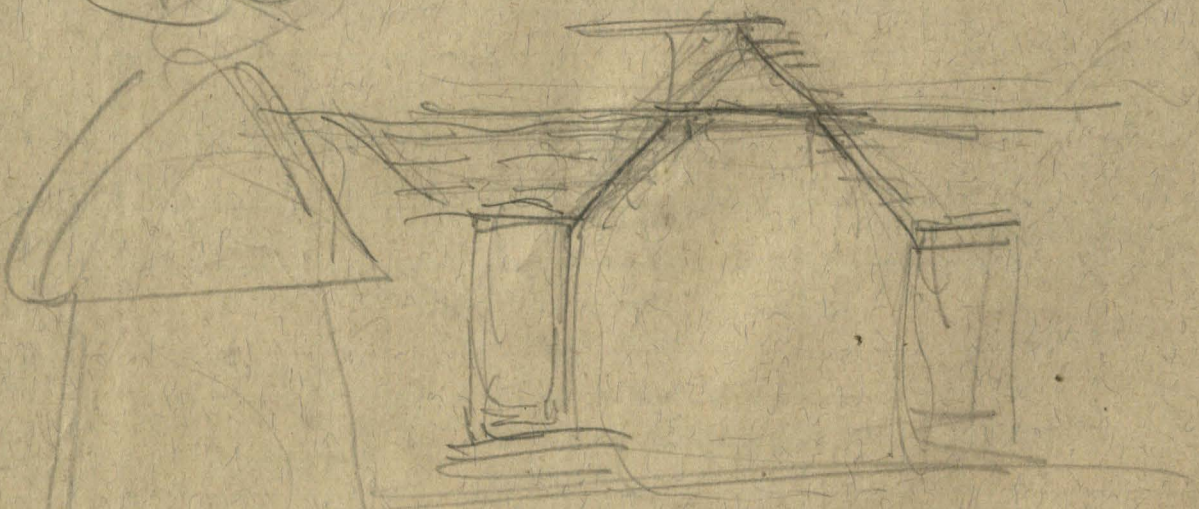
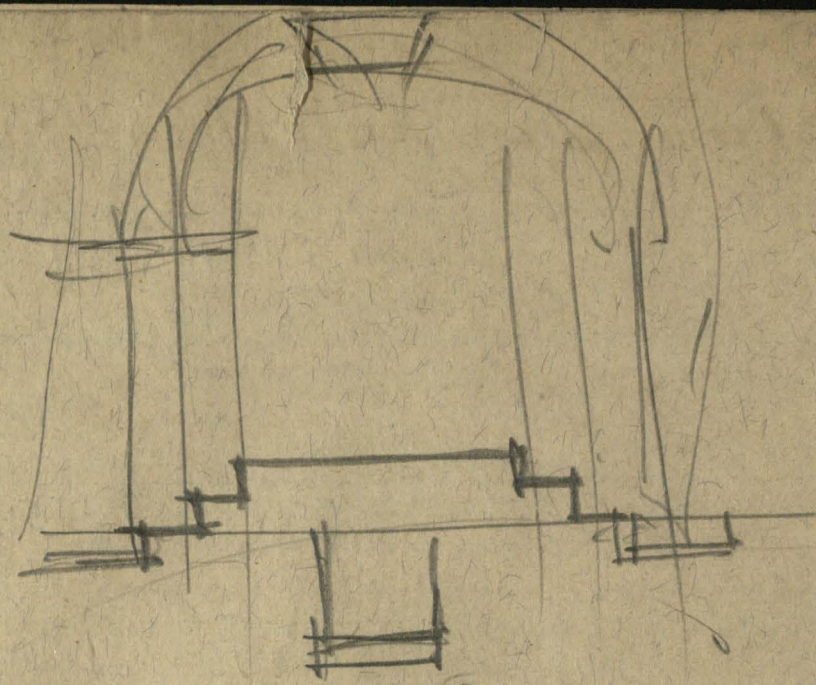
*Zajac
Gembarowicz
Badecki
Luszczyński*

Członkowie Korespondencji:

185

Nazwisko i imię	Zawód, lub stanowisko	Adres:	Uwaga:
Ks. Dr. Stefan Momidłowski	Rektor Seminarjum Diecełanego Obr. Łac. w Premyslu	Premysl.	16
Dr. Józ. Tadeusz Obmiński	Profesor Politechniki we Lwowie	Politechnika	17
F. Jan Smółko	Dyrektor Torak. Nauk. w Premyslu	Premysl.	18
Dr. Tadeusz Spiss	Starosta w Rzeszowie	Rzeszów	19
Władysław Stoner	Dyrektor Muzeum Premysl. Miejskiego we Lwowie	ul. Helmańska	20
Antoni Stefanowicz	Przytator Kuratorjum Okresu Szkoln. Lwowsk.	Lwów -	21
Ks. Dr. Maurycy Turkowski	Profesor gimnazjalny w Rzeszowie	Rzeszów	22
Dr. Karimierz Turkanski	Komisarz Rady w Żółtkach	Żółtki	23 + uwiad
Dr. Julian Zajac	st. radca Prokuratorji Generalnej we Lwowie	Lwów ul. Żybl- kiewicza.	24
Mieczysław Zieliński	Starosta w Żółtkach	Żółtki	25 przeznaczony do Lwowa
Dr. iwi. Jan Sas Zubrzycki	Profesor Politechniki we Lwowie.	Lwów - Politechnika.	26
F. Karimierz Osinski	Kustosż Muzeum Tor. Przyj. Nauk w Premyslu	Premysl.	27
Henryk Cepnik			28 przeznaczony do Lwowa

H Cepnik.
M. Osinski.

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a note, located on the right side of the page. The text is faint and difficult to read, but appears to be written in a single column.

YK 59

186

8 We Lwowie, 25 marca 1926.

Najprzewielebniejszy Księżę Metropolito,

Z wielką przykrością przychodzi mi donieść Waszej Eksce-
lencji, że w dzisiejszem posiedzeniu, jakoteż w dalszych obradach Kom-
itetu budowy pomnika ś.p. Arcybiskupa Józefa Bilczewskiego nie wezmę u-
działu. Dotychczasowy przebieg obrad, wykluczający z góry wpływ czynnika
fachowego na wybór projektu pomnika, i efekt tych obrad, znajdujący wy-
raz w modelu postaci zmarłego Arcybiskupa, nie odpowiadają moim zapatry-
waniom na całą tę sprawę. Jest moim obowiązkiem wyznać bez ogródek Wa-
szej Ekscelencji, że uważam model pomnika za pozbawiony głębszej warto-
ści artystycznej, mało jeszcze, model ten jest wprost bezduszny i rzemie-
ślniczo wykonany. Nie pomogą tu żadne wskazówki i rady, dawane artyście
odnośnie do kompozycji figury; mojem zdaniem nic sytuacji nie odmieni, o
ile Komitet nadal będzie się upierał przy dotychczasowym rzeźbiarzu. Mo-
tywy, jakimi się kierowano przy wyborze rzeźbiarza, usłyszałem na jednym
z pierwszych posiedzeń w roku 1925. Były one mniejwięcej takie: że do ko-
ściołów nie wolno wprowadzać sztuki nowoczesnej, lecz trzeba się trzymać
wzorów dawniejszych jako rzekomo jedynie miarodajnych, że wskazany jest
pewien konserwatyzm, że sztuka nowoczesna zupełnie nie odpowiada poważne-
mu charakterowi świątyni i t.p. Jestem odmiennego zapatrywania i ośmie-
lam się wprost powiedzieć, że nie znam instytucji równie postępowej na
polu kultury artystycznej, jak Kościół rzymski aż do XVIII-go wieku. Obe-
cne przekonania duchowieństwa, które znalazły wyraz na posiedzeniach Ko-
mitetu,, są echem jeszcze wieku XIX-go, który wniósł do kościołów swą
niemoc twórczą, bezstylowość architektury, pseudoklasyczne i pseudogoty-
ckie budynki i rzeźby, restauracje w duchu zmarłych stylów /czego dowo-
dem także restauracja prezbiterjum katedry lwowskiej/, wreszcie upadek
kultury artystycznej u ogółu duchowieństwa, co szczególnie bije w oczy
na prowincji. I pozwalam sobie rzucić pytanie, czyby nie należało nawró-
cić do lepszych tradycyj artystycznych Kościoła, czyby nie było lepiej

pokusić się o dzieło twórcze, odpowiadające pojęciom nowoczesnej sztuki i będące odbiciem duszy dzisiejszego człowieka, aniżeli godzić się na dzieło, które już przy swem powstaniu jest nieaktualne?

Nie mogąc zgodzić się na pomnik projektowany, który /jak zaznaczyłem/ nie posiada żadnych aktualnych zalet artystycznych i nie będzie w stanie wywołać głębszych wrażeń, głębszego zainteresowania — następnie z drugiej strony nie chcąc brać odpowiedzialności za dzieło tak nieudane, zmuszony jestem, nie bez wielkiego żalu, wystąpić z Komitetu, a Ekszelencję prosić usilnie, ażeby zechciał łaskawie uwzględnić motywy tego kroku i uznać go za wytłumaczony w mojem położeniu.

Raczy Ekszelencja przyjąć wyrazy najgłębszego szacunku, z jakim pozostaje

zawsze do usług gotowy

1.	Porter	1918.
2.	"	1830
3.	Pierwsze piństwo	1918.
4.	"	" 1830
5.	Drugie piństwo	1918
6.	"	" 1830
7.	Wschód	1918
8.	"	1830
9.	Południe	1918
10.	"	1830
11.	Zachód	1918
12.	"	1830
13.	Północ	1918
14.	"	1830
15.	Przekrój AB, CD	1918
16.	"	" 1830
17.	" EF, GH	1918
18.	"	" 1830
19.	" KL, MN	1918
20.	"	" 1830
21.	" OP, QR	1918
22.	"	" 1830

1. Porter
2. Pierwsze piństwo
3. Drugie piństwo
4. Wschód
5. Południe
6. Zachód
7. Północ
8. Przekrój AB, CD
9. Przekrój EF, GH
10. Przekrój KL, MN
11. Przekrój OP, QR

Z roku 1918. negrografje

1. Porter
2. Pierwsze piństwo
3. Drugie piństwo
4. Wschód
5. Południe
6. Zachód
7. Północ
8. Przekrój AB, CD
9. Przekrój EF, GH
10. Przekrój KL, MN
11. Przekrój OP, QR

Z roku 1830 fotografie

Zdjęcie zamku w skali 1:200. prof. Adolfa Szysko Bohusza.

5057

190

C. k. Namiestnictwo galicyjskie.

Departament Ja 5057/872

Prez. 9/I 1917

Exhibit z załącznik

XORAMA

Starostwo w Ciężynie
2/I. 1917 A: 4035

Exp
(na obywatela c.k.)
Jedyniot.

Merura adamu
Stanha P.

Sam c.k. Staroci
w Brodach
niemotocznego)
do Pierwszego
Katrinsko...

Biota 16/I 1917
y

Samancz
16 Stycz. 1917

Do ekspedytu dnia <u>19. STY 1917</u> 191	Do biura rachunkowego <u>v Rudy</u> 191
Odpisano dnia <u>19/I Roma</u>	Z biura rachunkowego
Kolacyonowano dnia <u>Wach P</u>	Do registratury <u>22. STY 1917</u> 191
Odesłano dnia <u>22. STY 1917</u> 191	

1912

8 A

832

Грохогыр бар. котэ: — и сев. ж.

Кромно Рыцка Фара и Клокт. Коп.

~~Фара~~

Олестав Кеечек и котэ: бар.

Ласно́с — — — — — " и сев.

Коркони́я — — — — — " "

Рымауо́с Рыцка и котэ: —

Edycja lotniska

- Wojnicz - kamień - edycja pionowa i ukosna - 193
- Rawa ruska - klasztor ikości. Reformator - edycja pionowa i ukosna
- Dobranil - kamień ruing - - - - - dtko
- Prós ob. Wodzinny " kamień - - - - - dtko
- Graboska - " - " - - - - - dtko
- Lary Zagóra " klasztor - - - - - dtko
- Łotwier - - - - - kamień - ikości - - - - - dtko
- Buczer - " - " - - - - - dtko
- " - - - - - klasztor Barjałanow - - - - - dtko
- Podkamień u. Brodów klasztor Demianów dtko
- Brody kamień
- Łuciat " "
- Wisniew " "
- " " klasztor. potkawiel.
- Kamień ob. Magierów kamień
- Wysokopól Benu. i potkoc
- Łowal " "
- Łbacz - " - i kamień
- Kamień - " -
- Łowopól - " -
- Potkoc - " -
- Ł. Łowal - " -
- Buczer - " -

Amizdas d'ros
Jasostas vs. Anna i P. M.

Russos russk

Sachor Russ. i tsarof.

Toki russk

Atopy "

Halier - " -

iv. Stavitas France.

Podskovce Russk.

Licajsk Russ.

Budraucos russk. v. d'ros.

Flavitatos - " - Russk i skolic

Uradar russk

Urechos "

Lacmos "

Uvrosos "

Lidrosos russk i kosic.

Janducice "

Urusovsk Russ. i tsarof.

Uruynos kosic - " -

Uruvrosos - " - - " -

Podgoranuy russ. obr.

Urusovskos russk i tsarof.

Urusovskos kosic

Urusovskos russk

Urusovskos russk

Urusovskos russk

199

C. k. Namiestnictwo galicyjskie

Form. 3.

Liczba prot. V. a. _____

Departament V. a.

Prez. _____ 191_____

Exhibit z _____ załącznik _____

R.

C. k. Starostwo w _____

_____ d. _____^{go} _____

Lwów, dnia _____ 191_____

191 _____ l. _____

Eksp. I.

(na exhibicie z załącznikami).

z _____ ulga z § _____ u. w.:

postawienie zastępcy.

(Pisz przedmiot!)

Panu c. k. Staroście

w _____

zwraca się do urzędowania po myśli § _____
i zanotowania zastępcy w myśl § 135: 1. lit. _____
p. w. w. I. w zapisku według wzoru 22 do
§ 124: 6 tychże przepisów.

Do ekspedytu dnia _____ 191_____

Do biura rachunkowego _____ 191_____

Odpisano dnia _____

Z biura rachunkowego _____

Kolacyonowano dnia _____

Do registry _____ 191_____

Odesłano dnia _____ 191_____

191

Komenda uzupełniająca otrzyma polecenie do postawienia zastępy od swej przełożonej władzy 2. instancyi.

Exp. II.

Betreff:

Ersatzstellung.

Lemberg,

d. u. s.

A n

das k. und k. Korpskommando k. k. Landwehrkommando

in.....

Die k. k. Statthalterei findet unter einem für nachbenannten Dienstpflichtigen des Heeres der Landwehr die Ersatzstellung auf Grund des § 135 der Wehrvorschriften I. Teil anzuordnen und ersucht um gleichartige Verfügung im dortseitigen Wirkungskreise.

Truppenkörper (Anstalt)	Zu- und Vorname	Stellungsbezirk	Geburtsjahr	Losnummer	assentiert am	§ 135: 1. lit.	Ersatzstellung	Anmerkung
							infolge	
							Übersetzung in die Ersatzreserve als	
							
							
							
							(§ W. G.).	

Atyke
inv. architecton

1918 - 1927

K.A.P.

Tom. Prov. Let.

Spring out. plantyl.

address

W. W. W. W.

June 1918

AS 21 2
my address in Cambridge

5 15 2 1 5

2

179 272
Z c. k. Namiestnictwa galicyjskiego .

L. V.a.

27.9.27 R

Prez. 27. XII 1915

H. Scheitler w *Starostwie*

Adto 24. XII 1915 L. 2325

Przedmiot: *Scheitler Josef*

Biała, dnia 1, 7, 1916

zwolnienie od służby w pospoli-

EXP

tem ruszeniu . -

(Na okładce exhibitu z za-
łącznikami)

Pisz przedmiot !

Panu c. k. Staroście

w *Starostwie*

zwraca się ~~do dołączenia~~ w 2 egzemplarzach sporzą-
dzić się mających wykazów wedle wzoru 14 do § 15 p
68 przepisów o organizacji pospolitego ruszenia,
oraz należytego uzasadnienia postawionego, posta-
wić się mającego wniosku, ~~po poprzednim dokład-~~
~~nom zbadaniu~~ , czy i o ile w danym wypadku zacho-
dzi istotnie konieczna i nieodzowna potrzeba zwol-
nienia reklamowanego od służby w pospolitem rusze-
niu . ~~i czy bez znacznego uszczerbku dla służby~~
ruchu przedsiębiorstwa , nie mógłby on być zasta-
piony przez inną , obowiązkowi służby w pospoli-
tem ruszeniu niepodlegającą, choćby mniej ukwali-
fikowaną siłą fachową.

Oznajmia się XX. z naciskiem, że c.k.Namiestni-
ctwo tylko w takim razie skłonnem by było poprzeć
wniosek XX. na zwolnienie, gdyby nabrało przekona-
nia, że jest ono koniecznie potrzebnem i leży w po-
średnim lub bezpośrednim interesie dobra publicz-
nego. -

*Falem wykazanie,
czy reklamowany
jest przewidzianym
w przepisach
ustawy z dnia
11.11.1915
art. 15 p. 68
dotyczy wprost
służby w pospolitem
ruszeniu*

10.11.1916
11.11.1916

4

6 Styc. 1916

Minnny

W y k a z

inżynierów- architektów, którzy uzyskali dyplomy inżynierskie na Politechnice we Lwowie w latach 1918 - 1923.

1918.

x Schramm

x Barut Józef
Peżański Aleksander
Protschke Jan +
Schramm Zygmunt
Wierzchowski Witold
Wilczkowski Franciszek

1919.

Brycaj Roman
Jaworowski Czesław
Kowalski Stanisław
Łucki Tadeusz
Monasterski Stefan
Świątkiewicz Stanisław

1920.

Burstin Maksymiljan
Kowalski Antoni
Kopkowicz Franciszek, Ksawery
Krasnopolski Adam.

1921.

Lilienthal Izrael
Mokrzycki Antoni
Stadler Mieczysław
Stefczyk Kazimierz
Stepan Kazimierz
Studnicki Witold
Ziff Józef.

1922.

Bogucki Władysław
Burgiński Burgielski Tadeusz
Jankowski Tadeusz
Jarosławski Leopold
Koczur Maksymilian
Kokesz Franciszek
Krykiewicz Marjan
Meissner Adolf
Noskiewicz Tadeusz
Olański Djonizy
Pirgo Adam
Rambašek- Rebowski Ludwik
Rawski Wincenty Witold
Siemiątkowski Jan
Strokołowski Wiktor
Święcicki Stanisław
Szychowski Józef
Tymoftjewicz Lucjan
Uleyski Tadeusz
Weiss Kazimierz
Ziołowski Stanisław.

1923

Czarnecki Władysław
Dubanowicz Adam
Eitelberg Roman

1923.

Gruber-Growiński Ludwik Stefan
Hecker Fryderyk, Tadeusz
+ Indruch Rudolf
Ippoldt Antoni Fryderyk, Jul.
Jasiński Henryk
Ksibkomiński Witold, Komuniński Michał
Kowalski Zdzisław
Lewakowski Rom. Jan
Mizgouicz Władysław
Nussbaum Arnold

Ohly Wilhelm Stefan

Rożański Stanisław

Solecki Tadeusz

Stachiewicz Jerzy

Stankiewicz Wilhelm

Szpetkowski Mieczysław

1924.

Bily Zygmunt

Boratyński Czesław

Chlipalski Antoni

Chmielewski Eustachy

~~Czarnecki Władysław 1923~~

Czyżewski Piotr

~~Eitelberg Rom. 1923~~

Eychhorn Franciszek

Jasielski Edmund

Klisiecki Władysław, Honorowski Stanisław

~~Klepkowski Witold 1920~~

Krajski Jerzy, Kwiśniewska Stanisława

~~Komunicki Michał 1922~~

Lichota Henryk

Limberger Władysław

Loboś Tadeusz

Lowczyński Adam

~~Miesowicz Władysław 23~~

Michejda Tadeusz,

Mozarek Stefan Mostowski Tad.

Miciniejewski Adam,

~~Nussbaum Arnold 1925.~~

Nowak Zygmunt

Ołomska Irena

Orlicz Kazimierz, Poniak Alfred,

Rzepecki Zbigniew

Stachon Władysław

Stahl Artur, Czereśniak Stanisław

Szoldra Henryk

~~Szpetkowski Mieczysław 1922~~

Trela Stanisław

Weiss Adolf, Wiczerok Erwin

~~Zakrzewski Zygmunt *Wisniewska Janina*~~

1925.

Berstling Ludwik

~~Boratyński Czesław 1924~~

Broniewski Tadeusz

~~Chmielewski Eustachy 1924~~

Domaszewski Stanisław

Dombrowski Jan

Meitner Marek 1925

Düntuch Alfred

Gąsiorowski Witold

Goldsteinówna Eliza

Kędzierski Józef

Kinowski Ludwik

~~Klisiecki Władysław 1924~~

~~Konorski Stanisław 1924~~

Krajski Krywicki Reimer Michał

~~Krajewski Jerzy 1924~~

~~Krużanka Stanisława 1924~~

~~Lowczyński Adam 1924~~

~~Mostowski Tadeusz 1924~~

~~Mściwujewski Adam 1924~~

~~Nowak Zygmunt 1924~~

~~Orlicz Kazimierz 1924~~

Rzepecki Lucjan

~~Pozniak Alfred 1924~~

Rybiński Józef, Sawmor Edmund,

Sołom Wojciech

~~Stahl Artur 1924~~

~~Szostniak Stanisław 1924~~

Szymanski Ludwik

Terlecka Janina

Tyski Jerzy

~~Weiss Adolf 1924~~

~~Wiczerok Erwin 1924~~

~~Wisniewska Janina 1924~~

wołoszyński Roman

Wondrausch Bronisław.

Zgorzki Witold

1926.

Bojakowski Michał Zygor

~~Broniewski Tadeusz 1925~~

Bystrzycki Tadeusz

~~Dombrowski Jan 1925~~

~~Düntuch Alfred 1925~~

~~Gąsiorowski Witold 1925~~

Gyurkovich Ludomił

Jamroga Tadeusz Eugenijus

Klimaszewski Stanisław

~~Kopiec Karol 1925~~

~~Kozłowski Tadeusz 1926~~

Kreisler Edward

~~Krzywicki Michał~~ *1925*

Mielnicki Stanisław, Mikos Edward

Mozer Jan

Noworyta Tadeusz

Olszewski Antoni

Osinski Kazimierz

~~Rybicki Józef~~ *1925*

Rubenhauer Alfred

~~Sawaor Edmund~~ *1925*

Schayer Karol

Seklerówna Anna

~~Soniwicki Jarosław~~ *Michał*

Szupiat Mikołaj

Trojanowski Zygmunt

Witwicki Janusz, Ludwik, Stanisław

~~Wimmer Marjan~~

Wohn Stanisław ~~Michał~~

~~Zgorski Witold~~ *1925*

~~Zyberk Jan~~

1927.

Babinetz Stanisław

~~Bogdanowicz~~XXXXXXXXXX

Bochniak Jan *1927.*

Bogdanowicz Stefan

~~Czomber Lejb.~~

~~Bojakowski Michał Izydor~~ *1926.*

~~Fuhrschmied Edward~~

~~Jamroga Tadeusz Eugenjusz~~ *1926.*

Kokocówna Ryńska (Regina) Kwiatkowski Tadeusz

Lilienówna Marja

~~Marek Mieczysław~~

~~Mielnicki Stanisław~~ *1926.*

~~Mulicki Tadeusz~~

~~Mikos Edward~~ *1926.*

Pisiewicz Tadeusz, Eugenjusz

Reiterówna Diana

~~Rogowski Józef~~

~~Seniewski Jarosław Michał~~ *1926.*

~~Rozycki Stanisław~~

~~Witwicki Janusz, Ludwik Stanisław~~ *1926.*

~~Smiatowski Władysław~~

~~Wohn Stanisław, Michał~~ *1926.*

~~Warnawska Idessa.~~

Wojciechowski Jozef

Zabłocki Jan

~~Kochan~~
Zwirski Stanisław Jan.

~~Manek Józef~~ *1927.*

Wartofikacja 1927
~~Czomber Lejb~~
~~z Kawa~~

Michalski Tadeusz 1927

~~Reiterówna Diana 4~~

Jührschmid Edward 1927

Lugowski Józef 1927

Łożycki Stanisław 1927

~~Warszawska Idessa 1927~~

Kupcówna Ryńska (Regina)

Łusiatowski Władysław

~~Kwiatkowski Tadeusz 1927~~

W y k a z

inżynierów- architektów, którzy uzyskali dyplomy inżynierskie na Politechnice we Lwowie w latach 1918 - 1927.

1918.

- Barut Józef
- Peżanski Aleksander
- Protschke Jan +
- Schramm Zygmunt
- Wierzchowski Witold
- Wilczkowski Franciszek.

1919.

- Hrycaj Roman
- Jaworowski Czesław
- Kowalski Stanisław
- Łucki Tadeusz
- Monasterski Stefan
- Świątkiewicz Stanisław.

1920.

- Burstin Maksymiljan
- Kopkowicz Franciszek Ksawery
- ~~Krasnopolski Adam~~
- Kowalski Antoni
- Krasnopolski Adam.

1921.

- Lilienthal Izrael
- Mokrzycki Antoni
- Stadler Mieczysław
- Stefczyk Kazimierz
- Stepan Kazimierz
- Studnicki Witold
- Ziff Józef.

1922.

- Bogucki Władysław
- Burkielski Tadeusz
- Jankowski Tadeusz
- Jarosławski Leopold
- Koczur Maksymiljan
- Kokesz Franciszek
- Krykiewicz Marjan
- Meissner Adolf
- Noskiewicz Tadeusz
- Olański Dionizy
- Pirgo Adam
- Rambašek- Rębowski Ludwik
- Rawski Wincenty Witold
- Siemiątkowski Jan
- Strokołowski Wiktor
- Święcicki Stanisław
- Szychowski Józef
- Tymoftjewicz Lucjan
- Uleyski Tadeusz
- Weiss Kazimierz
- Ziołowski Stanisław.

1923.

- Czarnecki Władysław
- Dubanowicz Adam
- Eitelberg Roman
- Gruber-Growiński Ludwik, Stefan
- Hecker Fryderyk, Tadeusz
- + Indruch Rudolf
- Ippoldt Antoni Fryderyk, Jul.
- Jasiński Henryk

c.d. 1923.

- Kłębkowski Witold
- Komuniecki Michał
- Kowalski Zdzisław
- Lewakowski Rom. Jan
- Mięsowicz Władysław
- Nussbaum Arnold
- Ohly Wilhelm Stefan
- Rożański Stanisław
- Solecki Tadeusz
- Stachiewicz Jerzy
- Stankiewicz Wilhelm
- Szpetkowski Mieczysław.

1924.

- Bily Zygmunt
- Boratyński Czesław
- Chlipalski Antoni
- Chmielewski Eustachy
- Czyżewski Piotr
- Eychhorn Franciszek
- Jasielski Edmund
- Klisiecki Władysław
- Konorski Stanisław
- Krajski Jerzy
- Krużanka Stanisława
- Lichota Henryk
- Limberger Władysław
- ~~Koba~~ Łoboś Tadeusz
- Łowczyński Adam
- Michejda Tadeusz
- Morawek Stefan
- Mostowski Tadeusz
- Mściwujewski Adam
- Nowak Zygmunt,

c.d. 1924.

- Obmińska Irena
- Orlicz Kazimierz
- Poźniak Alfred
- Rzepecki Zbigniew
- Stachoń Władysław
- Stahl Artur
- Szcześniak Stanisław
- Szołdra Henryk
- Trela Stanisław
- Weiss Adolf
- Wieczorek Erwin
- Wiśniewska Janina
- Zakrzewski Zygmunt.

1925.

- Berstling Ludwik
- Broniewski Tadeusz
- Domaszewski Stanisław
- Dombrowski Jan
- Düntuch Alfred
- Gąsiorowski Witold
- Goldsteinówna Eliza
- Kędziński Józef
- Kinowski Ludwik
- Kopeć Karol
- Krzywicki - Reimer Michał
- Rybicki Józef
- Rzepecki Lucjan
- Sawnor Edmund
- Soboń Wojciech
- Szymański Ludwik
- Terlecka Janina
- Tyski Jerzy
- Wakaszynski

c.d. ./.

c.d. 1925.

Weitz Marek
Wołoszyński Roman
Wondrausch Bronisław
Zgórski Witold.

1926.

Bojakowski Michał Izydor
Bystrzycki Tadeusz
Gyurkovich Ludomił
Jamroga Tadeusz Eugenjusz
Klimaszewski Stanisław
Kozłowski Tadeusz
Kreisler Edward
Mielnicki Stanisław
Mikoś Edward
Mozer Jan
Noworyta Tadeusz
Olszewski Antoni
Osínski Kazimierz
Rúbenbauer Alfred
Schayer Karol
Seklerówna Anna
Soniewickij Jarosław Michał
Szupłat Mikołaj
Traja Trojanowski Zygmunt
Witwieki Wimmer Marjan
Witwicki Janusz Ludwik Stanisł.
Wohn Stanisław Michał.

1927.

Babinetz Stanisław
Bochniak Jan
Bogdanowicz Stefan
Czomber Lejb
Fuhrschmied Edward
Kohnówna Rywka / Regina/.
Kwiatkowski Tadeusz
Manek Mieczysław
Mulicki Tadeusz
Pisiewicz Tadeusz, Eugenjusz
Reiterówna Diana
Rogowski Józef
Różycki Stanisław
Śmiałowski Władysław
Warszawska Idessa
Wojciechowski Józef
Zabłocki Jan
Żwirski-Kochaj Stanisław Jan.

W y k a z

inżynierów- architektów, którzy uzyskali dyplomy inżynierskie na Politechnice we Lwowie w latach 1918 - 1927.

1918.

- Barut Józef
- Peżanski Aleksander
- Protschke Jan +
- Schramm Zygmunt
- Wierzchowski Witold
- wilczkowski Franciszek.

1919.

- Hrycaj Roman
- Jaworowski Czesław
- Kowalski Stanisław
- Lucki Tadeusz
- Monasterski Stefan
- Świątkiewicz Stanisław.

1920.

- Burstin Maksymiljan
- Kopkowicz Franciszek Ksawery
- ~~Krasnopolski Adam~~
- Kowalski Antoni
- Krasnopolski Adam.

1921.

- Lilienthal Izrael
- Mokrzycki Antoni
- Stadler Mieczysław
- Stefczyk Kazimierz
- Stepan Kazimierz
- Studnicki Witold
- Ziff Józef.

1922.

- Bogucki Władysław
- Burgielski Tadeusz
- Jankowski Tadeusz
- Jarosławski Leopold
- Koczur Maksymiljan
- Kokesz Franciszek
- Krykiewicz Marjan
- Meissner Adolf
- Noskiewicz Tadeusz
- Olański Djonizy
- Pirgo Adam
- Rambausek- Rębowski Ludwik
- Rawski Wincenty Witold
- Siemiątkowski Jan
- Strokołowski Wiktor
- Święcicki Stanisław
- Szychowski Józef
- Tymoftjewicz Lucjan
- Uleyski Tadeusz
- Weiss Kazimierz
- Ziołowski Stanisław.

1923.

- Czarnecki Władysław
- Dubanowicz Adam
- Eitelberg Roman
- Gruber-Growiński Ludwik, Stefan
- Hecker Fryderyk, Tadeusz
- + Indruch Rudolf
- Ippoldt Antoni Fryderyk, Jul.
- Jasiński Henryk

c.d. 1923.

Kiębkowski Witold
 Komuniecki Michał
 Kowalski Zdzisław
 Lewakowski Rom. Jan
 Mięslowicz Władysław
 Nussbaum Arnold
 Ohly Wilhelm Stefan
 Rożański Stanisław
 Solecki Tadeusz
 Stachiewicz Jerzy
 Stankiewicz Wilhelm
 Szpetkowski Mieczysław.

1924.

Bily Zygmunt
 Boratyński Czesław
 Chlipalski Antoni
 Chmielewski Eustachy
 Czyżewski Piotr
 Eychhorn Franciszek
 Jasielski Edmund
 Klisiecki Władysław
 Konorski Stanisław
 Krajski Jerzy
 Krużanka Stanisława
 Lichota Henryk
 Limberger Władysław
 Łobos Tadeusz
 Łowczyński Adam
 Michejda Tadeusz
 Morawek Stefan
 Mostowski Tadeusz
 Mściwujewski Adam
 Nowak Zygmunt,

c.d. 1924.

Ołmińska Irena
 Orlicz Kazimierz
 Poźniak Alfred
 Rzepecki Zbigniew
 Stachon Władysław
 Stahl Artur
 Szcześniak Stanisław
 Szoldra Henryk
 Trela Stanisław
 Weiss Adolf
 Wieczorek Erwin
 Wiśniewska Janina
 Zakrzewski Zygmunt.

1925.

Berstling Ludwik
 Broniewski Tadeusz
 Domaszewski Stanisław
 Dombrowski Jan
 Duntuch Alfred
 Gąsiorowski Witold
 Goldsteinówna Eliza
 Kędziński Józef
 Kinowski Ludwik
 Kopeć Karol
 Krzywicki - Reimer Michał
 Rybicki Józef
 Rzepecki Lucjan
 Sawnor Edmund
 Sobon Wojciech
 Szymański Ludwik
 Terlecka Janina
 Tyski Jerzy
 Wąkarski

c.d. ./.

c.d. 1925.

Weitz Marek
 Wołoszyński Roman
 Wondrausch Bronisław
 Zgórski Witold.

1926.

Bojakowski Michał Izidor
 Bystrzycki Tadeusz
 Gyurkovich Ludomił
 Jamroga Tadeusz Eugenjusz
 Klimaszewski Stanisław
 Kozłowski Tadeusz
 Kreisler Edward
 Mielnicki Stanisław
 Mikoś Edward
 Mozer Jan
 Noworyta Tadeusz
 Olszewski Antoni
 Osiniński Kazimierz
 Rubenbauer Alfred
 Schayer Karol
 Seklerówna Anna
 Soniewickij Jarosław Michał
 Szupłat Mikołaj
 Traja Trojanowski Zygmunt
 Witwiski Wimmer Marjan
 Witwicki Janusz Ludwik Stanisł.
 Wohn Stanisław Michał.

1927.

Babinetz Stanisław
 Bochniak Jan
 Bogdanowicz Stefan
 Czomber Lejb
 Fuhrschmied Edward
 Kohnówna Rywka / Regina/.
 Kwiatkowski Tadeusz
 Manek Mieczysław
 Mulicki Tadeusz
 Pisiewicz Tadeusz, Eugenjusz
 Reiterówna Diana
 Rogowski Józef
 Różycki Stanisław
 Śmiałowski Władysław
 Warszawska Idessa
 Wojciechowski Józef
 Zabłocki Jan
 Żwirski-Kochaj Stanisław Jan.

W y k a z

inżynierów- architektów, którzy uzyskali dyplomy inżynierskie na Politechnice we Lwowie w latach 1918 - 1928.

1918.

xSchramm

- xBB Bar^ut Józef
- Peżański Aleksander
- Protschke Jan +
- Schramm Zygmunt
- Wierzchowski Witold
- Wilczkowski Franciszek

1919.

- Hrycaj Roman
- Jaworowski Czesław
- Kowalski Stanisław
- Łucki Tadeusz
- Monasterski Stefan
- Świątkiewicz Stanisław

1920.

- Burstin Maksymiljan
- Kowalski Antoni
- Kopkowicz Franciszek, Ksawery
- Krasnopolski Adam.

1921.

- Lilienthal Izrael
- Mokrzycki Antoni
- Stadler Mieczysław
- Stefczyk Kazimierz
- Stepan Kazimierz
- Studnicki Witold
- Ziff Józef.

1922.

- Bogucki Władysław
- Burgiaska Burgielski Tadeusz
- Jankowski Tadeusz
- Jarosławski Leopold
- Koczur Maksymilian
- Kokesz Franciszek
- Krykiewicz Marjan
- Meissner Adolf
- Noskiewicz Tadeusz
- Olański Djonizy
- Pirgo Adam
- Rambausek- Rebowski Ludwik
- Rawski Wincenty Witold
- Siemiątkowski Jan
- Strokołowski Wiktor
- Święcicki Stanisław
- Szychowski Józef
- Tymoftjewicz Łucjan
- Uleyski Tadeusz
- Weiss Kazimierz
- Ziołowski Stanisław.

1923.

- Gruber-Growiński Ludwik Stefan
- Hecker Fryderyk, Tadeusz
- + Indruch Rudolf
- Ippoldt Antoni Fryderyk, Jul.
- Jasiński Henryk
- Kowalski Zdzisław
- Lewakowski Rom. Jan

c.d. 1923.

Ohly Wilhelm Stefan
Rożański Stanisław
Solecki Tadeusz
Stachiewicz Jerzy
Stankiewicz Wilhelm

1924.

Bily Zygmunt
Chlipalski Antoni
Czarnecki Władysław
Czyżewski Piotr
Eitelberg Rom.
Eychhorn Franciszek
Jasielski Edmund
Kłębkowski Witold
Komuniecki Michał
Lichota Henryk
Limberger Władysław
Łoboś Tadeusz
Mięsowicz Władysław
Michejda Tadeusz
Mozarek Stefan
Nussbaum Arnold
Ołmińska Irena
Rzepecki Zbigniew
Stachoń Władysław
Szołdra Henryk
Szpetkowski Mieczysław
Trela Stanisław
Zakrzewski Zygmunt

1925.

Berstling Ludwik
Boratynski Czesław
Chmielewski Eustachy
Domaszewski Stanisław

c.d. 1925.

206

Goldsteinówna Eliza
Kędzierski Józef
Kinowski Ludwik
Klisiecki Władysław
Konorski Stanisław
Krajewski Jerzy
Krużanka Stanisława
Łowczyński Adam
Mostowski Tadeusz
Mściwujewski Adam
Nowak Zygmunt
Orlicz Kazimierz
Poźniak Alfred
Soboń Wojciech
Stahl Artur
Sześniak Stanisław
Szymański Ludwik
Terlecka Janina
Tyski Jerzy
Weiss Adolf
Wieczorek Erwin
Wiśniewska Janina
Wołoszyński Roman
Wondrausch Bronisław.

1926.

Broniewski Tadeusz
Bystrzycki Tadeusz
Dombrowski Jan
Düntuch Alfred
Gąsiorowski Witold
Gyurkovich Ludomił
Klimaszewski Stanisław
Kopeć Karol
Kozłowski Tadeusz

s.d. 1926.

207

Kreisler Edward
Krzywicki Michał
Mozer Jan
Noworyta Tadeusz
Olszewski Antoni
Osinski Kazimierz
Rybicki Józef
Rübenbauer Alfred
Sawnor Edmund
Schayer Karol
Seklerówna Anna
Szupłat Mikołaj
Trojanowski Zygmunt
Wimmer Marjan
Zgórski Witold

1927.

Babinetz Stanisław
~~Bogdanowicz~~xxxxxxxxxx
Bochniak Jan
Bogdanowicz Stefan
Bojakowski Michał Izydor
Jamroga Tadeusz Eugenjusz
Lilienówna Marja
Mielnicki Stanisław
Mikoś Edward
Pisiewicz Tadeusz, Eugenjusz
Reiterówna Diana
Soniewicki Jarosław Michał
Witwicki Janusz, Ludwik Stanisław
Wohn Stanisław, Michał
Wojciechowski Józef
Zabłocki Jan
Ćwirski Stanisław Jan.

W y k a z

inżynierów- architektów, którzy uzyskali dyplomy inżynierskie na Politechnice we Lwowie w latach 1918 - 1928.

1918.

xSchramm

- xInż: Barát Józef
- " Peżański Aleksander
- " Protschke Jan + (zmart)
- " Schramm Zygmunt
- " Wierzchowski Witold
- " Wilczkowski Franciszek

1919.

- " Hrycaj Roman
- " Jaworowski Czesław
- " Kowalski Stanisław
- " Łucki Tadeusz
- " Monasterski Stefan
- " Świątkiewicz Stanisław

1920.

- " Burstin Maksymiljan
- " Kowalski Antoni
- " Kopkowicz Franciszek, Ksawery
- " Krasnopolski Adam.

1921.

- " Lilienthal Izrael
- " Mokrzycki Antoni
- " Stadler Mieczysław
- " Stefczyk Kazimierz
- " Stepan Kazimierz
- " Studnicki Witold
- " Ziff Józef.

1922.

- Inż: Bogucki Władysław
- " ~~Burgiela~~ Burgielski Tadeusz
- " Jankowski Tadeusz
- " Jarosławski Leopold
- " Koczur Maksymilian
- " Kokesz Franciszek
- " Krykiewicz Marjan
- " Meissner Adolf
- " Noskiewicz Tadeusz
- " Olański Djonizy
- " Pirgo Adam
- " Rambašek- Rębowski Ludwik
- " Rawski Wincenty Witold
- " Siemiątkowski Jan
- " Strokołowski Wiktor
- " Święcicki Stanisław
- " Szychowski Józef
- " Tymoftjewicz Łucjan
- " Uleyski Tadeusz
- " Weiss Kazimierz
- " Ziółowski Stanisław.

1923.

- " Gruber-Growiński Ludwik Stefan
- " Hecker Fryderyk, Tadeusz
- " + Indruch Rudolf (zmart)
- " Ippoldt Antoni Fryderyk, Jul.
- " Jasiński Henryk
- " Kowalski Zdzisław
- " Lewakowski Rom. Jan

c.d. 1943.

Inż. Ohly Wilhelm Stefan
" Rożański Stanisław
" Solecki Tadeusz
" Stachewicz Jerzy
" Stankiewicz Wilhelm

1924.

" Bily Zygmunt
" Chlipalski Antoni
" Czarnecki Władysław
" Czyżewski Piotr
" Eitelberg Rom.
" Eychhorn Franciszek
" Jasielski Edmund
" Kłębkowski Witold
" Komuniecki Michał
" Lichota Henryk
" Limberger Władysław
" Łoboś Tadeusz
" Mięrowicz Władysław
" Michejda Tadeusz
" Mozarek Stefan
" Nussbaum Arnold
" Otmińska Irena ○
" Rzepecki Zbigniew
" Stachon Władysław
" Szoldra Henryk
" Szpetkowski Mieczysław
" Trela Stanisław
" Zakrzewski Zygmunt

1925.

" Berstling Ludwik
" Boratyński Czesław
" Chmielewski Eustachy
" Domaszewski Stanisław

c.d. 1925.

Inż: Goldsteinówna Eliza ○
" Kędzierski Józef
" Kinowski Ludwik
" Klisiecki Władysław
" Konorski Stanisław
" Krajewski Jerzy
" Krużanka Stanisława ○
" Łowczyński Adam
" Mostowski Tadeusz
" Mściwujewski Adam
" Nowak Zygmunt
" Orlicz Kazimierz
" Poźniak Alfred
" Sobon Wojciech
" Stahl Artur
" Sześniak Stanisław
" Szymański Ludwik
" Terlecka Janina ○
" Tyski Jerzy
" Weiss Adolf
" Wieczorek Erwin
" Wiśniewska Janina
" Wołoszyński Roman
" Wondrausch Bronisław.

1926.

" Broniewski Tadeusz
" Bystrzycki Tadeusz
" Dombrowski Jan
" Duntuch Alfred
" Gąsiorowski Witold
" Gyurkovich Ludomił
" Klimaszewski Stanisław
" Kopeć Karol
" Kozłowski Tadeusz

- Imię: Kreisler Edward
 " Krzywicki Michał
 " Mozer Jan
 " Noworyta Tadeusz
 " Olszewski Antoni
 " Osinski Kazimierz
 " Rybicki Józef
 " Rúbembauer Alfred
 " Sawnor Edmund
 " Schayer Karol
 " Seklerówna Anna ○
 " Szuplat Mikołaj
 " Trojanowski Zygmunt
 " Wimmer Marjan
 " Zgórski Witold

1927.

- " Babinetz Stanisław
 xBogdanowixxxxxxxxxxxx
 " Bochniak Jan
 " Bogdanowicz Stefan
 " Bojakowski Michał Izydor
 " Jamroga Tadeusz Eugenjusz
 " Lilienówna Marja
 " Mielnicki Stanisław
 " Mikoś Edward
 " Pisiewicz Tadeusz, Eugenjusz
 " Reiterówna Diana ○
 " Soniewicki Jarosław Michał
 " Witwicki Janusz, Ludwik Stanisław
 " Wohn Stanisław, Michał
 " Wojciechowski Józef
 " Zabłocki Jan
 " Żwirski Stanisław Jan.

Spis członków Koła Architektów Połskich we Lwowie.

Inż.archit.	Awin Józef.	Lwów. ul.Ochronek 6.
" "	Bagieński Jan	" " Chorążczyzny 24.
" "	Bauer Tadeusz	" Janowska 11.a.
" "	Broniewski Tadeusz	" Mączna 3.
" "	Broniewski Alfred	" Zielona 25
" "	Czerwiński Eugenjusz	" Wronowskich 11.a.
" "	Dajczak Wawrzyniec	" Długosza 7.
" "	Derdacki Władysław	" Staszica 6.
" "	Doliński Witold	" Puławskiego 14.
" "	Domaszewski Stanisław	Piotrków-Magistrat
" "	Erdheim Emil	Podwołoczyska
" "	Grzymalski Wiesław	Lwów- Dwernickiego 50.
" "	Gyurkovich Ludomił	" Obwodowa 4.
" "	Hornung Józef	" Listopada 42.
" "	Jaworowski Czesław	" Dworzec Sekcja Urz.k.I.
" "	Jankowski Tadeusz	" Ujejskiego 4.
" "	Kamieniobrodzki Adolf	Potockiego 21.
" "	Klimaszewski Stanisław	wołyńska 35.
" "	Klimczak Władysław	Hetmańska 8.
" "	Koczur Maksymiljan	Na Bajkach 17.
" "	Kowalski Stanisław	Długosza 7.
" "	Krykiewicz Marjan	Lwowska 29.
" "	Krzyczkowski Djonizy	Dwernickiego 28.
" "	Krzyżanowski Kalikst	Kochanowskiego 38.
" "	Kędziński Tadeusz	Potockiego 22.
" "	Łużecki Michał	/Magistrat/ Teatyńska 7.
" "	Meissner Adolf	Kadecka 17.
" "	Meissner Karol	" "
" "	Minkiewicz Witold	Chmielowskiego 9.
" "	Mokrzycki Antoni	Fredry 8.
" "	Mostowski Tadeusz	Rynek 4.
" "	Mięsowicz Zygmunt	Kopcowa 10.
" "	Mściwójewski Adam	Potockiego 72.

Inż.archit.	Nikodemowicz Marjan	Lwów- Zdrowia 3.
" "	Olanski Djonizy	Warszawa Wybrzeże Kość.-Bud.Mostu ^{kolej}
" "	Opolski Adam	Lwów- Zbylikiewicza 5.
" "	Osinski Marjan	Murarska 51.
" "	Ostowski Henryk	Województwo
" "	Piotrowski Stanisław	Białystok ul.Jońska 24.m.3.
" "	Poźniak Alfred	Lwów- Jakóba Sźrzemie 7.I.p.
" "	Rzepecki Lucjan	Ossolinski 11.a.
" "	Rzepecki Zbigniew	Potockiego 67.
" "	Sabinski Wiktor	Badenich 7.
" "	Sadłowski Władysław	Wałowa 16.
" "	Sawczyk Wilhelm	
" "	Smiałowski Władysław	
" "	Świerczyński Kazimierz	św.Zofji 78.
" "	Schneider Tadeusz	Dyr.Kolei Ul.Zygmuntowska
" "	Sobon Wojciech	Katowice- Województwo
" "	Sperber Zygmunt	Nowy Świat 4.
" "	Sroczyński Tadeusz	Akademińska 23.
" "	Stadler Mieczysław	pl.Bernardynski 9.
" "	Stankiewicz Wilhelm	ul.Wyspianskiego 1...
" "	Stepan Kazimierz	Turecka 1.
" "	Teodorowicz Kazimierz	Gmach Skarbka ul/Rutowsk.
" "	Teodorowicz Mieczysław	Województwo
" "	Trella Stanisław	Stanisławów- Magistrat
" "	Tisch Józef	Lwów- Słowackiego 16.
" "	Weiss Adolf	3.Maja 21.
" "	Weiss Kazimierz	Ponńskiego Nr....
" "	Wolanski Witold	Katowice-ul.Powstancow-Bud.Katedry
" "	wiktor Bronisław	Lwów- Zielona 50.
" "	Wieczorek Erwin	" ul.....
" "	Wieczorkowa Irena	"
" "	Wohn Stanisław	" L.Sapiehy 61.
" "	Wondrausz Bronisław	" Kadecka 6.III.p.
" "	Wrobel Tadeusz	" Supińskiego 1.
" "	Volpel Roman	" Teatynska 37.
" "	Zacharjewicz Alfred	" Mochnackiego 4.
" "	Zaremba Henryk	" Kopernika 16.
" "	Ziołowski Stanisław	" Kochanowskiego 38.
" "	Zubrzycki Sas Jan	" Nabelaka 29.
" "	Zakrzewski Zygmunt	" Kosynierska 1.

Spis członków Koła Architektów Połkich we Lwowie.

Inż.archit.	Awin Józef.	Lwów. ul.Ochronek 6.
" "	Bagieński Jan	" " Chorążczyzny 24.
" "	Bauer Tadeusz	" Janowska 11.a.
" "	Broniewski Tadeusz	" Mączna 3.
" "	Broniewski Alfred	" Zielona 25
" "	Czerwiński Eugenjusz	" wronowskich 11.a.
" "	Dajczak Wawrzyniec	" Długosza 7.
" "	Derdacki Władysław	" Staszica 6.
" "	Doliński Witold	" Puławskiego 14.
" "	Domaszewski Stanisław	Piotrków-Magistrat
" "	Erdheim Emil	Podwołoczyska
" "	Grzymalski Wiesław	Lwów- Dwernickiego 50.
" "	Gyurkovich Ludomił	" Obwodowa 4.
" "	Hornung Józef	" Listopada 42.
" "	Jaworowski Czesław	" Dworzec Sekcja Urz.k.I.
" "	Jankowski Tadeusz	" Ujejskiego 4.
" "	Kamieniobrodzki Adolf	Potockiego 21.
" "	Klimaszewski Stanisław	wołyńska 35.
" "	Klimczak Władysław	Hetmańska 8.
" "	Koczur Maksymiljan	Na Bajkach 17.
" "	Kowalski Stanisław	Długosza 7.
" "	Krykiewicz Marjan	Lwowska 29.
" "	Krzyczkowski Djonizy	Dwernickiego 28.
" "	Krzyżanowski Kalikst	Kochanowskiego 38.
" "	Kędziński Tadeusz	Potockiego 22.
" "	Łużecki Michał	/Magistrat/ Teatyńska 7.
" "	Meissner Adolf	Kadecka 17.
" "	Meissner Karol	" "
" "	Minkiewicz Witold	Chmielowskiego 9.
" "	Mokrzycki Antoni	Fredry 8.
" "	Mostowski Tadeusz	Rynek 4.
" "	Mięsowicz Zygmunt	Kopcowa 10.
" "	Mściwujewski Adam	Potockiego 72.

Inż. archit.	Nikodemowicz Marjan	Lwów- Zdrowia 3.
" "	Olański Djonizy	Warszawa Wybrzeże Kościelne - Bud. Mostu ^{kolej}
" "	Opolski Adam	Lwów- Zbylikiewicza 5.
" "	Osinski Marjan	Murarska 51.
" "	Ostowski Henryk	Województwo
" "	Piotrowski Stanisław	Białystok ul. Jónska 24.m.3.
" "	Późniak Alfred	Lwów- Jakóba Strzemię 7.I.p.
" "	Rzepecki Lucjan
" "	Rzepecki Zbigniew	Ossolinskich 11.a.
" "	Sabiński Wiktor	Potockiego 67.
" "	Sadłowski Władysław	Badenich 7.
" "	Sawczyk Wilhelm	Wałowa 16.
" "	Śmiałowski Władysław	
" "	Świerczyński Kazimierz	św. Zofji 78.
" "	Schneider Tadeusz	Dyr. Kolei Ul. Zygmuntowska
" "	Soboń Wojciech	Katowice- Województwo
" "	Sperber Zygmunt	Nowy Świat 4.
" "	Sroczyński Tadeusz	Akademia 23.
" "	Stadler Mieczysław	pl. Bernardynski 9.
" "	Stankiewicz Wilhelm	ul. Wyspińskiego 1....
" "	Stepan Kazimierz	Turecka 1.
" "	Teodorowicz Kazimierz	Gmach Skarbka ul/Rutowsk.
" "	Teodorowicz Mieczysław	Województwo
" "	Trella Stanisław	Stanisławów- Magistrat
" "	Tisch Józef	Lwów- Słowackiego 16.
" "	Weiss Adolf	3.Maja 21.
" "	Weiss Kazimierz	Ponińskiego Nr,...
" "	Wolanski Witold	Katowice-ul. Powstancow-Bud. Katedry
" "	wiktor Bronisław	Lwów- Zielona 50.
" "	wieczorek Erwin	" ul.....
" "	wieczorkowa Irena	"
" "	Wohn Stanisław	" L. Sapięhy 61.
" "	wondrausz Bronisław	" Kadecka 6.III.p.
" "	wrobel Tadeusz	" Supińskiego 1.
" "	Volpel Roman	" Teatynska 37.
" "	Zacharjewicz Alfred	" Mochnackiego 4.
" "	Zaremba Henryk	" Kopernika 16.
" "	Ziołowski Stanisław	" Kochanowskiego 38.
" "	Zubrzycki Sas Jan	" Nabelaka 29.
" "	Zakrzewski Zygmunt	" Kosynierska 1.

213

Odpis. Koło Architektów Polskich, Lwów, ul. Zimorowicza 9. Konto P.K.O. 153.429
Telefon 32-08. Lwów, dnia 2. kwietnia 1928. L. 78/28.-

Do JW Pana Konserwatora zabytków Sztuki i Kultury przy Województwie
Lwowskim Pana Dra Józefa P I O T R O W S K I E G O !

W odpowiedzi na pismo z dnia 24. lutego 1928. w sprawie reskryptu Minist.
w.R. i O.P. Nr. V.P.Z. 480/28. przesyłamy JW Panu Konserwatorowi przy ni-
niejszym:

- 1/ regulamin Koła Architektów Polskich we Lwowie,
- 2/ zasady konkursów architektonicznych,
- 3/ spis obecnych członków K.A.P., oraz podajemy poniższe daty dotyczące K.A.P.

Koło Architektów Polskich we Lwowie istnieje jako Sekcja Towarzystwa Politechnicznego od r. 1908. Działalność w okresie przed wojną europejską była bardzo żywa i zaznaczała się przede wszystkim w przeprowadzaniu licznych konkursów architektonicznych, w stałym kontakcie ze Stowarzyszeniami pokrewnymi za dawnymi kordonami, jak również w urządzaniu wystaw prac architektonicznych. K.A.P. zasilalo pracami ~~swoimi~~ swoimi jedyne przed wojną pismo zawodowe „Architekta” wychodzące w Krakowie, a w szerefu odczytów starało się zapoznać tak swoich członków jak i szerszy ogół z dążeniami ówczesnych kierunków architektonicznych i nowych zdobyczy technicznych.

Praca K.A.P. w okresie wojny minęła z natury rzeczy bez żywszego tempa. Ożywiło się ono po roku 1918. i szczególnie w ostatnim roku jest bardzo intensywne. Przeprowadzono kilkanaście konkursów architektonicznych, urządzono wystawę budowlaną i architektoniczną pod ~~agda~~ egidą Targów Wschodnich w r. 1926. na Targach Wschodnich w osobnym pawilonie. Walcząc stale z brakami materialnymi zdołało Koło jednak skupić architektów lwowskich, stwarzając coraz szersze kręgi zainteresowania. ~~Na~~ Na wspólnych zjazdach delegatów wszystkich kół Architektów Polskich, odbywanych perjodycznie przygotowano i opracowano życzenia i postulaty architektów w odniesieniu do nowej ustawy budowlanej. W ostatnich czasach zorganizowano kurs dokształcający na temat: żelazobeton i najnowsze zdobycze w technice żelbetowej, przyjęty i obelany bardzo licznie. W przygotowaniu jest podobny kurs urbanistyczny. Ostatnio otwarto czytelną czasopism. Prezesami byli od roku 1918 kolejno: Inż. Harland, ./.

Inż. Opolski, Inż Wiktor.

Skład Osobowy obecnego Wydziału:

Prezes:	Inż.archit.	Bronisław	WIKTOR
Wice-	"	"	Tadeusz Jankowski
Sekretarz	"	"	Bronisław Wondrausz
Skarbnik	"	"	Stanisław Wohn

C z ł o n k o w i e:

Inż.archit.	Jan	Bagieński
"	"	Władysław Klimczak
"	"	Tadeusz Wróbel
"	"	Stanisław Zioliński.

Koło liczy obecnie około 75. członków.

Za Wydział:

/pieczęć/: Koło Architektów Polskich we Lwowie r.z. 1908.

Sekretarz: w.z. Zidowski w.r.

Prezes: w.z. Jankowski w.r.

S P I S

ARTYSTÓW- PLASTYKÓW we Lwowie.

Balk Zygmunt	malarz teatr.	plaa Zbożowy
BARTKOWSKI Antoni		Potockiego 15.a.
BATOWSKI Stanisław		Poniatowskiego 1.
BIANKA Marja		Batorego 34.
BIELECKI Włodzimierz		Issakowicza 11.
BLASZKE Ignacy	rzeźb.	/ Tarnopol/.
BRATKOWSKI Roman		Zimna Woda ob.Lwowa
CHMIELIŃSKI Józef	rzeźb.	Blacharska 8.
CHMIELIŃSKA Irena	"	" "
DAMAŃSKI Piotr		Batorego 36.
DOLŻYCKI Leon		Żulińskiego 12.
DOREGOWSKI Edward		Zielona 54.
DREXLERÓWNA Luna		Pułaskiego 14.
ERB Erno		Alembeków 14.
FETLERÓWNA Emilja		Piekarska 38.
GAJEWSKI Paweł		Zyblikiewicza 45.
GAWLIKOWSKI Ryszard		Potockiego 50.
GLAZER Zofja		Zyblikiewicza 41.
GOHLING Jan		Sadownicka 57.
GRZYMALSKI Wiesław		Dwernickiego 50.
GÜRTLER Seweryn		Głęboka 14.
HAWEL Jul.		Chodkiewicza 8.
HARASIMOWICZ Marcelli		Kochanowskiego 22.
HORNUNG Józef		Kuratorjum Szkolne.
HORODYSKI Franciszek		Ziemiałkowskiego 8.
JANOWSKI Stanisław		pl.Halicki 15.
JODKO-Narkiewiczowa Jadwiga		Issakowicza 10.
Kawecki Rom.		Lenartowicza 23.
KIRCHNER Józefa		Nabielaka 15.
KITZ Marcin		Jabłonowskich 8.
KLAR Artur		/Janów/.ob.Lwowa.

KLEINMANN	Fryderyk	Rutowskiego 23.
KORZENIOWSKA	Wanda	Obertyńskich 8.
KOSTYNOWICZ	Kazimierz	winc.Pola 10.
KRUPSKI	Jul.	Długosza 28.
KRZYŻANOWSKI	Władysław	Teatyńska 35.
KUBALA	Tomasz rzeźb.	Kurkowa 29.
KULIKOWSKA	Jadwiga	wagilewicza 4.
KUNKE	Emil	Janowska 24.
KURCZYŃSKI	Zygmunt rzeźb.	Snopkowska 29./ Zimna Woda/.
KUŚMIDROWICZ	Jan	Sakramentek 5.
KWIATKOWSKI	Ludwik	Fredry 7.
LACHNER	Fryderyk	Domagaliczów 5.
LILLE	Ludwik	Grodecka 57.
LOTOCKI	Kazimierz	Pożockiego 65.
MACKIEWICZ	Konstanty	Zamyrstynów Nowa 5.
MALETA	Jan rzeźb.	Zyblikiewicza 32.
MALSKI	Marjan	Piaskowa 5.
MARKOWSKI	Antoni	Sadownicka 17.
MATUSIAK	Stanisław	/Wilno/.
MATZKE	Stanisław	Gołaba 5.
MISKY	Ludwik	Zborowskich 2.Poniatowskiego 11
NALBÓRCZYK	Jan rzeźb.	Szkoła Przemysłowa
NOŹAKOWSKI	Aleks.	Ziemiałkowskiego 2.
OLPIŃSKI	Kazimierz	Teatyńska 7./Szkoła Przemysł./
PIENIAŻEK	Józef	Piaskowa 27.
PIETSCH	Miron	Szeptyckich 10.
PIKOR	Stefan	Chmielowskiego 10.
PIOTROWSKI	Mieczysław	Szaszkiewicza 3.
POLAKIEWICZOWA	Iza	Boularda 3.
REYZNER	Mieczysław	Kochanowskiego 68.
ROGOWSKA	Jadwiga	Grottgera 2.
ROSEN	Jan Henryk	Ormiańska 13.
ROZWADOWSKI	Zygmunt	Nabielaka 39.

215

RUNGE	Kazimierz	Listopada 23.
RUTKOWSKI	Artur	Supińskiego 18.
RUTKOWSKI	Karol	Zielona 71.
RUZAMSKI	Marjan	Mochneckiego 48.
RYKAŁA	Józef	Supińskiego 10.
SICHULSKI	Kazimierz	św.Zofji 63.
SOŁOWIJ	Marjan	naucz.rysunków
STARZYŃSKI	Józef	rzeźb.
STEFANOWICZ	Antoni	Potockiego 7.
STRZEMBOSZ	hr. Marjan	Herbertów 5.
TRUSZ	IWAN	Kleinowska 3.
WEINBERG	Eugenjusz	Obwodowa 12.
WOŁOSZYŃSKI	Jan	Sykstuska 12.
WYGRZYWAŁSKI	Feliks	Rzeźbiarska 4
WYSOCKI	Mieczysław	Piaskowa 11.a./Kochanowskiego 8./
		pl.Akademicki 3.

216

Odpis: Spis członków Wydziału Związku Artystek Polskich we Lwowie.

1. Albinowska-Minkiewiczowa Zofja, przewodnicząca - Chmielowskiego 9.
2. Podlewska Marja zast. " -M. Reja 5.
3. Dolńska Marja Sekretarka Grodecka 16.
4. Rozenfeld Kamila zast. " Nabelaka 7.
5. Smolkówna Julja skarbniczka Stryjska 24.
6. Chybińska Marja zast. " Kalecza 20.
7. Harland-Zajączkowska Anna Hoffmanna 7.
8. Zaleska Gabryela - przewodnicząca honorowa Dwernickiego 8.

Członkowie rzeczywiści:

wyżej wymienione i

9. Berezowska Julja Kraków.
10. Czarnowska Aniela- Tarnowskiego 73.
11. Daniel-Kossowska / Kraków/
12. Drexlerówna Luna Pułaskiego 14.
13. Getterowa Joanna / Kraków/.
14. Hausnerowa Marja Sykstuska 43.b.
15. Komorowska Wanda / Kraków/.
16. Korzeniowska Wanda Obertyńskich 8.
17. Kratochwila-Widymska Józefa- Tarnowskiego 11.a.
18. Lang Helena ul. Dąbrowskiego 6.
19. Niedzielska Marja /Kraków/.
20. Nowotnowa Janina 3.Maja 17.
21. Opolska Marja Zyblikiewicza 22.
22. Petzold Zofja Kadecka 16.
23. Petzold Irena " "
24. Reichertówna Janina Kurkowa 25.
25. Rychter Janowska Bronisława / Kraków/.
26. Skrochowska-Broszko / Warszawa/.
27. Szyrajew Regina- Supińskiego 8.

Lwów, dnia 8.III.1928.

podpis: Zofja Albinowska-Minkiewiczowa w.r.
przewodnicząca Związku Artystek Polskich
we Lwowie.

218

wszystkie prawa członków czynnych z głosem stanowczym, 63. Członków rocz-
nych liczyło Towarzystwo w r.1927.- 204.

Skład obecny Dyrekcji jest następujący:

Prezes: Dr. Edmund Bulanda, Prof.Uniwersytetu ul.Trzeciego Maja 21.
Wiceprezes: Zofja Albinowska Minkiewiczowa - Chmielowskiego 9.
II. " Prof. Eugenjusz Czerwiński inż.archit. Wronowskich 11.
Inż.Ignacy Drexler, prof.Politechniki - Ochronek 12.
Inż.archit. Zygmunt Harland-Hoffmanna 7.
Marja Chybińska art.mal.- Kalecza 20.
Prof. Marjan Malski art,mal. Piaskowa 5.
Dr.Juljusz Nowotny,prof.Uniw. i adwokat Trzeciego Maja 17.
Tadeusz Rybicki,nadrada Sądu apel. św.Zofji 44.
Prof. Kazimierz Olpiński art.mal. Teatynska 7.
Prof. Kazimierz Sichulski art.mal.św.Zofji 63.
Prof. Józef Starzyński,art,rzeźb. Potockiego 7.

Zastępcy:

Marja Hausnerowa art.mal. Sykstuska 43 b.
Prof. Juljan Krupski art.mal. Długosza 28.
Prof. Józef Pieniążek art.mal. Piaskowa 27.
Czwarte miejsce wskutek ustąpienia p.Mackiewicza nieobsadzone.

Komisja rewizyjna:

Radca Stanisław Kamiński,st.radca Skarbu- Stryjska 20.
Julja Smolkówna art.rzeźb.- Stryjska 24.
Dyr. Władysław Stroner- /emeryt/ Bonifratrów 8.

Pieczęć okrągła: Towarzystwo Sztuk Pięknych we Lwowie.

Podpis.

Sekretarz:

Dr. Jerzy Kulczycki
w.z. Szczudłowska.

Prezes:

Prof. Dr. Edmund Bulanda w.r.

UWAGA. Każda inna karta głosowania, nie wydana przez właściwą władzę, jest nieważna.

220

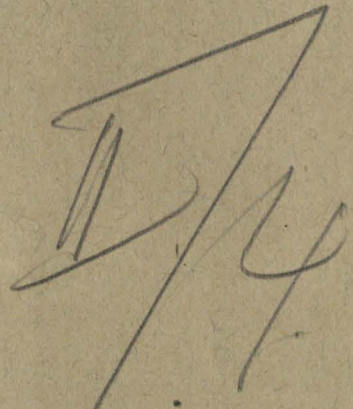
na zastępcę tego posła	<i>Sebastian</i>
na posła	<i>Ozolski</i>

daję głos:

wyborczego Nr. _____

Mając wybierać jednego posła do Rady Państwa i jednego jego zastępcę z okręgu

Karta głosowania.

Karta głosowania.

Mając wybierać jednego posła do Rady Państwa i jednego jego zastępcę z okręgu
wyborczego Nr. _____

daję głos:

na posła	
na zastępcę tego posła	

UWAGA. Każda inna karta głosowania, nie wydana przez właściwą władzę, jest nieważna.

Land — Kraj
Край
Polit. Bezirk — Powiat pol.
Політичний повіт

Gemeinde — Gmina
Громада
Fortl. Zahl — Liczba b.
Чергове число

LANDSTURMMUSTERUNGSSCHEIN **T.**

CERTYFIKAT JAWIENIA SIĘ DO STAWKI POSPOLITEGO RUSZENIA **T.** ЦЕРТИФІКАТ ЯВЛЕННЯ СЯ ДО СТАВКИ ЗАГАЛЬНОГО ОПОЛЧЕННЯ **T.**

Meldung bei der Gemeinde. — Zgłoszenie się w gminie. — Зголошення ся в громаді
(Vom Gemeindeamt auszufüllen). — (Wypełnić ma urząd gminny). — (Виповнити має громадський Уряд).

Vor- und Zuname: Imię i nazwisko: Імя і навіско:		Vor- und Zuname des Vaters: Imię i nazwisko ojca: Імя і навіско вітця:	
		Vor- und Familienname der Mutter: Imię i nazwisko rodowe matki: Імя і родинне навіско матери:	
Geburts- daten Daty urodzenia Дати уродження	Jahr und Tag: Rok i dzień: Рік і день:	[Heimat- berechtigung] [Zuständig- keit] Przynależ- ność Принале- жність:	Gemeinde: Gmina: Громада:
	Ort: Miejsce: Місце:		Politischer Bezirk (Komitat): Powiat polityczny (Komitat): Політичний повіт (комітат):
	Politischer Bezirk (Komitat): Powiat polityczny (Komitat): Політичний повіт (Комітат):		Land: Kraj: Край:
	Land: Kraj: Край:		
Sprach- kenntnisse: Znajomość języków: Знає мов:		Schulbildung: Wykształce- nie szkolne Шкільне образование:	
Aufenthaltsort (genaue Adresse) Miejsce pobytu (dokładny adres) Місце побу- ту (точна адреса):		Lebensberuf: Zawód: Зване:	
		Eigenhändige Unterschrift des Landsturm- pflichtigen: Własnoręczny podpis pospo- litaka: Власнору- чний підпис ополченця:	
Anmerkungen: Uwagi: Замітки:			

am 1917
dnia
(Datum — Data — Дата).

Amtssiegel
der Gemeinde
Pieczęć gminy
Печать
громадська

(Unterschrift des Gemeindevorstehers).
(Podpis naczelnika gminy).
(Підпис начальника громади).

ERGEBNIS DER MUSTERUNG:

(Von der Musterungskommission auszufüllen in den ersten drei Rubriken).

Körpergröße in cm	Zum Landsturmdienste mit der Waffe	Zuteilung	Truppenkörper
	geeignet. — nicht geeignet *) (wegen **)	Gemeinsames Heer. — K. k. Landwehr. *)	

am 1917
(Datum)

(Unterschrift des Präses der Musterungskommission)

*) Das Nichtzutreffende ist zu streichen.
**) Das die Nichtteignung begründende Gebrechen ist hier schlagwortartig anzugeben.

Do XII
222

U s t a n o w e

zawarta między panem *Dr. Piotrowskim Józefem* / *konserwatorem* / charakter służbowy / *Pracownikiem* /
działającego w imieniu *Województwa łódzkiego* / stado / lub urzędu /
panem *Tadeuszem Rozinckim* . w sprawie stosunku służ-
bowego.

1.1. Pan *Tadeusz Rozincki* przyjmuje na siebie od dnia
22 maja 1922. roku / ewentualnie do dnia
1922. r. / obowiązki *wynikła manipulacyjnego* w charakterze
pracownika kontraktowego. -

1.2. Pan *Tadeusz Rozincki* pobierać będzie ze Skarbu
Państwa wynagrodzenie w wysokości *całkowicie*
~~lub np. 3/4~~ płacy zasadniczej z ~~całkowicie~~ *lub np.*
~~z~~ dodatkami drożyznianymi bez wszelkich innych dodatków,
jak " za wyслугę lat ", za wyjątku stąd " itp. / przewidzianej
w przepisach o uposażeniu urzędników i niższych funkcyjnarju-
szów państwowych / ustawa z dnia 13/7 - 1920 r. Dz. U. Rz. P.
Nr. 65 poz. 429/ dla *XI. (jedennastego)* . . . stopnia służbo-
wego urzędników państwowych / dla stopnia płacy
~~niższych funkcyjnarjuszów państwowych / przyczer w sizerę~~
podwyższenia lub obniżenia umiarkowanego dodatku drożyznianego dla
urzędników i funkcyjnarjuszów państwowych regnie lub obniże
się automatycznie wynagrodzenie Pana *Tadeusza Rozinckiego* bez
potrzeby rewizji umowy niniejszej o ~~całkowicie~~ *lub 3/4* kwoty,
o która podwyższono lub niższone dodatek drożyzniany dla
wymienionego wyżej stopnia służbowego / stopnia płacy/. Po-
wyższone wynagrodzenie wypłacane będzie miesięcznie z góry /
~~całkowicie~~ / poczynając od dnia *22/5* 1922. roku przez ca-
ły czas trwania umowy. - W razie podróży służbowych, otrzyma

Pan *Tadeusz Rozincki* zwrot kosztów i diety, wedle norm o-
bowiazujących w tym względzie dla urzędników państwowych /
~~niższych funkcyjnarjuszów państwowych / przyczer pobierać~~
będzie diety, przewidziane dla *XI.* stopnia służbowego
urzędników państwowych / dla stopnia płacy niższych
funkcyjnarjuszów państwowych /.

1.3. Wyłączenia Państwa na rzecz Pana *Rozinckiego* ogre-
ni maja się do wynagrodzenia, takież zwrotu kosztów podróży

1
Po
Krajowiostwa Lwowskiego

Odpowiedzi w sprawie:

L. 7197 ex 1924

II/4. „Organizacja Okr. Komitetu Konserwacji”

Michalskiemu Panu

Dr Józef Piotrowski
Konsultator

Wyprawy Okręgowej
Komisji Konsultatorskiej

Województwo

3

Przełożęństwo Izraelickiej Gminy Wyznaniowej
we Lwowie.

a. 974/24 D.O.

Województwa Wołyńskiego

we Lwowie

4
Jasni Wielmożny Pan
D^o Józef Piotrowski

Panstwony Konserwator sab.
i t. d.

we Lwowie

۱۱
۵